

ЗМІСТ

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ МЕДІАОСВІТИ В ПРАКТИКУ РОБОТИ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	7
<i>Бутурліна О. В. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ НЕПЕРЕРВНОЇ МЕДІА-ІНФОРМАЦІЙНОЇ ОСВІТИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ</i>	<i>7</i>
<i>Баландіна Н. Ф. ІНТЕРВ'Ю НА УРОКАХ ЯЗЫКА КАК РАЗНОВИДНОСТЬ МЕДИАТВОРЧЕСТВА</i>	<i>12</i>
<i>Висоцька О. Є. КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ У МЕДІАКРАТИЧНОМУ СУСПІЛЬСТВІ: ЗМІСТ ТА УМОВИ ФОРМУВАННЯ.....</i>	<i>16</i>
<i>Вознесенська О. Л. СТИЛІ ВЗАЄМОДІЇ У ВІРТУАЛЬНИХ ГРУПАХ ЯК ОСНОВА ДЛЯ ПОБУДОВИ МЕДІАОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ.....</i>	<i>18</i>
<i>Волошенюк О. В. МЕДІАОСВІТА В УКРАЇНІ В 2011-2016 рр.: СИНЕРГІЯ ЗУСИЛЬ ОСВІТЯН І ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА</i>	<i>21</i>
<i>Воробйова А. А. ВПЛИВ МЕДІАКУЛЬТУРИ НА РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ШКОЛЯРІВ.....</i>	<i>26</i>
<i>Гергуль С. М. СПЕЦКУРС «МЕДІАОСВІТА ТА МЕДІАГРАМОТНІСТЬ» ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ МЕДІАКОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ.....</i>	<i>28</i>
<i>Гриньова В. М., Юр'єва К. А. МЕДІАОСВІТНЯ КОМПЕТЕНТНІСТЬ У НОВИХ СТАНДАРТАХ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ</i>	<i>31</i>
<i>Коропатник М. М. ЕВОЛЮЦІЯ МЕДІАОСВІТНІХ ТЕОРІЙ В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ: ЗМІНА ПРІОРИТЕТІВ</i>	<i>35</i>
<i>Лисоколенко Т. В. МОНІТОРИНГ ВПРОВАДЖЕННЯ МЕДІАОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ В РОБОТУ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ.....</i>	<i>39</i>
<i>Малич О. В. МОДЕЛЮВАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ.....</i>	<i>44</i>
<i>Ольховик М. В. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ КУРСУ МЕДІАОСВІТИ ДЛЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ.....</i>	<i>47</i>
<i>Харлаш Л. М. МЕДІАТИЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ СУЧАСНОСТІ.....</i>	<i>49</i>
ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВНІ СТРАТЕГІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ШКІЛЬНОЇ МОДЕЛІ МЕДІАОСВІТИ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ.....	54
<i>Анищенко О. О. МЕДІАБЕЗПЕКА ІННОВАЦІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ У КІБЕРСЕРЕДОВИЩІ.....</i>	<i>54</i>
<i>Ватковська М. Г., Піщанська В. М. МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ МЕДІАОСВІТНІХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПЕДАГОГІВ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ.....</i>	<i>56</i>

Волошина Ю.М. ГУМАНІСТИЧНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ДУХОВНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ШКОЛЯРА ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО – КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ СЛОВЕСНОСТІ.....	62
Владімірова Л. П. ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНІ СТРАТЕГІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ШКІЛЬНОЇ МОДЕЛІ МЕДІАОСВІТИ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ.....	66
Воротникова І. П. МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ОН-ЛАЙН ВПРАВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ УЧНІВ.....	69
Гурська В. М. ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ МЕДІА У СИСТЕМІ ВИХОВНОЇ ТА ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ ГІМНАЗІЇ.....	72
Жежеруха О. Г. ПЛЮСИ ТА МІНУСИ ВПРОВАДЖЕННЯ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ПРОЕКТА «МЕДІАОСВІТА»	77
Іванова І. Б. МЕДІАВИХОВАННЯ В СІМ'ї ТА ШКОЛІ: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ.....	78
Іващенко Л. А. МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ЯК КІНЦЕВА МЕТА МЕДІАОСВІТИ.....	81
Лубенська І. Г. ВИКОРИСТАННЯ ПРОДУКТІВ МЕДІАОСВІТИ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ	83
Назарук В. М. ЕКОЛОГІЧНЕ СПРИЙНЯТТЯ ІНФОРМАЦІЇ – ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ ПІДГОТОВКИ ШКІЛЬНОЇ МОЛОДІ.....	87
Новохатна Д. А. ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЛІЦЕІСТІВ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ПРОФІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	89
Остапенко С. В. РОЗГЛЯД МЕДІАОСВІТИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ФІЛОСОФІЇ.....	92
Петренко К.І. РЕАЛІЗАЦІЯ МОДЕЛІ МЕДІАОСВІТИ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС ЛІЦЕЮ ПРИРОДНИЧО-НАУКОВОГО НАВЧАННЯ.....	94
Рибіна Ю.О. ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ МЕДІАПРОСТОРУ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ.....	99
Тихонова Т. М. МЕДІАОСВІТА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МЕДІАКУЛЬТУРИ УЧНІВ	102
Шевченко О. І. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР ЯК ПРОДУКТ МЕДІАТВОРЧОСТІ	106
ВПЛИВ ІНТЕРНЕТ– ТА МЕДІАОСВІТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА СТАНОВЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ.....	109
Афанасьєва С. О. ПРОЕКТНА ТЕХНОЛОГІЯ В ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ШКОЛИ..	109
Блоха О. М. ІНТЕРНЕТ ТА МЕДІАОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ ТА РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУ УЧНІВ.....	112

<i>Букреев Д. А.</i> <i>БАЗОВІ МОДЕЛІ МЕДІАОБРАЗОВАНИЯ</i>	115
<i>Вовк Т. В.</i> <i>УЧАСТЬ У МІЖНАРОДНОМУ ПРОЕКТІ «МІКСІКЕ В УКРАЇНІ» ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ</i>	118
<i>Воронцова Л. Ф., Лісова О. О.</i>	121
<i>ЛІТНЯ ПРОФІЛЬНА ШКОЛА ЯК ОДНА ІЗ ФОРМ МЕРЕЖЕВОЇ ВЗАЄМОДІЇ В МЕЖАХ ОСВІТНЬОГО ОКРУГУ</i>	121
<i>Гусєва О. Г.</i> <i>МЕДІАОСВІТА І КРЕАТИВНА ІННОВАЦІЙНА ОСОБИСТІТЬ</i>	123
<i>Доброносова Ю. Д.</i> <i>МЕДІАОСВІТНІЙ ПОТЕНЦІАЛ ФІЛОСОФСЬКОЇ ОСВИТИ МОЛОДІ ТА МАЙБУТНЄ ШКІЛЬНОЇ І УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ МЕДІАОСВИТИ</i>	125
<i>Дятел Н. Л.</i> <i>КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ В РАМКАХ СПРИЙНЯТТЯ МЕДІАІНФОРМАЦІЇ</i>	128
<i>Ігнатенко О. С.</i> <i>НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ФОРМУВАННЯ ІКТ-КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ</i>	131
<i>Калініченко С. Г.</i> <i>ВИКОРИСТАННЯ ІКТ НА УРОКАХ БІОЛОГІЇ, ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ</i>	135
<i>Коляда І. Г.</i> <i>ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНА КУЛЬТУРА ОСОБИСТОСТІ</i>	137
<i>Куркай Н. В.</i> <i>ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРНЕТ И МЕДИАОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ДЛЯ ФОРМИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННОЙ ЛИЧНОСТИ НА УРОКАХ ХИМИИ</i>	139
<i>Луньова Ю. О.</i> <i>ОСВІТНІЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ МЕДІАПРОСТІР РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ</i>	141
<i>Найдьонова Л.А.</i> <i>МАСОВА МЕДІАОСВІТА МОЛОДІ ЯК ЧИННИК НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ПЕРЕБУДОВИ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ</i>	143
<i>Осипова Ю. В.</i> <i>ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТІСНИХ ХАРАКТЕРИСТИК МОЛОДІ ПІД ВПЛИВОМ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ТА ПОРОДЖЕННЯ НЕГАТИВНОЇ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ</i>	145
<i>Охріменко Л. І.</i> <i>СТВОРЕННЯ УМОВ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА НОВІТНІХ ІНТЕРАКТИВНИХ ФОРМ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС</i>	148
<i>Погрібна Н. С., Волочаєва О. М.</i>	150
<i>ВПЛИВ ІКТ НА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ УЧАСНИКІВ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ</i>	150
<i>Романцова Л. В.</i> <i>ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ</i>	154
<i>Слобода К. Д.</i> <i>«ВПЛИВ ІНТЕРНЕТ ТА МЕДІАОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ НА СТАНОВЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ»</i>	156
<i>Фалько Л. В.</i>	

<i>ФОРМУВАННЯ ІКТ – КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ</i>	160
<i>Чаплінська Ю. С.</i> <i>ОСОБЛИВОСТІ НАСЛІДУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОЛОДДЮ МЕДІАПЕРСОН</i>	163
<i>Шевченко Г. В.</i> <i>СОЦІАЛІЗАЦІЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ ЧЕРЕЗ ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ІКТ В УМОВАХ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ</i>	167
<i>Шушко Н. С.</i> <i>СОЦІАЛЬНІ ІНТЕРНЕТ-ПРАКТИКИ СТАРШОКЛАСНИКІВ: ВИЗНАЧЕННЯ І КЛАСИФІКАЦІЯ</i>	169
<i>Шпітко В. В.</i> <i>МОТИВАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІВ НА НАВЧАННЯХ ЗА ПРОГРАМАМИ З ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ</i>	173

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ МЕДІАОСВІТИ В ПРАКТИКУ РОБОТИ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Бутурліна О. В.,
*к. філос. наук, завідувач кафедри управління
інформаційно-освітніми проектами
КВНЗ «Дніпропетровський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти»*

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ НЕПЕРЕРВНОЇ МЕДІА-ІНФОРМАЦІЙНОЇ ОСВІТИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ

Тенденції сучасного суспільства характеризуються стрімким розвитком інформаційних та комунікаційних технологій. Медіа проникають у практики повсякденності людини XXI століття, медіатизуючи усі сфери її буття і освітню в тому числі. Процеси інформатизації та медіатизації освіти актуалізують ідеї неперервної освіти, встановлені вперше ЮНЕСКО у 1965 році, які спираються на гуманістичне ствердження необхідності створення умови для розвитку здібностей людини протягом життя.

Однією з основних умов успішної реалізації державної політики у сфері розвитку інформаційного суспільства є забезпечення навчання, виховання, професійної підготовки людини для роботи в інформаційному суспільстві.

Відповідно до Указу Президента України «Про національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року», Концепції медіаосвіти в Україні, Галузевої концепції розвитку неперервної педагогічної освіти та Типового положення про атестацію педагогічних працівників, з метою реалізації сучасних технологій професійного вдосконалення та підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних і керівних кадрів системи освіти відповідно до вимог інноваційного розвитку освіти на Дніпропетровщині запроваджено науково-педагогічний проект «Неперервна медіа-інформаційна освіта педагогічних працівників» [1-6].

Медіа потужно й суперечливо впливають на освіту молодого покоління, часто перетворюючись на провідний чинник його соціалізації, стихійного соціального навчання. В структурі компетентності сучасної людини з'являються нові компетентності, пов'язані з оволодінням медіатехнологіями. Інформаційно-комунікаційна та медіа-компетентності стають необхідною складовою портрета справжнього професіонала в галузі освіти поряд з такими компетентностями як методична, предметна, соціальна, особистісна, психолого-педагогічна, інноваційна. Найбільш атребуваними нині є вчителі, які володіють сучасними медіа, готові постійно вдосконалювати свій професійний рівень відповідно до сучасних тенденцій розвитку інформаційного суспільства.

Інформатизація освіти призводить до трансформації ролі учителя, появи нових методів та організаційних форм підготовки педагогів. Успішне використання ІКТ та медіа в освітньому процесі залежить від здатності педагога по-новому організувати навчальне середовище, об'єднати новітні інформаційні та традиційні

педагогічні практики для того, щоб проводити захоплюючі заняття, заохочувати навчальну кооперацію та співпрацю школярів.

Це вимагає від учителя цілої низки нових навичок: готовність до управління роботою класу, розробки нових шляхів використання ІКТ та медіа для збагачення навчального середовища та розвитку компетентностей учня, освоєння ним готових знань, здатності створювати нові. Професійний розвиток учителів стає ключовим елементом удосконалення системи освіти. Одночасно, післядипломна педагогічна освіта здійснює свій вплив лише тоді, коли вона спрямована на конкретні зміни в роботі учителя.

Впровадження науково-педагогічного проекту «Неперервна медіа-інформаційна освіта педагогічних працівників» на Дніпропетровщині має серйозні передумови. Департамент освіти і науки облдержадміністрації та Дніпропетровський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти приділяють велику увагу удосконаленню системи підготовки та підвищення кваліфікації у сфері впровадження медійних технологій у навчальний процес.

Починаючи з 2004 р. на базі ДОШПО впроваджено низку курсів, що сприяють формуванню медіаграмотності вчителів. Це і 48-годинний курс основ ІКТ за програмою «Майкрософт. Партнерство у навчанні», і курси з комп'ютерної підтримки викладання предметів. Починаючи з 2010 р. у навчання за програмою «Інтел® Навчання для майбутнього» пройшли понад 7000 педагогів області, які використовують проектну діяльність вчителя в освітньому середовищі. У тому ж році введено очно-дистанційний курс «Соціальні сервіси ВЕБ 2.0 у навчально-виховному процесі», призначений для підготовки вчителів до використання мережевих технологій та формування у слухачів уявлення про соціальні сервіси як новітніх медіа, що надають можливість не тільки розміщувати і зберігати навчальні матеріали, а й створювати власне інформаційно-освітнє середовище.

З метою впровадження Концепції медіаосвіти в Україні, схваленої постановою Президії Національної академії педагогічних наук України 20 травня 2010 року, протокол № 1-7/6-150, розроблено навчальний очно-дистанційний курс "Медіаосвіта", розрахований на різні категорії вчителів-предметників. Метою курсу є сформування у слухачів уявлення про медіаосвіту як один з найефективніших засобів неперервної освіти, мету і завдання даного напрямку, основні способи вирішення медіаосвітніх проблем; розглянути можливості медіаосвіти для формування інноваційної особистості 21 століття. Крім курсів підвищення кваліфікації вчителів інформатики за очною формою навчання, запроваджені постійно діючі семінари і тренінги, вебінари.

З метою створення системи неперервної освіти на основі платформи MOODLE <http://moodle.dp.ua/> створено дистанційне навчання педагогів. На платформі сформовані 24 навчальні курси для вчителів-предметників і керівників навчальних закладів. Учбові матеріали, розміщені на платформі, передбачають можливість спілкування вчителів он-лайн, обговорення важливих питань на форумах.

Концепція впровадження проекту відповідає базовим принципам розвитку неперервної педагогічної освіти, таким як: неперервність, поєднання національних освітніх традицій та найкращого світового досвіду, гнучкість у реагуванні на суспільні зміни і прогностичність, інноваційність [1].

Метою науково-педагогічного проекту «Неперервна медіа-інформаційна освіта педагогічних працівників» є:

створення ефективної системи підготовки та підвищення кваліфікації науково-педагогічних і педагогічних працівників на основі поєднання національних надбань світового значення та усталених європейських традицій забезпечення розвитку педагогів, здатних у процесі постійного вдосконалення здійснювати професійну діяльність на засадах гуманізму, демократії, вільної конкуренції та високих технологій;

реалізація сучасних технологій професійного вдосконалення та підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних і керівних кадрів системи освіти відповідно до вимог інноваційного розвитку освіти;

забезпечення випереджувального характеру підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних і керівних кадрів відповідно до потреб реформування системи освіти, викликів сучасного суспільного розвитку.

Пріоритетними завданнями є:

вдосконалення змісту освіти і організації навчально-виховного процесу з метою розвитку педагогічної майстерності вчителя як системи його педагогічних компетентностей;

зміцнення зв'язку педагогічної освіти з фундаментальною і прикладною наукою;

вдосконалення структури підвищення кваліфікації і післядипломної освіти педагогів; розширення форм підготовки вчителів до використання ІКТ в освітньому процесі.

Система неперервного формування медіа-інформаційної компетентності вчителя – це сукупність взаємопов'язаних компонентів взаємодії, які утворюють певну цілісність та єдність мети, змісту, засобів, форм і методів навчання, виховання та розвитку студентів та вчителів на етапах вузівської та післядипломної професійної педагогічної освіти, включаючи самоосвіту.

Характерною ознакою освіти в рамках післядипломної є поєднання стаціонарних форм роботи (курсний період) з самостійною роботою фахівців, яка забезпечується відповідними методичними службами в міжкурсний період.

Неперервний розвиток інформаційно-комунікаційної та медіаосвітньої компетентності педагогів області передбачає проходження курсів або додаткових модулів під час чергового підвищення кваліфікації, проходження тематичних курсів, тренінгів, самоосвітньої діяльності.

Гнучкість, динамічність і варіативність неперервної медіа-інформаційної освіти педагогічних працівників Дніпропетровщини забезпечується завдяки функціонуванню різноманітних організаційних форм, що включають: перепідготовку, підвищення кваліфікації, спеціалізацію, стажування.

Зміст неперервної інформаційно-комунікаційної та медіаосвіти формується з урахуванням галузевої та рівневої специфіки за такими напрямками: дидактичні принципи використання медіа в освітньому процесі; розвиток інноваційної педагогіки на основі інтеграції медіа; розуміння ризиків використання медіа та Інтернет-технологій та розробка педагогічного інструментарію щодо їх попередження; удосконалення форм і методів навчання (дистанційне, мобільне, змішані форми навчання); розробка методик організації навчальної діяльності у віртуальному середовищі; розробка власних медіапродуктів, електронних освітніх ресурсів; використання хмарних технологій, технологій Веб 2,0 та технологій Веб 3,0.

Складові інформаційної та медіа-компетентності сучасного учителя чітко визначені у Каталогі навичок медіа- та інформаційної грамотності «Цифрове майбутнє» ЮНЕСКО [2].

Складова	Зміст і основні критерії
Використання ІКТ та медіа (інтеграція цифрових та медійних технологій з педагогічними)	<ul style="list-style-type: none"> ● Вільневолодіння різноманітними видами медіа, презентаційним обладнанням, інтерактивними дошками різних типів, інтерактивними навчальними комплексами та ін.; ● Готовність до створення гнучкого освітнього простору з урахуванням наявних засобів, здатність керувати матеріальним освітнім середовищем, готовність проводити заняття в комп'ютерному класі, дистанційно, у віртуальній студії; ● Щоденне використання ІКТ та медіа на уроках, розширення знань у галузі викладання предмету з використанням нових інструментів; ● Використання експертних автоматизованих систем на базі ІКТ для оцінки знань учнів; ● Використання ІКТ для аналізу ефективності педагогічної діяльності; ● Використання цифрових освітніх ресурсів та медіаосвітнього призначення для підвищення ефективності навчання, включення їх у навчальну діяльність; ● Співпраця з колегами у всьому світі, розширення педагогічної комунікації та співпраці для організації заходів, проектів, навчання; ● Безпечне поведінка в Мережі, дотримання мережевої етики.
Освоєння знань	<ul style="list-style-type: none"> ● Використання інструментів, які відповідають предметній галузі; ● Вміння користуватись інформацією (знаходити, структурувати проблеми і ставити задачі); ● Використовувати новітні технології для розробки планів та оцінки їх виконання при проведенні індивідуальних та групових навчальних проектів; ● Комунікація з експертами, колегами, батьками, учнями; ● Використання мережі для пошуку інформації, необхідної для професійного зростання; ● Використання мережі для організації спільної роботи учнів у школі та поза її межами; ● Використання різноманітних медіа для проведення формуючого оцінювання; ● Участь у роботі мережевих спільнот за фахом з метою підвищення майстерності; ● Використання пошукових систем для пошуку ресурсів, партнерів; ● Оцінка достовірності та якості освітніх ресурсів, котрі використовуються в навчанні;

Виробництво знань	<ul style="list-style-type: none"> ● Свідоме та відповідальне створення власного образу в мережі Інтернет; використання його для досягнення певної мети; ● Ефективне використання методів та засобів захисту особистої інформації; ● Володіння різноманітними мовами медіа, здатність створювати медіатексти з використанням різноманітних програм та технологій і розповсюдження їх через комунікаційні мережі; ● Здатність ефективно формулювати інформаційні повідомлення, репрезентувати знання у медіатекстах освітнього призначення у найбільш ефективний спосіб; ● Розробка цифрових освітніх ресурсів та побудова навчального середовища; ● Створення в інформаційно-освітньому просторі освітніх спільнот чи спільнот для тих, хто вчиться, а також готовність до спільного формування цифрового простору, соціальних груп (груп за інтересами, політичними поглядами); ● Управління роботою форумів, блогів, сайтів та публікація власних медіапродуктів; ● Координація діяльності групи, яка реалізує проект; ● Готовність до створення мережеских медіапродуктів (колективних презентацій, спільного контенту за технологією ВІКІ); ● Використання дистанційних форм навчання, мережеве тьюторство; ● Створення освітніх баз даних, цифрових архівів, бібліотек; ● Свідоме дотримання авторського права.
-------------------	--

В межах впровадження науково-педагогічного проекту науково-педагогічним колективом Дніпропетровського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти розроблено наступні програми тематичних курсів для педагогічних кадрів різних категорій: «Створення медіатекстів освітнього призначення», «Медіадиактика. Методика використання медіа у викладацькій діяльності». Неперервність забезпечується системою тренінгів за актуальною тематикою. А саме: «Формування медіа-інформаційної компетентності сучасного вчителя», «Основні принципи презентації кращого педагогічного досвіду засобами різноманітних медіа», «Дослідження рівня медіа-інформаційної компетентності учня», «Навчальний кабінет ХХІ ст.», «Створення позитивного іміджу навчального закладу у мережі Інтернет» та ін. У 2017 р. розпочнуть роботу курси «Методика викладання курсу «Сходинки до медіаграмотності у початковій школі», «Медіаосвіта та медіаторчість у позашкільній освіті».

Колектив розробників та виконавців має амбітну мету яка полягає у вдосконаленні післядипломної освіти педагогів відповідно до вимог сьогодення, приведення рівня і якості освітнього потенціалу у відповідність з вимогами кадрового забезпечення інноваційного розвитку України.

Література:

1. Галузева концепція розвитку неперервної педагогічної освіти, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України № 1176 від 14 серпня 2013 року.

2. Каталог навичок медіа- та інформаційної грамотності «Цифровем айбутне» ЮНЕСКО, 2013р.

3. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція), схвалена Президією Національної академії педагогічних наук України 21 квітня 2016 року.

4. Концепція обласного науково-педагогічного проекту «Неперервна медіа-інформаційна освіта педагогічних працівників», затверджена наказом № 573/0/212-14 департаменту освіти і науки Дніпропетровської облдержадміністрації від 24 вересня 2014 року.

5. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року.

6. Типове положення про атестацію педагогічних працівників (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту № 1473 від 20.12.2011, наказом МОН № 1135 від 08.08.2013).

*Баландіна Н. Ф.,
доктор філологічних наук, професор,
Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка*

ИНТЕРВЬЮ НА УРОКАХ ЯЗЫКА КАК РАЗНОВИДНОСТЬ МЕДИАТВОРЧЕСТВА

Целью данного исследования является разработка эффективных методик обучения медиатворчеству на примере интервью с использованием учебника для общеобразовательной школы. Указанная цель предполагает решение следующих задач: а) анализ предпосылок, способствующих успешной работе на уроке, б) демонстрация способа организации учебной ситуации, в) описание технологии процесса по созданию интервью.

Объектом изучения служат учебные тексты по развитию речи, представленные в учебнике автора этой статьи «Русский язык» [1]; предметом – система методик и приемов, развивающих медиакomпетенцию школьников при изучении интервью.

Успешность работы на уроке во многом зависит от создания благоприятной среды, способствующей внедрению инновационного процесса. В данном случае речь идет не о мастерстве педагога, а о помощи, которую может оказать ему учебно-методическая литература, задающая тональность урока, нужное направление, помогающая учителю эффективно реализовать поставленные учебные задачи.

Одной из форм структурирования материала в указанном учебнике является тематическая подача учебных текстов и заданий к ним. Обучение интервью происходит с использованием текстов на тему школьной жизни, в частности – создания школьной газеты. Заголовки предложенных текстов достаточно прозрачны и позволяют школьникам предугадать речевую ситуацию, в контексте которой будет разворачиваться учебная коммуникация.

В данном конкретном случае идет речь о различных формах речевой деятельности – чтении (слушании), говорении и письме. Работа начинается

чтением текста в лицах с соблюдением интонации сообщения, вопроса и побуждения, разыгрывание информационного диалога, обсуждение предложенных для интервью вопросов и, наконец, запись самостоятельно составленных вопросов к интервью и ответов на них.

Приведенный здесь поверхностный обзор видов речевой деятельности – чтения (слушания), говорения, письма – предполагает возможность приобретения первичного медиа-опыта. Кроме того, указанный перечень позволяет наглядно ознакомиться с предлагаемой моделью урока, сориентироваться в содержательном наполнении, быстро найти нужный материал и в результате активизировать речевые действия учащихся, содействовать их самообучению.

На создание благоприятной среды на уроке оказывают влияние и другие концептуальные особенности учебника: коммуникативная направленность упражнений, отход от доминирующей вербальности преподавания языка, привлечение интерактива, ориентация на инновационные практики и пр.

Как импульс к активизации интереса к теме предложен отрывок из юмористического рассказа Л. Каминского о подготовке школьной стенгазеты. Указанный текст позволяет не только обратить внимание на пресуппозиции, предваряющие выпуск газеты, но и сформировать благоприятную непринужденную обстановку, которая устраним определенную напряженность урока, зачастую сковывающую учащихся, устраним искусственность ситуации, придаст ей естественность.

Задания к предложенному тексту четко дифференцированы: они предусматривают следующие аналитические действия: а) работа с текстом в целом, б) с отдельными предложениями, в) с лексикой. Текст подобран к теме таким образом, чтобы его единицы, прежде всего ключевые слова, увеличивали лексический запас, отсылали к словам-терминам, которые в ткани текста наполняются необходимым содержанием. Естественным образом происходит расширение круга понятий и представлений, необходимых для элементарного знания медиа-среды. В данном случае это *редколлегия, газета, название газеты, рубрика, заголовок, статья, интервью*. Содержание текста подсказывает, что *редколлегия* – это объединение лиц, задействованных в процессе выпуска газеты; *газета* – результат этого труда; *название, рубрика, заголовок* – составные части структуры издания; *статья, интервью* – отдельные публицистические жанры. Естественным образом, основная задача здесь – обучение составлению вопросов к интервью и умению отвечать на них. Альтернативной формой работы может быть чтение и анализ публикаций, написанных в жанре интервью, либо показанный с помощью мультимедийного проектора актуальный сюжет.

Толкование значения слова *интервью*, его семантизация, дается не только на основании контекста, но и научно углубляется в форме дефиниции в специальной рубрике по теории. Приведенная в теории таблица представляет теоретические сведения в виде классификации: *интервью-сообщение* (отличается краткостью и информационной направленностью) и *интервью-мнение* (имеет вид развернутого комментария к факту, событию или проблеме). Чтобы предупредить определенные трудности в употреблении и произношении слов, обозначающих в процессе интервьюирования, предложена иллюстрация ситуации с указанием названий: *интервьюируемый* — тот, у кого берут интервью, и *интервьюер* — тот, кто берет интервью. Иллюстрация, как и юмористический текст, позволяет в

непринужденной форме, наглядно изобразить базовую модель коммуникации: *кто – что – кому – с какой целью – с использованием каких средств.*

Попутно в традиционной для данного учебника рубрике «Советуем запомнить!», включающей языковые стереотипы и различные прагматические клише, представлены актуальные для темы выражения: *дать / взять / опубликовать интервью.* Подобные выражения, с одной стороны, являются способом стереотипной подачи информации, а с другой, обеспечивают ее доступность и зачастую служат ключом для понимания медиа-текстов.

Работая с интервью, учителя отмечают значительный уровень активности учащихся, особенно в парах и группах. Интервью как форма учебной деятельности усиливает мотивационную составляющую урока, интерес школьников друг к другу и просто оживляет урок.

Учитывая, что школьники уже обладают определенной компетенцией, в том числе и полученной на уроке, в продолжение следует работа в парах для разыгрывания информационно-обучающего диалога «Поговорим об интервью». Чтобы помочь школьникам реализовать себя и направить их работу в нужное русло, к заданию прилагаются конкретные вопросы: *Какие интервью вам приходилось читать в газетах, слушать по радио, смотреть по телевизору? Что именно в них позволяет привлечь внимание читателя (слушателя, зрителя)? С какой целью используется жанр интервью? Какая тематика делает интервью интересным и позволяет получить наибольший отклик? От чего еще зависит успех интервью?* Такая форма позволяет не только пробудить интерес к совместной деятельности и диалоговому общению, но и ненавязчиво обратить внимание на особенности этого жанра. Также в ходе интервьюирования решаются и другие учебные задачи: тренируется постановка вопросов, формулирование косвенной речи, необходимой для передачи мысли от третьего лица. Безусловно, чем выше уровень владения языком, речевой, социокультурной и деятельностной компетенциями, тем интереснее и неожиданней могут быть ответы. Примечательно, что интервью можно провести и с учебной целью, используя текущий материал урока, например при изучении языковой темы.

Следующей ступенью может быть дидактическая беседа, цель которой – ознакомление с основными этапами подготовки к интервью. Важно, чтобы дети осознали, что интервью не цепочка спонтанных, практически случайных вопросов интервьюера, а сознательная деятельность, требующая серьезного отношения, предварительной работы не только по подготовке вопросов, но и учета психологических и ситуативных факторов, влияющих на желание интервьюируемых отвечать.

Именно этому посвящена вторая часть теоретического блока с материалом о формах и содержании подготовительной работы. Здесь говорится о необходимости определения темы и цели будущей беседы, возможности таких форм, как ознакомление с необходимой литературой, консультация с компетентными людьми, специалистами, и обязательное составление вопросника. Подчеркнута зависимость успеха интервью от умения ставить вопросы, которые должны быть интересными, конкретными, четкими и недвусмысленными. Желательно с воспитательной целью обсудить и правила поведения коммуникантов во время интервью; именно этот вид работы вызывает у учащихся особый интерес.

Предварительная проработка текста, выполнение заданий к нему, ознакомление с примечательными особенностями жанра носит преимущественно

координирующий, тренировочный характер и создает почву для выполнения творческих заданий. Они направлены на свободное самовыражение, раскрытие публицистического таланта, способствуют экспериментальному поиску, развитию фантазии, нестандартного мышления, реализации потребности работы в парах и группах. Эти задания воспитывают чувство ответственности, укрепляют связи с ближайшим социальным окружением, прежде всего с одноклассниками. В данном случае представлена возможность критического осмысления текста на примере вопросов, подготовленных восьмиклассницей для интервью со сверстницей, например: *Четырнадцатилетний человек — это ребенок или подросток? Трудный ли это возраст? Как ты относишься к жизни, окружающему тебя миру?* и др.

Сначала ребятам предлагается определить тему интервью, подумать над формой и смыслом составленных вопросов: представляют ли они интерес для других и можно ли подобное интервью разместить в школьной газете. Большинство детей с удовольствием читают свои газеты. Известно, что современные стенгазеты постепенно трансформировались в школьные медиа (печатные и электронные), которые объединяют в одном медиaprостранстве и школьников, и учителей, и родителей. Они позволяют авторам публикаций реализовать себя, приучают свободно делиться своими мыслями, формируют активную жизненную позицию.

Проблемные вопросы вызывают у восьмиклассников разнообразные эмоционально-психические переживания, углубляют познания, активизируют интерес к самостоятельной деятельности, в том числе и в качестве интервьюера и интервьюируемого.

Для домашнего задания предлагается посильная альтернатива: одни могут найти интервью в какой-либо газете и определить его характеристики по таким параметрам: у кого взяли интервью; кто брал; на какую тему, представляет ли она интерес и почему. Второе задание – более сложное – предполагает письменные ответы на данные вопросы интервьюера, третье предлагает взять интервью у известной личности. Возможна и такая форма работы, как составление вопросов к интервью с ответами, написанными на основе предварительного ознакомления с высказываниями известной личности.

Система подготовительных вводных, тренировочных и творческих заданий позволяет учащемуся поэтапно менять роли потребителя информации, свидетеля, наблюдателя и переходить к вершине своей деятельности – активному участнику и автору медиаторчества. Если учащийся проходит этот путь комплексно и в будущем полученные знания и умения сможет применить на практике, можно считать, что задачи обучения медиаторчеству на примере интервью были выполнены.

Практическое внедрение элементов медиаобразования в курс языка может быть успешным при условии надлежащего научно-методического и материально-технического обеспечения, системной подаче в программах и учебниках, проведения образовательных мероприятий, выводящих медиакомпетенцию педагогов и школьников на новый качественный уровень.

Интересным в этой области представляется анализ методов и приемов обучения медиаторчеству на примере создания других медиажанров – заметки в газету, краткого сообщения об увиденном, рекламного слогана, аннотации, эссе, рецензии, отзыва, а также мониторинга достижений в этой образовательной области.

Литература:

1. Баландина Н. Ф. Русский язык : 8 кл. : учеб. для общеобразоват. учеб. завед. с обучением на укр. яз. / Н. Ф. Баландина. – Харьков : Ранок, 2016. – 286 с.

***Висоцька О. Є.,**
докт. філос. наук, доцент,
декан факультету відкритої освіти та стажування
КВНЗ «Дніпропетровський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти»*

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ У МЕДІАКРАТИЧНОМУ СУСПІЛЬСТВІ: ЗМІСТ ТА УМОВИ ФОРМУВАННЯ

Медіакратичне суспільство – це суспільство, в якому масмедіа грають ключову роль. В такому суспільстві масмедіа є не четвертою, а першою владою, оскільки людина починає сприймати світ крізь призму тих цінностей, які ними ретранслюються. Підсилення медіакратичних тенденцій сьогодні характерне не тільки для країн Заходу, але й України, політичне та соціальне життя якої формується у багатьох випадках за допомогою ЗМІ. При цьому головною проблемою стає не те, що масмедіа отримують суттєве значення, а в тому, що за допомогою масмедіа можливо більш витончено, ніж це було раніше, управляти суспільною думкою.

Становленню медіакратичних форм управління сприяє інформаційна глобалізація, що відбувається під безпосереднім впливом масмедіа. «Анонімний авторитаризм», «гібридна війна», «цифровий тероризм», «керована демократія» – це ті явища ХХІ століття, викликані медійними чинниками, які впливають на світовий розвиток, дестабілізуючи загальну соціально-політичну, економічну, культурну ситуації. Попередження цих явищ можливе лише за умови формування критичного мислення як ключової компетенції особистості за сучасної доби.

Якщо за даними прогнозу у сфері розвитку та зміни компетенцій, зробленими аналітиками World Economic Forum, у 2015 р. критичне мислення займало четверте місце за значущістю, то планується, що у 2020 р. воно вже буде посідати друге місце (на першому було і залишиться вміння вирішувати складні комплексні проблеми) [1]. Вважається, що ця компетенція є ключовою й у подальшій перспективі. Сфера використання критичного мислення багатоманітна, але в умовах інформаційної революції вміння критично відбирати та осмислювати інформаційні джерела стає особливо важливим.

Критичне мислення – це також здатність формулювати власну позицію у певних питаннях, «вміння знаходити нові ідеї, аналізувати події та оцінювати їх, приймати ретельно обмірковані, виважені рішення по відношенню для будь-яких суджень та дій» [6, с. 5].

Слід відзначити, що критичне мислення як компетенція мало значення завжди для розвитку особистості. І сьогодні навчання ефективному використанню інформаційно-комунікаційного простору неможливе без формування навичок протистояння чи попередження його негативним проявам.

На жаль, сучасна школа й взагалі формальна освіта не завжди налаштовані на розвиток критичного мислення як ключової компетенції ХХІ століття. Перевага

знаннєвого підходу над компетентнісним, пасивних методів над активними, одноформатність істини аж ніяк не сприяють становленню критично мислячої та креативної особистості.

Розвиток критичного мислення є одним із завдань медіаосвітніх програм. Так у «Концепції впровадження медіаосвіти в Україні» прямо вказано, що «основне завдання медіаосвіти полягає в системному і компетентісному вихованні підростаючого покоління, яке повинно навчитися не лише адекватно користуватись різноманітними медійними засобами, а й порозумітися на закономірностях їх функціонування, знатися на особливостях технологій впливу ЗМК, але головне – критично мислити, розвивати особистісне, оціночне ставлення до продукції мас-медіа [4].

Нові електронні технології змінюють характер комунікації, види діяльності, всю систему суспільних відносин. Підвищення швидкості передання інформації, посилення ступеню доступу до інформаційних джерел, гіпертекстовість повідомлень – все це сприяє більшій інтеграції культур, демократизації відносин, варіативності надання освітніх послуг. Інформаційне суспільство відкриває нові можливості для спілкування, самореалізації особистості. Так, за думкою Е.Тоффлера, завдяки інформаційно-комунікаційним технологіям відбувається суттєва інтелектуалізація суспільства, інтеграція наукового та технічного знання [6] (а із розвитком мережевих технологій – інтеграція із мистецтвом, що сьогодні притаманно STEAM-освіті).

Одночасно виникає значна потреба у безпекових заходах, попередженні медіазалежностей, віртуалізації свідомості, емоційному вигоранню, ефектам «смітєвого» сприйняття інформації тощо. Побудова суспільства «реальної віртуальності», про що вказував М.Кастельс [2, с. 350], сполучена із переглядом основних функцій освіти, точніше, розширенню цих функцій в умовах все більшого посилення значення неформальної освіти.

Формування критичного мислення може відбуватися різними шляхами. Важливим є застосування методик проблемного навчання, формування у дітей навичок ведення дискусій, вміння виробляти власну позицію по будь-яким питанням. При цьому відбувається не тільки розвиток критичного мислення, а й цілої низки інших компетенцій, зокрема, інформаційної та комунікативної. Як вважає А.Т.Каюмов, комунікативна компетенція визначає ефективність залучення особистості у соціальну комунікацію [3, с. 94] і передбачає володіння інструментами комунікації, вміння їх відбирати та контролювати процесом їх реалізації. У свою чергу, інформаційна компетентність включає вміння шукати та відбирати необхідну інформацію, робити адекватні висновки.

Критично мисляча людина вмє: «розпізнавати та визначати проблеми; продуктивно спостерігати та уважно слухати інших; структурувати ідеї; використовувати різні джерела інформації... знаходити ефективні рішення» [5, с.7]. Подібні вміння також підвищують рівень її креативності та конкурентоспроможності.

Змістовне передання навичок критичного мислення має здійснюватися наскрізно, тобто проходити «червоною ниткою» через всю навчально-виховну діяльність. З іншого боку, на розвиток цієї компетенції може бути спрямовані окремі предметні цикли та навчальні напрями. Зокрема, в межах курсу «Медіакультура» наголос робиться на розвитку критичного мислення по

відношенню до масмедіа, а курс «Основи критичного мислення» присвячений аргументативній складовій формування цієї компетенції.

Отже, критичне мислення має стати стрижневою компетенцією особистості XXI століття, важливим завданням освітньої політики. Однак для цього необхідна громадянська підтримка, усвідомлення значущості розвитку цієї компетенції суспільством у цілому та педагогічною спільнотою, зокрема. Це також попередить деструктивне використання масмедіа як каналів впливу та контролю членів суспільства, а також сприятиме подальшій відкритості та демократизації відносин.

Література:

1. Ананьева Т. Десять компетенций, которые будут востребованы в 2020 году. - <http://www.tananyeva.com/single-post/2016/04/20>.
2. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура [Текст] / М.Кастельс; пер. с англ. - М.: ГУ ВШЭ, 2000. – 608 с.
3. Каюмов А.Т. Коммуникационная компетентность личности как цель социализирующего воздействия образовательного процесса [Текст] / А.Т. Каюмов // Инновации в образовании. - 2007. - 5. - С.93-98.
4. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні // Освіта. – 2010. (7-14 липня). - № 32. – С.3-4.
5. Пометун Е.И. Критическое мышление для всех /Е.И.Пометун, И.М.Сущенко, Л.Н.Пилипчатина, И.А.Баранова. – К., 2012. – 184 с.
6. Тоффлер Э. Третья волна [Текст] / Э. Тоффлер; пер. с англ. К.Ю. Бурмистрова и др. - М.: АСТ, 2009. – 795 с.

Вознесенська О. Л.,

*к. психол. н., с. н. с. лабораторії психології
масової комунікації та медіаосвіти
Інституту соціальної та політичної
психології НАПН України, Україна*

СТИЛІ ВЗАЄМОДІЇ У ВІРТУАЛЬНИХ ГРУПАХ ЯК ОСНОВА ДЛЯ ПОБУДОВИ МЕДІАОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

Чому сучасній освіті потрібні інноваційні форми роботи, і чому медіаосвіта може стати провідником на шляху перебудови освітньої системи України? Світ змінився, в епоху високих технологій молоді люди, діти вже сприймають новий матеріал інакше – дуже швидко та в іншому обсязі – ніж раніше. Вони вимушені пристосовуватися до нового типу сприймання і темпу життя. Адже швидкість змін за останнє століття збільшилася в 50 разів, що привело, що закономірно, до виникнення нових способів переробки інформації. Які особливості сприймання інформації сучасними дітьми? По-перше, це висока швидкість включення. Вони можуть одночасно читати, посилати смс, телефонувати. Сьогодні швидка реакція за будь-якої кваліфікації дуже важлива, таких людей має бути все більше. Швидка реакція (навіть якщо вона не достатньо точна) в більшості випадків – важливіша, все прискорилося, змінилася система технічного виробництва, люди повинні навчатися швидше відповідати на поставлені перед ними завдання. По-друге, сприймання дітей і підлітків не послідовне і не текстове. Вони бачать картинку в цілому і сприймають інформацію за принципом кліпу – можливо, Вам вже

знайомий термін «кліпове мислення», що характерне для сучасної молоді. Кліпове мислення – це незворотний наслідок розвитку сучасного суспільства, повернути назад цей процес неможливо, це – новий напрямок цивілізації. Звісно, зберігається певна кількість дітей з послідовним типом мислення, яким потрібен монотонний і послідовний обсяг інформації для висновків.

Тут ми впритул підходимо до питання віртуальних груп. Що це таке і як це можна використати в освітньому процесі? Особливості самої мережі інтернет як засобу групової взаємодії впливає на організацію спільнот через свою масову інтерактивність, загальнодоступність змісту комунікації; «слідовість» комунікації, що визначається як можливість зберігати результати комунікації в співтоваристві, в тому числі – проміжні результати комунікації; крім того, інтернет є дешевим і ефективним в порівнянні, наприклад, із спілкуванням за допомогою звичайного «паперового» листування; інтегрованість інтернету, оперативність усної комунікації; загальний єдиний простір комунікації. Інтернет-співтовариство – ця певна кількість людей, що спілкуються між собою за допомогою мережі Інтернет. Соціальні мережі більше призначені для спілкування і обміну посиланнями. Мережеві спільноти – не стільки засіб спілкування, це майданчик для обміну досвідом, навчання і підвищення кваліфікації. Подібні інтернет-співтовариства поступово починають грати відчутну роль в житті всього суспільства, особливо в умовах створення електронної демократії.

Тобто, інтернет-спільнота – це група людей, що використовують інтернет як базовий засіб для організації простору групової взаємодії учасників. Інтернет-спільнота є особливим видом соціального об'єднання користувачів комунікаційних мереж, інтеграція яких виникає на основі загального дискурсу у віртуальному просторі при тривалій і емоційній залученості в процес комунікації.

Науково-методологічними засадами побудови інноваційних стратегій медіаосвіти на основі взаємодії у віртуальних групах є: суб'єкт-суб'єктний підхід до навчання, теорія вчинку, системний підхід у визначенні групи, теорія змішування знань в групі, асинхронна стратегія медіаосвіти, ознаками якої є активність та ініціативність учнів, партнерська модель, використання медіаторності.

Взаємодія в віртуальних групах визначається трьома факторами: рольова функціональність групи, активність учасників групи та тип віртуальної групи. Активність взаємодії визначається за операціоналізованими критеріями: контактний, комунікативний, когнітивний, творчий. Типологія віртуальних груп побудована на критеріях: структура, реальність, зміст, мета. Рольова функціональність взаємодії в віртуальних групах побудована на бодинамічній моделі F-8 і містить функціональні моделі поведінки у групі. Ці функціонально-рольові моделі не є жорстко закріпленими за членами групи, і кожен може виступати в той чи іншій ролі в різні часи розвитку та існування групи. Для подальшої розробки методології модерування віртуальних медіаосвітніх груп як інноваційної форми медіаосвіти старшокласників модель F 8 є найбільш адекватної, тому що надає можливості гнучкого безоціночного спрямування учня в рамках індивідуального підходу до навчання.

Емпіричне дослідження (взяли участь 220 молодих людей від 15 до 26 років) *користування молоддю віртуальними групами* довело, що молодь є активними учасниками віртуальних спільнот, використовує можливості віртуальної форми комунікації. Результати емпіричного дослідження свідчать, що найчастіше молодь

відвідує віртуальні спільноти з метою отримати інформацію, або ж для розваги. найбільшу активність молодь проявляє у відвідуванні спільнот, що пов'язані з отриманням різноманітної інформації (довідково-інформаційні групи, форуми). Молодь також прагне і розваг (обмін медіа-продуктами – фільмами, музикою тощо; групи та форуми за інтересами; гумористичні групи; груп, що виникли на основі спільних поглядів та ідеалів). Можна стверджувати, що ідентифікація відбувається через когнітивні та емоційні складові особистості.

Найцікавіші результати були отримані при аналізі виконання учасниками віртуальних груп рольових функцій. Для оцінки цього в анкеті було запропоновано 16 моделей поведінки, які відповідали виконанню різних функцій (по дві на кожен функцію). Кореляційний аналіз довів, що діти з найбільш розвинутим критичним мисленням схильні брати на себе функції «Ухвалення рішень і підстроювання цілей». Медіатворчі діти та підлітки беруть на себе функції «Здійснення, виконання» та «Бачення перспектив і мета-позиція», «Ідеї та ініціативи» створюючи або модеруючи власні групи, друзі з яких є для них важливими, і де вони можуть почути нові ідеї. Водночас творчі та медіа компетентні діти виконують у власних групах функцію «Полярізація та розкриття конфліктів». Найбільш медіа-активні та медіа-комунікабельні діти та підлітки, що проводять в віртуальних групах багато часу, виконують функції «Формування думок і знаходження власного місця в групі», «Оцінка і визначення цінності та вартості зробленого» та «Турбота та підтримка».

Факторний аналіз дозволив виділити: чотири фактори неконструктивної взаємодії в віртуальних спільнотах: втечі від реальності; поринання в віртуальний світ; віртуальної дружби; розваг і легковажного дозвілля; два фактори конструктивної взаємодії в віртуальних групах – медіатворчості та медіакомпетентності; чотири фактори, пов'язані з різними ролями в віртуальних групах: керівництва в віртуальних спільнотах; лідера віртуальної групи; творчого комунікатора; професійного учасника віртуальних спільнот.

Аналіз та інтерпретація даних кластерного аналізу дозволили виділити стилі взаємодії в віртуальних групах.

- Стиль лідера (створюють власний контент, мають власні думки та виражають їх в оцінках, коментарях, пропонують свої теми для обговорення, виражають власні почуття. Вони беруть на себе відповідальність, керують обговореннями, співставляють побачене прочитане з іншою інформацією, сперечаються і можуть відкрито мати протилежну позицію, бо лідеру це дозволено).

- Стиль адміністратора (часто створюють і модерують групи, чітко знають, що їм потрібно і вибирають інформацію для читання, співставляють з іншою, раніше отриманою інформацією, аналізують пости інших учасників групи. Вони використовують спільноти задля того, щоб забутися, поринути у віртуальний світ, щоб відволіктися від проблем, отримати гострі, стресові відчуття, але вони не оцінюють, не виказують свою точку зору, не створюють власних контент).

- Стиль «керівника групової динаміки» (є двигунами розвитку групи, вони прагнуть дійти до результату обговорення в групі, для них важлива згуртованість, тому вони часто пропонують щось спільне, узагальнюють думки інших, реалізують функції бачення перспектив групи, виконання завдань, ухвалення рішень і підстроювання цілей, і, навіть, частково розкриття конфліктів.

Люди з таким стилем дуже важливі для існування групи, яка прагне досягти певного результату, а не лише зібрана для розваг та обміну інформацією).

- Стиль любителя розваг (люблять спілкування та розваги, масові заходи, вони хочуть дістати задоволення, відпочити, поліпшити настрій, розслабитися, і водночас ознайомитися з новинами, знайти інформацію для навчання. Вони планують, що будуть читати, зосереджуються на потрібній інформації, але все одно занурюються і втрачають відчуття часу).

- Стиль подолання самотності (залежні від перебування в віртуальних спільнотах, бо там відчувають себе важливими, вони нудьгують за віртуальними друзями, які дають їм відчуття комфорту).

- Стиль «базіки» і шукача пригод (часто заходять в віртуальні групи за звичкою, без мети, взаємодіють задля отримання творчої наснаги, ідей; планують, що читати, і хочуть бути схожими на своїх віртуальних друзів. Часто вони є учасниками груп, що виникли за спільними характеристиками членів групи, чи груп знайомств. Тобто для них неважливо де спілкуватися, про що, аби спілкуватися, знаходити авторитети та ідеали, знайомитися з іншими. Вважаємо, що цей стиль є властивим тим дітям, в яких ідентичність ще формується).

Отже, актуальною є розробка інноваційних психолого-педагогічних стратегій освіти молоді на базі віртуальних груп, що мають стати конкурентоспроможною альтернативою традиційним формам навчання, і спрямовані на розвиток молоді, їх ознаками є активність учнів, асинхронність, медіаторність. Для розробки методології модерування віртуальних медіаосвітніх груп викладачем модель F 8 є найбільш адекватною, вона надає можливість гнучкого безоціночного спрямовування учня в рамках індивідуального підходу до навчання. Класифікації стилів взаємодії в віртуальних групах дозволяє викладачу для кожного учня розробити індивідуальні завдання згідно зі стилем взаємодії учня задля найкращого засвоєння матеріалу та формування необхідних якостей та навичок.

*Волошенюк О. В.,
науковий співробітник
відділу екранно-сценічних мистецтв
і культурології ІМФЄ ім. М. Рильського
НАН України,
менеджер медіаосвітніх програм
Академії української преси*

МЕДІАОСВІТА В УКРАЇНІ В 2011-2016 рр.: СИНЕРГІЯ ЗУСИЛЬ ОСВІТЯН І ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Приватне, професійне і громадське життя сьогодні невідривно пов'язане з медійною та інформаційною компетенцією. Традиційна грамотність, яка розумілася як вміння читати і писати, вже з першої половини ХХ століття отримала розширене значення: дослідники визначили, що аудіовізуальні медіа стають новою мовою людства і, так же, як свого часу, вивчали традиційну абетку нині необхідно вміти «читати» мову кіно і телебачення.

З 60-х років XX століття в педагогічній практиці провідних країн світу сформувався напрям «медіаосвіта», покликаний допомогти школярам краще адаптуватися в інформаційному світі, засвоювати медіа, навчитися аналізувати медіатексти.

Нові медіа своєю чергою стали джерелами медійних повідомлень, які мали зовсім іншу формальну природу і, відповідно, формували нову мову спілкування. Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та системи мас-медіа наполегливо вимагає цілеспрямованої підготовки особистості до вмілого і безпечного користування ними, вміння відрізнити інформацію від маніпуляції і пропаганди.

Медіаграмотність – сукупність компетенцій, які дозволяють людям отримувати доступ, аналізувати, оцінювати і створювати повідомлення в різних видах медіа, жанрах і формах для особистого самовираження і реалізації своїх цивільних прав та, тим самим, забезпечення фундаментальних свобод суспільства. Тоталітарні режими гальмують розвиток медіаосвіти або спотворюють її цілі.

У Рекомендаціях Європарламенту і Ради Європи про ключові компетенції навчання протягом життя сформульовані 8 груп базових компетенцій, серед яких є й інформаційна, яка включає свідоме і критичне користування технологіями інформаційного суспільства для роботи, дозвілля, спілкування; комунікацію і участь в корпоративних мережах через інтернет [5].

В останнє десятиліття XX століття у Великобританії, США, Франції, Німеччині, Норвегії, Данії прийняті державні стандарти медіаосвіти. Остання переважно є частиною шкільних програм, окремим предметом або інтегрується в предмети, що передбачають вивчення рідної мови і культури, громадських наук.

У Польщі, як і в інших посткомуністичних країнах, велику роль в медіаосвіті грають освітні громадські організації. Наприклад, громадська організація Fundacja Nowoczesna Polska створила «Каталог медійних та інформаційних компетенцій», який перекладений іншими мовами. Каталог містить список медіаінформаційних компетенцій для будь-якого віку – від дошкільного до навчання протягом усього життя. Він охоплює широкий спектр тем, таких як мова медіа, здатність використовувати інформацію, етика і цінності при користуванні медіа, свобода слова і самовираження.

На особливу увагу заслуговує досвід Швеції, де медіаосвіта офіційно інтегрована в національний навчальний плані з 2000 року. Шведські педагоги давно переорієнтувалися з «протекціоністської» (захист від шкідливого впливу медіа) медіаосвітньої концепції на культурологічну, в яку входить розвиток критичного мислення аудиторії.

Створений за ініціативи Асоціації газетних видавців Швеції національний портал «Медіакомпас» займається питаннями медіаосвіти громадян. До моменту закінчення школи всі випускники шведських установ освіти повинні опанувати, крім іншого, знання про медіа та їх роль в суспільстві, навички і вміння використовувати сучасні інформаційні технології для пошуку інформації.

Освітня система України ще не зазнала справжньої посткомуністичної реформи. Школа, не зважаючи на поступ реформ, продовжує виховувати людей слухняних, а не тих, хто може критично мислити і самостійно орієнтуватися в медіапросторі. При свободі інтернету обмежені мовні компетенції українців не дозволяють їм отримувати альтернативну інформацію з авторитетних міжнародних джерел.

На сьогодні існує «Концепція впровадження медіаосвіти (нова редакція)» підготовлена Інститутом соціальної та політичної психології (ІСПП) і затверджена Президією Національної академії педагогічних наук 21.04.2016. Концепція визначає, що «...традиційні завдання медіаосвіти, які полягають у запобіганні вразливості людини до медіа-маніпуляцій, медіанасильства, втечі від реальності, у профілактиці поширення медіазалежностей» [3, с. 6]. Цей документ пропонує впровадження медіаосвіти [3, 15] що, на нашу думку, не враховує сучасних міжнародних підходів та попиту на медіаграмотність в Україні, яка позиціонується населенням як запорука протистояння в інформаційній війні. З нашої точки зору, подібний підхід обмежує завдання медіаосвіти лише запобіжними, віддаляє від світової практики медіаграмотності як розширеної грамотності, якою має володіти людина у світі, де фактично вся інформація є медіатизованою, тобто потрапляє до нас через медіа.

Практичним втіленням Концепції стало проведення експериментального етапу в 2010-2016 рр. в загальноосвітніх шкільних закладах (близько 200). Наукове керівництво здійснювалося ІСПП. Викладання предмету «Медіакультура» розпочалося в 10 класі, що неодноразово оцінювалося самими викладачами як запізнений старт для формування медіаосвітніх компетенцій.

З 2011 р. в Україні зусиллями педагогів-ентузіастів започатковуються регіональні експерименти з впровадження медіаосвіти, що свідчить про затребуваність медіаосвітніх практик освітньою спільнотою.

Лідером громадського медіаосвітнього руху є Академія української преси (АУП) – неприбуткова, неурядова та незалежна організація, розташована в Києві та представлена у регіонах. АУП була створена у 2001 році та підтримується європейськими та американськими інституціями.

З 2010 р. АУП визначила одним з провідних напрямків діяльності розвиток та впровадження медіаосвіти в Україні. У 2010-2016 рр. АУП вбачає свою роль в впровадженні медіаосвіти:

- через формування та підтримку групи лідерів-медіапедагогів для початкової, середньої та вищої освіти;
- підготовку навчальних посібників для різних аудиторій;
- залучення світового досвіду з впровадження медіаосвіти;
- створення можливостей для пожиттєвої медіаосвіти в партнерстві з бібліотеками та громадським сектором.

Відбулося більше 90 навчальних заходів з медіаосвіти, а також вісім літніх та одна зимова школи медіаосвіти і медіаграмотності – єдині навчальні інтенсивні курси з МО і МГ в країні. 84 % вчителів, які викладають МО і МГ, навчалися на навчальних заходах АУП [1, с. 25]

Випускниками Першої і Другої літньої школи медіаосвіти стали викладачі ОППО, які у свою чергу започаткували курси з медіаосвіти і медіаграмотності для слухачів курсів підвищення кваліфікації у вишах (від 2-4 год. лекцій до 28 год.) [1, с. 11]. В 2015/16 рр. базові знання з МО і МГ отримали 35 826 слухачів регіональних ОППО (директори, заступники з НВР, вчителі всіх категорій, бібліотекарі, методисти) [1, с. 11].

Видано 4 підручники, 4 посібники, 2 навчальних модулі та 1 онлайн-видання. З них два рекомендованих МОН України. Підготовлено та видано 6 навчальних програм для загальноосвітньої школи та вищих навчальних педагогічних закладів (рекомендовано МОН України).

З 2012 р. діє портал «Медіаосвіта та медіаграмотність» (<http://www.medialiteracy.org.ua/>). Переважна більшість викладачів МО і МГ користуються матеріалами порталу АУП «Медіаосвіта і медіаграмотність», особливою популярністю користуються моделі уроків [1, с. 28]. Адаптовано до українських реалій першу українську медіаосвітню онлайн-гру «Медіазнайко».

Саме завдяки зусиллям АУП у 2013 році МОН України поширило рекомендаційний лист щодо запровадження курсу «Основи медіаграмотності» у варіативну частину програми середніх шкіл, вибіркочу частину програм вишів і на курсах підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників.

Особливістю медіаосвітньої діяльності 2015/16 рр. стала «успішна інтеграція медіаосвіти в різні предмети, поширення медіаграмотності на різні вікові категорії – від старшої до молодшої школи» [1, с. 7].

В 2015/16 рр. Академія розпочала роботу з новими аудиторіями: співпробітниками публічних бібліотек та громадянами. Практично зорієнтований проект «Програма медіаграмотності для громадян» (в партнерстві з IREX і StopFake) дозволив 15 010 особам отримати навички з основ медіаграмотності. Були створені перші в Україні методичні посібники для тренерів з МГ і інтерактивні ігри для медіаспоживачів, що дозволяє позиціонувати Програму як найбільш системний і модельний проект з медіаосвіти дорослих на сьогодні.

Академію української преси і ГО «Детектор медіа» (екс - ГО «Телекритика») об'єднує розуміння необхідності формування поінформованого та критичного сприйняття медіа українським суспільством, позаяк медіаосвіта один з усталених і апробованих способів формування попиту на якісний медійний контент.

З 2010 р. працює портал Mediasapiens, мета якого сприяти становленню демократичних, вільних та професійних медіа в Україні і формуванню критичного мислячого та обізнаного медіаспоживача (<http://osvita.mediasapiens.ua>).

У березні 2016 р. Київський міжнародний інститут соціології провів опитування на замовлення «Детектора медіа». На запитання: «Чи вважаєте ви, що потрібно запровадити навчання з медіаграмотності?» 45% громадян відповіли, що курс має бути запроваджений у школах, 40% вважають, що він необхідний у вишах, 27,8% відповіли, що потрібні широкі просвітницькі кампанії з медіаграмотності для дорослих, 12,1% не вважає, що потрібне навчання з медіаграмотності» [6].

Одним з чільних результатів партнерства громадського сектору з МОН України стало те, що до десяти ключових компетентностей (проект) в рамках освітньої реформи ввійшла інформаційно-цифрова компетентність, яка «... передбачає навички з інформаційної й медіа-грамотності" [4, с.13].

В Україні в середній загальноосвітній школі сьогодні МО і МГ викладаються як у формі окремих предметів («Основи медіаграмотності», «Сходинки до медіаграмоти», «Медіакультура», «Медіаосвіта» тощо), так і інтегровано. З 2014 р. все більше викладачів схиляються до інтегрованого викладання МО і МГ. В 2015/16 рр. особливих успіхів досягла інтеграція МО у викладання суспільних дисциплін, що обумовлено, як підготовкою методичного забезпечення, так і тим, що саме ці предмети знаходяться найближче до трактування сучасної історії.

Найбільш необхідними практичними навичками сьогодні, які можуть надаватися на заняттях з МО і МГ, на думку викладачів, є усвідомлення, що інформацією можна маніпулювати і звідси розвиток навичок з декодування

маніпуляцій [1, с. 12]. Освітняни все більше трактують медіакомпетентність педагога як одну з основних педагогічних компетентностей.

Найуспішніші міжнародні приклади упровадження медіаосвіти і медіаграмотності ґрунтуються на синергії і поєднанні зусиль різних організацій та гравців на загальнонаціональному та регіональному рівні, коли різні зацікавлені сторони взаємопосилюються через створення нових партнерських мереж.

Системне включення медіаосвіти в усі рівні системи освіти неможливе без відповідної загальнонаціональної політики партнерства державного та громадського секторів. Політика в області медійної та інформаційної грамотності повинна бути взаємопов'язана з реально діючими конституційними гарантіями прав і свобод особистості, відповідними законами про свободу інформації, з безумовним дотриманням міжнародних актів в питаннях свобод і прав людини.

Експерти АУП сформулювали рекомендації до державної освітньої політики, зокрема на рівні формальної освіти: медіаосвіта і медіаграмотність:

- Мають бути визначені, як одна зі стратегічних цілей Міністерства освіти і науки України, яке має здійснювати координацію ресурсів, забезпечити законодавчу базу для упровадження МО і МГ;

- МОН України має стимулювати організацію семінарів, курсів, гуртків медіаосвіти, творчих студій для дітей і молоді, дитячих та молодіжних фестивалів медіаторчості за участю дітей різного віку, батьків, громадських об'єднань, медіавиробників, педагогів; заохочувати вчителів і допомагати їм у використанні інструментів медіаосвіти на уроці і поза ним;

- Включення медіаінформаційної грамотності до стандартів освіти;

- Забезпечити інтеграцію медіаосвіти і медіаграмотності до всіх рівнів обов'язкової освіти, з фокусом на першочерговості саме початкової школи.

Література:

1. Звіт «Впровадження медіаосвіти і медіаграмотності в загальноосвітніх школах України. Аналітичний звіт за результатами комплексного дослідження, проведеного у 2014-16 році на замовлення проекту У-Медіа Інтерньюз-Нетворк». Дослідження здійснено Європейською Дослідницькою Асоціацією.

2. Концепція впровадження медіа-освіти – Режим доступу: http://www.ispp.org.ua/news_44.htm

3. Концепція впровадження медіаосвіти (нова редакція) – Режим доступу: http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzhennya_mediaosviti_v_ukraini_nova_redaktsiya/

4. Нова школа: простір освітніх можливостей. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/Новини%202016/08/17/mon.pdf>

5. Рекомендація 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради (ЄС) "Про основні компетенції для навчання протягом усього життя" від 18 грудня 2006 року. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_975

6. Чи критично громадяни ставляться до медіа – Режим доступу: http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/research/chi_kritichno_gromadyani_stavlyat_sya_do_media_sotsdoslidzhennya/

*Воробйова А. А.,
директор Криворізької гімназії № 127
Криворізької міської ради
Дніпропетровської обл.*

ВПЛИВ МЕДІАКУЛЬТУРИ НА РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ШКОЛЯРІВ

На сучасному етапі процесу оновлення змісту освіти постає проблема розробки та впровадження у педагогічну практику ефективних технологій розвитку інтелектуальних і творчих здібностей особистості, формування її пізнавальної та творчої активності. Це зумовлено швидкими темпами розвитку суспільства, які спостерігаються в останні роки. Наша країна потребує докорінних змін у системі управління виробництвом, раціонального використання виробничих ресурсів із врахуванням творчо обдарованих можливостей. Лише творчо обдарована особистість спроможна створювати, управляти, пропонувати нові ідеї, нові технології, нові напрямки розвитку, знаходити шляхи виходу зі складних нестандартних ситуацій. Суспільству і державі потрібні громадяни, які вміють інтегруватися в швидкоплинний соціум, люди творчі, активні, конкурентоспроможні, компетентні, здатні до змін, з гнучким критичним мисленням, універсальними способами дії, засвоєними духовно-моральними цінностями. Тому забезпечення кожній дитині можливостей використання свого творчого потенціалу є одним із найголовніших завдань нашої гімназії. «Від творчої особистості – до мистецтва жити» – кредо нашого закладу. Тому ми і є експериментальним закладом з теми «Науково-методичні засади впровадження вітчизняної моделі медіаосвіти в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів».

У Криворізькій гімназії № 127 елементи медіакультури впроваджуються з першого класу, а 10 класи проводять апробацію навчальних програм інтегрованого курсу «Медіакультура» з урахування особливостей переходу до профільного навчання. На заняттях спецкурсу проводяться колективні обговорення і рецензування медіатекстів, що сприяє розвитку духовного потенціалу особистості, формуванню культури мислення, здатності використовувати отримані знання в нових ситуаціях, стимулює розвиток критичного мислення.

Учні гімназії брали участь у Першому всеукраїнському конкурсі творів-звітів «Діти і медіа – очима дітей». У процесі роботи старшокласники провели анкетування-інтерв'ю з дітьми молодшого віку, що надало можливість їм своїми словами висловити думки з приводу телебачення, яким воно є на сьогодні, як використовується отримана інформація, з ким вона обговорюється, як телебачення впливає на психологічний стан дитини.

Впровадження медіаосвіти здійснюється як у рамках традиційних предметів (рідної мови, образотворчого мистецтва, історії, соціальних наук, екології й ін.), так і за допомогою введення спеціального предмета - інформатики. Серед форм медіаосвіти на уроці – як інтеграція в традиційні навчальні предмети, так і автономні уроки, лекції, семінари. Крім того, кілька років поспіль у нашому навчальному закладі організовано роботу з медіаосвіти учнів за такими напрямками: у мережі Інтернет, роботу сайту навчального закладу (учитель інформатики Шпітко В.В.), через міжнародне співробітництво (учитель англійської мови

Шилова Н.І.). З метою формування світоглядних орієнтацій особистості, вироблення власної філософії життєдіяльності, самоідентифікації та самореалізації в економічній, соціальній, культурній, політико-правовій сфері, формування толерантності, гуманізму діти залучаються до роботи у шкільному медіацентрі через випуск газети «Світанок» (учитель Табунщик Н.А.). Колективна робота над цими інформаційними зразками стимулює учнів до творчості, розвиває організаторські якості, аналітичне мислення, залучає до участі в громадському житті школи. У дітей, які беруть участь у створенні шкільної газети, підвищується інтерес до шкільного життя та навчання, покращуються взаємини у колективі, виявляється відповідальність до своїх обов'язків. Саме тому колектив редакційної колегії шкільної газети «Світанок» – лауреат міської премії «Обдаровані діти – надія Криворіжжя».

Розгортання даного напряму роботи дає змогу створити демократичну атмосферу, залучити учнів до обговорення важливих для них проблем і до прийняття рішень. Застосування ж проектних технологій у навчальному процесі (а випуски газети, створення альманахів, робота сайту, міжнародне співробітництво саме знаходиться у проектній площині) ґрунтується на інтерактивному навчанні, тобто постійній активній взаємодії всіх учасників (учнів, вчителів). Ці технології ефективно сприяють засвоєнню демократичних цінностей, навчають школярів визначати проблеми та знаходити шляхи їх вирішення, а також сприяють залученню школярів до громадського життя. У закладі проходять тижні «Журналістики», під час цього заходу проводяться конкурси дикторів, конкурс «Краща шкільна радіопередача» (серед учнів 9-10 класів), вікторини між учнями 6 класів «У світі журналістики», учні 5 класів склали кросворди на журналістську тематику.

Виховна діяльність теж не залишається осторонь даного процесу: дітей під час проведення виховних справ вчать чітко формулювати і висловлювати думки й відчуття, що це їх невід'ємне право. Завдання вихователів також полягає в тому, щоб навчити дітей вільно висловлювати свої погляди, сформулювати механізм реалізації цього права, і здійснювати моніторинг, тобто постійне відслідковування його на практиці. Типові методи медіаосвіти - словесні (розповідь, лекція, бесіда, діалог, обговорення, аналіз, дискусія і т.ін.); наочні (перегляд аудіовізуального матеріалу), репродуктивні, дослідницькі, евристичні, проблемні, ігрові (моделювання художньо-творчої діяльності створювачів медіатексту, імпровізація та ін.). Особливо ефективним в організації медіаосвіти може стати портфоліо – систематизована добірка створених учнем (або колективно учнями класу) медіатекстів, об'єднаних за тематичним або хронологічним принципом. Робота у цьому ж плані проводиться бібліотекою закладу. Друковані видання і досі є найпоширенішими після телебачення. Популярність та значущість писемності, як засобу спілкування, зростає та розвинулася в різноманітні категорії. З друкованих видань ми черпаємо інформацію про події, які нас цікавлять. А це є важливим чинником формування громадянської позиції. Діти в результаті інтеграції в медіапростір проймаються проблемами суспільного життя та взаємовідносин у колективі, покращують комунікативні якості, грамотність, обізнаність у законах сучасного суспільства, удосконалюють компетентність у сфері діяльності груп за інтересами. Така діяльність сприяє формуванню громадянської свідомості учнів, членів шкільного медіацентру.

За роки експерименту активізувалася участь гімназистів у конкурсах різних рівнів від районних до міжнародних. Наші учні є переможцями та призерами ІХ Міжнародного літературно-художнього конкурсу для дітей та юнацтва «Гренадери, вперед! «Ні кроку назад! Попереду Перемога!», Всеукраїнського конкурсу «Діти та медіа», Міжнародного фестивалю-конкурсу дитячо-юнацької журналістики «Пресвесна на Дніпрових схилах», XV та XVII національного конкурсу шкільних газет у м. Миколаєві, Міжнародного освітнього проекту «Медіафестиваль для школярів», обласного конкурсу літературної творчості «Молода муза» тощо.

Отже, впровадження медіа освітніх технологій сприяє розвитку загальних та спеціальних здібностей дитини, її творчого потенціалу.

Колектив гімназії має великі плани щодо подальшого успішного впровадження медіаосвітніх технологій у формування творчих особистостей наших учнів.

*Гергуль С. М.,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки та методики
викладання іноземних мов
Чернігівського національного педагогічного
університету імені Т.Г. Шевченка*

СПЕЦКУРС «МЕДІАОСВІТА ТА МЕДІАГРАМОТНІСТЬ» ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ МЕДІАКОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

У сучасному педагогічному процесі особистість вчителя посідає одне з головних місць. Її формування відбувається під впливом історичних умов, соціального оточення, медіаконтенту (ефірне телебачення, відео- та аудіопродукція, послуги мережі Інтернет, електронні та паперові видання тощо) та інших чинників, які безпосередньо позначаються на становленні духовних та професійних цінностей, життєвої позиції майбутнього вчителя. Саме тому гостро постає проблема медіаосвіти, медіаграмотності та медіакомпетентності педагога.

Український педагогічний словник (1997) визначає медіаосвіту як "напрямок у педагогіці, представники якого виступають за вивчення школярами закономірностей масової комунікації (преси, телебачення, радіо, кіно тощо)" [1]. Сучасні науковці В. Іванов, Л. Мастерман, Л. Найдьонова, О. Федоров та інші визначають медіаграмотність як сукупність знань, умінь, навичок, які "дозволяють людям аналізувати, критично оцінювати і створювати повідомлення різних жанрів і форм для різноманітних типів медіа, а також розуміти і аналізувати складні процеси функціонування медіа у суспільстві та їх вплив" [3, 4]. Поняття "медіакомпетентність" трактується як "компетентність у сприйнятті, створенні та передачі інформації, що відбувається завдяки технічним та семіотичним системам з урахуванням їх обмеженості і базується на критичному мисленні та на спроможності вести медіатизований діалог з іншими людьми" [6, с. 44-64].

Шляхом вирішення проблеми формування медіакомпетентності майбутнього вчителя може стати впровадження у вищі навчальні заклади курсу "Медіаосвіта та медіаграмотність". Програма спецкурсу розрахована на 3 кредити, що передбачають 30 аудиторних годин (лекційних занять – 14 год., практичних занять

–16 год.) і 60 годин самостійної роботи, та виконання індивідуальних завдань. Метою вивчення спецкурсу є формування у майбутніх педагогів певних знань і вмінь з основ медіаосвіти, медіапедагогіки й аудіовізуальної грамотності щодо вирішення сучасних медіапедагогічних проблем, розуміння ролі та значення медійного світу в професійному й особистісному становленні людини [2].

Сформульована мета зумовила потребу вирішити такі завдання: вироблення навичок розпізнавання маніпулятивної медіа інформації; формування практичних навичок використання загальноосвітніх медіа продуктів у професійній діяльності педагогічних і науково-педагогічних працівників, формування у студентської молоді полікультурної картини світу; визначення сутності медіакомпетентності; розкриття дидактичних, психолого-педагогічних і методичних аспектів застосування медіа в навчанні та вихованні; вивчення впливу різних медіазасобів на навчання та виховання молоді, можливих наслідків їх негативного впливу.

У результаті вивчення цього спецкурсу студент повинен знати: методологічні аспекти медіапедагогіки і основ медіаграмотності; роль медіа в навчально-виховному процесі, у формуванні полікультурної картини світу; педагогічні аспекти медіаграмотності; функції та класифікацію засобів масової інформації по способу передачі інформації і каналам сприйняття; дидактичний і виховний потенціал медіа (інтерактивність, комунікативність, мультимедійність, індивідуалізація тощо); негативні тенденції, що створюють засоби масової інформації (дезорієнтація особистості, крайній негативізм, надлишковий оптимізм тощо); особливості використання медіаінформації, мультимедійність та психолого-педагогічні умови сприйняття і засвоєння навчального матеріалу; принципи, засоби, методи збору, систематизації, узагальнення і використання аудіовізуальної та друкованої інформації; позитивні та негативні наслідки застосування медіатехнологій навчання; принципи маніпулювання свідомістю споживачів аудіовізуальної інформації; спецмедіапроекти, елементи навіювання і засобах масової інформації, їх шкідливі наслідки та прояви у суспільстві; правила культури спілкування в інформаційному суспільстві та методи захисту від можливих негативних впливів у процесі масової комунікації.

У результаті вивчення спецкурсу "Медіаосвіта та медіаграмотність" студент повинен вміти: виявляти маніпулятивний контент медіа; здійснювати аргументований критичний огляд аудіовізуальної та друкованої інформації, готувати рецензії; оцінювати зміст, форму і стиль аудіовізуальної та друкованої інформації; засовувати раціональні методи пошуку, відбору, систематизації та використання аудіовізуальної та друкованої інформації; здійснювати перевірку та класифікацію джерел інформації; поєднувати традиційні методи навчання з мультимедійними засобами подачі інформації, засобами масової інформації; запроваджувати в навчально-виховному процесі інноваційні технології навчання, створювати єдиний інформаційний простір (інтерактивність, комунікативність, мультимедійність, індивідуалізація тощо); використовувати аудіовізуальну інформацію для сприйняття світу та соціумом; характеризувати соціальну інформацію за такими ознаками, як доступність, кількість, цінність, зміст, об'єктивність, адекватність, достовірність, точність, оперативність, надійність та ін.; розпізнавати гіперболізовані ознаки медіаповідомлень та пояснювати мету їх демонстрування; орієнтуватися в сучасному медіапросторі, розуміти основні принципи функціонування різних видів масової інформації; розрізняти інформацію за рівнем впливу на особистість, аналізувати й оцінювати тексти медіаповідомлень;

розшифровувати та використовувати закодовану в медіаповідомленнях інформацію; збирати, обробляти, зберігати та передавати інформацію з урахуванням пріоритетів професійної діяльності вчителя та викладача вищого навчального закладу; самостійно створювати медіапроекти в галузі професійної діяльності вчителя та викладача вищого педагогічного навчального закладу.

Структуру спецкурсу викладено у таблиці 1.

Таблиця 1.

Структура спецкурсу «Медіаосвіта та медіаграмотність»

№ з/п	Назва теми	Кількість годин			
		Лекц.	Сем.	Інд.	Сам.
Змістовий модуль 1.					
Теоретичні основи медіаосвіти					
1	Медіаосвіта як новий напрям у педагогічній науці	2			2
2	Історичні етапи розвитку медіаосвіти			2	2
3	Стан та перспективи впровадження медіаграмотності у освітню діяльність вищих навчальних закладів та закладів післядипломної освіти			4	2
4	Загальні поняття про медіа	2			2
5	Види медіа (телебачення, кінематограф, газети, журнали)		2		2
6	Види медіа (Інтернет і мобільний контент, комп'ютерні та відеоігри)		2		2
7	Медіа як фактор формування нової картини світу			4	2
8	Професійні стандарти в медіа та маніпулювання при їх порушенні		2		2
9	Медіаосвіта як засіб розвитку критичного мислення	2			2
10	Технології критичного мислення у педагогічній науці			4	2
11	Сучасна екранна культура та аудіовізуальна грамотність	2			2
12	Фотографія. Її роль у масовій комунікації		2		2
	Разом за змістовим модулем 1	8	8	14	24
Змістовий модуль 2.					
Практичні основи медіаграмотності					
1	Негативні тенденції, що створюють мас-медіа	2			2
2	Вплив медіа на розвиток особистості			2	2
3	Реклама як інструмент маніпуляції			2	2
4	Психолого-педагогічні аспекти застосування засобів масової інформації в освіті		2		2
5	Медіа в навчально-виховному процесі загальноосвітніх навчальних закладів	2			2

6	Медіакомпетентність особистості	2			2
7	Нові медіа, їх вплив на особистість		2		2
8	Інтернет і мобільний контент		2		2
9	Аналіз медіатексту		2		2
	Разом за змістовим модулем 2	6	8	4	18
	Всього годин	14	16	16	42

Отже, у результаті опанування спецкурсу "Медіаосвіта та медіаграмотність" у майбутніх вчителів підвищується рівень медіакультури, утворюються вміння орієнтуватися у медіапросторі, формується медіакомпетентність.

Література:

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
2. Навчальна програма "МЕДІАОСВІТА (МЕДАГРАМОТНІСТЬ)" – Київ, 2012. – 95 с.
3. Найдюнова Л. А. Перспективи розвитку медіаосвіти в контексті болонського процесу : процесуальна модель медіакультури // Болонський процес і вища освіта в Україні та Європі : проблеми й перспективи [Електронний ресурс] / Л. А. Найдюнова. – К., 2007. – С.162–168. Режим доступу : http://www.edu.of.ru/mediaeducation/default.asp?ob_no=30060.
4. Федоров А. В. Медиаобразование, медиаграмотность, медиакритика и медиакультура / А. В. Федоров // Высшее образование в России. – 2005. – № 6. – С. 134–13.
5. Федоров А. В. Развитие медиакомпетентности и критического мышления студентов педагогического вуза / А. В. Федоров . – М. : Изд-во МОО ВПП ЮНЕСКО "Информация для всех", 2007. – 616 с.
6. Шариков А.В. Медиа образование: мировой и отечественный опыт. – М.: НИИ СО и УК АПН СССР, 1990. – 64 с.

Гриньова В. М.,

*доктор педагогічних наук, професор, завідувач
кафедри теорії і методики професійної освіти
ХНПУ імені Г.С. Сковороди*

Юр'єва К. А.,

*кандидат педагогічних наук, доцент, професор
кафедри теорії і методики професійної освіти
ХНПУ імені Г.С. Сковороди*

МЕДІАОСВІТНЯ КОМПЕТЕНТНІСТЬ У НОВИХ СТАНДАРТАХ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

«Концепція впровадження медіаосвіти в Україні» [2] передбачає, що цілеспрямована підготовка особистості до вмілого і безпечного користування сучасними медіа має розпочинатися вже з дошкільного віку. Відповідно, фахівці дошкільної освіти мають бути здатні готувати дітей до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою медіа, закладати в них основи медіаінформаційної

грамотності та медіакультури з урахуванням вікових, індивідуальних та інших особливостей, як це й передбачається згаданою концепцією. Разом із тим, формування медіаосвітньої компетентності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів (ДНЗ) і викладачів дошкільної педагогіки й психології у ВНЗ донині не було обов'язковим складником змісту їхньої професійної підготовки.

Навесні 2016 року в ході імплементації Закону України «Про вищу освіту» [1] розгорнулася робота з розробки нового покоління стандартів вищої освіти. Стаття 10 Закону, серед іншого, зазначає, що «1. Стандарт вищої освіти – це сукупність вимог до змісту та результатів освітньої діяльності вищих навчальних закладів і наукових установ за кожним рівнем вищої освіти в межах кожної спеціальності. 2. Стандарти вищої освіти розробляються ... в межах кожної спеціальності відповідно до Національної рамки кваліфікацій і використовуються для визначення та оцінювання якості змісту та результатів освітньої діяльності вищих навчальних закладів (наукових установ)» [Там само].

У «Методичних рекомендаціях щодо розроблення стандартів вищої освіти» [3] підкреслено, що нові стандарти базуються на компетентісному підході і поділяють філософію визначення вимог до фахівця, закладену в основу Болонського процесу та в міжнародному Проекті Європейської Комісії «Гармонізація освітніх структур в Європі» (Tuning Educational Structures in Europe, TUNING). І це кардинально відрізняє їх від Галузевих стандартів вищої освіти (ГСВО), які розроблялись у 2002–2014 роках.

Для розробки нового покоління стандартів вищої освіти були сформовані науково-методична рада та науково-методичні комісії МОН. У свою чергу, науково-методичні комісії залучали до роботи творчі групи з представників різних навчальних закладів.

Розробляючи свій варіант стандартів вищої освіти для фахівців з дошкільної освіти, творча група викладачів Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди розпочала свою роботу з формулювання інтегрованої компетентності для кожного ступеня вищої освіти з орієнтацією на опис відповідного кваліфікаційного рівня Національної рамки кваліфікацій (НРК) [4].

Для ступеня «бакалавр» інтегральну компетентність було визначено як здатність розв'язувати складні комплексні задачі та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти на основі застосування сучасних психолого-педагогічних концепцій, технологій та методик виховання, навчання, розвитку дітей дошкільного віку, в тому числі в ситуаціях невизначеності;

для ступеня «магістр (практичного спрямування)» – здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі дошкільної освіти та освітнього менеджменту, що передбачає створення і впровадження інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог;

для ступеня «магістр (наукового спрямування)» – здатність розв'язувати складні задачі і проблеми викладання дошкільної педагогіки у ВНЗ, що передбачає проведення наукових педагогічних досліджень та характеризується невизначеністю умов і вимог.

До переліку загальних компетентностей (універсальних, таких, що не залежать від предметної області, але важливі для успішної подальшої професійної та соціальної діяльності здобувача в різних галузях та для його особистісного розвитку) віднесено: громадянську компетентність; здатність працювати в команді;

компетентність у галузі використання ІКТ (цифрову компетентність); здатність до адаптації та дій у новій ситуації – для бакалавра та здатність до адаптації і дій у новій ситуації, що характеризується невизначеністю умов і вимог – для магістра; здатність до критичного мислення.

Перелік спеціальних (фахових, предметних) компетентностей (тих, що залежать від предметної області, та є важливими для успішної професійної діяльності) формувався з огляду на професійні функції фахівця дошкільної освіти. До таких віднесено: здоров'язбережувальну; діагностико-прогностичну; освітньо-методичну; організаційно-проектувальну – для бакалавра та менеджерську – для магістра; комунікативну; етичну; міжкультурну; самоосвітню – для бакалавра та акмеологічну – для магістра; творчо-продуктивну – для бакалавра та інноваційну – для магістра практичного спрямування й дослідницьку – для магістра наукового спрямування; інклюзивну; а також уперше – медіаосвітню компетентності.

При цьому медіаосвітню компетентність фахівця дошкільної освіти ми розуміємо як здатність забезпечити інтегровану медіаосвіту дошкільників, яка спрямована на збалансований розвиток особистості дитини (включаючи емоційний, соціальний і практичний інтелект), забезпечує її захист від агресивного медіасередовища.

«Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти» пропонують розкривати зміст компетентностей через дескриптори НРК: знання, уміння, комунікація, автономія та відповідальність, де знання – це осмислена й засвоєна суб'єктом наукова інформація, що є основою його усвідомленої, цілеспрямованої діяльності; уміння – здатність застосовувати знання для виконання завдань та розв'язання задач і проблем; комунікація – взаємозв'язок суб'єктів з метою передавання інформації, узгодження дій, спільної діяльності; автономія та відповідальність – здатність самостійно виконувати завдання, розв'язувати задачі і проблеми та відповідати за результати своєї діяльності.

Деталізований через прогнозовані результати навчання зміст медіаосвітньої компетентності, сформульований у термінах таксономії цілей навчання Б. Блума, має, за нашим переконанням, такий вигляд:

знання:

- *розуміти* роль медіаосвітніх програм у сучасній дошкільній освіті;
- *зіставляти* поняття «медіаосвіта», «медіаграмотність», «медіакомпетентність», «медіаманіпуляція», «медіанасильство» тощо;
- *аналізувати й зіставляти* основні теорії, концепції, моделі медіаосвіти;
- *розуміти* дидактичні принципи, шляхи, форми, методи інтеграції медіаосвітніх ресурсів в освітній процес ДНЗ;
- *орієнтуватися* в медіаконтенті та освітніх ресурсах для дітей, сферах їх застосування;
- *орієнтуватися* в асортименті й сферах використання медіа продукції, *аргументувати* можливості й ризики їх використання в освітньому процесі ДНЗ;

уміння:

- *інтегрувати* мультимедійні та ІКТ ресурси в освітній процес ДНЗ;
- *створювати* власні медіапродукти, що відповідають віковим особливостям дітей дошкільного віку;

- *обирати і використовувати* в освітньому процесі ДНЗ адаптовану відповідно до вікових норм медіапродукцію;
- *обирати й застосовувати* цифрові освітні ресурси для підтримки розвитку дошкільників;
- *застосовувати* медіапродукцію, яка запобігає вразливості людини до медіаманіпуляцій і медіанасильства, втечі від реальності, сприяє профілактиці поширення медіазалежностей, *пропонувати* різні варіанти і різні сценарії використання медіапродуктів;
- *здійснювати* контент-аналіз, педагогічний, сюжетний, етичний, естетичний аналіз мультимедійного контенту, пропонованого дошкільникам для оцінювання його відповідності віковим психологічним особливостям дітей;
- *застосовувати* в освітньому процесі ДНЗ різноманітні медіаосвітні заходи з опорою на творчі завдання;
- комунікація:
 - *консультувати* батьків дошкільників щодо можливостей захисту від агресивного медіасередовища, а також пов'язаних із ним ризиків (інформаційного «сміття», невідповідних віковим можливостям психіки дитини інформаційних впливів, кібербулінгу тощо);
 - *консультувати* батьків дошкільників щодо можливостей сприяння медіапродукції особистісному розвитку дітей;
 - *використовувати* соціальні мережі для підтримки особистісно-професійного саморозвитку;
 - *брати участь* в обговоренні питань здоров'я і безпеки дітей в умовах цифрового світу;
- автономія та відповідальність:
 - *виконувати* основні правила юридично коректного використання програмного забезпечення, мультимедійного контенту, інших цифрових ресурсів;
 - *дотримуватися* медіапсихологічних правил і нормативів безпеки стосовно захисту від агресивного медіасередовища в освітньому процесі ДНЗ.

У ХНПУ імені Г.С. Сковороди в 2016/2017 навч. році планується розпочати роботу з інтегрованого формування медіаосвітньої компетентності майбутніх фахівців дошкільної освіти на міждисциплінарній основі. Для цього, наприклад, узгоджуються робочі програми навчальних дисциплін магістерської підготовки з методики викладання психолого-педагогічних дисциплін у педагогічних ВНЗ, методології та методики наукових досліджень, з одного боку, та сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в дошкільній освіті, основ дистанційного навчання, з другого; розробляються комплексні завдання для самостійної роботи магістрантів, що передбачають не тільки використання різноманітних медіа, але й створення магістрантами власної медіапродукції освітнього спрямування.

Література:

1. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2984-14>
2. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні : [схвалена Президією Національної академії педагогічних наук України 21 квітня 2016 р.] [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzheniya_mediaosviti_v_ukraini_nova_redaktsiya/

3. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти : [схвалено сектором вищої освіти Науково-методичної ради МОН України, протокол від 29.03.2016 №3] [Електронний ресурс] / упорядники: Балуба І., Бахрушин В., Бойко Г. та ін.; сектор вищої освіти Науково-методичної ради МОН України — Режим доступу : <http://mon.gov.ua/activity/education/reforma-osviti/naukovo-metodichna-rada-ministerstva/metodichni-rekomendacziyi.html>

4. Національна рамка кваліфікацій : Додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-p>.

*Коропатник М. М.,
кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри суспільних дисциплін та
методики їх викладання Чернігівського обласного
інституту післядипломної педагогічної освіти
імені К. Д. Ушинського*

ЕВОЛЮЦІЯ МЕДІАОСВІТНІХ ТЕОРІЙ В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ: ЗМІНА ПРІОРИТЕТІВ

Знаходячись у складі СРСР, Україна перебувала у загальному руслі медіаосвітніх теоретичних концепцій того часу. У 1960–1980-х роках тут домінувала естетична теорія медіаосвіти. З проголошенням незалежності у першій половині 90-х років через труднощі державного становлення медіаосвіти на офіційному рівні особливого значення не надавалося. Тому не дивно, що українські медіапедагоги спиралися на зарубіжний досвід, у першу чергу західний і російський.

Разом з тим, саме у перші роки незалежності з'явилися відомі українські теоретики комунікацій, медіа та медіаосвіти. Медійні теорії, теорії інформаційного впливу у своїх фундаментальних монографіях аналізував і розробляв Г. Г. Почепцов [13]. Теоретичні підходи розвитку медіаосвіти на матеріалі преси розробляла Г. В. Онкович. Представник львівської медіаосвітньої школи Б. В. Потятинник сформулював визначення медіаосвіти як науково-освітньої сфери діяльності, що ставить перед собою мету допомогти особистості у формуванні психологічного захисту від маніпуляції чи експлуатації з боку мас-медіа і розвивати/прививати інформаційну культуру. Вагомо заявив про себе ще один теоретик медіа – В. Ф. Іванов. У його працях детально аналізуються історичні та сучасні тенденції розвитку науки про медіа, включно з теоретичними концепціями, моделями, проблемами інформаційного суспільства та глобалізації [1].

З початку ХХІ ст. розвиток теоретичних концепцій медіаосвіти прискорився. Львівський інститут екології масової інформації зробив ставку на розвиток «попереджувальних», «захисних» підходів, що обґрунтовувалося негативним впливом медіа. Найбільш повно точка зору львівської наукової школи представлена в монографії Б. В. Потятинника [12]. Київська група медіапедагогів із Академії педагогічних наук України на чолі з професором Г. В. Онкович сконцентрувалася на проблемах медіадидактики [10]. Завідувачка лабораторії психології масової комунікації Інституту соціальної і політичної психології

Академії педагогічних наук України Л. А. Найдьонова розробила модель медіакультури, що складається із чотирьох взаємопов'язаних блоків: «реакції» (пошук інформації, її читання/сканування, ідентифікація/ розпізнавання медіатекстів; «актуалізації» (асиміляція, інтеграція нових знань, пов'язаних з медіа); «генерації» (інкубація, творча конвертація, трансформація медійних знань та вмінь); «використання» (передача інформації, інноваційна діяльність, дослідження у галузі медіа) [8, с. 165-166]. Істотні теоретичні результати у галузі медіаосвіти отримані у Київському університеті ім. Б. Грінченка. Дослідниками обґрунтовано модель формування медіакультури майбутнього учителя засобами аудіовізуальних мистецтв, заснованої на мотиваційному забезпеченні медіадіяльності студентів на основі ціннісного відношення до артефактів медіакультури

В цілому ж в останні роки у медіаосвітньому процесі в Україні чітко визначилися декілька наукових груп: розвиток синтезу медіаосвіти та журналістики (Академія української преси, колектив дослідників під керівництвом В. Ф. Іванова); розвиток медійної екології, захист аудиторії від шкідливих медійних впливів (Інститут медіаекології Львівського національного університету); розвиток медіадидактики (колектив під керівництвом Г. В. Онкович); розвиток соціокультурної моделі медіаосвіти (колектив під керівництвом Л. А. Найдьонової); розвиток естетичного сприйняття і смаку школярів та студентів (Національна асоціація діячів кіноосвіти і медіапедагогіки України під керівництвом О. С. Мусієнка).

Переломним моментом у сфері практичного впровадження медіаосвіти у нашій країні стало затвердження Національною Академією педагогічних наук Концепції впровадження медіаосвіти в Україні (2010 р.) [2]. У 82-х школах Києва і восьми регіонах, в т. ч. Криму, із вересня 2011 р. розпочався експеримент із впровадження медіаосвіти. В інших областях експеримент здійснювався на регіональному рівні. Зокрема, в Чернігівській області викладання медіаосвіти запроваджено в інформаційно-технологічному ліцеї №16 Чернігівської міської ради та Козелецькій гімназії №1. Координувала експериментальну роботу кафедра суспільних дисциплін та методики їх викладання Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К. Д. Ушинського.

За ініціативи кафедри у самому інституті для слухачів курсів підвищення кваліфікації учителів із 2012-2013 н. р. читається спецкурс «Медійна та інформаційна грамотність», кожного року проводяться семінари-практикуми з медіаосвіти для учителів суспільних дисциплін, слухачі отримують відповідні сертифікати, що дають їм право викладати медіаосвіту у школах, організовувати і проводити навчання медіапедагогів на районному та міському рівнях. Практично у всіх медіаосвітніх заходах, що проводилися і проводяться в Чернігівській області, в т. ч. Всеукраїнської науково-практичної конференції «Медіаосвіта: європейський досвід та українські перспективи в контексті шкільної та післядипломної педагогічної освіти» [6], партнерами чернігівських медіапедагогів виступали співробітники Академії української преси.

Станом на 2016 рік українськими спеціалістами з медіаосвіти розроблено і опубліковано ряд навчальних медіаосвітніх програм, практикумів для аудиторії різного віку [3, 9, 16], завдання яких – вивчення історії і теорії медіакультури, навчання аналізу медіатекстів різних видів і жанрів, створення власних медіатекстів у різних сферах (преса, фотографія, кіно, відео, радіо, телебачення,

інтернет). У 2012 р. вийшов друком перший фундаментальний український підручник з медіаосвіти з грифом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту, розрахований на студентів вищих педагогічних навчальних закладів та слухачів інститутів післядипломної педагогічної освіти [7]. У наступні два роки вийшла збірка авторських уроків з основ медіаграмотності для проведення інтегрованих та самостійних уроків у 8(9) класах середніх загальноосвітніх закладів [11], підручник для вчителя американських авторів Сінді Шейбе та Фейз Рогоу [15]. Новим словом у медіапедагогіці став презентований на Міжнародній конференції з медіаосвіти (Київ, березень 2016 р.) посібник для вчителя з грифом Міністерства освіти і науки України [4].

Актуальність медіаосвіти зросла після Революції Гідності 2013-2014 рр. і активізації «гібридної війни» Росії проти України, котра, поряд з військовими діями, призвела до посилення дезінформаційної, психологічної та пропагандистської війни. В умовах пропагандистського тиску російських ЗМІ за геббелівським «правилом спрощення» українські мас-медіа виявилися неготовими до адекватної відповіді. Це стало причиною падіння довіри до них. На думку президента АУП, професора Валерія Іванова, «якщо журналісти не дають інформації або ж інформація недостовірна, їм перестають довіряти» [14, с. 4].

Отже, серед основних викликів, перед якими опинилася українська медіаспільнота в останні два роки – інформаційна війна та російська пропаганда. Варто зазначити, що анексії Криму та воєнним операціям на Сході передувала довготривала російська інформаційна політика, направлена насамперед на конструювання «руського мира» за межами Росії і відновлення радянської ідентичності. Ці інформаційні атаки стали регулярними з початком протестів на Майдані у Києві і згодом переросли у справжню інформаційну війну, в якій російські мас-медіа (за незначними винятками) стали інструментами пропаганди.

Серед ефективних відповідей на таку ситуацію має стати запровадження викладання медіаграмотності у школах, вишах та закладах післядипломної освіти, розглядаючи її як процес соціалізації особистості. І це – логічний крок. Бо саме таким шляхом можна сформувати суспільство медіакомпетентних людей. Основою для цього є українська модель медіаосвіти, яка інтегрує кращий світовий досвід: канадський (розвиток критичного мислення), французький (громадянське виховання), американський (проти авторитарного підходу в освіті, за пріоритет творчості), англійський (поєднання захисної моделі «щеплення» й естетичного розвитку).

Враховуючи інформаційно-пропагандистську агресію Росії, автор вважає, що для формування імунітету до маніпулювання свідомістю індивіда з боку мас-медіа на заняттях з медіаграмотності варто застосовувати ідеологічну теорію медіаосвіти та як засобу формування критичного мислення. Протекціоністська ж теорія, незважаючи на її видиму актуальність з точки зору можливості перекриття каналів ворожого впливу, навряд чи принесе очікуваний результат. Як зазначав американський психолог, філософ і соціолог Джеймс Болдуїн, мета освіти, у кінцевому підсумку – створення в людини спроможності дивитися на світ самостійно та виробляти свої власні рішення.

У цьому сенсі важливим підспір'ям для медіапедагогів повинна стати підготовлена співробітниками ЮНЕСКО програма з медійної та інформаційної грамотності [5].

Література:

1. Іванов В. Ф. Основні теорії масової комунікації і журналістики / В. Ф. Іванов. – К.: Академія української преси, 2010. – 260 с.
2. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні. Схвалена постановою Президії Національної Академії педагогічних наук України від 20.05.2010 р. Протокол №1-776-150. – 15 с.
3. Левківський К. М. Навчальна програма «Медіаосвіта (медіаграмотність)» (для слухачів курсів підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників). /К. М. Левківський, В. Ф. Іванов та ін. – К., 2011. – 97 с.
4. Медіаграмотність на уроках суспільних дисциплін. Посібник для вчителя. – К., Академія Української Преси, Центр Вільної Преси, 2016. – 200 с.
5. Медийная и информационная грамотность: программа обучения педагогов. /под ред. АлтонаГриззла и Керолайн Уилсон. Пер. на русский язык Елена Малявская . – UNESCO, 2012. – 200 с.
6. Медіаосвіта: європейський досвід та українські перспективи в контексті шкільної та післядипломної педагогічної освіти. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Чернігів, 2013. – 144 с.
7. Медіаосвіта та медіаграмотність. Видання друге стереотипне. – К., Академія Української преси, Центр Вільної Преси, 2013. – 352 с.
8. Найдьонова Л. А. Перспективи розвитку медіаосвіти в контексті болонського процесу: процесуальна модель медіакультури. /Л. А. Найдьонова. //Болонський процес і вища освіта в Україні та Європі: проблеми й перспективи. – Київ, 2007. – С.162-168.
9. Онкович Г. В. Медіаосвіта. Експериментальна програма базового навчального курсу для студентів вищих навчальних закладів. /Г. В. Онкович. – К.: Логос, 2010. – 41 с.
10. Онкович Г. В. Технології медіаосвіти. /Г. В. Онкович //Вища освіта України. - 2007. – № 3. – Д. 3 (т.5). – С. 357-363.
11. Основи медіаграмотності. Плани-конспекти уроків. Навчально-методичний посібник для вчителя 8(9) клас. – К., Академія української преси, 2014. – 190 с.
12. Потятинник Б. В. Медіа: ключі до розуміння. /Б. В. Потятинник. – Львів: Паіс, 2004. – 312 с.
13. Почепцов Г. Г. Теория коммуникации. /Г. Г. Поцепцов. – Киев, 1996. – 650 с.
14. Український медіаландшафт – 2015: аналітичний звіт. /За ред. В. Іванова – К.: ФКА, АУП, 2015. – 36 с.
15. Шейбе Сінді, Рогоу Фейз Медіаграмотність. Підручник для вчителя. /Сінді Шейбе, Фейз Рогоу. – К., Академія української преси, Центр вільної преси, 2014. – 319 с.
16. Череповська Н. І. Візуальна медіакультура учнів ЗОШ: спецкурс для учнів. /Н. І. Череповська. – Київ, 2010. – 155 с.

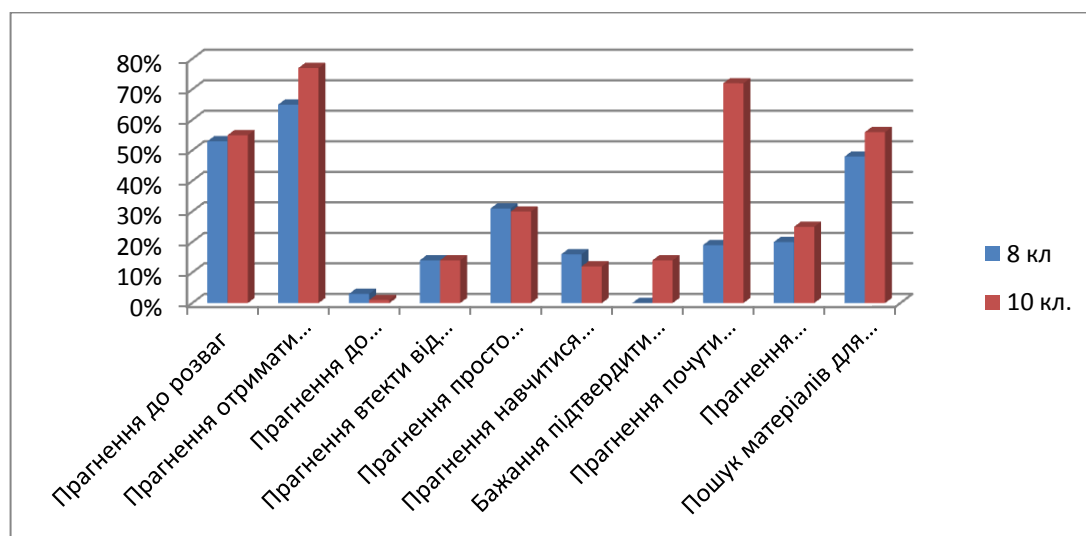
*Лисоколенко Т. В.,
к.філос., н., доцент,
доцент кафедри філософії освіти
КВНЗ «Дніпропетровський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти»*

МОНІТОРИНГ ВПРОВАДЖЕННЯ МЕДІАОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ В РОБОТУ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

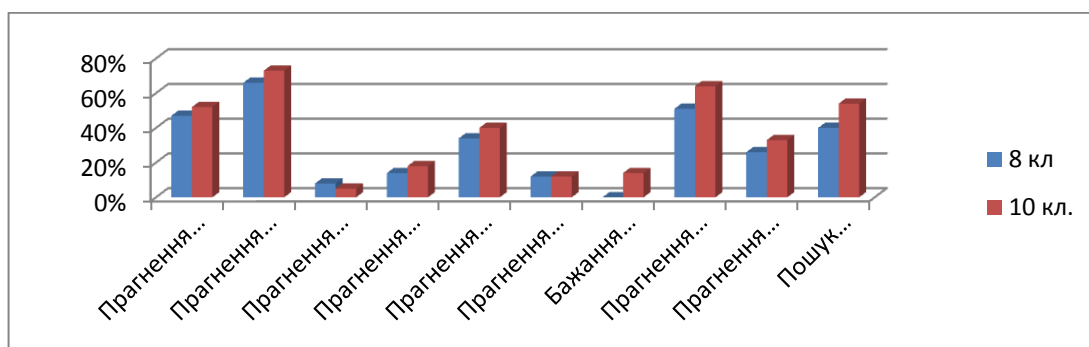
В експериментальній діяльності значна увага приділяється моніторингу, за допомогою якого збираються відомості стосовно досліджуваного предмета та за потреби вносяться корективи до програми дослідно-експериментальної роботи. Зваживши на це у 2013 та 2016 роках проводився моніторинг впливу інформаційно-комунікаційних технологій на розвиток особистості школяра. Соціологічне дослідження проводилося в межах Дніпропетровського обласного експерименту «Використання Інтернет – та медіаосвітніх технологій у навчально-виховному процесі сучасної школи та їх вплив на становлення інноваційної особистості» Методом соціологічного опитування (анкетування) у 2013 році (концептуально-діагностичний етап експерименту) було опитано 4126 респондентів, серед яких 2302 чоловіки – учні 8-х класів та 1824 чоловіки – учні 10-х класів. У 2016 році (Коригувальний етап експерименту) вибірка складала 1735 респондентів, з яких 997 – учні 8-х класів, 738 – учні 10-х класів.

Зупинимось на деяких показниках, що не втрачають своєї актуальності. Домінуючими мотивами для контактів з медіа як у 2013 р., так і 2016 р. є прагнення отримати нову інформацію, почути улюблену музику, знайти матеріали для навчання, прагнення до розваг (2013 р. - 8кл. - 53% та 10кл.- 55%; 2016р. - 8кл.- 47% та 10кл. - 52%) (Див. діаграма 1,2). Отже, мотивація до контактів з різними медіазасобами залишилася сталою, уподобання школярів практично не змінилися.

(Діаграма 1). Відповіді на запитання «Назви основні мотиви своїх контактів з медіа (пресою, телебаченням, кінематографом, радіо, Інтернетом)» (2013 рік)

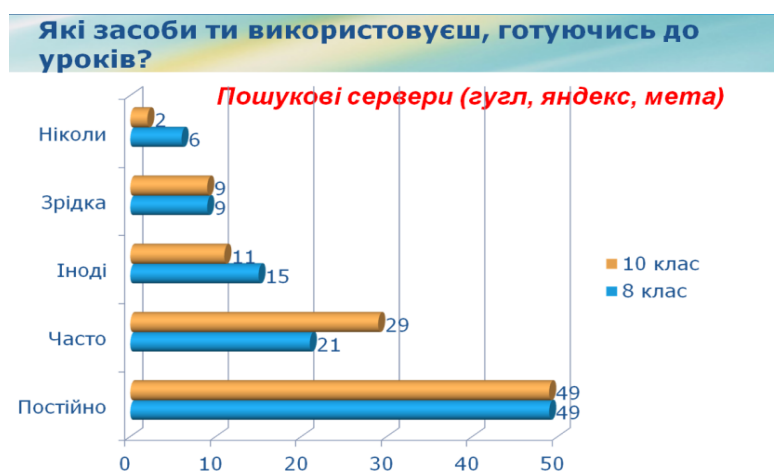

(Діаграма 2). Відповіді на запитання «Назви основні мотиви своїх контактів з медіа (пресою, телебаченням, кінематографом, радіо, Інтернетом)» (2016 рік)

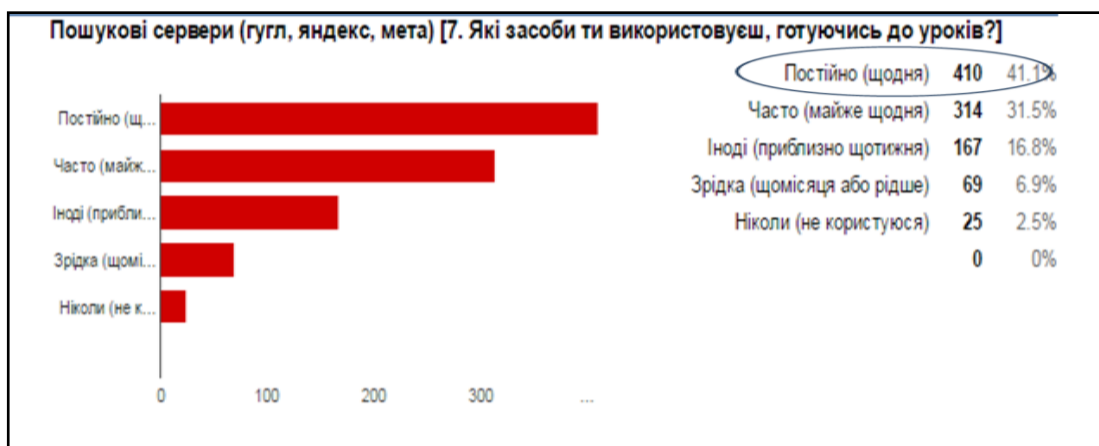

Цікавою є тенденція використання інформаційних технологій при підготовці до уроків. Так у 2013 р. відповіді розподілилися таким чином, що готуючись до уроків постійно використовували пошукові сервіси 49% опитаних респондентів 8-х та 10-х кл. У 2016 р. відповіді на це запитання розподілися таким чином: постійно використовують 41% учнів 8-х, та 56% - учнів 10-х кл. Отже, згідно з даним опитування, кількість учнів 10-х класів, які постійно використовують пошукові сервіси збільшилася, а 8-х навпаки зменшилася. (Див. діаграми 3-5).

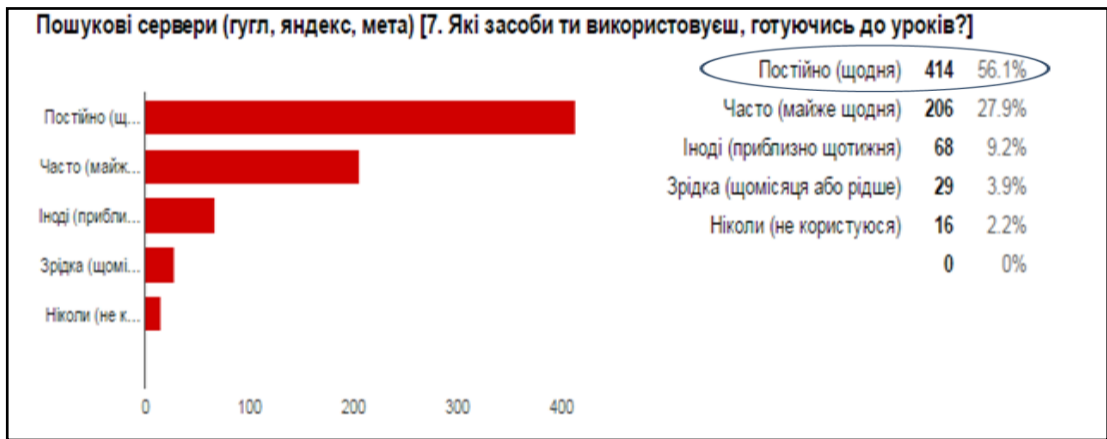
(Діаграма 3). Відповіді на запитання «Які засоби ти використовуєш, готуючись до уроків (категорія – пошукові сервери)» (2013 рік)

(Діаграма 4). Відповіді учнів 8-х класів на запитання «Які засоби ти використовуєш, готуючись до уроків (категорія – пошукові сервери)» (2016 рік)

(Діаграма 5). Відповіді учнів 10-х класів на запитання «Які засоби ти використовуєш, готуючись до уроків (категорія – пошукові сервери)» (2016 рік)

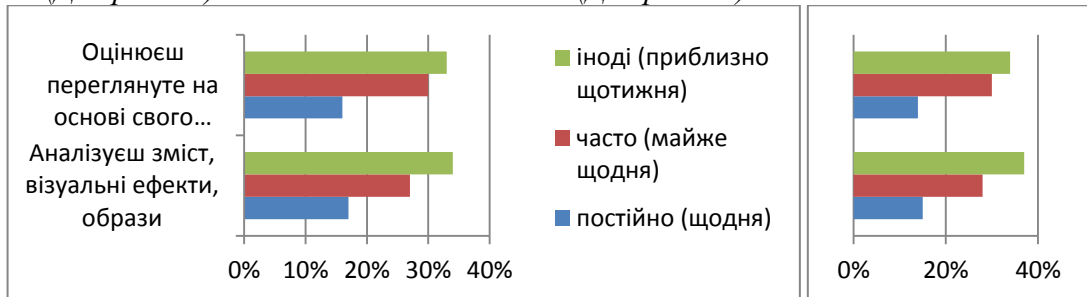

Далі зупинимось на аналізі відповідей на запитання, які стосуються рівня критичного мислення респондентів. Так, порівнюючи між собою відповіді учнів 8-х та 10-х класів у 2013 та 2016 роках, на запитання «Під час перегляду візуальної медіапродукції (кіно, телепередачі, відеофайли, файли з інтернету) або потому ти..», можна стверджувати, що зросла кількість учнів, які зазначають, що «постійно оцінюють переглянуте на основі свого аналізу» (у 8-х класах: з 16% у 2013 до 20% у 2016 році; у 10-х: з 14% до 23% відповідно). Схожа ситуація відстежується і при зіставленні відповідей цього вікового контингенту у категорії «Аналізую зміст..» (у 8-х класах: з 17% до 26%; у 10-х: з 15% до 26%). (Див. діаграми 6 - 9).

Відповіді учнів 8-х та 10-х класів на запитання «Під час перегляду візуальної медіапродукції або потому ти» (2013 рік)

8 кл. (Діаграма 6)

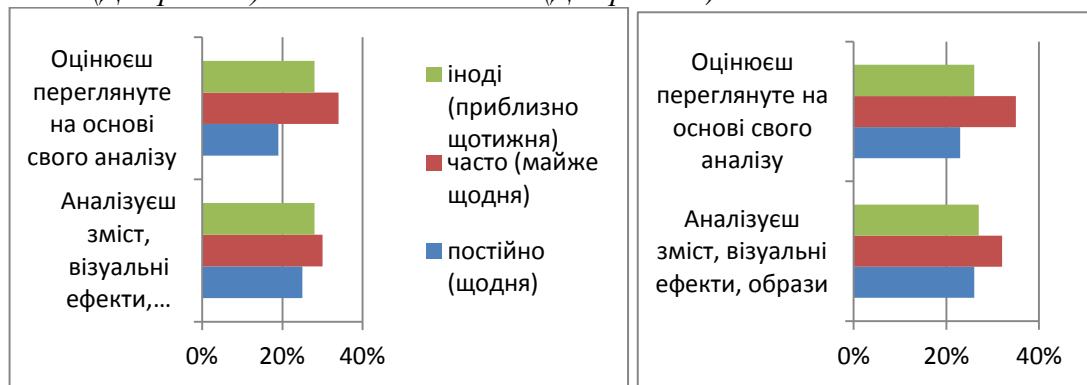
10 кл. (Діаграма 7)

Відповіді учнів 8-х та 10-х класів на запитання «Під час перегляду візуальної медіапродукції або потому ти» (2016 рік)

8 кл. (Діаграма 8)

10 кл. (Діаграма 9)

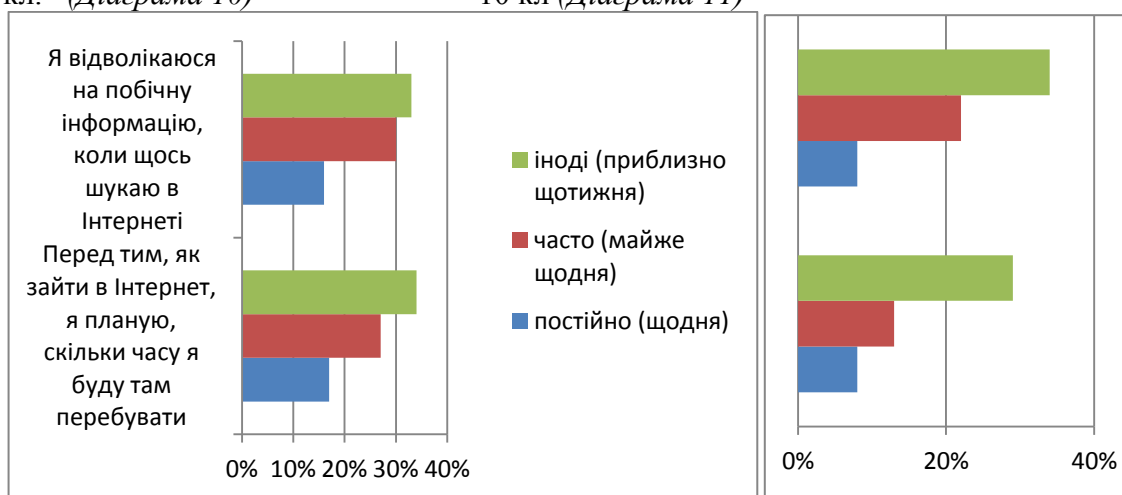
Щодо планування власного часу перебування в Інтернет просторі, відповіді розподілилися наступним чином. У 2013 році, тих, хто постійно планував свій час

перебування в Інтернеті налічувалося не більше 10% з кожного вікового контингенту опитаних. У 2016 році, кількість тих, хто стверджував, що «постійно планую час перебування в Інтернеті», збільшилася (19% - 8-х кл. і 15% - 10-х кл.). (Див. діаграми 10-13). Проте від категоричних висновків щодо відповідей на це запитання варто утриматись, адже у ньому можна розгледіти значний рівень суб'єктивності підлітків при обранні варіанту відповіді.

Відповіді учнів 8-х та 10-х класів на запитання «Особливості використання Інтернет простору» (2013 рік)

8 кл. (Діаграма 10)

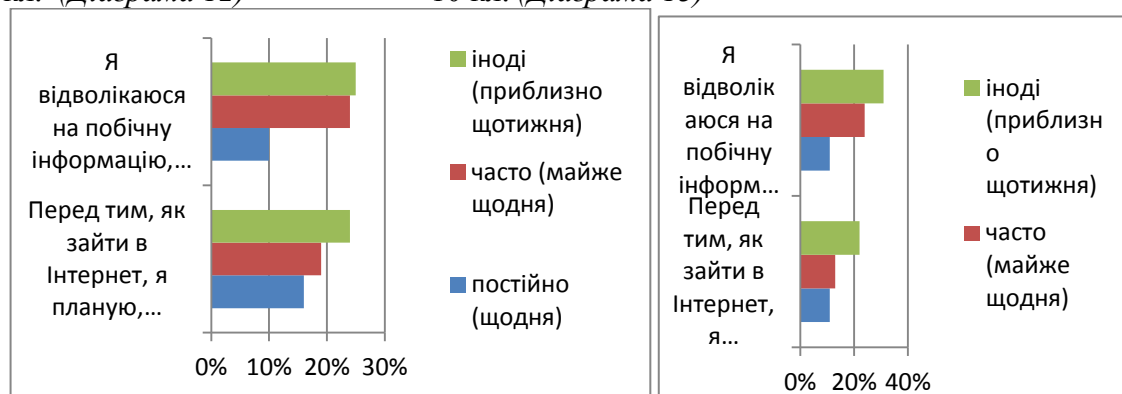
10 кл. (Діаграма 11)

Відповіді учнів 8-х та 10-х класів на запитання «особливості використання Інтернет простору» (2016 рік)

8 кл. (Діаграма 12)

10 кл. (Діаграма 13)

Опитування показало, що зменшилася кількість тих, хто повністю згоден з тим, що «телебачення загалом правильно відображає справжнє життя». Також зменшилася частка повністю згодних (8 кл.) з тим, що «можуть відділити правду від брехні в будь-якому медіа повідомленні», але серед учнів 10-х кл. цей показник збільшився (31% у 2013 р. до 33% у 2016 році відповідно).

Також певна динаміка спостерігається при обранні варіанту відповіді «повністю не згодні» у категорії «Я вважаю, що телебачення загалом правильно відображає справжнє життя». Це стосується різних аналізованих вікових контингентів респондентів. (див. таб.1, 2).

Таблиця 1 «Орієнтування у медіапросторі учнів 8-х класів»

Твердження для учнів 8-х класів	Повністю		Частково		Повністю не	
	згодні		згодні		згодні	
	2013	2016	2013	2016	2013	2016
«Я вважаю, що телебачення загалом правильно відображає справжнє життя»	6%	3%	19%	34%	12%	22%
«Важливо відстежувати зміни в інформаційному просторі»	10%	11%	19%	22%	12%	12%
«Можу відділити правду від брехні в будь-якому медіа повідомленні»	16%	10%	20%	20%	10%	14%

Таблиця 2 «Орієнтування у медіапросторі учнів 10-х класів»

Твердження для учнів 10-х класів	Повністю		Частково		Повністю не	
	згодні		згодні		згодні	
	2013	2016	2013	2016	2013	2016
«Я вважаю, що телебачення загалом правильно відображає справжнє життя»	7%	3%	10%	12%	13%	31%
«Важливо відстежувати зміни в інформаційному просторі»	13%	12%	21%	22%	9%	10%
«Можу відділити правду від брехні в будь-якому медіа повідомленні»	11%	13%	22%	23%	12%	12%

На основі проведеного дослідження можна зробити висновок. Медійні засоби виступають потужним фактором соціалізації опитаних підлітків, які вже сьогодні можуть позмагатися з відпочинком у колі сім'ї. За три роки дозвілєві уподобання практично не змінилися. Продовжують домінувати прослуховування музики та використання Інтернету. Респондентів відрізняє підвищена увага до медійних розваг та спілкування.

Щодо основних мотивів контактів з медіа, варто відзначити – збільшення кількості охочих отримувати нову інформацію з медіаконтенту. Спостерігається збільшення палітри мотивів для контакту з медіа. Візуальні медіа для підлітків найчастіше – це можливість: отримати цікаву інформацію, інтелектуально-емоційне задоволення, розважитись, відволіктись.

Позитивним є те, що серед основних мотивів своїх контактів з медіа респонденти обирають позиції: «прагнення отримати нову інформацію», «аналізую

переглянуте», «планую свій час перебування в Інтернеті». Зменшилася кількість тих, хто стверджував, що телебачення правильно відображає справжнє життя.

Представлена інтерпретація результатів проведеного дослідження є особистою думкою автора і не претендує на об'єктивність. Вбачається, що відповідний аналіз впевнює в тому, що на разі питання про те, використовувати чи ні інформаційні технології у навчальній діяльності школи вже не стоїть – бо час та потреби суспільства вимагають їх продуктивного впровадження та ефективного використання у навчально-виховному процесі.

*Малич О В.,
заступник директора з навчальної роботи
КНЗ «Червоношахтарська
агальноосвітня школа I-III ступенів»
Криворізької районної ради
Дніпропетровської області*

МОДЕЛЮВАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

Нове століття визначає новий напрям в організації освітнього простору. Одним з етапів реалізації даного питання, є оновлення та оптимізація змісту навчально-виховного процесу. С. Архангельський, Г.Атанов, Г. Гергей, Б. Гершунський, Є. Машбиць, Н. Тверезовська і багато інших вітчизняних і зарубіжних авторів пов'язували питання оптимізації процесу навчання з використанням у ньому сучасних комп'ютерних технологій.

Процес інформатизації, який відбувається в освіті, передбачає не просто використання інформаційних технологій у традиційному навчанні, а передусім, кардинальну перебудову усієї системи, зміну структури та організації навчального процесу, формування інших методологічних та дидактичних основ, розробку нових педагогічних інноваційних, інформаційних технологій навчання, створення інформаційного освітнього середовища .

Інформаційне освітнє середовище – це інтегроване середовище інформаційно-освітніх ресурсів (електронні бібліотеки, навчальні системи і програми) програмно-технічних і телекомунікаційних засобів, правил їхньої підтримки, адміністрування і використання, що забезпечують єдині технологічні засоби інформації, інформаційну підтримку і організацію навчального процесу, наукових досліджень, професійне консультування [3, с. 91].

Практичне впровадження методів організації навчання з використанням основних дидактичних функцій уніфікованих та інтегрованих засобів ІКТ спричинить за собою можливість використання середовища в якості [1, с. 98]:

- засобу навчання, що підвищує ефективність і якість підготовки учнів, що організує оперативну консультаційну допомогу, реалізує можливості програмно-методичного забезпечення комп'ютерної та телекомунікаційної техніки з метою формування культури навчальної діяльності в навчальних закладах;

- інструмента пізнання, за рахунок формування навичок дослідницької діяльності шляхом моделювання роботи наукових лабораторій, організації спільних навчальних та дослідницьких робіт учнів та викладачів, можливостей

оперативного та самостійного опрацювання результатів експериментальної діяльності;

- засоби телекомунікацій, які формують вміння та навички одержати потрібну інформацію з різноманітних джерел, починаючи від колеги по спільному проекту, шляхом оперативного обміну інформацією, ідеями, планами по спільним проектам, темами, і закінчуючи використанням віддалених баз даних;

- засоби розвитку особистості за рахунок реалізації можливостей підвищення гуманітарного розвитку учнів і формування навичок культури спілкування;

- ефективного інструменту контролю і корекції результатів навчальної діяльності.

Використання програмних продуктів дає можливість організувати таке інформаційне середовище, на основі якого здійснюється інтерактивне навчання, де вчитель виконує роль помічника в навчанні, створює умови для активізації діяльності учнів.

Програмне забезпечення можна поділити на такі категорії [3]:

- навчальні, контрольні і тренувальні системи;

- моделюючі програми;

- мікросвіти;

- інструментальні засоби пізнавального характеру;

- інструментальні засоби універсального характеру;

- інструментальні засоби для забезпечення комунікацій.

Існує декілька форм електронних дидактичних ресурсів, серед яких: електронні дидактичні ресурси, які допомагають відтворювати і повторювати матеріал та електронні навчально-дидактичні матеріали, що продукують нові знання, створюють активний діалог учня з програмою.

В загальноосвітньому навчальному закладі найбільш поширеного використання набули мультимедійні презентації, відеофрагменти, комп'ютерне тестування та електронні підручники.

Використання електронних підручників у процесі навчання дозволяє:

- змінити процес викладання предмету з урахуванням досягнень у тій чи іншій галузі;

- за умов використання інформаційних технологій підвищить кваліфікацію вчителя;

- підвищити якість навчання внаслідок розширення можливостей навчання, різноманітності форм і видів подання теоретичної та практичної інформації.

Система комп'ютерного тестування з метою контролю знань учнів має свої переваги:

1. подолання психологічного бар'єру між учнями та комп'ютером;

2. об'єктивне оцінювання за рахунок автоматизованого контролю;

3. значна економія навчального часу;

4. здійснення диференціації навчального процесу.

Використання мультимедійних презентацій, аудіо- і відео фрагментів доцільним буде як в процесі роботи над вивченням нового матеріалу, так і під час його закріплення та формування необхідних практичних навичок.

Сьогодні заслуговує на увагу інтеграція методу проектів з використанням Інтернет і рольових ігор - Веб-квест, вони спрямовані на розвиток у школярів навичок аналітичного і творчого мислення, формування комунікативних, пізнавальних та соціальних компетентностей.

Таким чином використанню ІКТ в навчально-виховній діяльності властиво наступне :

- Принцип адаптивності: пристосування комп'ютера до індивідуальних особливостей дитини.
- Керованість: у будь-який момент можлива корекція вчителем процесу навчання.
- Інтерактивність і діалоговий характер навчання.
- Оптимальне поєднання індивідуальної та групової роботи.
- Підтримання в учня стану психологічного комфорту при спілкуванні з комп'ютером.

Комп'ютер може використовуватися на всіх етапах: як при підготовці уроку, так і в процесі навчання, при поясненні нового матеріалу, закріпленні, повторенні, контролі.

Застосування інформаційно-освітніх технологій у навчально-виховному процесі навчальних закладів є не лише доцільним, а й необхідним. Вони виконують такі основні функції:

- інформатизація навчального процесу (доступ до різних джерел інформації);
- активізація навчально-пізнавальної діяльності учнів;
- підвищення мотивації учнів до навчання;
- інтерактивність навчання;
- моніторинг навчального процесу;
- підвищення ефективності засвоєння учнями навчального матеріалу;
- спонукання до творчої діяльності (підготовка презентацій з використанням комп'ютерних програм; участь учнів у відеоконференціях, скайп-зустрічі та он-лайн спілкування).

Застосування інформаційно-освітніх технологій у навчальному процесі надає вчителю можливість урізноманітнювати завдання та форми подання інформації; використовувати комп'ютерні програми, які включають різноманітний набір вправ: навчальних (для презентації матеріалу), тренувальних (для відпрацювання навичок і вмінь), текстуальних (для перевірки знань). Вони дають можливість моделювати ситуації, які максимально наближені до умов повсякденної діяльності; активізувати навчальну діяльність учнів, посилювати їх самостійну роботу (можливість обирати інформацію за інтересом , працювати у темпі, відповідно до рівня знань учня); розвивати критичне мислення учнів.

Використання інформаційного освітнього середовища, головними ознаками якого є гнучкість, демократичність, відкритість, доступність, забезпечить ефективність, завершеність навчально-виховного процесу, вільний вибір місця, часу, змісту та форм навчання у загальноосвітній школі і в результаті — підвищення якості підготовки конкурентноспроможного випускника навчального закладу.

Література:

1. Андрущук А. О. Актуальні питання інформатизації загальноосвітніх навчальних закладів / А. О. Андрущук, О. М. Задорожна // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2002. – № 6 – С. 3-10
2. Дорошенко Ю.О., Левшин М.М., Мельник Ю.С., Савченко В.Ю. Дидактичні функції мультимедійних технологій навчання у початковій школі // Тр. другої Всеукраїнської конференції молодих науковців «Інформаційні технології в науці та освіті». – Черкаси: ЧДУ ім. Б. Хмельницького, 2000. – С. 90-91.

3 Кадемія М.Ю. Інформаційне освітнє середовище сучасного навчального закладу: навчально-методичний посібник / [М.Ю. Кадемія, М.М. Козяр, Т.В. Ткаченко, Л.С. Шевченко]

4. Філіппова Л. Вплив інформаційно-комунікаційних технологій на трансформацію процесів отримання і передачі знань у навчальному процесі.

*Ольховик М. В.,
кандидат філософських наук, доцент,
заступник декана філологічного факультету
з навчальної роботи,
Чернігівський національний педагогічний
університет імені Т.Г. Шевченка*

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ КУРСУ МЕДІАОСВІТИ ДЛЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Значні зміни в сучасному інформаційно-комунікативному середовищі трансформували місце і роль засобів масової інформації в новому суспільстві. Відтак, людина не просто по-іншому отримує інформацію, вона може впливати на неї, брати участь в її формуванні, і в той же час, ставати заручником того інформаційного поля, яке їй нав'язують. Усе це створило необхідність формування медіа-компетентності як механізму, що допомагає постійному процесу рефлексії особистості в сучасному інформаційному просторі.

Зі схваленням «Резолюції з медіаосвіти і нових технологій» Радою Європи у 1989 році почалася централізована політика запровадження медіаграмотності та медіаосвіти у країнах Західної Європи. Відповідно сьогодні, слідуючи принципу «Media Education – is a lifelong process», у західних країнах функціонує розгалужена система магістерських програм, які готують фахівців з медійної грамотності у різних сферах виробництва. Окрім наукових конференцій, симпозіумів, громадських слухань уже декілька десятиріч існують освітні програми, направлені не тільки на школи, але й навчально-дослідницькі інститути (The Harvard Media Literacy Institute). Таким же шляхом розвивається російська медіаосвіта, де зусиллями групи учених, зокрема, О.Федорова, на базі спеціальності «соціальна педагогіка» у 2002 р. була започаткована спеціалізація «медіаосвіта» (03.13.30).

В Україні аналогічним чином процес запровадження медіаграмотності розпочинався з ініціативи окремих ентузіастів, лєвова доля досліджень, тренінгів, семінарів, програм медіаосвіти для школи припадає на діяльність Академії української преси (проф. В. Іванов), а також Інститут вищої освіти НАПН України. Якісним поштовхом у розвитку вітчизняної медіаосвіти стало виділення «соціальних комунікацій» (27) як наукової галузі у переліку наукових спеціальностей. Це дало нові можливості для глибокого вивчення проблем медіаграмотності, зокрема, дозволило створити окремі кафедри медіа-комунікації на базі інститутів журналістики, що, безперечно, сьогодні впливає на поглиблення саме теоретико-методологічних досліджень у цій проблематиці.

Разом з тим цей процес виглядає одностороннім, адже сфера вищої освіти спрямована тільки на фахівців для медіа-виробництва і сфери мистецтв, натомість

фахова підготовка медіа-педагогів і медіа-психологів, озвучена «Концепцією впровадження медіаосвіти в Україні» (НАПН України, 2010 р.), залишається усе ще проектом. Анонсоване «уведення медіа-освітньої складової у навчальні програми вищої школи з гуманітарної підготовки фахівців усіх профілів» залишається поодиноким фактом з ініціативи окремих викладачів-ентузіастів.

Необхідність створення цілісної державної програми впровадження медіаграмотності у педагогічній вищій школі саме зараз пов'язана з двома актуальними процесами. По-перше, другий рік поспіль відбувається імплементація Закону України «Про вищу освіту» (2014 р.), зокрема, через створення при Міністерстві освіти та науки України методичних груп для розробки стандартів вищої освіти, деякі з них уже публічно обговорюються, але медійне освітнє середовище там не залучено. Так, у проекті стандарту вищої освіти галузі знань 23 Соціальна робота (освітній ступінь «бакалавр») до загальних компетентностей відносяться наступні: здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; здатність планувати та управляти часом; здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово у професійній діяльності; навички використання інформаційних і комунікаційних технологій тощо (Стандарт вищої освіти з підготовки бакалаврів за спеціальністю 231 «Соціальна робота» галузі знань 23 «Соціальна робота», Київ, 2016). Як бачимо, жодного натяку на формування медіа-компетентності для майбутніх працівників соціальної сфери, які безпосередньо мають брати участь у соціальній адаптації й інтеграції особистості, немає.

По-друге, на державному рівні анонсовано «Проект «Нова школа. Простір освітніх можливостей» (23 вересня) - концепція підготовки вчителя для нової української школи, яку доручено розробити Асоціації ректорів педагогічних університетів.

На нашу думку, повинна бути цільова державна програма, яка б зобов'язувала увести медіа-компетентність до всіх освітніх програм галузі 01 Освіта. Погоджуємося з останнім звітом АУП щодо стану впровадження медіаосвіти (середній бал успішності на рівні 5,5 балів з можливих 10), відповідно треба вести мову не про викладання окремої дисципліни, а про запровадження освітніх програм на рівні освітнього ступеня магістра.

Відтак, особливість впровадження медіаграмотності у педагогічних вишах полягає у двоступеневій структурі. Обов'язкове впровадження медіа-компетентності як загальної у всі стандарти вищої освіти дозволить формування медійних компетенцій засобами більшості курсів освітнього ступеня «бакалавр». Так, курси з логіки або основ критичного мислення для більшості педагогічних спеціальностей відсутні або останнім часом потрапляють у вибірккові дисципліни, натомість дані компетенції можна реалізовувати не тільки у циклі соціально-гуманітарних дисциплін, але й у межах іншомовної комунікативної компетенції; у курсах інформатики і психології критичного мислення. Постановою Кабінету міністрів України від 29 квітня 2015 р. №266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» введено новий перелік спеціальностей, зокрема, у ньому відсутня спеціальність «соціальна педагогіка», але спеціальності 014 Середньої освіти дозволяють з найменшими зусиллями запровадити медіаосвітні програми, зокрема, це стосується філологічних спеціальностей, де наявна широка система вибору спеціалізацій

(«Редактор освітніх видань», «Художня культура», «Шкільне бібліотекознавство» тощо).

Запровадження спеціалізації «медіаосвіта» у магістерських програмах або встановлення мінімальної кількості кредитів варіативної частини з медіаосвітніх дисциплін дозволило б місцевим управлінням освіти звертати увагу на освітні програми, де, наприклад, мінімум 10 кредитів відводиться на курси з медіаосвіти та методики її викладання. Це дасть можливість університетам при сьогodнішній автономії пропонувати студентам варіативну частину магістерських програм (яка зараз розрахована на один рік і десять місяців), зорієнтовану вже не лише на формування медіа-компетентності, але й на випуск висококваліфікованого фахівця, який володіє методиками навчання медіаграмотності, сам підбирає емпіричний матеріал, зорієнтований у сучасному інформаційному потоці, спроможний швидко реагувати на запити власного соціального середовища. Натомість сьогodні єдиною можливою офіційною формою являється сертифікат виданий випускникам магістратури, про те, що вони прослухали курси з медіаосвіти і медіаграмотності за підписом ректорів університетів, що може бути лише інформативною підставою для директорів шкіл.

Ще у 1989 році Лен Мастерман висунув 18 основних принципів медіаосвіти (Media Awareness Education: Eighteen Basic Principles), першим з яких стала теза, про те, що медіаосвіта – це важлива, значуща діяльність, яка сприяє створенню умов для повноправної участі в житті суспільства всіх його членів, особливо меншин, і посилює суспільні демократичні процеси.

*Харлаш Л. М.,
к.філос.н., заступник декана
факультету відкритої освіти та стажування
КВНЗ «Дніпропетровський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти»*

МЕДІАТИЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ СУЧАСНОСТІ

Сучасні технології масових комунікацій створюють інформаційний простір, який формує у його мешканців потенційну можливість моделювати своє життя в ритмі світового часу і великих швидкостей [1; 2; 3]. Ця тенденція реалізується, перш за все, в боротьбі численних точок зору та інтерпретацій того, що відбувається та представляється в засобах масової інформації і глобальній інформаційній мережі Інтернет. Незважаючи на те, що мас-медіа знаходяться під явним впливом різних політичних сил, залежні від економічних факторів, у них в значній мірі діють стандарти професіоналізму та компетентності, що забезпечують своєчасність і ґрунтовність висвітлення актуальних подій. Сам ринковий механізм спонукає до боротьби за якість інформації, її поширення і шанс на економічний успіх [4]. Інтернет є не тільки місцем, що акумулює різнопланові бази даних, але і простором, де ведуться інтелектуально й політично значущі дискусії, проводяться конференції з різних предметів. Всесвітня глобальна мережа забезпечує миттєве діалогічне спілкування між людьми, що живуть за сотні й тисячі кілометрів один від

одного. Результати різних видів творчої діяльності також знаходять своє самостійне життя в глобальній мережі.

Актуальною стає проблема ролі ЗМІ в житті людини, яка настільки велика, що сучасне суспільство називають не тільки «інформаційним», але і «медіатизованим», тобто у великій мірі таким, що залежать від ЗМІ [5, с. 123]. Медіа-простір активно впливає на культурні, соціальні та психологічні цінності, формуючи і змінюючи установки і моделі поведінки людини, мас-медіа сьогодні являють собою систему неформальної освіти і суттєво впливають на засвоєння людьми різного віку широкого спектру соціальних норм, на формування ціннісних орієнтацій особистості.

Традиційна система освіти сьогодні не здатна задовольнити потреби соціуму в трансляції нових ціннісних орієнтирів. Першість в даному напрямку перехопили засоби масової комунікації – швидкість і динамізм процесів передачі, обсяги обміну інформацією, розвиток технічних засобів, доступні форми кодування і представлення інформації, ціннісний плюралізм, властивий сучасним ЗМІ, в набагато більшому ступені відповідає новому глобальному змісту культури, ніж консервативні моделі, представлені національними освітніми системами [6, с. 597-599].

У відкритому суспільстві, в якому індивідууми змушені приймати особисті рішення [7, с. 218], система освіти має задовольняти потреби членів такого суспільства, тобто повинна бути теж відкритою

Більшість працюючих педагогічних працівників України навчалась та розпочинала свою діяльність в суспільстві, де домінуючою була «філософія секретності», породжена довгими десятиліттями командно-бюрократичного керівництва суспільством, застоєм і загальною недовірою до людини. Ставши потужним інструментом авторитарного управління, дезінформація (точніше, загальний дефіцит інформованості) стала важко переборним бар'єром на шляху до інформації і знань. Людина, яка народилася, навчалася та виховувалася в такому суспільстві, сьогодні, маючи вільний доступ до будь-якої інформації, не може наздогнати соціальні перетворення у світі, який постійно змінюється.

Такі люди звикли до того, що їхньою свідомістю маніпулюють. Сьогодні вони легко довіряють таким засобам масової інформації, які ототожнюють їх точку зору, і бездоведено спростовують або заперечують будь-яку іншу інформацію.

Ефективність інформаційного суспільства як соціальної системи, яка заснована на знаннях, передбачає високий рівень раціональної організації індивідів, їх взаєморозуміння та узгодженої гармонійної взаємодії. В глобальному масштабі це можливе лише за умови технологізації (інформатизації) самої системи людського спілкування, якщо розуміти її в широкому філософському сенсі. Саме тому найважливішою складовою інформатизації є медіатизація суспільства.

Науковці розглядають медіатизацію як процес вдосконалення засобів збору, зберігання і поширення інформації, як процес розвитку (вдосконалення) медіасередовища» [8, с. 43], як процес перетворення реального об'єкта в штучний [9, с. 125].

Розглядаючи медіатизацію з практичної точки зору, можна говорити, що даний процес передбачає створення в навчальних закладах новітніх систем колективного і особистого зв'язку, що забезпечують доступ суб'єктів

навчального процесу до всіх джерел інформації, до всіх рівнів особистісного, міжособистісного і групового спілкування; створення єдиного інформаційного простору на основі засобів комунікації; доступ до регіональних та зарубіжних баз даних навчально-методичних матеріалів та бібліотек [10, с. 660].

Медіатизація - різноспрямований процес. Сучасні інформаційно-комунікаційні процеси ускладнюються, дослідницькі практики медіатизуються. Медіатизується все, що можливо перевести в цифровий формат. Можна говорити про «твітерізацію» та «фейсбукізацію» спілкування, «вікізацію» знання, і т.п. Розвиток нових медіа важливий не сам по собі, а своїм ефектом - трансформацією комунікацій: між ЗМІ та аудиторією, між владними та громадськими інституціями, між академічними спільнотами і непрофесіоналами. Одночасно процес медіатизації суспільства породжує такі ризики як маніпуляція свідомістю, медіа-контроль і медіа-залежність та має бути відображеним в медіаосвіті як соціальній практиці відкритої освіти.

Якщо зупинитися на процесі «вікізації» знань і розглядати вікі-середовище як технічну платформу комунікацій для розміщення медіатекстів в умовах системи відкритої освіти, то порушується ієрархізація текстів, які розміщені в медіа-просторі: серйозні наукові роботи розміщуються «на рівних» з явно маргінальними, а часто і псевдонауковими текстами, що створює характерну для ситуації медіатизації ілюзію «рівності думок» професіоналів і непрофесіоналів. У плані затребуваності академічна якісна інформація безнадійно програє медіатизованому захоплюючому текстові. Такі похибки процесу медіатизації в системі відкритої освіти прибираються за рахунок якісного вдосконалення процесу навчання, а саме - використання медіазасобів для комунікації та продукування медіатекстів, активне залучення нових медіа як одного з інструментів навчання та джерела для інноваційного навчального дослідження.

Також соціальним наслідком медіатизації у відкритому суспільстві можна вважати втрату людиною своєї особистості, розчиняючи її у віртуальному просторі, вигадуючи для себе нове ім'я (так званий «нік»), створюючи нове віртуальне буття й налагоджуючи комунікацію з іншими суб'єктами мережевого світу. Так, на думку вітчизняного дослідника О.М. Кузя, функціонуючи у віртуальному режимі, віртуальному просторі індивід приписує собі будь-які фізичні й соціальні ознаки [11, с. 279]. З'являється *homo virtualis* – «людина віртуальна», яка є наслідком відчуження людини від власної тілесності.

Значне збільшення кількості Інтернет-користувачів за останні роки у всьому світі поширює можливості використання мобільного зв'язку та інтернет-технологій в освіті. Забезпечується широкий доступ учителів та учнів до дистанційної освіти, удосконалюється робота адміністрацій навчальних закладів та управлінь освіти щодо створення та ефективного використання інформаційно-аналітичних баз, підвищується інформаційна, медіа- та комп'ютерна грамотність всіх суб'єктів навчально-виховного процесу, зміцнюється мотивація учнів. Правильний вибір інтернет-ресурсів в освітньому просторі забезпечить високий рівень освітнього процесу та унеможливило поширення негативних наслідків медіатизації. Прикладом таких ресурсів є навчальна платформа <http://miksike.net.ua/> (в рамках Міжнародного проекту Міксіке), яка має мобільний додаток MiksikeApp та презентує основні події з подальшим обговоренням в групах на Фейсбукі:

Входження в єдиний світовий інформаційний простір позитивно вирішує багато завдань суспільства й одночасно породжує інтелектуальні та етичні проблеми, проблеми інформаційної нерівності, інформаційно-психологічної безпеки, захисту інтересів дітей в Інтернеті. Розвиток толерантної Інтернет-комунікації пов'язаний з усвідомленням небезпеки всездозволеності Інтернет-повідомлень та комп'ютерних ігор, з формуванням активної позиції неприйняття агресії, ненависті, шовінізму та ксенофобії у кіберпросторі. Навчання молоді інформаційній грамотності, відповідальності перед спільнотою за інформацію, що розміщується в мережі, спрямоване на оволодіння методами толерантної мережевої комунікації.

Традиційні системи освіти не встигають за змінами, які відбуваються в суспільстві, не завжди знаходять аргументи для пояснення медіавпливів, оскільки вони зачіпають пласти суспільної свідомості на високих рівнях. Тому, процеси медіатизації суспільства необхідно розглядати паралельно з медіатизацією освітнього простору через систему медіаосвіти в інтеграції із своїми наслідками та ризиками. В медіаосвітній діяльності треба враховувати комплексну побудову, в якій беруть участь не тільки педагогіка і психологія, але й культурологія, соціологія, політологія, теорія журналістики, економіка, мистецтвознавчі та інші дисципліни.

Криза системи освіти має пряме відношення до цінностей суспільства. Освіта є стратегічним ресурсом інновацій для будь-якої держави, більше того, в умовах кризи – ресурсом для розвитку нових форм політичної та економічної конкуренції. Знання, підсилене медіатехнологіями, може змінити конфігурацію кордонів.

Сучасне навчання стає дедалі мультимедійнішим, інтерактивнішим, дистанція між учнем та педагогом варіюється залежно від «споживчих властивостей» освітніх матеріалів. Процеси гейміфікації, твітеризації та вікізації, віртуалізації навчального процесу створюють сприятливе середовища для особового розвитку та формування громадянського суспільства. Інформаційні мережі й бази даних дозволяють розвивати академічну мобільність. Отже, освіта стає найважливішим чинником забезпечення стабільного і мирного розвитку сучасної цивілізації.

Література:

1. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования / Д.Белл; [пер. с англ. под ред. В.Л. Иноземцева]. – М.: Academia, 1999. – 786 с.
2. Кастельс М. Галактика Интернет: Размышления об Интернете, бизнесе и обществе / М. Кастельс; [пер. с англ. А. Матвеева под ред. В. Харитонова]. — Екатеринбург: У-Фактория (при участии Гуманитарного ун-та), 2004. — 328 с.
3. Тоффлер Э. Шок будущего / Э. Тоффлер; [пер. с англ. Е. Руднева] – М.: АСТ, 2008. – 557 с.
4. Хабермас Ю. Моральное сознание и коммуникативное действие / Ю. Хабермас. – СПб.: Наука, 2000. – 377 с.

5. Висоцька О.Є. Комунікація як основа соціальних перетворень (у контексті становлення постмодерного суспільства): монографія [Текст] / О.Є.Висоцька. – Дніпропетровськ: «Інновація», 2009. – 316 с.
6. Национальная философия в контексте современных глобальных процессов: материалы международной научно-практической конференции [«Роль образования в социокультурной адаптации личности: социально-философский аспект»], (Минск, 16–17 декабря 2010 г.) / Нац. акад. наук Беларуси, Ин-т философии. – Минск: Право и экономика, 2011. – 726 с.
7. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги:Т.1,2 / Поппер Карл.; пер. с англ. Олександр Коваленко – К.: Основи, 1994. – Т. I: У полоні Платонових чарів. – 1994. – 444 с.
8. Соколова И.В. Социальная информатика. / И.В.Соколова. – М.: Перспектива. И-во РГСУ, 2008. – 271 с.
9. Жижек С. Киберпространство или Невыносимая замкнутость бытия / С.Жижек ; пер. с англ. Н.Цыркун // Искусство кино. - 1998. - № 1 - С. 125-126.
10. Романенко С.В. Информатизация среднего образования: Украинский вариант / С.В. Романенко // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства. – 2010. – Вип.16. – С.658-661.
11. Кузь О. М. Репрезентації суб'єктності в постсучасності: [Монографія] / О.М. Кузь. – Х.: ФОП Лібуркіна Л.М.; ВД «ІНЖЕК», 2010. – 312 с.

ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВНІ СТРАТЕГІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ШКІЛЬНОЇ МОДЕЛІ МЕДІАОСВІТИ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

*Анищенко О.О.,
старший викладач кафедри психології
ЧОППО імені К.Д.Ушинського*

МЕДІАБЕЗПЕКА ІННОВАЦІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ У КІБЕРСЕРЕДОВИЩІ

“Нові медіа”, зокрема Інтернет, як інформаційно-комунікаційна технологія стає все більш значущим чинником змін сучасного інформаційного суспільства, демонструючи в другому десятилітті ХХІ ст. не тільки техніко-технологічну, економічну, але, й зростаючу освітню значимість для людини, ставши повноправним соціальним інститутом.

В наш час розвиток інноваційної культури обумовлений рівнем розвитку інтелектуального, ментального потенціалу особистості та ступенем соціальної усвідомленості впливу Інтернет на світогляд і психологічну активність людей [3]

Електронні медіа розглядаються як комплексний засіб освоєння людиною навколишнього світу (в його соціальних, моральних, психологічних, інтелектуальних аспектах), а комп'ютерна неграмотність або відсутність навичок взаємодії з новими медіа прирівнюються до невміння читати та писати та не сприяють становленню інноваційної особистості 21 століття.

Необхідність становлення особистості в кіберпросторі та потреба організовувати життєдіяльність в соціальних мережах Інтернет-середовища стає не лише актуальною і природною, а й критерієм соціалізації і, безпосередньо, кіберсоціалізації особистості в соціумі. Для сучасної людини незалежно від статі, віку, національності, займаної посади, соціального статусу не бути зареєстрованим користувачем хоча б однієї соціальної мережі, не мати свій персональний сайт і не вести свій блог означає бути кібермігрантом у світі кібераборигенів, за твердженням М. Пренскі [7].

Термін віртуальна комп'ютерна соціалізація (кіберсоціалізація) [4;48] введений в науковий професором В.А.Плешаковим у 2005 році означає (від англ. Cyber- - зараз, пов'язаний з комп'ютерними технологіями та всесвітньої глобальної мережею Інтернет префікс, який використовують, посилаючись на різні електронні та / або мережеві ресурси, інформацію, об'єкти, події, коли йде розмова про комп'ютерну техніку + англ. Socialization - соціалізація) - соціалізацію особистості в кіберпросторі - як процес якісних змін структури самосвідомості особистості, що відбувається під впливом і в результаті використання ним сучасних інформаційних і комп'ютерних технологій в контексті життєдіяльності. Кіберсоціалізація людини особливо яскраво відбувається в кіберпросторі Інтернет-середовища, тобто внаслідок використання його ресурсів і в процесі комунікації з віртуальними агентами соціалізації, що зустрічаються людині у мережі Інтернет.

Така особливість глобальної павутини як анонімність дозволяє створювати нову соціальну ідентичність, відмінну від реальної. “Межа особистості “жителя Інтернету” не включає ні тілесне “Я” людини, ні його властивості як суб'єкта

соціальних відносин: і фізичне, і соціальне “обличчя” людини як раз і приховані в Інтернеті під “маскою анонімності” [5].

Ця особливість мережевої комунікації не завжди містить аксіологічний компонент, провокуючи загострення міжособистісної конфліктності та утвердження конфронтативної манери спілкування. У цьому контексті важливою є необхідність розуміння того, хто може ховатися під “маскою анонімності”, з яких причин продукується та чи інша інформація, чи є вона достовірною та екологічною для особистості. Прикладом у даному випадку може бути феномен тролінгу, що використовується “з метою активізації конфліктів завдяки порушенню правил етики мережевої взаємодії”. Перша спроба наукового опису мережевого тролінгу як особливої форми інтернет-спілкування була зроблена у роботі “Ідентичність і вимисел у віртуальному співтоваристві” (1996), та розглядалася як “неусвідомлювана більшістю учасників гра в підробку особистості, але без згоди більшості гравців” [6] (J. Donath), оскільки троль (інтернет-нахаба) часто прагне “зарекомендувати себе як типовий користувач” ресурсу, який розділяє думки учасників тих чи інших віртуальних спільнот і намагається запропонувати свій варіант вирішення тієї чи іншої проблеми [1, 49]. Інакше кажучи, “саме ігровий характер і умови анонімності в провокації відокремлюють троля від інших ініціаторів комунікативних форм” [6, 16].

Зародившись на початку 90х в мережі інтернет на базі комунікативних майданчиків (чати, форуми, коментарі на новинних порталах та ін.), тролінг пройшов шлях еволюції від “виключно агресивного втручання в інтернет-комунікацію, часто пов'язаного з порушенням етичних норм мережевого спілкування” [1] (Р.Внебрачних), реалізації садистичних нахилів особистості у мережі та вияв макіавеллізму (E. Buckels, P.D. Trapnell, D.L. Paulhus), прояв антисоціального поведінкового розладу (M. Carr), різновиду специфічної конфронтативної інтернет-комунікації (О. Анкудінова, Ю. Коняєва, Н. Корнілов, К. Груздева, Д. Семьонов) до нового рівня бізнес- тролінгу- астротурфінгу.

Актуалізація проблеми комерційного вмотивованого тролінгу визначається не тільки все більш широким застосуванням цього способу маніпуляцій в мережевих медіа в традиційних областях для витіснення думки реальних людей на веб-форумах і вирішення приватних маркетингових завдань. Останнім часом з'явилися масштабні прецеденти використання технологій астротурфінгу в області міждержавних відносин та геополітики для штучного управління громадською думкою, організації фальсифікації в мережі Інтернет, які створюють враження, що велика кількість людей вимагає чогось конкретного або виступає проти [2].

Саме феномен тролінгу є примітною ілюстрацією до характеристики сучасної віртуальної Інтернет-мережевої комунікативної культури, складовими якої є фрагментарність, акцент на егоцентризмі та маніфест суб'єктивності думок і поглядів. На основі вищезазначеного можна визначити основні чинники, що сприяють медіабезпеці особистості в Інтернет просторі (Бакулев Г., Жубинский А., Корсунцев І.):

- інтегрованість, що позначає протиставлення роз'єднаності людей, поглиблення суб'єктивності сприйманої інформації, нетерпимості до несхожих думок та стратегій поведінки в соціальних мережах;

- синхронізованість, що символізує узгодженість зусиль членів однієї соціальної групи, сприяння розумінню структурних процесів, що відбуваються в інших площинах репрезентації;

- консерватизованість, яка передбачає деяку схильність до усталених традицій соціально-комунікативної взаємодії членів однієї соціальної групи.

Інтернет та медіаосвітні технології стали вагомими стимулами до становлення інноваційної особистості. Безпека віртуальних комунікацій у кіберпросторі, зокрема соціальних мереж є актуальною, проте недостатньо розробленою проблемою. Визначення аксіологічних та медіабезпечних засад перебування особистості в кіберпросторі та Інтернет-мережєвих спільнотах складає перспективний напрям науково-психологічного вивчення.

Література:

1. Внебрачных Р.А. Троллинг как форма социальной агрессии в виртуальных сообществах // Вестник Удмуртского университета. Философия. Социология. Психология. Педагогика. – 2012. В. 1. – С. 48-51
2. ДанькоЮ.А. Астротурфінг як інструмент віртуальної маніпуляції та політичної пропаганди в умовах інформаційної доби// Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки, Том 1, № 2
3. Иойлева, Г.В. Сознание в сфере информатизации общества / Г.В. Иойлева // Вестник Северного (Арктического) федерального университета. Серия: Гуманитарные и социальные науки. – 2014. – № 4. – С. 36-41.
4. Плешаков В.А. Виртуальная социализация как современный аспект квазисоциализации личности // Проблемы педагогического образования: Сб. науч. статей. Вып. 21. / Под ред. В.А. Слостенина, Е.А. Левановой. – М.: МПГУ-МОСПИ, 2005. – С. 48–49.
5. Чудова Н.В. Особливості образу «Я» жителя Інтернету // Психологічний журнал. 2002.№ 1
6. Donath J. S. Identity and Deception in the Virtual Community. – London, 2010.
7. Prensky, M. Digital Natives, Digital Immigrants. Part 1. // From On the Horizon (MCB University Press, Vol. 9 No. 5, October 2001). – Retrieved from <http://www.marcprensky.com/writing/prensky%20-%20digital%20natives,%20digital%20immigrants%20-%20part1.pdf>. – Назва з екрана

Ватковська М. Г.,

*канд. філософ. наук, доцент,
проректор з науково-педагогічної роботи
КВНЗ «Дніпропетровський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти»*

Піщанська В. М.,

*канд. культурології, доцент,
доцент кафедри філософії освіти,
КВНЗ «Дніпропетровський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти»*

МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ МЕДІАОСВІТНІХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПЕДАГОГІВ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ

Побудова моделі розвитку медіаосвітніх компетентностей педагогів Дніпропетровщини розпочалася в 2011 році з метою втілення на практиці Концепції впровадження медіаосвіти в Україні (схваленої постановою Президії

Національної академії педагогічних наук України 20 травня 2010 року, протокол № 1-7/6-150), яка ґрунтується на розробленій в Інституті соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України вітчизняній моделі медіаосвіти. У Дніпропетровській області було розпочато Всеукраїнський експеримент за темою «Науково-методичні засади впровадження вітчизняної моделі медіаосвіти в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів» на 2011–2016 роки (наказ Міністерства освіти та науки, молоді та спорту України від 27.07.2011 № 886 «Про проведення всеукраїнського експерименту з упровадження медіаосвіти в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів України»).

Основна мета впровадження медіаосвіти на Дніпропетровщині – формування цілісної моделі медіаосвіти шляхом впровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів.

Побудова моделі спрямована на проектування її на подальшу педагогічну практику. В основі цього процесу лежить збіг цілей як самих предметів загальноосвітньої школи та системи професійної підготовки вчителя, так і цілей загальної середньої освіти, що забезпечує певний рівень реалізації змісту освітніх галузей сучасної української школи та формування необхідних учням умінь і навичок.

Послідовне впровадження медіаосвіти у навчально-виховний процес сприяє вихованню самостійної, творчої особистості, яка здатна вільно орієнтуватися у медіаосвіті. Саме такі риси електронних медіа як мультимедійність, інтерактивність, моделювання, комунікативність і висока продуктивність дають нам можливість говорити про нові освітні функції медіа та створювати єдину систему медіаосвіти. У зв'язку з вищезазначеним особливого значення набула проблема розробки вітчизняної моделі медіаосвіти, спрямованої на побудову в країні інформаційного середовища, розвитку економіки знань, становлення громадянського суспільства. Особливо вагомим є апробація та послідовна реалізація медіаосвітньої моделі у загальноосвітніх навчальних закладах.

Пріоритетними складовими моделі розвитку медіаосвітніх компетентностей педагогів Дніпропетровщини є:

- експериментальна діяльність;
- підготовка вчителів;
- система тренінгової підготовки кадрів;
- навчально-методична діяльність;
- науково-практичний супровід (наукові конференції, практичні семінари, проекти, конкурси тощо);
- моніторинг рівня впровадження медіаосвітніх технологій.

Експериментальна діяльність полягає в системному впровадженні медіаосвіти у закладі післядипломної педагогічної освіти та загальноосвітніх навчальних закладах Дніпропетровської області.

На виконання розпорядження голови Дніпропетровської облдержадміністрації від 07.02.2011 р. № Р-37/0/3-11 «Про затвердження плану заходів щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти у Дніпропетровській області» та з метою побудови в Україні ефективної системи медіаосвіти було створено мережу експериментальних шкіл з впровадження вітчизняної моделі медіаосвіти обласного рівня (накази Головного управління освіти і науки Дніпропетровської обласної державної адміністрації від 19.08.2011 р. №664/0/212-

1; від 13.12.2011 р. № 1029/0/212-1; накази Департаменту освіти і науки Дніпропетровської обласної державної адміністрації від 09.09.2013 р. № 681/0/212-13; від 17.01.2014 р. № 15/0/212-14; від 29.08.2014 р. № 371/0/212-14. У мережу шкіл, що працюють в рамках дослідно-експериментальної роботи Всеукраїнського рівня увійшло 9 загальноосвітніх навчальних закладів, обласного рівня – 39.

Науково-методичний супровід медіаосвітнього експерименту здійснюється Інститутом інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти та науки України; Інститутом соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України; Дніпропетровським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти (далі – ДОІПО). Активну участь у проведенні та супроводі експерименту бере Академія української преси.

Основною метою експериментального дослідження є перевірка результативності вітчизняної моделі медіаосвіти, відповідних інноваційних технологій у навчально-виховному процесі загальноосвітніх навчальних закладів, проектів підготовки медіапедагогів та медіапсихологів для роботи в школі.

У рамках дослідно-експериментальної роботи учням 10-х класів експериментальних загальноосвітніх навчальних закладів запропоновано вивчення спеціального медіаосвітнього курсу за вибором «Медіакультура», основною метою якого є формування теоретичної бази знань учнів з основ медіаграмотності і практичних навичок ефективної та безпечної взаємодії з інформацією, отриманою з медіаджерел, у тому числі з урахуванням використання засобів сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у повсякденній практичній, зокрема навчально-пізнавальній, діяльності учнів та їхньому міжособовому спілкуванні; започаткування основ їхньої медіакультури, вираження себе в сучасному медіапросторі. Важливим у рамках курсу є оволодіння практичними навичками, що охоплюють: критичне мислення і медіакомунікативну компетентність. За задумом авторів програми, результатом вивчення курсу «Медіакультура» має стати сформований в учнів необхідний мінімум знань, умінь і навичок, перш за все користувачьких, для подальшої ефективної взаємодії з медіапростором.

Проте необхідно чітко усвідомлювати, що реалізація систематичного медіаосвітнього навчання учнів, спрямованого на виховання їх особистісної медіакультури – це не лише вивчення шкільного спецкурсу, а і його здійснення у різних формах, як то: інтеграція медіаосвітнього курсу в інші предмети загальноосвітньої школи; факультативні медіазаняття різних напрямків; позашкільна робота гуртків, фото-, відео- та анімаційних студій, інших позакласних форм учнівської творчості медіаосвітнього спрямування. Важливим елементом системи медіаосвіти є організація дитячих та молодіжних фестивалів, конкурсів, проектів місцевого, всеукраїнського та міжнародного рівнів для сприяння розвитку медіакультури і підтримки шкільної медіаосвіти.

Основними механізмами впровадження вітчизняної моделі медіаосвіти в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів є:

переорієнтація регіональної освітньої системи на потреби споживачів медіаосвітніх послуг на основі сучасних стандартів національної освіти;

інтеграція медіаосвітніх інновацій у навчальні предмети та виховний процес загальноосвітньої школи;

активізація саморозвитку учасників навчально-виховного процесу за рахунок розширення медіаосвітніх можливостей;

використання технологічних можливостей через упровадження сучасних медіатехнологій освітньої діяльності, зокрема, у сфері використання ІКТ;

переорієнтація особистісних ресурсів шляхом оптимізації умов діяльності вчителів та учнів, формування їх інноваційних компетенцій та здатностей.

Основними напрямками реалізації проекту стали:

запровадження широкомасштабної виховної роботи медіаосвітнього спрямування;

реалізація навчального проекту підготовки медіапедагогів області «Медіаосвіта у навчально-виховному процесі»;

розробка та впровадження Концепції неперервної медіаінформаційної освіти педагогічних працівників, створення системи дистанційного навчання;

розробка та реалізація обласної комплексної програми експериментальної діяльності за темою «Науково-методичні засади впровадження вітчизняної моделі медіаосвіти в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів» у 2011–2016 рр.;

започаткування експериментального проекту «Створення системи шкільної медіаосвіти на основі принципів наскрізного навчання» у 2015–2020 рр.;

розробка інноваційних моделей та технологій медіаосвіти в навчальних закладах Дніпропетровщини.

У ДОППО, з метою впровадження медіаосвіти у навчально-виховний процес, розроблено концепцію фахової підготовки медіапедагогів, підготовлено програму та засновано навчальні курси «Медіаосвіта» для вчителів-предметників, з метою якісного викладання курсу за вибором «Медіакультура».

З 2015 року, для поглиблення розуміння освітянами тенденцій розвитку медіакультури та для набуття практичних навичок використання медіаосвітніх технологій у навчально-виховному процесі, на базі ДОППО створені курси «Медіадидактика. Методика використання медіа та ІКТ у викладацькій діяльності» та «Створення медіатекстів освітнього призначення». Мета цих курсів спрямована на формування у слухачів уявлення про медіаосвіту як один з найефективніших засобів неперервної освіти, мету і завдання даного напрямку, основні способи вирішення медіаосвітніх проблем; можливості сучасних медіа для формування інноваційної особистості XXI століття.

Треба відзначити, що вказані курси є частиною дистанційного навчання ДОППО, доступні за адресою <http://moodle.dp.ua>.

Особливої уваги заслуговує низка тренінгів, що проходили з 2014 р. на базі ДОППО для викладачів курсу «Медіакультура» практичного спрямування за темами:

«Розробка власних медіапродуктів. Особливості створення шкільного відео» (11-12 березня 2014 р.);

«Розробка власних медіапродуктів. Особливості створення буктрейлерів» (6-7 травня 2014 р.);

«Розробка власних медіапродуктів. Особливості створення аудіопостановок» (25-26 червня 2014 р.);

«Розробка власних медіапродуктів. Особливості створення слайдових мультфільмів» (11-12 листопада 2014 р.);

«Розробка власних медіапродуктів. Особливості дублювання мультфільмів» (9-10 грудня 2014 р.);

«Розробка власних медіапродуктів. Особливості створення інтерактивних презентацій за допомогою програми Prezi» (3,6 лютого 2015 р.);

«Розробка власних медіапродуктів. Особливості створення інтелект-карт» (23-24 квітня 2015 р.);

«Розробка власних медіапродуктів. Особливості створення інфографіки» (23-24 червня 2015 р.);

«Розробка власних медіапродуктів. Особливості створення фотографії» (22, 25 вересня 2015 р.);

«Особливості створення сучасних презентацій. Робота над поширеними помилками» (14-15 січня 2016 р.);

«Діагностика медіакомпетентності учня» (10-11 березня 2016 р.);

«Розробка власних медіапродуктів. Особливості створення інтерактивних завдань за допомогою сервісу LearningApps» (11, 13 травня 2016 р.);

«Розробка власних медіапродуктів. Особливості створення фотографії» (8-9 червня 2016 р.);

«Медіаосвіта протягом життя» (2-3 листопада 2016 р.).

Створено Медіапростір – зручне середовище спілкування медіапедагогів Дніпропетровського регіону <http://dnepredu.com/uk/site/mediakultura>

Система роботи з впровадження медіаосвітніх технологій у Дніпропетровській області передбачає роботу з керівними кадрами. Сьогодні вона базується на проведенні науково-практичних семінарів та тренінгів і спрямована на розширення уявлень про можливості використання медіатехнологій в освітньому просторі. Серед тем тренінгів проведених для керівних кадрів загальноосвітніх навчальних закладів Дніпропетровщини слід назвати наступні:

«Формування медіаінформаційної компетентності сучасного вчителя»;

«Використання сучасних автоматизованих систем для оцінки якості освітнього процесу»;

«Основні принципи презентації кращого педагогічного досвіду з використанням різноманітних медіа»;

«Створення позитивного іміджу навчального закладу в мережі Інтернет та його використання»;

«Сучасні експертні системи оцінки педагогічної майстерності вчителя».

Згідно плану дослідно-експериментальної роботи Всеукраїнського та обласного рівнів за темою «Науково-методичні засади впровадження вітчизняної моделі медіаосвіти в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів» у Дніпропетровській області з лютого по вересень 2014 р. проходив перший в Україні обласний конкурс «Медіапедагог року» для викладачів предмету «Медіакультура».

Взяти участь у конкурсних випробуваннях виявили бажання 16 із 48 медіапедагогів Дніпропетровщини. За результатами I – заочного та II – очного турів у фінал увійшли 7 конкурсантів.

Третій – фінальний етап конкурсу відбувся 25 вересня 2014 р. Під час фіналу учасники провели уроки з курсу «Медіакультура» для старшокласників Гімназії № 12 м. Дніпропетровська. Журі конкурсу на чолі з ректором ДОППО Романенком М. І. оцінили медіауроки конкурсантів та підвели підсумки. Переможці отримали дипломи I, II, III ступенів та цінні призи. Всі учасники конкурсу отримали дипломи «За високий професійний рівень».

У 2014/2015 н. р. в області було проведено обласний конкурс на кращу розробку шкільної моделі медіаосвіти серед експериментальних навчальних закладів Дніпропетровщини. Кращі розробки представлено у збірці матеріалів, що містить інформаційні картки експериментальних навчальних закладів – учасників конкурсу, опис кращих розробок моделі медіаосвіти та додатки практичного спрямування [1].

У загальноосвітніх навчальних закладах з 2011 р. відбувається активізація позанавчальної діяльності медіаосвітнього напрямку. У школах збільшується кількість медіагуртків, медіаклубів, медіастудій тощо, спостерігається свідомо зацікавленість дітей та учнівської молоді у творчій участі в їх роботі.

Загальний інтерес до питань медіаосвіти сприяв впровадженню обласного науково-педагогічного проекту «Віртуальна майстерня Петриківського розпису». Проект передбачає розробку інноваційного науково-методичного середовища, спрямованого на забезпечення рівного доступу учнівської молоді до якісних освітніх послуг, розвиток творчої особистості, популяризацію петриківського живопису як феномену українського народного декоративного мистецтва, впровадження у навчально-виховний процес сучасних інформаційних та педагогічних технологій. Проект представлено Інтернет ресурсом з метою популяризації унікального українського народного мистецтва – петриківського декоративного живопису. Адреса ресурсу: <http://petrikovka.dnepredu.com>.

Проект впроваджено з метою підтримки обдарованої молоді через систему дистанційної позашкільної освіти: розробка майстер-класів професійними педагогами – майстрами петриківського розпису, проведення гурткової роботи в режимі он-лайн, запровадження допрофільної та профільної підготовки учнів з художньо-естетичного напрямку, проведення конкурсів, організація віртуальних виставок.

За час існування проекту проведено три конкурси дитячого малюнку в стилі Петриківського розпису. Умови конкурсів та кращі конкурсні роботи розміщені на Головній сторінці в розділі «Конкурси» сайту Віртуальної майстерні Петриківського розпису.

Систематична взаємодія співробітників ДОШПО з освітянами, батьками й учнями в межах впровадження медіаосвітніх технологій призвела до формування моделі шкільної медіаосвіти в експериментальних навчальних закладах Дніпропетровщини.

Таким чином, в навчальних закладах Дніпропетровської області впроваджено ефективну модель медіаосвіти яка працює та дає свої перші результати.

Література:

1. Інноваційні моделі та технології медіаосвіти в навчальних закладах Дніпропетровщини: Матеріали обласного конкурсу на кращу розробку моделі медіаосвіти в сучасному навчальному закладі. Збірка / ред.-упор. О. В. Бутурліна, М. Г. Ватковська, Т. В. Лисоколенко, Л. В. Пасічник, В. М. Піщанська. – Дніпропетровськ: Дніпропетровський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, 2015. – 172 с.

Волошина Ю.М.,
директор,
вчитель зарубіжної літератури
КНЗ «Червоношахтарської ЗОШ І-ІІІ ст.»
Криворізького району
Дніпропетровської обл.

ГУМАНІСТИЧНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ДУХОВНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ШКОЛЯРА ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО – КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ СЛОВЕСНОСТІ

*Слово – вогник, що запалює зірочки... мислі, і
зірочки світять, грає сузір'я живої думки,
відкривається краса світу... Поетичне слово – це еліксир
для дитячого мозку, повітря для крил думки.
Без поваги, без любові до рідного слова не може
бути ні всебічної людської вихованості, ні духовної культури...
В. О. Сухомлинський*

У нелегких умовах соціальної нестабільності, роз'єднаності, моральної байдужості особливої значення набуває важлива педагогічна проблема формування гуманістичних ціннісних орієнтацій особистості підлітка. Одним з основних завдань освіти є становлення в учнів цілісного світогляду, формування життєвих компетентностей на основі засвоєння системи знань про природу, людину, виробництво, оволодіння засобами пізнавальної діяльності. У складному процесі формування всебічно розвиненої особистості чільне місце належить духовному вихованню, виховній діяльності школи і сім'ї, що має на меті формування стійких моральних якостей, потреб, почуттів, навичок і звичок поведінки на основі засвоєння ідеалів, норм і принципів моралі, участь у практичній діяльності.

Сучасне життя переконує, що без пропаганди таких моральних цінностей як добро, людяність, відповідальність, почуття власної гідності, толерантність навряд чи можна розраховувати на формування духовних компетентностей. Незважаючи на велике значення морально-духовних цінностей в житті людей, вони ще не зайняли належного місця в системі цінностей підростаючого покоління. Нині в учнівському середовищі зростає злочинність, озлобленість, нігілістичне ставлення до принципів моралі: спостерігається крайній егоцентризм, низький рівень культури спілкування, небажання покладати на себе відповідальність, недостатня сформованість патріотизму, втрата життєвого оптимізму та інші негативні прояви.

Методологічні засади гуманістичного виховання школярів визначені положеннями гуманістичної етики, сформульовані в Законах України “Про освіту”, “Про загальну середню освіту” та орієнтуються на самоцінність людської особистості школяра, її внутрішні ресурси і саморозвиток. Державна національна програма “Освіта”(Україна ХХІ століття) пріоритетними у навчально-виховному процесі школи визнає гуманізацію та гуманітаризацію системи освіти, що має сприяти вихованню і розвитку духовної культури підростаючого покоління. Основні шляхи вирішення проблем освіти і виховання накреслено в Національній доктрині розвитку освіти України у ХХІ столітті та Національній програмі виховання дітей та учнівської молоді в Україні. Головним у навчально-виховного

процесу є створення і забезпечення умов, які сприяють повноцінному особистісному розвитку кожної дитини та формування моральної свідомості, моральних цінностей, що проявляються у поведінці школяра. Вибір людиною цінностей моралі і культури, що набувають форми мотиву, зумовлює спрямованість її діяльності.

До загальнолюдських моральних цінностей завжди відносили ті, що відображали моральні потреби суспільного розвитку, а саме: повагу до життя і свободи, відповідальність перед людьми, чесність, порядність, ввічливість, доброта, терпимість, працелюбність тощо. Цінностям діти навчаються поступово, значною мірою – в процесі копіювання вчинків дорослих, яких вони люблять і поважають, ототожнюють себе з ними. Шлях до духовності в кожній людині суто індивідуальний. Докази цього знаходимо в родинній педагогіці, яка має багато суспільного в різних народів і в різних культурах. Як свідчить історія людства, національно-духовні надбання народу ретельно виформовуються впродовж багатьох тисячоліть. Духовні базові цінності кожного народу акумулюються в національній культурі, зокрема в міфології, фольклорі, мистецтві, традиціях, звичаях, обрядах тощо, і мають своєрідний національний характер. Духовний витвір народу зберігається в казках, легендах, піснях, загадках, прикладному мистецтві в традиціях і обрядах, закріплюється в народному календарі. Тому провідна роль у формуванні духовних компетентностей належить вчителям словесності.

У Концепції літературної освіти зазначено, що одним із важливих напрямів української освіти є гуманітарний, який забезпечує духовний розвиток учнів. Серед навчальних дисциплін гуманітарного циклу особливе значення має література як мистецтво слова і спосіб формування загальної культури людини, її моральних орієнтацій і цінностей.

Навчальні дисципліни, що забезпечують літературну освіту, презентують сучасному учневі здобутки української літератури, російської літератури, різних літератур народів України і світової літератури, що сприяє всебічному розвитку школярів, визначенню свого місця в широкому полікультурному й полімовному просторі, вихованню любові до книги, інтересу до духовних надбань своєї країни та людства, взаємоповаги до людей різних цивілізацій та національностей. Художня література містить у собі величезний виховний потенціал, котрий треба ефективно використовувати для формування особистісних якостей учнів, які у складний період зростання переймаються моральними (стосунки з батьками, однолітками, ставлення до суспільних обставин, внутрішні суперечності й пошуки) й світоглядними проблемами (місце людини у світі, вибір життєвого шляху, усвідомлення свого покликання, суспільної позиції тощо). Твори художньої літератури мають допомогти школярам у процесі особистісного становлення й духовних шукань. Естетична цінність мистецтва слова полягає в тому, що через прилучення до прекрасного воно здатне надихнути людину на оновлення й покращення життя, дати моральну основу для вибору життєвої позиції. Художня література як вид мистецтва стверджує високі гуманістичні цінності, напрочуд важливі для юного покоління. Література здатна спонукати особистість до одухотворення реальності, до пошуку високого морального змісту в житті, до осмислення себе (через культуру) в складному й суперечливому світі. Також літературна освіта в загальноосвітніх закладах має сприяти вихованню культурного читача, котрий відчуває потребу в читанні, веде з книгою внутрішній діалог,

отримує в процесі осягнення художніх творів естетичне задоволення, розширює свою ерудицію, відчуває потребу у читанні .

В.О. Сухомлинський писав, що урок словесності – «це ті жаринки – іскринки, що запалюють смолоскип дитячої допитливості». Використовуючи мудрі вислови, афоризми, прислів'я та приказки, притчі під час роботи над художніми творами на уроці, допомагаємо збагнути такі категорії, як милосердя, справедливість, дружба, любов і повага до матері та батька, добро і зло, лінощі і потреба у праці та змушують думати учнів, робити висновки, жити правдою, бо шлях до осмислення лежить через практичну роботу.

На основі художніх творів В.Сухомлинський радив не тільки характеризувати літературний твір, персонажів, а і проводити уроки доброти і людяності, бо вони мають невичерпні можливості для розвитку уяви, образності мислення і мови дитини, для емоційного, розумового, естетичного виховання учнів, зародженню у дитячих душах високих моральних гуманістичних почуттів – любові до своїх батьків, рідних, поваги до людей похилого віку, милосердя до немічних і нещасних, толерантних міжособистих стосунків.

Людина приходить у світ, щоб осягнути його, охопити його велич і красу, відрізнити прекрасне від потворного, творити добро, шукати відповіді на «філософське питання про сенс життя» у різних джерелах, і насамперед, у творах художньої літератури, де читачам відкриваються шляхетні риси людини, моральні якості, духовні цінності людства. Створюючи художні твори, автор уявляє своїх героїв живими людьми, наділяє їх тими рисами, що притаманні людям. Кожний письменник ставить перед собою завдання звернути увагу читача на те, кого називають справжніми людьми, як стати справжньою людиною, що для цього необхідно. Кожна людина формує для себе систему орієнтирів та моральних цінностей.

У світі стрімкого технічного прогресу важливо зберегти своє особисте «я», а це означає знати та застосовувати закони між особистісних відносин: протистояти негативним проявам, злу в усіх його проявах (насамперед не піддаватися розмовам про інших людей, особливо у вигляді чуток або пліток, обговоренню товаришів, тощо) робити добрі справи, поважати іншу людину, рахуватися з її думкою.

Ці моральні якості знаходять відображення в творах світової літератури. Серед письменників, які створювали моральний портрет людини, можемо назвати У. Шекспіра, М. Гоголя, О. Пушкіна, Л. Толстого, В. Винниченка, В. Стуса, В. Симоненка, Л. Костенко та багатьох інших. «Бути Людиною, Людиною у всьому» – ці слова У. Шекспіра пройшли крізь століття, стали життєвим девізом не одного покоління людей, є актуальними сьогодні й залишаться вічними, як і твори видатного англійського драматурга.

Тому сьогодні перед вчителем встає проблема не тільки «чому учити», але і «як учити», тобто проблема організації ефективних сумісних форм навчальної діяльності. Однією з особливостей сучасної системи освіти є співіснування двох стратегій організації навчання – традиційної та інноваційної. Сьогоднішня психолого-педагогічна наука вважає, що нове у педагогіці, поширення педагогічних новацій – це не лише ідеї, підходи, методи, технології, які ще не використовувались, а й той комплекс елементів або окремі елементи педагогічного процесу, які дають змогу ефективно вирішувати завдання розвитку і саморозвитку творчої особистості.

Сьогодні поставило перед освітянами важливе соціальне замовлення - готувати молодь жити і працювати у сучасній інфосфері, що неможливо без застосування в освітньо-виховному процесі новітніх інформаційних технологій та інтерактивних методів навчання.

Як вчитель словесник добре розумію, що комп'ютерна підтримка навчання являє собою міцний засіб підвищення продуктивності розумової праці, який дозволяє знаходити кардинальні вирішення багатьох педагогічних проблем. Нові інформаційні технології є тим інструментом, який дозволяє педагогам якісно змінити методи а організаційні форми власної діяльності, повніше розвивати індивідуальні здібності учнів, змінюється позиція педагога з авторитарного «носія істин» він перетворюється в співучасника продуктивної діяльності своїх вихованців. Але питання про те, у якій мірі використовувати ІКТ на уроках, стоїть особливо гостро у вчителя літератури. Адже словесник, перш за все, має справу з мистецтвом слова, працює над розвитком мовлення, залучає учнів до духовності й естетичних цінностей. Урок літератури, насамперед, повинен притримуватись читацькоцентричної моделі навчання. І цілком зрозуміло, що дехто остерігається, щоб комп'ютер не витіснив учителя з уроку літератури, щоб яскравість медіатехнологій не затулила роботу зі словом, щоб велика кількість наочного матеріалу не ускладнила завдання вивчення літератури, щоб глибокий аналіз тексту подекуди не підмінявся невиправданими інтерактивними методиками. Але учень сьогодні зазвичай краще за свого вчителя володіє інформаційними технологіями. Мозок дитини, спрямований на отримання знань у формі розважальних програм та ігор, набагато легше сприйме запропоновану на уроці інформацію за допомогою медіазасобів, які організують увагу, пробуджують цікавість, надають можливість проявити свої здібності та створюють стимули для долаання перешкод. Аби отримати інформацію, дітям сьогодні не обов'язково сидіти в школі, вони можуть її отримати самостійно в Інтернеті. З приходом всесвітньої Мережі відпала необхідність у вчителі як джерелі знань. Тому зараз успіх учнів напряму залежить від якості роботи вчителя, від того, наскільки він здатний вловити дух і потреби часу. Сучасний урок літератури неможливо уявити без застосування мультимедійних технологій, адже вони надають вчителю можливість відтворити за короткий час значний за обсягом матеріал, подати його в незвичному аспекті, викликати в учнів нові образи, деталізувати нечітко сформовані уявлення, поглибити здобуті знання.

Інформаційні технології дають можливість словеснику поєднати всі види мистецтва, щоб, насамперед, пробудити у вихованців інтерес до літератури, до художнього слова. Допомагають вирішувати проблеми формування читача в сучасних умовах та прилучити учнів до здобутків світової літератури та культури. Застосування у процесі навчання мультимедійних технологій відкриває широкі можливості як у викладанні дисципліни, так і в опануванні її.

Електронні посібники, мультимедійні презентації, відеоматеріали, документальні та художні фільми, віртуальні екскурсії здійснюють сильний вплив на пам'ять, почуття та уяву, полегшують процес запам'ятовування, дозволяють зробити урок більш цікавим і динамічним, створюють ілюзію співприсутності, співпереживання, сприяють формуванню об'ємних і цікавих уявлень про що-небудь, дають можливість посилити мотивацію навчання, урізноманітнити форми подання інформації, посилити співтворчість учителя та учня на уроці під час роботи над змістом та аналізом художніх творів, характеристики персонажів, при

вивченні літературних процесів, а також створити гарне підґрунтя для цілісної реалізації виховного аспекту уроку щодо формування духовної компетентності школяра.

Владімірова Л. П.,
*директор Синельниківської
загальноосвітньої школи I-III ст. №2
Синельниківської міської ради
Дніпропетровської обл.*

ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНІ СТРАТЕГІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ШКІЛЬНОЇ МОДЕЛІ МЕДІАОСВІТИ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

«Новій добі – нову школу» – під таким девізом працюють учасники навчально-виховного процесу Синельниківської ЗОШ № 2.

В закладі у 38 класах навчаються 1029 учнів, працюють 60 педагогів. Педколектив школи згуртований єдиною метою розбудови закладу інноваційного типу – школи розвитку, головне завдання якої – створення сприятливих умов для творчої самореалізації молоді, виховання покоління людей, здатних ефективно працювати і навчатися протягом життя, виховання успішної особистості, адаптованої до життя в умовах сучасного соціуму.

Сподівання педколективу виховати успішну особистість узагальнені у моделі випускника школи.

Із року в рік педколективу ЗОШ №2 вдосконалює свою роботу. Вже 15 років ми беремо участь у Міжнародних та Всеукраїнських освітянських виставках, і це, безумовно, сприяє модернізації нашого закладу.

Додатковим імпульсом до інноваційного розвитку закладу стало його включення у вересні 2011 року до участі у Всеукраїнському експерименті з медіаосвіти *«Науково-методичні засади впровадження вітчизняної моделі медіаосвіти в навчально-виховний процес загальноосвітніх закладів»*.

У березні 2012 року за розробку і реалізацію проекту «Формування людини у праці і працею» заклад був нагороджений дипломом і срібною медаллю Міністерства освіти України і Академії педагогічних наук України. У 2014 році школа отримала диплом і срібну медаль за перемогу в номінації «Інновації в діяльності навчального закладу» «Школа – новатор». Ми маємо і інші нагороди.

Вважаю, що запорукою наших успіхів стало прагнення йти в ногу з часом: розуміння того, що сучасна школа – це школа, в якій належна увага приділяється медіаграмотності та медіакультурі. З того часу, як ми ввійшли в експеримент, було виконано чимало цікавої, корисної роботи, яка змінила усіх нас. Наш заклад робив усе можливе, щоб мати право називатися школою ХХІ століття.

В управлінні закладом ми надаємо перевагу проектно-цільовому та особистісно-орієнтованому підходам. Розробляючи науково-методичну проблему школи *«Впровадження освітніх стратегій соціалізації особистості громадянського суспільства в умовах функціонування новітнього закладу – школи розвитку»*, ми створили Програму стратегічного розвитку школи *«Обрії майбутнього» (2015-2020рр.)*, мета якої – створення гідних умов для розвитку доступної та якісної

системи освіти закладу відповідно до вимог суспільства, запитів особистості та потреб держави на основі взаємодії суб'єктів освітнього простору. На виконання Програми спрямовано 16 цільових тематичних проєктів, які забезпечують інноваційний поступ закладу на період з 2015р. по 2020 р.

На вирішення проблеми соціалізації особистості спрямований проєкт “Я у світі”, головна мета якого – активна діяльність з інноваційного оновлення закладу, впровадження освітніх стратегій соціалізації особистості.

Як учасник Всеукраїнського експерименту *«Науково-методичні засади впровадження вітчизняної моделі медіаосвіти в навчально-виховний процес загальноосвітніх закладів»* ми розробили власну Концепцію впровадження шкільної медіаосвіти та проєкт «Науково-методичні засади впровадження шкільної моделі медіаосвіти» та підпроєкти на його впровадження: «Прес-експрес», «Педагогічний Еверест», відповідно до яких усі учасники навчально-виховного процесу залучаються до участі в експериментальній роботі та до модернізації закладу.

У відповідності з Концепцією та завданнями шкільних проєктів ми створили авторську систему шкільної медіаосвіти. Розробили власну модель шкільної медіаосвіти і успішно втілюємо її в життя. Кінцева мета цієї моделі – медіакомпетентна особистість.

Ми розуміємо, що в інформаційному суспільстві медіаосвіта є важливим компонентом формальної освіти і важливою складовою «пожиттєвої освіти». Тому наші вчителі-предметники широко використовують в своїй урочній діяльності мультимедійні та інформаційні технології. Вони створюють розробки уроків з мультимедійною підтримкою, використовуючи як свої мультимедійні презентації, публікації, веб-сайти, так і створені учнями та іншими колегами.

Використання мультимедійних презентацій в навчальному процесі дає можливість педагогу організувати демонстрацію з місця навчання завдань, підсумків роботи на уроках, дає можливість демонструвати графіки, таблиці, результати групових проєктів, діставати дані з мультимедійних енциклопедій, довідкових бібліотек, розташованих в Інтернеті.

В нашому закладі успішно впроваджується спецкурс «Медіакультура» в 10-х класах та «Основи медіакультури» в початковій школі.

Медіапедагог бере активну участь у розробці посібників з практичної медіаосвіти, надає методичні рекомендації щодо підвищення рівня медіаграмотності, консультує з проблем медіаосвіти не тільки учнів, а й учителів, дає поради членам студії «Прес-експрес», юним журналістам.

Важливу роль в системі шкільної медіаосвіти відіграють гуртки медіаосвітнього спрямування для учнів основної школи «Наш сайт», «Вікі-манія», заняття в яких проводять креативні, досвідчені педагоги закладу. Набула поширення практика інтеграції медіаосвітніх елементів у навчальні програми з різних предметів та практика упровадження ІКТ, споживання гіпертекстів, фото, відео, аудіо з мережі Інтернет. І все це, безумовно, впливає на процес соціалізації особистості. Позитивно впливає, якщо дитина входить в світ медіа, в світ дорослих під керівництвом медіаобізнаного педагога.

Важливу комунікативну роль також відіграють різноманітні шкільні медіа: фоторепортажі, фотоколажі, стіннівки, плакати, візитки, альманахи тощо.

Найпопулярніше в нашій школі медіа – це шкільна газета «Большая Медведица», за видання якої відповідають виконавці загальношкільного виховного

проекту «Прес-експрес»: члени студії юних журналістів “Прес-експрес” та редколегія газети на чолі з головним редактором газети (зазвичай, це авторитетний і компетентний учень старшої школи).

Неодноразово ми брали участь у Національному конкурсі шкільних медіа, що проводиться у місті Миколаєві. Двічі у 2013, у 2014 роках наша газета була лауреатом цього конкурсу. У 2016 році ми стали переможцями XIX Всеукраїнського конкурсу шкільних медіа у номінації «Краща шкільна газета».

Наша газета дає можливість об'єднати великий колектив учнів, вчителів і батьків нашого закладу, вона дає можливість вирішувати складні питання управління закладом та удосконалення навчально-виховного процесу. Важливу роль вона також відіграє у шкільному самоврядуванні.

Школа є лауреатом обласного конкурсу на кращу модель шкільного самоврядування.

До складу шкільної республіки «Дзвін» входять три дитячих об'єднання: «Дзвоник» (1-4 кл.), «Веселка» (5-8 кл.), «Інтер-ЕС» (9-11 кл.), діяльність яких спрямована на участь у волонтерській роботі, у колективній творчій справі року та на участь у вожацькому і юнкорівському рухах.

Юнкорівський рух в нашому закладі відіграє важливу роль у підвищенні медіаосвіти та медіаграмотності школярів. В кожному класі є учні, які відповідають за зв'язок з редакцією загальношкільної газети та підготовку класних спецвипусків газети в рамках шкільної КТС. Філологічно обдаровані, зацікавлені медійною роботою учні старших класів відвідують студію «Прес-експрес», в якій діють два відділення: «Основи журналістики» та «Основи комп'ютерного дизайну».

В закладі постійно діє фотовиставка «Шкільне життя вирує», і це є результат роботи юнкорівців та студії «Прес-експрес». Наші учні розуміють, що їх робота потрібна для того, щоб стати справжніми архітекторами та будівничими громадянського суспільства. Медіаосвіта – це практика підготування людини до ефективної взаємодії з медіа. І вона відбувається тоді, коли наші учні, вчителі виготовляють різноманітну медіапродукцію.

Ми відкриваємо медіагалерею раз в рік до Дня відкритих дверей закладу.

Медіаосвітні, інноваційні процеси спостерігаються у всіх позакласних заходах школи. Вони допомагають вирішувати складні завдання виховної роботи школи з формування особистості школяра, адаптованої до умов сьогодення, медіаграмотної, здатної сприймати, створювати, аналізувати, оцінювати мас-медіа, розуміти їх роль у сучасному світі. Наприклад, щоб заповнити сторінки літопису класу, учням потрібно не лише проінформувати про свою участь у заходах (створити відповідні медіатексти), але й проаналізувати свою роботу, відібрати найцікавіші, найяскравіші миті шкільного життя та оформити їх у вигляді фотоколажів, фоторепортажів.

Ця та інша позакласна робота школи сприяє підвищенню рівня медіаграмотності, налаштовує на пошуки гармонійного співіснування із світом природи та людей в рамках Проекту виховної роботи «Жити в гармонії зі світом», головне завдання якого – сприяти соціальній адаптації учнів школи до життя у глобальному інформаційному світі.

Відповідно до цього проекту щороку в школі проводяться колективні творчі справи (КТС) громадянського спрямування. Підсумки участі класних колективів у КТС підводяться на медіафестивалях, а підсумки упровадження проекту «Прес-

експрес» – на медіафорумах. Так, наприклад, у минулому році, в школі був проведений медіафестиваль – «Ми живемо у глобальному світі». А у 2016 – медіафорум «Нехай краса вирує всюди – природу збережімо люди!».

Інтеграція мультимедійних та інформаційних технологій в навчальну та позакласну роботу неможлива без відповідної навчально-матеріальної бази, тому ми постійно працюємо над її поліпшенням, намагаємось ефективно використовувати наявну комп'ютерну техніку і медійні засоби навчання, сприяємо підвищенню рівня медіаграмотності не лише учнів школи, а й педагогів, керівництва школи.

З метою створення оптимальних умов для управління школою, упорядкування інформаційних потоків, відстеження змін, визначення позитивних або негативних тенденцій та в навчально-виховній роботі та господарчій діяльності в закладі упроваджується модель «Інформаційне забезпечення динамічної керованої системи управління закладом». Відповідно до моделі в одному із розділів інформаційної системи управління закладом зберігається інформація про роботу з кадрами, в іншому – про організацію та якість НВП. В першому знаходиться інформація про наслідки діагностування медіаграмотності та медіакультури вчителів, у другому – учнів.

Діагностування медіакомпетентностей вчителів і учнів закладу свідчить, що їх рівень медіаграмотності та медіакультури постійно підвищується. Це значить, що шкільна модель медіаосвіти діє і ми рухаємось у вірному напрямку.

*Воротникова І. П.,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри методики природничо-
математичної освіти і технологій
Інституту післядипломної педагогічної освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка*

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ОН-ЛАЙН ВПРАВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ УЧНІВ

У документах ЮНЕСКО вказується, що медіа-освіта – це навчання теорії та практичних умінь для опанування сучасних мас-медіа, які розглядаються як частина специфічної, автономної галузі знань у педагогічній теорії та практиці; її слід відрізнити від використання медіа як допоміжних засобів у викладанні інших галузей знань, таких як, наприклад, математика, фізика чи географія [4].

Медіаосвіта пов'язана з усіма видами медіа (друкованими, графічними, звуковими, візуальними тощо) і різними технологіями. Вона має дати людям можливість зрозуміти, як масова комунікація використовується в їхніх соціумах, навчитися використовувати медіа в комунікації з іншими людьми. Медіаграмотність засновується на: усвідомленні впливу медіа на особистість і суспільство; усвідомленні процесу масової комунікації; здатності аналізувати та обговорювати медіатексти; розумінні контексту медіа; здатності до створення та аналізу медіатекстів; задоволенні, розумінні та оцінці змісту медіатекстів.

Вчителі використовують різноманітні медіа тексти, користуються сучасними он-лайн інструментами, що не може не впливати на розвиток

медіаграмотності учнів. Розвиток технологій інформаційно-комунікаційних технологій надав можливість учням і вчителям створювати власні е-ресурси, користуватись медіаресурсами різних країн, спілкуватись не тільки в межах країни а і всього світу.

Перелік англomовних ресурсів для організації он-лайн співпраці, взаємодії, створення телекомунікаційних проєктів, які б сприяли розвитку медіаграмотності учнів великий (Sporcle, Onlinequizcreator, Content Tools, Elearningindustry, <https://www.tes.com>, <https://www.thinglink.com> і т д.).

Розглянемо яким чином можна використати онлайнві освітні середовища LearningApps, Міксіке та Kahoot для розвитку медіа грамотності учнів.

Сервіс Web 2.0 (LearningApps.org) дозволяє створити загальнодоступну бібліотеку незалежних інтерактивних модулів, придатних для повторного використання та змін для підтримки навчання. Безкоштовно можна створити та використати вже готові колекції інтерактивних вправ для дітей і дорослих: від дошкільної освіти до післядипломної освіти 20 мовами. Вправи не включені в жодні конкретні сценарії чи програми, тому вони не розглядаються як цілісні уроки чи завдання, натомість їх можна використати у будь-якому доречному методичному сценарії. Наприклад для проведення вікторини чи ребусу з питань медіаграмотності. Роботу учнів можна організувати з певним класом. Відповідальність за контент несуть автори, інші користувачі можуть його використовувати, адаптувати для власних цілей і ці правила можна також обговорити з учнями для розуміння ними авторського права та відкритих медіаресурсів.

Навчальне середовище LearningApps є електронним додатком для підтримки освітніх процесів у навчальних закладах різних типів. Це конструктор для розробки інтерактивних завдань за різними предметними дисциплінами для застосування на уроках і в позакласній роботі. LearningApps можна використовувати на різних етапах уроку: при організації самостійної, індивідуальної та спільної проєктно-дослідницької діяльності. Запровадження Learningapps сприяє формуванню в учнів навичок ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій, уміння працювати в групах, стимулює розвиток інтересу до навчання, виховує відповідальність за індивідуальні навички та спільні результати діяльності. Види вправ сприяють розвитку критичного мислення («Класифікація», «Просте упорядкування», «Знайди пару»), використовують елементи гри («Перший мільйон», «Скачки», «Парочки», «Вгадай слово», «Вікторина») та надають можливість використовувати різні види медіа («Аудіо та відео контент, «Фрагменти зображення», «Де Це?»). Кожна вправа має електронну адресу та може буде вбудована в сайти і блоги. Перегляд вправ створених вчителями всього світу надає досвід щодо використання мультимедіа в навчанні і позакласній роботі, сприяє самонавчанню он-лайн дітей і дорослих.

Онлайнове середовище проєкту «Міксіке в Україні» (<http://miksike.net.ua>) надає можливість організувати не тільки тренування з усного рахунку а і організувати та проводити навчальні змагання серед учнів школи, між учнями різних шкіл області або країни, а також між школами різних країн Європи. Мультипредметні заходи спрямовані на розвиток міжрегіонального та міжнародного партнерства, комунікації на рівні навчальних закладів, підтримку творчих здібностей учні. Зареєстровані користувачі мають можливість брати участь у он-лайн вікторинах, конкурсах, проєктах, змаганнях.

Педагогам надано можливість створювати інтерактивні вправи, які можна використовувати як он-лайн інструмент на різних етапах навчання, з урахуванням особистих потреб учнів або класу та визначати публічність вправи (тільки для класу, школи, загальнодоступна). Виконання всіх семи видів вправ оцінюється часом їх завершення і може повторюватись стільки разів, скільки потребує учень для засвоєння. Результати учнів автоматично формуються в рейтингові таблиці, – це сприяє їх доступності і забезпечує мотивацію до змагання за найкращий результат. Вчитель може аналізувати і оцінювати прогрес своїх учнів і використовувати це середовище для розвитку пізнавального інтересу та набуття учнями знань та навичок.

За допомогою безкоштовного англomовного сервісу для створення он-лайн вікторин, тестів і опитувань (<https://getkahoot.com>) можна провести дебати з голосуванням за темою проекту «Як на нас впливає медіа?». Учні можуть використати будь-який пристрій, що має доступ до Інтернету (комп'ютер, телефон, планшет). Створені в Kahoot завдання дозволяють включити в них фотографії і навіть відеофрагменти. Використання даного сервісу забезпечує отримання зворотного зв'язку від учнів (голосування) і сприяють розвитку медіаграмотності і вчителя і учнів. Темп виконання вікторин, тестів регулюється шляхом введення часової межі для кожного питання. Вчитель може надати бали за відповіді: за правильні відповіді і за швидкість. Для участі в тестуванні учні просто повинні відкрити сервіс і ввести PIN-код, який надає їм вчитель.

В інформаційному освітньому просторі існує достатня кількість освітніх онлайн-середовищ в яких можна створювати сучасні інтерактивні он-лайн вправи, проекти з використанням мультимедіа, які забезпечують усвідомленні процесу масової комунікації та її наслідків і можливостей.

Література:

1. Іванов В.Ф., Шкоба О. Я. Медіаосвіта та медіаграмотність: визначення термінів./ В.Ф. Іванов, О.Я. Шкоба // Інформаційне суспільство. –2012. –№16.– С.41-52.
2. Бабак А. П'ять сервісів для створення онлайн-вікторин [Електронний ресурс Режим доступу:
osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/how_to/pyat_servisiv_dlya_stvorenniya_onlaynviktorin/
3. Кононов Д.С. Інтерактивні навчальні матеріали як засіб розвитку пізнавальних інтересів учнів у проектному навчанні. –Режим доступу: to.vspu.net/konference15/Kononov.pdf
4. Recommendations Addressed to the United Nations Educational Scientific and Cultural Organization UNESCO. –URL: <http://www.nordicom.gu.se/en/clearinghouse/recommendations-addressed-unesco-media-education>

*Гурська В. М.,
заступник директора
КЗ «Загальноосвітній навчальний
заклад І-ІІІ ступеня - гімназія № 39»
Кам'янської міської ради
Дніпропетровської обл.*

ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ МЕДІА У СИСТЕМІ ВИХОВНОЇ ТА ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ ГІМНАЗІЇ

Сьогодні в суспільстві немає людини, яка б не була втягнута в інформаційні процеси, тобто у виробництво, розповсюдження чи споживання інформації. Слід розуміти, що інформаційні процеси поряд з позитивними змінами в суспільстві несуть в собі ризики як для особистості, так і суспільства в цілому. Ми живемо у світі без інформаційних кордонів і обмежень. Наші діти мають доступ до медіа-продукції всієї планети. Численні мас-медіа впливають на формування соціальних, моральних, естетичних цінностей та інтересів особистості, стають важливим фактором впливу на її свідомість, світоглядні позиції. Виробники медіа-продукції стають більш розпутними, менш принциповими у боротьбі за свою аудиторію. А оскільки контроль за споживанням медіа-продукції майже неможливий, необхідно виховувати, компетентного медіа-споживача, який би орієнтувався в загальних інформаційних потоках, критично ставився до кожного медіа-тексту, мав власну думку щодо його змісту і форми вираження, умів аналізувати і аргументовано оцінювати медіа-тексти, відшукувати і застосовувати медіа-інформацію. Тому само по собі виникла необхідність впровадження медіа-освіти в навчально-виховний процес закладу. З 2013 року гімназія розпочала роботу над експериментальним проектом обласного рівня за темою: «Науково-методичні засади впровадження вітчизняної моделі медіа-освіти в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів».

З метою формування теоретичної бази знань учнів з основ медіа-грамотності і практичних навичок ефективної та безпечної взаємодії з інформацією, отриманою з медіа-джерел, з вересня 2013 року в гімназії впроваджено спецкурс «Медіа-культура» в 10 кл.

Учні позитивно відгукуються про заняття курсу, адже тут вони мають змогу реалізувати свої уміння та навички з ІКТ у конкретній цікавій справі, створюючи свої інформаційні продукти. Вчитель лише скеровує ідеї учнів у потрібне русло, допомагає реалізувати їх на практиці.

Оскільки до занять курсу «Медіа-культура» залучено лише окрему групу учнів (10 кл.) педагогічним колективом було вирішено впроваджувати елементи медіаосвіти в систему виховної роботи закладу.

Сьогодні медіа потужно й суперечливо впливають на освіту підростаючого покоління, часто перетворюючись на провідний чинник його соціалізації, стихійного соціального навчання. Відтак, постає гостра потреба в розвитку медіаосвіти, одне з головних завдань якої полягає в запобіганні вразливості людини до медіанасильства і медіаманіпуляцій, втечі від реальності в лабіринти віртуального світу, поширенню медіазалежностей.

Завдання виховання учнівської молоді колектив гімназії реалізовує через систему новітніх методів, одним з яких є *метод проектів* з використанням

краєзнавчих, народознавчих, екологічних тощо матеріалів. Цей метод будується на засадах гуманістичної та дитиноцентристської педагогіки, де у центрі навчального процесу перебуває дитина з її особливостями, інтересами, потребами.

Проектна діяльність тісно пов'язана з *технологією колективної творчої справи* – КТС. Адже під час роботи над проектом діти об'єднуються в групи, пари для спільного виконання запланованих завдань. В позакласній роботі проекти з технологією КТС застосовуються особливо широко.

Одним із важливих завдань подальшого розвитку суверенної України стає пізнання підростаючого покоління історичного минулого. Найважливішим в цьому напрямку є залучення молоді до діалогу зі старшими поколіннями: батьками, бабусями, дідусями, відомими земляками (вченими, військовими, діячами культури та мистецтва), які залишили свій слід в історії України. Особлива роль в організації цього спілкування належить музеям при навчальних закладах. Музейна діяльність учнівської молоді посідає особливе місце серед інших форм виховної роботи. Музей – це динамічний, інтерактивний освітньо-виховний простір, тому що він має постійну аудиторію, можливість використання колекції музею для організації та здійснення навчально-виховних заходів, участь школярів у збереженні музейних колекцій, можливість перевірити себе в майбутній професії, комфортна атмосфера для діалогу учителя з учнем, відвідувача з музейним експонатом, особисті норми соціальної поведінки та ін.

При музеї працює гурток «Юні музеєзнавці», члени якого вивчають історію музейної справи, методику підготовки та проведення екскурсій. В музеї діють і окремі тематичні виставки, які проводяться екскурсоводами гуртка українською, російською, польською та англійською мовами, це – «Оглядова екскурсія в педагогічному музеї», «Ми знайомимося з музеєм» (для учнів початкової школи), «Чарівний світ дитинства» (пересувна експозиція дитячих ляльок), «Подорожуємо музеями Європи», «Чарівна писанка» тощо.

У 2015 році, готуючись до участі у Всеукраїнському конкурсі «Мистецтво музейної експозиції» в рамках у Всеукраїнського фестивалю музеїв «Музей і діти», було створено нову експозицію «В Країні Знань навічно залишилися», яка була відзначена Дипломом I ступеня.

Одним із пріоритетних напрямків виховної роботи в закладі є національно-патріотичне виховання учнів. Музей приділяє особливу увагу даному питанню, застосовуючи при цьому різні форми роботи. Однією з дієвих форм роботи музею нашого закладу є пошуково-дослідницька. Так, цікавим виявився народознавчий проект гуртка «Юні музеєзнавці» – створення міні-музею «Чарівна писанка», під час якого учні дослідили історію писанки; символи та знаки, які наносилися на писанку; традиції, пов'язані з писанкою; види писанок за способом виготовлення; образ писанки у художній літературі та фольклорі, значення писанки для українського народу. Результатом проведеного дослідження стало створення самого міні-музею «Чарівна писанка» та розроблена екскурсія «Сокральний зміст писанки». Даний проект брав участь у міському конкурсі міні-музеїв і посів I місце. В практиці роботи гімназії також активно використовуються пошуково-дослідницькі проектні технології з використанням краєзнавчого та народознавчого матеріалу, що дає необмежені можливості не тільки збагатити новими знаннями, а й сформувати активну життєву позицію, виховати справжнього громадянина патріота України. Також члени гуртка підготували спільний проект з історичним музеєм міста «Моє місто вчора, сьогодні, завтра», за результатами якого було

створено фільм-екскурсію «Народження міста». Великим досягненням гуртка «Юні музезнавці» стала перемога в обласному конкурсі відеофільмів майстерності екскурсоводів. Створений відеофільм-екскурсія музейної експозиції «Україно моя, Україно, я на світі для тебе живу», яка складається з двох частин: «Розстріляна гідність», і «Кращі із кращих за свободу сміливо стали без вагань», посіла I місце.

Гімназія має власну газету «Гроно» (Гімназія: Розум, Обдарованість, Натхнення – Особистість) <http://gimn39.klasna.com/uk/site/shkilna-gazeta.html>

Статті в більшості своїй пишуть самі діти. Для систематичної і плідної роботи газети в закладі викладається курс «Основи журналістики». Гімназисти не тільки пишуть статті, а й долучаються до роботи над дизайном газети, добирають фотоматеріали. Крім звичайних випусків, редакційна група готує ще й тематичні спецвипуски. Так, за п'ять років вийшло чотири спецвипуски: перший «Коли скінчилися уроки» присвячений роботі ГПД, другий – правознавчого спрямування «Школа – територія закону», третій – «На шляху до сталого розвитку», четвертий – «Джерело спасіння», «Ми патріоти». Готується до друку і ще один тематичний спецвипуск «Хімічний калейдоскоп». Ми прагнемо створити газету, в якій кожен бажаючий може розкрити свій талант: чи то журналіста, чи то поета, чи фотокореспондента, може знайти друзів і однодумців. Гімназійна газета на XIV Міжнародному конкурсі молодіжних медіа «Прес-весна на Дніпрових схилах» була відзначена Диплом в номінації "Газета" – Спецпремія.

Завдання з медіаосвіти реалізовується також через роботу гімназійного телебачення «*TVthirty-nine*» (випуску тelenовин, створення тематичних відеороликів. Гімназійне телебачення – це можливість для гімназистів максимального розкриття свого творчого потенціалу, можливість виявити себе як сценариста, режисера, постановника, ведучого. Але наші учні не тільки беруть участь у гімназійних телепередачах, а уже самостійно створюють власні телепроекти. Так учень 11-го класу Панащенко Ілля створив телепроект TeenTime, в якому знайомить глядачів зі своїм класом, з цікавими хобі, розповідає кумедні історії тощо.

<https://www.youtube.com/channel/UCn40cbjXtMOa9J5vSrNaNiQ?app=desktop>

Робота над створенням телевізійних програм дозволяє виявити себе індивідуально або в групі, спробувати свої сили в самому широкому спектрі людської діяльності, показати привселюдно результати своєї роботи. Шкільне телебачення істотно розширює поле творчої діяльності учнів і об'єднує їхні зусилля по придбанню знань.

У 2014 році гімназійна екокоманда «Екосвіт – 2014» долучилися до роботи в Міжнародному екологічному грантовому проекті за підтримки Центру Гуманістичних Технологій АХАЛАР та Фонду NED (США) «*Збережемо водні ресурси і здоров'я дніпродзержинців*». Мета даного проекту - привернути увагу молодих людей до питань екологічних проблем водних ресурсів Дніпродзержинська Кам'янського), об'єднати зусилля всієї місцевої громади, змінити споживацьке ставлення людей. Працюючи над проектом юні активісти-екологи організували в закладі конкурс плакатів на захист водних ресурсів «Чисті береги – дніпродзержинцям!», створили відеокліп «Якщо не ми, то хто ж?» <https://www.youtube.com/watch?v=ierKz9IBCZU&feature=youtu.be>.

Оформили стенди «Сталий розвиток – новий стиль мого життя» та «Знати необхідно». Педагогічний та учнівський колектив гімназії намагається привернути увагу до екологічних проблем не лише батьків гімназистів, а всю громадськість

міста. Тож про свою діяльність екологічного напрямку повідомляємо в місцевій газеті «Відомості» (стаття «У природи один захисник – людина» №13, 26.03.2014 р.), на сторінках Інтернет-сайтів: розміщуємо соціальні ролики, оголошення про акції (<http://gimn39.klasna.com/uk/site/mediakultura.html>; <http://gimn39.klasna.com/uk/site/video.html>; <http://gimn39.klasna.com/uk/site/evroklub-evropeiska-ednis.html>).

В рамках проведення роботи над експериментальними проектами в гімназії запроваджено проведення тематичних місячників з випереджаючої освіти для сталого розвитку, під час яких проводяться заходи екологічного, патріотичного, медіа освітнього спрямування. Так, у 2013-2016 рр. було проведено конкурс соціальної реклами екологічного змісту; конкурс на кращий твір «Залишатися Людиною...»; захист відеопроєктів «Від слів до діла»; виставка-конкурс на кращий комікс в підтримку ідей сталого розвитку, результати місячника були висвітлені у гімназійній газеті «ГРОНО» (спецвипуск під назвою «*На шляху до сталого розвитку*») (<http://gimn39.klasna.com/uk/site/shkilna-gazeta.html>) та на сайті гімназії.

У 2014-2016рр. в рамках реалізації експериментального проекту медіаосвіти було проведено конкурс творів публіцистичного стилю «Українська мова для мене – це» (9-11 кл.); конкурс відеороликів класних колективів «Заспіваймо пісню за Україну» (5-8 кл.) www.youtube.com/embed/vcLEIBlpM-M конкурс-інтерв'ю з учасниками Великої Вітчизняної війни «Живі спогади» (8-10 кл); конкурс відеореклами «Ласкаво просимо до гімназії» (8-10 кл); Тиждень безпечного Інтернету:

- конкурс-виставка «Безпечний Інтернет в знаках»
- свято казок «Діти та Інтернет», серед учнів початкових класів.

Взявши сюжетну основу відомих казок про Вінні-Пуха, Колобка, Червону шапочку тощо, діти створили цікаві інтерпретації про безпечний Інтернет.

В рамках місячника з випереджаючої освіти для сталого розвитку в гімназії відбувся фестиваль – конкурс дитячої газети «Klasna-info» <https://drive.google.com/file/d/0By25QwYzPWJDMWVXZU5COXNkbXM/view>.

Протягом двох тижнів учні 5-10 класів створювали власний медіа-продукт – класну газету. Кожен колектив підійшов до виконання цієї задачі творчо та креативно. Всі газети вийшли індивідуальними та неповторними.

Також в рамках місячника з випереджаючої освіти для сталого розвитку в гімназії пройшов конкурс озвучування мультфільмів на тему «Щоб світ став кращим» серед 5-7 класів Кожен клас намагався через засоби мультиплікації донести ідею, що змінити світ на краще може кожен, якщо добре постаратися. Так, 5-Б клас на основі всім відомого мультфільму «Ну, постривай!» закликав всіх не шкодити навколишньому середовищу, не бути злим, як вовк, а свою енергію направити в інше русло, наприклад, зайнятися спортом. 6-А за допомогою яскравих персонажів з мультиплікаційного фільму «Просто так!» наголосив, що запорука зміни світу на краще – це вміння подарувати щирю посмішку іншим, дружити, бути щедрим. 6-Б клас озвучував серйозний екологічний ролик, що застерігає від екологічної катастрофи. А 7-А клас через смішних пташок, персонажів короткометражної стрічки від PIXAR, пропонував розфарбувати світ у різні кольори, тобто змінити свій погляд на те, що нас оточує. Але робити це треба разом, згуртовано, помічати більше позитивного, вірити у краще і ніколи не втрачати почуття гумору. 7-Б клас на прикладі чудернацьких істот з мультфільму

«Міньони» запевнили, що світ обов'язково зміниться на краще, якщо ми будемо намагатися робити добрі справи.

В рамках популяризації медіаосвіти та медіа грамотності в гімназії була проведена прес-конференція «Реклама в нашому житті: «за» і «проти». До неї були залучені учні 8-10 класів, які висували свою точку зору стосовно того, чи корисна для нас, звичайних споживачів, реклама, чи вона шкодить нам і постійно дратує. Кожен клас на підтвердження власної думки готував приклади відеороликів з реклами. Так 9-Б відзначив, що корисною, але малопреставленою на телебаченні є соціальна реклама. 8-А клас повідав присутнім про те, що таке реклама. Найкреативнішим був підхід учнів 10 класу, які свою думку виклали через міні-виставу, де наголосили на недостовірності інформації в рекламі, її нав'язливості та закликали всіх до критичного мислення стосовно того, що доходить до нас. Присутні на конференції долучилися до аргументів «за» і «проти». Діти відзначили, що часто трапляється нав'язлива, неякісна, неправдива реклама.

Щоб навчити гімназистів створювати мультфільми у квітні в закладі було проведено майстер-клас «Створюємо еко-мультик», після чого учням 8-10 класів було запропоновано взяти участь у конкурсі «ЕКО-мультик». Перша спроба була не дуже вдалою, адже не всі учні змогли опанувати таку непросту техніку, та кращі роботи були розміщені на сайті гімназії.

Конкурс листівок «Вчимося бережливості» мав на меті перевірити як творчі здібності та креативний підхід у створенні листівки, буклету, так і вміння учнів вибирати, синтезувати знайдений матеріал на задану тему.

Формування медіакультури родини, як частини цілісної системи медіаосвіти, провідного чинника ранньої соціалізації дитини, відбувається через впровадження медіаосвіти в родинне середовище. В даному напрямку проводяться наступні заходи: батьківські конференції, майстер класи «Діти-дорослим», анкетування батьків «Визначення рівня сімейної інформаційної культури», тематичні батьківські збори з розглядом питання «Вплив медіа на свідомість дитини», психолого-консультаційна допомога батькам з питань медіагігієни, теоретичні семінари «Методологія формування усвідомлено-грамотного ставлення підростаючого покоління до засобів масової інформації».

В системі виховної роботи закладу передбачені заходи з використанням ІКТ-технологій: тематичні перерви та гімназійні лінійки з мультимедійною підтримкою; концертні програми, конкурси в актовому залі супроводжуються відеорядом, що підсилює вплив на емоційно-чуттєву сферу, допомагає кращому сприйняттю інформації; проводяться конкурси мультимедійних проєктів, науково-практичні конференції з презентацією дослідницьких проєктів (екологічного, літературознавчого, історичного напрямків тощо); конкурси самостійно створених відеороликів; конкурс з озвучування відомих мультфільмів; конкурси плакатів; конкурс-презентація тощо.

Таким чином, поступово не тільки наповнюється банк відео продуктів створених учнями гімназії, але й формуються навички та вміння правильно подавати ту чи іншу інформацію, культура спілкування з медіа, творчі, комунікативні здібності, критичне мислення, уміння повноцінно сприймати, інтерпретації, аналізу й оцінки медіа текстів. І найголовніше - завдяки впровадженню новітніх медіаосвітніх технологій в практику виховної роботи формується з гуманістичними цінностями обдарована особистість.

Література:

1. Андрусенко Т.Б., Кальной С.П., Стрижак О.Є., Яценко Г. – Підтримка творчого розвитку школярів на основі забезпечення доступу до інтелектуальних інформаційних ресурсів. – Нова Педагогічна думка, №1, 2008. с. 95-97.
2. Кальной С.П., Стрижак О.Є. – Система надання дистанційних послуг для підтримки позашкільної пізнавальної діяльності обдарованої дитини / Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції «Обдаровані діти – інтелектуальний потенціал держави», 22-23 вересня 2009 р., К.: Вид-во ОІД АПНУ, с.80-85.
3. Наволокова Н.П. Практична педагогіка. 99 схем і таблиць. – Х.: Вид. група «Основа», 2010. – 117 с.
4. Наволокова Н.П. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій. – Х.: Вид. група «Основа», 2009. – 176 с.
5. Цимбаленко Г., Щербаченко В. Розвиток громадянської культури учнів за допомогою Інтернет форумів // Вісник програм шкільних обмінів. – 2004. - №22. – С. 14-19.

***Жежеруха О. Г.,**
вчитель математики, інформатики, медіакультури
КЗО «Навчально-виховне об'єднання №28»
Дніпропетровської міської ради*

ПЛЮСИ ТА МІНУСИ ВПРОВАДЖЕННЯ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ПРОЕКТА «МЕДІАОСВІТА»

Процеси глобалізації усувають національні рамки людської комунікації і забезпечують культурну інтеграцію країн і народів. Стандарти освіти стають міжнародними. Особливостями нового суспільства стали «інформаційні вибухи», а в числі головних небезпек (крім тероризму і глобального потепління) - явище «хоттабизації» - прийняття рішень і здійснення дій на основі безнадійно застарілою і неправильної інформації. Наслідки приходу інформаційного суспільства кожен з нас відчуває щодня – різко зріс темп життя і роботи. Головною проблемою ділових людей, в тому числі педагогів, став час, а, точніше, – його дефіцит. Тому звичне вираження «час - гроші» в світлі інформаційного суспільства стає неточним. Час дорожче грошей. Дорожче часу немає нічого.

Безграмотними у XXI столітті будуть не ті, хто не вміє читати та писати, а ті, хто не вміє вчитися, довчатися та перевчатись (Елвін Тоффлер). Сьогодні, коли інноваційні процеси в школі стосуються кожного вчителя, можливість долучитися до спільноти тих, хто демонструє сучасні педагогічні технології, - це унікальна можливість бути в авангарді людей, які створюють сьогоднішнє і майбутнє сучасної освіти. Вчитель-авангардист залучений в особливу атмосферу творчості і співтворчості: адже результат сам по собі – перемога в професійному зрості.

За теорією Марка Пренскі (всесвітньо відомого оратора, письменника, консультанта і конструктора в області освіти і навчання), який ввів їх в своїй роботі терміни - Digital Natives, Digital Immigrants, опублікованій ще в 2001 році, наші учні радикально змінилися. І не просто поступово змінювалися, змінюючи свою промову, одяг, прикраси тіла або стиль, як це відбувалося кількома поколіннями

раніше. Стався великий "сингулярних розрив", тобто, така подія, яка змінила речі настільки фундаментально, що немає абсолютно ніякого повернення до минулого. І все це відбулося під впливом миттєвого поширення цифрових технологій в останні десятиліття 20-го століття. А тим паче під час останніх 15 років XXI століття. Тоді про що йде римова на даний час?

Основне завдання медіаосвіти – підготувати нове покоління до життя у сучасних інформаційних умовах, до сприйняття різноманітної інформації, навчити людину розуміти її, усвідомлювати наслідки її впливу на психіку, оволодівати засобами спілкування на основі невербальних форм комунікації за допомогою технічних засобів і сучасних інформаційних технологій. Це, насамперед, важливе питання для починаючих «кораблів» відправлений у інформаційний простір, та добра навігація в невідомому ..., хоча дуже знайомому «океані» інформації, безпека роботи та «пірнання» в цей океан. Завдяки участі в проекті, ми допомагаємо учням критично мислити, вчимо інформаційній безпеці, тренуємо до здатності креативного мислення в інформаційному просторі, протистояти рекламі та агресії, вчимо шукати, читати, аналізувати, оцінювати та здійснювати висновки, вчимо створювати власні медіа продукти. Тренуємо психологічне ставлення до роботи з інтернет ресурсами та інструментами ІТ технологій. Але спочатку вчимося це робити все це самі, вчителі активно залучаються до проекту медіаосвіти.

Ніщо так не навчає та не сприяє розвитку дитини, учня та людини, як потреба «розв'язати» задачу або вирішити проблему. Участь учнів у проектах мотивує активізацію мислення, життєве відношення до діючих осіб, правдиве ставлення до ситуацій. Так, дійсно – дитина ніколи не буде ображати тварину, якщо в своєму відеоролику показує необхідність допомагати тваринці, та залучає до цього людей навколо себе. Саме створення таких робіт можуть допомогти у вирішенні глобальних проблем – екологічних катастроф та знищення навколишньої краси нашої планети.

*Іванова І. Б.,
заступник директора з НВР
Першотравенської ЗОШ №2
Першотравенської міської ради
Дніпропетровської обл.*

МЕДІАВИХОВАННЯ В СІМ'Ї ТА ШКОЛІ: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ

«Не виховуй дітей, вони все одно будуть схожі на тебе. Виховуй себе» (Англійське прислів'я). Це прислів'я сьогодні в тренді на сторінках соцмереж, і хоча звучить більш сучасно, ніж «яблучко від яблуньки», – зміст має той самий. Його постять і батьки, і педагоги, і діти. А скільки людей замислюються про глибину мудрості цього прислів'я? Якщо б кожен лайк в інтернетпросторі автоматично перетворювався у практичну навичку, ми вже мали б покоління найталановитіших батьків і найвихованіших дітей. Але реалії сьогодення зовсім інші.

Сучасна дитина – медіамешканець. Вона живе у медіапросторі й отримує від цього задоволення. На жаль, інколи навіть більше, ніж від реального життя. А ми,

дорослі, бідкаємося, що підростаюче покоління «нічого не бачить, не чує, не хоче, крім свого інтернету (телефону, планшета, серіалу, ігри тощо)».

Чому так сталося? Чому шанс розширити світогляд, використовуючи можливості інформаційного простору, перетворюється для дітей в залежність? Де ми не допрацювали, не довиховували?

Про те, що дитина дошкільного та молодшого шкільного віку копіює поведінку дорослих, знають навіть ті, хто не читає статті психологів. І у батьків є два стилі поведінки: це можна робити в присутності дитини, а це – ні. Дорослі намагаються приховати від маленької дитини сварки, шкідливі звички тощо.

Але зараз набув актуальності ще один аспект батьківської поведінки, який став прикладом для наслідування дітьми: поведінка у сучасному медіапросторі. В стрімкому інформаційному розвитку суспільства дорослі ще не до кінця зорієнтувалися, що діти і тут їх копіюють.

Яким є медіаменю середньостатистичного дорослого українця?

Прокинувся – відразу до телефону (планшета, ноутбука, комп'ютера) переглянути повідомлення (новини).

Кожна вільна хвилина протягом дня – інтернет, телебачення, телефонні розмови.

Вечірній час (навіть нічний!) – соціальні мережі.

Чи буде дитина, проживши з батьками в такому медіарежимі свої перші 7-10 років, проявляти ініціативу щодо відвідування спортивних секцій, художніх кружків? А головне, де дитина, яка постійно спостерігає за віртуальним спілкуванням батьків із друзями (телефон, соцмережі), буде набувати досвіду реального спілкування?

Пізнання інформаційного простору схоже на пізнання новонародженим навколишнього світу. Він усе бачить уперше. Малюк ще не знає, що і як робити. Щоб зрозуміти, тягне до рота, бо це надійний для нього спосіб пізнання. А мама уважно контролює. Що взяв? Яблучко? Нехай їсть, аби чисте було. А це що? Ключі?! Не можна, кака!

Чому ж ми так спокійно спостерігаємо, як діти споживають «медіакаку»? Чому не хвилюємося, що може бути «медіарозлад», «медіаотруєння»? Чому переймаємося через неякісну їжу, але допускаємо споживання неякісних медіапродуктів? Адже здоров'я і медіаздоров'я сьогодні майже рівнозначні для повноцінного розвитку дитини.

Формуючи стиль сімейного медіавиховання, батькам необхідно пам'ятати:

1. У медійному середовищі відбувається соціалізація сучасної дитини: пізнаються та копіюються зразки міжособистісного спілкування, норми соціальної поведінки.

2. Інформація, отримана дитиною з екрана, має надзвичайну силу навіювання та наслідування, тому часте використання мас-медіа вносить зміни в систему її цінностей, оскільки жива людська розмова замінюється ТВ, комп'ютером; при цьому по-новому розглядається потреба дитини у спілкуванні з іншими членами родини, друзями.

3. У процесі занурення в ілюзорний світ слабшає зв'язок дитини з реальністю. Звикаючи розв'язувати віртуальні проблеми натисканням кнопки, поступово втрачається здатність змінювати дійсність вольовими зусиллями.

4. Світ казок, цікавих книг (взагалі, читання як процес) виявився витісненим переглядом не завжди якісних мультфільмів, фільмів, телевізійних серіалів,

комп'ютерними іграми, Інтернетом, що вплинуло на розвиток сімейної культури, на моральне виховання дітей і підлітків.

5. Значна частина сучасних мультфільмів, художніх фільмів мають фантастичний зміст. З них діти запозичують не лише стереотипи поведінки головних героїв, але й прагнуть відтворити вигадані ситуації. Вони втрачають почуття самозбереження, починається викривлене сприйняття навколишньої дійсності.

6. Електронні ЗМІ, комп'ютерні технології поступово витісняють традиційну гру, зокрема й колективну, яка так необхідна для розвитку дитини; призводять до роз'єднаності, самотності, порушення у дітей комунікативних навичок, особливо навичок взаємодії.

Про те, як медіа стають частиною сімейного виховання, розказала

О. В. Богомолець: "Коли старшому сину виповнився рік, він був дуже непосидючим, весь час вимагав уваги – як і всі в цьому віці. Єдиним виходом було, щоб ним не займатися, – увімкнути мультфільм (на той час це був "Том і Джеррі" – порівняно з теперішніми, дуже добрий мультик). І дитина могла годину просидіти спокійно не відриваючись від телевізора. Через деякий час я помітила, що в півтора роки він, граючись з іграшками, на підсвідомому рівні повторює те, що бачив у цьому мультфільмі. Тобто: когось побити, когось образити. І я зрозуміла, що формується поведінкова модель, на яку я жодним чином не можу впливати. Тому що вона заходить до дитини через зоровий аналізатор, засвоюється мозком і працює вже як модель. Це те, чого словами не поясниш і що потім уже не викорениш. Тому я телевізор скасувала, він просто зник із нашого життя. Замість нього прийшли малювання, ліплення, фізична робота, вправи, читання" [7].

Приходить час, і дитина стає школярем. Естафету її медіавиховання підхоплює вчитель початкових класів. За чим іде до школи сучасний маленький школяр? Традиційна відповідь «за знаннями» сьогодні не в тренді. Бо сучасна малеча йде до нас за компетентностями, в тому числі і за медіакомпетентністю. Свою медіавиховну діяльність педагогу рекомендовано розпочати з формування у вихованців трьох основних усвідомлень, розумінь:

1. Усвідомлення молодшим школярем позиції «я – в медіапросторі»

Одна з найважливіших умов успішного медіавиховання учнів початкової школи – усвідомлення ними того, що вони живуть у світі інформації. Для дитини цього віку поняття «інформація» найчастіше асоціюється з поняттями «урок» чи «книжка». Тому вони не відчують, що отримують її і з інших джерел: мультфільмів, рекламних роликів, буклетів, бігбордів, колискових пісень, бабусиних казок, телепередач, комп'ютерних ігор тощо. І, звичайно, не розуміють, що почуте і побачене відображають у своїй поведінці.

У дитини на інтуїтивному рівні повинна спрацьовувати низка питань: «Навіщо автор у буклеті написав цю інформацію? Яких дій чи вчинків він хоче від мене?», а найголовніше: «Чи потрібно це мені? Чи буду я робити так, як хоче хтось?».

2. Усвідомлення того, що навички медіакомпетеності – для життя

Реформа початкової освіти передбачає, що учні виходитимуть з уроків з набутими життєвими навичками, компетентностями. Одна з них – медіакомпетентність. Задача вчителя – не перетворити отримані знання в «одноразові»: переказав, отримав оцінку і забув. Тобто не повинно існувати поділу: ось на цьому уроці я буду медіаграмотним, а на перерві - неважливо, дзвоник вже

продзвенів. Навпаки: навчився певним прийомам на уроці – привчився застосовувати їх у житті.

3. Усвідомлення позицій «медіакористувач – медіастворювач»

Ще один важливий аспект у роботі вчителя – допомогти дитині усвідомити дві позиції існування в інформаційному просторі: «я – медіакористувач» і «я – медіастворювач». І якщо перша роль учню більш зрозуміла, то опанування другою потребує певної вчительської допомоги. Навчившись змалечку піклуватися про якість, правдивість своїх власних медіапродуктів (віршики, малюнки, розповіді, повідомлення, фотографії тощо), людина в дорослому віці позиціонуватиме себе як медіакомпетентна та медіакоректна.

Партнерство, співпраця батьків і вчителів із питань медіавиховання підростаючого покоління повинна дати два основні результати:

- сформуванню особистість медіаграмотного учня, який спроможний перетворювати інформацію в знання;

- виховати медіакомпетентного члена сучасного соціуму, який здатен не піддаватися медіаагресії та маніпуляціям.

Література:

1. Богомолець О. Мы воспитываем бесполого члена общества [Електронний ресурс] / О. Богомолець. – Режим доступу: http://institute.gorshenin.ua/news/728_olga_bogomolets_mi_vospitivaem.html

2. Палкін В.А., Оліфіренко Л.В. Що треба знати батькам про вплив медійних засобів на особистість дитини (методичні рекомендації) [Електронний ресурс]- Режим доступу: http://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=2544

3. Сагайдак Г.В., «Медіаосвіта у навчально-виховному процесі початкової школи» -[Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://bit.ly/25RfG9I>

*Іващенко Л. А.,
заступник директора з НВР
Криворізької ЗОШ І-ІІІ ст. №128
Криворізької міської ради
Дніпропетровської обл.*

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ЯК КІНЦЕВА МЕТА МЕДІАОСВІТИ

Турбуючись про безпечне довкілля, неможна забувати про медійний простір, в якому знаходиться сьогодні кожна людина. Некеровані потоки інформації накривають нас з головою, і той, хто не навчився «фільтрувати» ці потоки, ризикує захлинутися ними. Освіта в Україні повинна бути медіаосвітньою, бо цього вимагають сучасні професії, суспільні комунікації, стрімкий ритм життя. Саме на долю педагогів школи припадає важлива місія донести до учнів та їх батьків розуміння того, як впливає на свідомість інформація з друкованих видань, радіо та телепередач, навчити безпечно спілкуватися в соціальних мережах, користуватися медіатекстами, отриманими з різних джерел, критично сприймаючи та аналізуючи їх, вільно володіти цифровою технікою та технологіями. Реалізація медіаосвітніх програм має бути однією з пріоритетних, що дасть можливість розширення компетенцій громадян.

Сучасне життя медіатизоване і з кожним днем ця властивість тільки посилюється. Вибудовуючи модель випускника школи, педагогам слід врахувати, що, виходячи зі стін школи, молода людина повинна приймати самостійні рішення, осмислюючи інформацію з різних, часто суперечливих, джерел, володіти комп'ютером на високому рівні, створювати власний контент, передавати та отримувати інформацію за допомогою технічних та цифрових систем, вести медіатизований діалог. Це не просто медійна, а медіокомунікативна компетентність. Розуміючи, що, як неможна означити найнижчий рівень цієї компетентності, так неможливо досягти і найвищого її щабля, але те, що вона є однією з ключових, сумніву не виникає.

Завдяки медіаосвіті кожен учасник навчально-виховного процесу має стати медіаграмотним. Загалом, виділяються вісім рівнів медіаграмотності:

- осягнення основних положень (розуміння, що це відбувається не з ним/нею);
- усвідомлювання мови (розпізнавання мовного звучання та ототожнювання значень слів);
- усвідомлювання викладеної інформації (розмежування вигадки від того, що може бути в реальності);
- розвиток скептицизму (оцінювання можливої брехні в рекламі, чітке розуміння, що подобається, а що - ні, вміння побачити смішне в некомічних героях);
- інтенсивний розвиток (потужна мотивація до пошуку конкретної інформації, підбір чітких наборів інформації, якій надається перевага, високий рівень розуміння корисності отриманої інформації);
- емпіричне вивчення (пошук різних форм подання контенту та переказів, пошук сюрпризів і нових емоційних, моральних реакцій та почуттів);
- критичне оцінювання (сприймання повідомлень такими, якими вони є, й подальше оцінювання у відповідному середовищі, глибоке й детальне розуміння історичного, економічного та художнього контекстів систем, представлених у повідомленні, здатність уловлювати нюанси в поданні інформації та відмінність від форми подання інших повідомлень на цю тему, здатність зробити висновки про сильні та слабкі сторони повідомлення);
- соціальна відповідальність (розуміння, що певні повідомлення позитивніше впливають, ніж інші; усвідомлення, що чиясь власна думка впливає на суспільство, й не важливо, як сильно; визнання, що існують певні способи, завдяки яким особистість може конструктивно вплинути на суспільство) [1, с.13].

Очевидно, що медіаграмотність дає змогу підвищити не тільки медіа культуру, а й культуру загалом, в широкому її розумінні.

Вивчаючи досвід світової спільноти сміливо можна зробити висновок, що в Україні виникла нагальна потреба впровадити медіаосвітні курси в роботу загальноосвітніх навчальних закладів. Баррі Дункан, один з лідерів медіаосвіти в Канаді, колишній президент асоціації медіаграмотності, називає шість основних причин, які, на його думку, пояснюють необхідність впровадження такого курсу:

1. Засоби масової інформації домінують у нашому політичному та культурному житті;
2. Майже вся інформація, яка не належить до безпосереднього досвіду, є інформацією ЗМІ;

3. Засоби інформації сприяють створенню потужних моделей суспільних цінностей та поведінки;

4. Інформація впливає на нас, хоч ми цього не усвідомлюємо

5. Грамотне сприйняття засобів інформації може збільшити обсяг оволодіння інформацією;

6. Грамотне сприйняття засобів інформації може змінювати пасивні взаємозв'язки на активні [2, с. 5]

Рене Хоббс, директор Гарвардського інституту, у своїх наукових дослідженнях приділяє значну увагу грамотності сприйняття інформації з джерел медіа. «Він називає грамотне сприйняття медіа інформації ключем, який відкриває двері до нових шляхів викладання та навчання» [2, с. 5].

Перші кроки на шляху до медіаграмотності вже зробила наша школа. Педагоги відвідали цикл семінарів, тренінгів і вже сьогодні отримали інструментарій для впровадження медіаосвіти. В рамках експериментальної роботи було введено викладання курсу «Медіакультура» в 10 класах, «Основи медіаграмотності» у 8-х класах. Факультативний курс «Школа журналіста» проводиться для учнів з 8 по 11 клас. Вчителі мають власний практичний досвід по інтеграції медіаосвіти в навчальні предмети, розробили та проводять інтерактивні заняття з батьківською громадою. Традиційними стали зустрічі з цікавими людьми зі світу медійних професій, учні школи беруть участь конкурсах, створюючи власні медіапродукти.

Ставлячи собі за мету підготувати учнів до життя в інформаційному просторі, вчителі школи сподіваються, що випускники отримають навички критичного споживання медійної продукції, толерантного ставлення до різних точок зору, будуть частиною спільноти, яка вільно спілкується у всесвітній мережі, створюючи власні медіапродукти.

Література:

1. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна. — Київ: Центр вільної преси, 2012. — 352 с. - Режим доступу: <http://osvita-verh.dp.ua/files/2015/momg.pdf>

2. Шумаєва С. «Медіа компетентність як складова загальної масмедійної просвіти учнів» - Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/psuh_pedagog_probl_silsk_shkolu/16/visnuk_12.p

*Лубенська І. Г.,
заступник директора з НВП
Петропавлівської ЗОШ І-ІІІ ст. №2
з професійним навчанням
Дніпропетровської обл.*

ВИКОРИСТАННЯ ПРОДУКТІВ МЕДІАОСВІТИ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Сучасне суспільство відзначається швидким розвитком техніки й технологій, інтелектуалізацією праці, а отже, необхідністю постійного набуття нових знань. Адже життя сучасної людини - це потік інформації, що обрушується на особистість, особливо, на тих, хто отримує щодня знання. Цей інформаційний бум

та стрімкі соціально–культурні суспільні трансформації вимагають змін парадигми шкільної освіти, зумовлюють необхідність переходу від школи навчання до школи мислення, життєтворчості, де для кожного учасника освітнього простору будуть створені найсприятливіші умови для його саморозвитку, формування свідомості й самосвідомості, реалізації творчого потенціалу.

Тому сучасна школа потребує впровадження нових технологій, які будуть сприяти досягненню головної освітньої мети – навчитися ефективно сприймати інформацію та критично й вдумливо її використовувати. На це націлюють нас основні положення Концепції впровадження медіа-освіти в Україні. Зокрема, головною метою Концепції є: «Сприяння розбудові в Україні ефективної системи медіа-освіти заради забезпечення всебічної підготовки дітей і молоді до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою медіа, формування у них медіа-обізнаності, медіа-грамотності і медіа-компетентності відповідно до їхніх вікових та індивідуальних особливостей».

Актуальність використання медіа-освітніх технологій в навчально-виховному процесі полягає в тому, що сучасні досягнення науки та техніки вимагають сучасних уроків, які враховують ці досягнення.

Зазначимо, що одним із основних завдань Дніпропетровського обласного науково-методичного проекту «Освітні стратегії соціалізації особистості громадянського суспільства», який розроблено ДОППО, полягає в розробці й упровадженні моделей розвиткового освітнього середовища, що сприяє процесу соціалізації та формуванню громадської активності учнів. Соціалізація ж школярів, у свою чергу, у великій мірі відбувається через засоби масової інформації, тому медіа-освіта націлена на роботу з ними.

Якісна організація навчально-виховного процесу при використанні медіа-освітніх технологій залежить від професіоналізму педагогів з високим рівнем культури, з прагненням втілювати в життя основні положення медіа-освіти у навчання, потребують перебудови звичних форм роботи, удосконалення змісту й форм підготовки. У свою чергу, вони відкривають учням доступ до нетрадиційних джерел інформації, підвищують ефективність самостійної роботи, дають нові можливості для творчості, знаходження й закріплення різних професійних навиків, дозволяють реалізуватися кожному в навчанні.

Із 2011 року Петропавлівська ЗОШ І-ІІІ ст. №2 має статус експериментальної як пілотна школа у рамках проекту «Відкритий світ» за темою «Використання Інтернет та медіа-освітніх технологій у навчально-виховному процесі сучасної школи та їх вплив на становлення інноваційної особистості». Школа підключена до Інтернету. Використовуються сучасні технічні засоби навчання – мультимедійні комплекси, аудіо-, відеотехніка, цифрові фотоапарати, відеокамера.

У нашій школі використовуються в основному елементи інтегрованої медіа-освіти, що представлені в шкільних навчальних курсах мови і літератури, художньої культури, історії, інформатики, біології, фізики, хімії. Основним інструментом при використанні цих технологій навчання є комп'ютер, як джерело інформації, що забезпечує практично миттєвий доступ, який здатний додати до викладання цілого ряду предметів зовсім нові можливості.

Більшість дітей ознайомлюються з комп'ютером набагато раніше, ніж це їм може запропонувати школа і тому вчителі постійно працюють над формуванням своєї медіа-грамотності.

Ефективне використання комп'ютера в навчально-виховному процесі залежить від програмного забезпечення. Програми, що використовують учителі, це:

- навчальні — спрямовують навчання залежно від наявного рівня знань й індивідуальних здібностей учнів, а також сприяють засвоєнню нової інформації;
- діагностичні (тестові) — призначені для діагностування, перевірки й оцінювання знань, умінь, навичок і здібностей;
- тренувальні — розраховані на повторення і закріплення пройденого матеріалу;
- моделюючі — відображають основні елементи і типи функцій, моделюють певну реальність;
- типу «мікросвіт» — забезпечують створення віртуального навчального середовища;
- бази даних — сховища інформації з різних галузей знань, у яких за допомогою запитів на пошук знаходять необхідні відомості;
- інструментальні програми засобів — забезпечують виконання конкретних операцій, наприклад оброблення текстів, складання таблиць, редагування графічної інформації.

Спостереження за навчальною діяльністю учнів підтвердило, що вчителі віддають перевагу використанню активним методам навчання, максимально залучаючи учнів у пізнавальні та творчі процеси.

Мультимедійні засоби, як одні з елементів інтерактивних засобів, дозволяють одночасно проводити операції з нерухомими зображеннями, відеофільмами, анімаційними графічними образами, текстом, мовним і звуковим супроводом. На уроках гуманітарного циклу широко застосовується один із видів медіа-продукту - інтер-плакат, що дозволяє інтегрувати різноманітні види інформації (мову, музику, фрагменти відеофільмів, статичні кадри, анімацію та ін.). Принципово новий навчальний засіб під час проведення уроків літератури є електронна книга, що відкриває можливості «читати», аналізувати «живі» озвучені сторінки, тобто можливості бачити, чути, читати.

Дослідницька робота в комп'ютерних лабораторіях, обчислювальні експерименти, телекомунікаційні навчальні проекти характерні для роботи вчителів фізики й хімії. Кожен учень одержує можливість працювати у своєму ритмі, тобто вибираючи для себе оптимальний обсяг і швидкість засвоєння матеріалу.

Широко представлені у практиці вчителів діагностичні (тестові) програми. Тому що контроль, як відомо, є невід'ємною частиною навчального процесу й виконує функцію зворотного зв'язку між учнем і викладачем. При використанні комп'ютера для контролю якості знань досягається й більша об'єктивність оцінки. Застосування на уроці комп'ютерних тестів і діагностичних комплексів дозволяє вчителю за короткий час отримувати об'єктивну картину рівня засвоєння матеріалу в у сіх учнів і своєчасно його скорегувати. При цьому є можливість вибору рівня складності завдання для конкретного учня.

Медіа-продукти: електронний підручник, статистичні таблиці, динамічні таблиці, літературні портрети, тестові завдання, диктанти, медіа-твори, віртуальні екскурсії — є основою при проведенні навчальних занять. Крім готових програмних засобів часто використовуються й власні методичні розробки, найчастіше це презентації, які сприяють розвитку інтересу до предмету й

розширюють знання учнів з певної теми. Особливо ефективним в організації медіа-освіти на уроках історії є портфоліо – систематизована добірка створених учнем (або колективно учнями класу) медіа-текстів, об'єднаних за тематичним або хронологічним принципом.

Основною перевагою інформаційних технологій є те, що комп'ютерні демонстрації можуть бути органічною складовою будь-якого уроку та можуть ефективно допомогти вчителю й учневі.

Урок, з використанням мультимедіа, стає «живий», пов'язаний з дійсністю, він забарвлений різними фарбами почуттів, озвучений музикою, звуками природи, дозволяє зіставити власні спостереження, надихнути на бажання побачити це в дійсності, збагатити власний досвід. Тому соціалізація учнів відбувається саме в інформаційному просторі, а використання комп'ютера на уроці дозволяє зробити процес навчання мобільним, строго диференційованим та індивідуальним.

Таким чином, нові інформаційні технології відкривають учням доступ до нетрадиційних джерел інформації, підвищують ефективність самостійної роботи, дають нові можливості для творчості, знаходження й закріплення професійних навиків, дозволяють реалізувати принципово нові форми й методи навчання. Урок же з використанням мультимедійних технологій стає більш цікавим для учня, а тому – більш ефективним для засвоєння знань, при цьому удосконалюється рівень унаочнення навчального матеріалу на уроці.

Навчаючи школярів елементам медійної грамотності, допомагаємо їм зорієнтуватися в потоці інформації, розвиваємо комунікативні навички, показуємо роль засобів масової інформації у формуванні соціальної активності особистості. Саме ці завдання вирішує медіа-освіта.

Література:

1. Волошина А.К. Формування медіа-компетентності викладача засобами аудіовізуальних технологій / А.К.Волошина, К.О. Волошина // Актуальні проблеми слов'янської філології. – 2010. – Випуск XXIII. – Частина 1. – С. 510 – 517

2. Казаков Ю. М. Педагогічні умови застосування медіа-освіти в процесі професійної підготовки майбутніх учителів / Казаков Ю. М. Автореф. ... канд. педаг. наук за спец. 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. – Луганськ, 2007. – 21 с.

3. Концепція впровадження медіа-освіти в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ispp.org.ua/news_44.htm

4. Литвин А. В. Завдання медіа-освіти в контексті підвищення якості професійної підготовки / Андрій Литвин // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2009. – № 4. – С. 9-21.

5. Лозицька Т. Ю. Дослідження ставлення учителів до медіа як засобів навчання / Т. Ю. Лозицька [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vlush/Ped/2010_17_1/8.pdf.

6. Медіа-культура особистості: соціально-психологічний підхід: Навчальний посібник / О. Т. Бариш-полець, Л. А. Найдьонова, Г. В. Мироненко та ін., за ред. Л. А. Найдьонової, О.Т. Баришпольця. – К. : Міленіум, 2009. – 440.

*Назарук В. М.,
викладач Національного університету
«Острозька академія»,
керівник Міжшкільної секції
«Журналістика» Малої академії наук
учнівської молоді міста Рівного*

ЕКОЛОГІЧНЕ СПРИЙНЯТТЯ ІНФОРМАЦІЇ – ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ ПІДГОТОВКИ ШКІЛЬНОЇ МОЛОДІ

Сьогодні інформація стала чинником, який може призвести до значних технологічних аварій, військових конфліктів та поразок у них, дезорганізувати державне управління, фінансову систему, роботу наукових центрів. Чим вищий рівень інтелектуалізації та інформатизації суспільства, тим потрібнішою стає надійна інформаційна безпека, оскільки реалізація інтересів, людей та держав все більше здійснюється за допомогою інформатизації. Враховуючи той факт, що під впливом інформаційного напливу може цілеспрямовано змінюватися світогляд та мораль як окремих осіб, так і суспільства в цілому, нав'язуються чужі інтереси, мотиви, спосіб життя, на перший план впливає аналіз сутності та форм проявів сучасних методів скритого агресивного впливу, вияву дій, що мають цілеспрямований агресивний характер і, які протирічать інтересам національної безпеки, вироблення механізмів протидії їм, а також впровадження медіаосвіти у навчальний процес у загальноосвітній та вищій школах.

Володіння певною інформацією – сьогодні потужний інструмент впливу на свідомість людини, рушій вибору певної моделі поведінки, соціальної реакції. Тому виникає потреба визначення позицій сприйняття поширюваних відомостей, а також ставлення суспільства до стрімкого зростання кількості інформації та можливостей перевірки її якості. Оскільки прогресивною ланкою суспільства є саме молодь, тому закономірно, що саме ставлення молоді до інформації, яка поширюється у медіях, набуває все більшої актуальності.

Вироблення позиції молоді людини у аспекті сприйняття інформації соціологи, зокрема, В. Маркін, С. Мірошникова [1, с.45], називають визначальним чинником, який у подальшому впливає на соціальний статус, психологічний комфорт особистості та визначає можливості творчої самореалізації.

Дослідник психологічних аспектів сприйняття інформаційного простору С. Рубінштейн, розкриваючи суть поняття життєвої позиції молоді, говорить, що завдяки широкому доступові до різнопланової інформації, індивід має необмежені можливості для розвитку особистості. Проте це можливо лише у випадку наявності у людини чітко окресленої системи цінностей. Що у свою чергу залежить від рівня критичного сприйняття медійного продукту. В умовах навчальної діяльності важливо не стільки наситити свідомість молоді людини новими повідомленнями, скільки виробити у неї імунітет до маніпуляцій, а також можливість критично сприймати контент.

Вибір молоді людиною того чи іншого засобу масової інформації відбувається під впливом численних факторів: наявності вільного часу, рівня доходу, та залучення до виконання певної суспільної активності. Відповідно важливим завданням медіа педагога є саме формування в учня стійкого інтересу до окремого типу діяльності (приміром, наукове дослідження певного процесу,

реалізація громадських кампаній, розвиток мистецьких зацікавлень та под.). Також важливо враховувати, що на засвоєння інформації впливає науково-технічний прогрес. Користувачами нових винаходів є переважно молоді люди, яких приваблює інтерактив та мультимедійність у плані донесення інформації. Передача повідомлення у різних знакових системах дозволяє забезпечити максимальну концентрацію на аспекті споживання інформаційного потоку. Молоду людину приваблює сама можливість прямого втручання у процес формування інформаційного поля (коментування, поширення повідомлення, – *доповнення наше, – В.Н.*).

Позиція молоді щодо інформації у аспекті ставлення до повідомлення і до оточуючого середовища загалом – це комплекс індивідуальних, вибіркових, свідомих та несвідомих зв'язків особистостей, що в ідеалі повинні формуватися за активної участі медіа педагогів. За рахунок структури передачі інформації від покоління до покоління формуються історична пам'ять і національна свідомість, гордість і менталітет народу, базовий (ресурсний) рівень знань — національна освіта, культура, духовність, традиції, громадська думка, виховний ідеал, норми поведінки, ціннісні орієнтації та ін. За рахунок того ж інформаційного обміну, на рівні одного покоління чи особи, — інтелектуальний потенціал народу, наука і наукові школи, система інтелектуальних національних центрів, творчі та інноваційні організації. Відтак, засоби масової комунікації шляхом безпосередньої взаємодії із широкою аудиторією, так чи інакше впливають на формування її уподобань, світосприйняття, аналізу дійсності і витворенню певних висновків[2, с. 69].

Критичне сприйняття медійного повідомлення у підсумку визначає категорії інформаційної безпеки, стабільності суспільних настроїв. Адже перенасичення різноплановими повідомленнями може провокувати у молодій людині часткову чи цілковиту інтенційність (втрату системного інтересу до оточуючого простору) [4].

Виховання екологічного інформаційного споживання – важливий аспект діяльності сучасної школи.

Література:

1.Маркин В.Н. Жизненная позиция личности как психолого-акмеологическая категория и феномен социального самоутверждения [Текст] / В.Н. Маркин // Мир психологи. – 2005. - №4. –С.45-50.

2.Назарук В.Н. Проблема інформаційної коректності з огляду на зростання кількості конвергентних ЗМК: понятійний зріз / Нова інформаційна ситуація та тенденції альтернативного розвитку ЗМК в Україні: Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та молодих вчених // Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2010, С. 68-73.

3.Соціальні мережі випередили телебачення як джерело новин для молоді. [Електронний ресурс]: Режим доступу:

http://osvita.mediasapiens.ua/web/social/sotsialni_media_viperedili_telebachenny_a_yak_dzherelo_novin_dlya_molodi/

4.Шершньова О. Інформаційне сміття в кіберпросторі. Нова інформаційна ситуація та тенденції альтернативного розвитку ЗМК в Україні: матеріали Другої всеукраїнської конференції студентів та молодих учених. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2010, С. 68-73.

ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЛІЦЕЇСТІВ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ПРОФІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Лідерство сьогодні за тими, хто обрав інноваційний шлях розвитку, заснований на сучасних економічних знаннях. Революція в освіті відбувається в двох напрямках: використання потенційних можливостей людського розуму й інформатизація освітнього процесу. Сьогодні інформаційні технології стали невід'ємною частиною сучасного світу, вони значною мірою визначають подальший економічний та суспільний розвиток людства.

Тому розпочавши свою діяльність одинадцять років тому як суто профільний заклад, поступово ми розширюємо освітнє середовище ліцею в напрямку сталого розвитку, управлінська діяльність спрямована на переведення установи в інтенсивний режим розвитку та забезпечення якісно нових освітніх результатів.

Використання партисипативного, цільового, системного та випереджаючого підходів до управління ліцеєм дозволило підготувати підґрунтя для запровадження регіональних експериментів: «Системне узгодження та збалансування економічної, екологічної та соціальної складових сталого розвитку у змісті ліцейської освіти», «Формування інформаційної культури ліцеїстів в умовах випереджаючої освіти для сталого розвитку» та Всеукраїнського «Впровадження фінансової грамотності у навчально-виховний процес ліцею».

Наявність знань та вмінь з інформаційних технологій стає базовою вимогою для випускника школи. Молода людина, яка не володіє сучасними ІКТ, буде неминуче відкинута за межі сучасного інформаційного суспільства. Отже, сучасне інформаційне суспільство ставить перед ліцеєм завдання підготовки випускників, здатних:

- гнучко адаптуватися в мінливих життєвих ситуаціях;
- самостійно критично мислити;
- грамотно працювати з інформацією;
- бути комунікабельними, контактними в різних соціальних групах;
- самостійно працювати над розвитком власної моральності, інтелекту,

культурного рівня.

Інноваційне управління ліцеєм впорядкувало існуючу систему та перевело її на більш високий якісний рівень: обґрунтовано і реалізовано модель підготовки старшокласників до фінансової діяльності, розроблено модель випускника ліцею, дістала подальшого розвитку концепція профільної освіти старшокласників, вдосконалено підходи до планування навчально-виховної роботи, організації науково-дослідницької діяльності ліцеїстів, інформатизації освітнього простору. Всі навчальні кабінети забезпечені комп'ютерною технікою, Інтернетом, інтерактивними комплексами, що дозволяє ефективно працювати в єдиному освітньому середовищі.

Сучасна освітня парадигма вимагає переходу від пасивних до активних технологій навчання. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в

освіті є черговим етапом запровадження новітніх підходів до викладання дисциплін суспільно-гуманітарного циклу. Економіка не є винятком, адже ця дисципліна дає педагогу широке поле для творчості та експериментальної діяльності, яку можна здійснювати саме засобами ІКТ.

Економічне виховання молоді стає сьогодні першочерговим завданням. Це стосується не лише теоретичного вивчення основ економіки як науки. Практична економіка повинна пронизувати кожен предмет, як це відбувається в інших країнах. Тож в предметах базового модуля ліцейської освіти заплановано інтегровані з економікою уроки, урізноманітнено тематичне вивчення предметів, до планів включено уроки з елементами сталого розвитку, запроваджується «наскрізне навчання».

Навчання економіки засобами ІКТ дозволяє значно активізувати пізнавальну діяльність учнів. Нині цього важко досягти традиційними методами. Використовуючи комп'ютер, вчитель економіки має можливість постійно, а не епізодично контролювати рівень засвоєння знань і вміння їх використовувати для вирішення поставлених задач. Комп'ютер звільняє вчителя від дуже нудної і втомливої процедури контролю якості знань учнів шляхом перевірки великої кількості письмових робіт. В умовах розвитку сучасного суспільства предметно-інформаційне середовище активно розширюється. Обсяг інформації виходить далеко за межі підручників економіки, і пов'язано це не тільки з інтенсивним розвитком засобів масової інформації, інтернет-ресурсів, а й з можливостями подорожей по інших країнах. Паперові підручники у ліцеї використовуються поруч з електронними посібниками з економіки, статистики, фінансів та кредиту, які розроблено викладачами Фінансової академії, що на сьогодні є вимогою часу.

У зв'язку з цим актуально і методично-обґрунтовано використання ІКТ на уроках економіки, завдяки яким формуються наступні вміння:

- передавати зміст тексту в стислому або розгорнутому вигляді відповідно з метою навчального завдання;
- проводити інформаційно-смісловий аналіз тексту;
- використовувати різні види читання (ознайомлювальне, переглядове, пошукове);
- складати план, тези конспекту.

Найпоширеніші форми застосування ІКТ на уроках економіки:

- робота в Word: тексти документів, тести, контрольні роботи, дидактичний роздатковий матеріал;
- робота в Excel: практикуми – діаграми, таблиці;
- використання медіа-ресурсів: електронні підручники з економіки (додатковий, допоміжний матеріал – тексти, діаграми, схеми, відео – матеріали);
- робота в PowerPoint:
 - мультимедійні презентації учнів організують самостійну та дослідницьку роботу, розширюють і поглиблюють знання;
 - мультимедійні презентації вчителів дозволяють ілюструвати розповідь, зробити урок більш організованим, наочним, цікавим, мобільним.

При створенні учнями комп'ютерних презентацій, формуються найважливіші в сучасних умовах навички:

- критичне осмислення інформації;
- виділення головного в інформаційному повідомленні;
- систематизування та узагальнення матеріалу;

– використання Internet-ресурсів: тексти, діаграми, схеми, відео.

Освітні ресурси Інтернету використовуються вчителями для пошуку новітніх статистичних даних, газетних і журнальних статей, телевізійних передач та ін. На уроках економіки організовано роботу з нормативно-правовою базою. Подібні уроки вимагають роздрукування великої кількості матеріалів. У випадку роботи в Internet ця необхідність відпадає, (матеріали можна закачати в комп'ютер), при цьому учні введуть пошук інформації безпосередньо в самому документі, паралельно вивчаючи його структуру й особливості. У ході заняття вони працюють у групах, обробляють отриману інформацію, будують схеми, складають конспекти. Саме в ході такої роботи і йде формування інформаційної компетентності.

Застосування даних форм роботи дозволяє не тільки створити умови для економії часу, а й здійснювати роботу щодо стимулювання та розвитку пізнавального інтересу учнів, формування у них навичок роботи з інформацією.

Інформаційні комп'ютерні технології є невід'ємною частиною позаурочної діяльності, яку координує наукове товариство ліцею. Першою сходинкою до наукової творчості, розвитку інтелектуальної обдарованості та проблемного навчання є науково-дослідницька робота. З позиції сталого розвитку заслуговують на увагу науково-дослідницькі роботи з економіки, екології та соціології, присвячені економічним та екологічним проблемам сучасності.

Щороку під час літньої бізнес-практики ліцеїсти відвідують Музей розвитку фінансової системи України при Департаменті фінансів облдержадміністрації. Враховуючи профіль ліцею та зацікавленість учнів науково-дослідницькою роботою з історії грошей та фінансової системи, була створена власна музейна експозиція «Грошова одиниця України», яка нещодавно поповнилась експозицією «Грошовий обіг на Україні в роки фашистської окупації». Пошук та обробку інформації, створення 3D-моделі музею та взагалі роботу над проектом без ІКТ уявити неможливо.

Чинником формування економічних компетентностей ліцеїстів виступає економічне наповнення позакласної роботи через участь у Всеукраїнському турнірі з бізнес-моделювання, знавців фінансової грамотності, турнірі юних економістів, конкурсі «Новітній інтелект України», «Молодь тестує якість».

Для участі у Всеукраїнському турнірі з фінансової грамотності ліцеїсти підготували презентацією питання «Як споживачі фінансових послуг можуть себе захистити від фінансових шахраїв?» Під час роботи над проектом учні збирали, створювали та систематизували електронні дані, використовуючи потрібні веб-сайти та Інтернет-сервіси (форуми, е-пошту, сервіси Веб-2.0 та електронну платформу тестування для користувачів – [moodle](http://moodle.com)).

Під час реалізації проекту Першого обласного конкурсу «СуперІнфоКлас» учні збирали інформацію щодо плану комп'ютерного класу, розробили моделі меблів, з'ясували технічні характеристики комп'ютерів, підібрали оптимальну конфігурацію комплектуючих за технічними і ціновими категоріями, провели порівняльний аналіз поточних показників комп'ютерів із оптимальними, сформували план модернізації класу, створили 3D-модель модернізованого класу, склали загальний кошторис проекту та презентували його. Для презентації отриманих даних застосовували програмне середовище PRO100.

На чемпіонаті України з бізнес-моделювання ліцеїсти представили текстові та мультимедійні бізнес-проекти «Times New Relax» та «Energy fit». Під час створення моделей учні використовували не тільки економічну, але й інформаційну

компетентність, проводили самостійний цільовий пошук інформації, створювали стратегію розв'язання задачі, використовуючи необхідні програми, та оцінювали оптимальність обраних інструментів. Сучасні технічні засоби дали змогу інтегрувати економічні знання та знання з ІКТ.

Для участі у Міжнародному відкритому конкурсі з WEB-дизайну та комп'ютерної графіки ліцеїсти подавали у номінації WEB-дизайн вихідні коди робіт, для номінацій графіка та анімація – роботи у форматах тих пакетів програм, у яких виконана робота. Найбільш вдалою визначена робота у номінації «Краща 2D-растрова графіка (фотомонтаж).

Розкрити поняття «Етичне споживання» допомагає загально-ліцейський круглий стіл «Екоспоживач», під час якого учні вивчають у мережі екологічне маркування, досліджують споживчий ринок, презентують результати дослідження та надають поради батькам щодо формування споживчого кошика.

Під час підготовки до Нобелівського турніру юних економістів учні доводили свою економічну компетентність через пошук та отримання інформації, витяг головних знань, формування інформаційної моделі на основі обробки та структурування даних, презентації отриманих знань, розкриття економічної теми за допомогою презентації. Результативність участі у турнірі підтвердила, що економічна грамотність напряду пов'язана з умінням пошуку, обробки та аналізу інформації.

Використання ІКТ під час економічної освіти допомагає вирішити наступні дидактичні завдання: засвоїти базові знання з предмета, сформувати навички самостійної роботи з навчальним матеріалом, забезпечити зручне освітнє середовище і можливості вибору джерел інформації.

Отже, використання нових інформаційних технологій дозволяє інтенсифікувати освітній процес, збільшити швидкість сприйняття, розуміння та глибину засвоєння величезних масивів знань, здійснює незамінний вплив на формування практичних умінь і навичок учнів.

*Остапенко С. В.,
директор Криворізької загально-
освітньої школи I-III ступенів №128
Криворізької міської ради
Дніпропетровської області*

РОЗГЛЯД МЕДІАОСВІТИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ФІЛОСОФІЇ

Розглядаючи поняття «філософія медіаосвіти», наведемо декілька варіантів його тлумачення. Так, одні дослідники надають перевагу філософії і філософствують про освіту через призму медіа, інші пріоритетною вважають педагогіку, здебільшого розмірковуючи про процеси навчання і виховання, хтось намагається охопити і філософську, і педагогічну проблематику. Тож розглянемо етимологію означеного словосполучення. Слово "філософія", у перекладі з грецької, означає "любов" і "мудрість", тож поняття "філософія" можна тлумачити, як "любов до мудрості", як наука і світогляд, метод і методологія, логіка й теорія цінностей (ідеологія) [1, с.53].

Інтеграція понять філософія та медіаосвіта простежується через предмет філософії, який охоплює найзагальніші риси дійсності, основи буття і пізнання, що вивчаються не безпосередньо, а через узагальнення даних інших наук та осмислення всієї існуючої культури, її світоглядних структур. Таким чином філософія — раціональна самосвідомість людства, наслідок його прагнення збагнути глибинні основи буття і місце людини у світі, в даному випадку це відбувається через призму освіти, яка відбувається завдяки діяльності медіа, яка буде вносити нові знання та узагальнений характер культури.

Достатньо згадати функції філософії, щоб провести аналогію з теоріями та функціями медіаосвіти, які дають змогу побачити їхню спорідненість й відповідно отримаємо, що функціонування медіаосвіти відбувається на засадах філософії, які мають як індивідуально-особисте, так і суспільне значення:

- світоглядна — філософія допомагає людині знайти й обґрунтувати свої життєві орієнтири, з'ясувати зміст і значення життєвих пріоритетів та цінностей;

- пізнавальна — завдяки дослідженню загальних проблем пізнання філософія озброює людину орієнтирами в пізнавальній діяльності, критеріями та ознаками правильного руху на шляху до надійних, достовірних знань;

- логічна — філософія сприяє формуванню культури людського мислення, виробленню критичної неупередженої позиції у міжіндивідуальних та соціально-культурних діалогах;

- соціально-адаптивна — філософія допомагає зорієнтуватися у складних, строкатих, розмаїтих проявах суспільного життя і виробити власну соціальну позицію;

- критична — проявляється в опозиції філософії до емпіричної дійсності, до світу повсякденної реальності, руйнуванні звичних стереотипів та забобонів, пошуку шляхів до більш вдосконаленого, людського світу;

- виховна — філософія прищеплює інтерес і смак до самовиховання, сприяє посиленню потягу людини до самовдосконалення, творчого підходу до життя, пошуку [2, с.54].

Щодо поняття «медіаосвіта», то як вже було розглянуто – це частина освітнього процесу, спрямована на формування в суспільстві медіа-культури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні, так і новітні медіа з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. Варто звернути увагу на переклад слова «освіта», російською (яка є також слов'янською) мовою: освіта - образование; освічений-образованный; освітній - образовательный. В. Даль тлумачить «образование» як: надавати чомусь образ, вид, змушувати, вимушено передавати культурні цінності та звичаї від покоління до покоління, у результаті чого й утворилася наступність поколінь.

Як засвідчують підсумкові документи багатьох міжнародних форумів, де обговорювалися проблеми медіаосвіти, медіапроцес у світі орієнтується на громадянську відповідальність, гуманізм і демократію. Саме медіаосвітні технології, котрі виокремилися в окрему частину педагогіки – медіадидактику, яка розробляє теорію медіаосвіти й навчання, науково обґрунтовує зміст медіаосвіти, вивчає закономірності, принципи, методи й організаційні форми навчання із залученням медіапродуктів та опертям на мас-медіа, – втілюють принципи гуманізації освіти, сприяють підвищенню інтелектуального, культурного,

духовного, морального рівня майбутнього фахівця. А оскільки медіа поділяються на “старі” й “нові”, ми розділяємо поняття інформаційно-комунікаційні технології (забезпечується “старими” медіа – пресою, радіо, кіно) й інноваційно-комунікаційні технології (забезпечуються, відповідно, новітніми засобами масової комунікації) [3, с.153-168].

Відповідно шкільна медіаосвіта та медіаосвіта у професійно-технічних навчальних закладах має впроваджуватися у форматі системного навчання, спрямовуватися на виховання свідомого, компетентного споживача медіа і стимулювати розвиток спеціальних знань, умінь, навичок у сфері медіа, розвивати ресурсні можливості особистості. Реалізація філософського медіаосвітнього навчання учнів, спрямованого на виховання їх особистісної медіакультури, орієнтовно може здійснюватися в різних формах: як системний навчальний спецкурс, як факультативні заняття, як інтеграція медіаосвітнього курсу з деякими наявними загальноосвітніми предметами [4, с.35-40].

Отже, поєднання понять філософія та медіаосвіта може проходити через той аспект, що будь-який процес пізнання це вже є філософською категорією, її предметом. Враховуючи, те що медіаосвіта через цей предмет філософії, здійснює безпосередній вплив на людину, то як відбувається цей вплив розглядається саме з філософської точки зору, тим самим виконуючи основні завдання та функції філософії як науки загалом.

Література:

1. Медіаосвіта та медіаграмотність: короткий огляд / Іванов В., Волошенюк О., Кульчинська Л., Іванова Т., Мірошниченко Ю. – 2-ге вид., стер. – К.: АУП, ЦВП, 2012. – 58 с.
2. Онкович Г.В. Медіаосвіта (Загальний курс): програма навчального курсу для студентів вищих навчальних закладів. – К.: ІВО НАПН України, 2010. – 24 с.
3. Онкович, Г. В.Спринчук Н.О. Медіаосвіта в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку / Г. В. Онкович. – К. : Педагогічна преса, 2001. – с.184-189
4. Хлызова Н. Ю. Медиаобразование как педагогическое понятие в отечественных и зарубежных педагогических исследованиях/ Н. Ю. Хлызова // Проблемы современного образования : вестник ИГЛУ. – Иркутск, 2007. – № 4. – с. 35–40. – (Серия «Педагогика и психология»).

*Петренко К.І.,
заступник директора
з науково-методичної роботи
ліцею природничо-наукового навчання
м. Жовті Води*

РЕАЛІЗАЦІЯ МОДЕЛІ МЕДІАОСВІТИ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС ЛІЦЕЮ ПРИРОДНИЧО-НАУКОВОГО НАВЧАННЯ

Ліцей природничо-наукового навчання м. Жовті Води – навчальний заклад, створений в 1991 році, з двома профілями: фізико-математичним та біолого-хімічним. Проблеми формування вчителя в аспекті творчої професійної підготовки,

навчання та виховання обдарованої особистості в Школі інформаційного суспільства стали провідними напрямками у діяльності ліцею.

Розроблена у ліцеї модель методичної служби розкриває основні напрямки та інноваційні форми роботи по формуванню та вдосконаленню педагогічної майстерності вчителів, розвитку їх професійної компетентності і відтворює єдиний методичний простір, у якому поруч з використанням традиційних форм роботи здійснюється розробка та апробація нових інноваційних моделей, готовності учителя до впровадження інноваційних, інформаційно-комунікаційних технологій. Головна мета – поступовий розвиток особистості, що навчається, на основі вдосконалення її професійної діяльності.

Робота спрямована на розв'язання таких питань: накопичення знань і вмінь з методики навчально-виховної роботи, попередження найбільш серйозних недоліків у професійній діяльності; підготовка методичних матеріалів; поглиблення знань щодо вдосконалення форм, методів і прийомів організації та здійснення навчально-виховної діяльності; вивчення, апробація активних, інтерактивних методів навчання і виховання; застосування в практичній діяльності отриманих науково-теоретичних, методичних знань, умінь і навичок; формування професійної ІКТ майстерності.

Чітка система методичної роботи ліцею створює умови для підвищення ІКТ майстерності педагога. Координує науково-методичну роботу закладу методична рада. Щороку оновлюється програмне забезпечення предметів, створено каталог засобів комп'ютерної підтримки, надається допомога вчителям у підготовці дидактичних матеріалів і посібників, проведенні уроків з комп'ютерною підтримкою, підвищенні кваліфікації з ІКТ, випуску ліцейської газети «Ліцинія», використанні мережі Інтернет у підготовці й проведенні уроків, управлінській діяльності. Діяльність навчального закладу висвітлюється на сайті ліцею.

У навчальному закладі створено необхідні умови для роботи та розвитку педагогів: бібліотечний фонд складає більше 26 тис. екземплярів; 17 навчальних кабінетів оснащених комп'ютерами, 2 комп'ютерних класи. Всього у закладі 64 комп'ютери, підключених до Інтернету, клас з мультимедійною дошкою, 3 мультимедійних проектори, лабораторія ІКТ, яка забезпечує комп'ютерну підтримку управлінської діяльності та навчального-виховного процесу.

Впровадження інноваційних педагогічних технологій у навчальний процес пов'язано з необхідністю вдосконалення педагогічних знань учителя. Саме ефективне використання сучасних інформаційних технологій, їх грамотне включення в педагогічний процес, створює у навчальному закладі єдине інформаційне середовище. Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності педагогів ліцею здійснюється через такі форми методичної роботи: система постійно діючих семінарів з питань вдосконалення навиків роботи на комп'ютері з різними програмами і використання ІКТ в освітньому процесі; проблемних семінарів на основі вивчення освітніх потреб у використанні ІКТ; майстер-класів, стажувань у педагогів, що є компетентними в ІКТ, індивідуальні консультації; науково-практичні конференції; наради-семінари; тренінги; вебінари; система дистанційного навчання на курсах підвищення кваліфікації. Функціонування електронної бази даних ЗНЗ (Курс.Школа) сприяє роботі закладу в організації єдиного інформаційно-освітнього простору.

Внутрішньолицейська система підготовки вчителів до інноваційної діяльності реалізується через колективні, групові та індивідуальні форми роботи. Акцентуємо увагу на деяких з них.

Педагогічна рада: *педарада-диспут* «Використання Інтернет та медіа-технологій на уроках. Переваги та недоліки», *педагогічна рада – круглий стіл* «Використання дистанційного навчання у підготовці учнів до олімпіад», *педагогічна рада – ділова гра* «Формування та розвиток професійної компетентності педагога в системі неперервної освіти».

Серед колективних форм методичної роботи велике значення мають семінари. Згідно плану методичної роботи були проведені: методичний семінар-тренінг «Розвиток комунікативності вчителів та формування високого рівня міжособистісних стосунків у колективі»; «Професійна компетентність учителя»; семінар–практикум «Чи просто працювати з обдарованими дітьми?»; засідання творчих груп щодо організації дистанційного навчання; семінарські та практичні заняття з питань упровадження Інтернет та медіа технологій для учителів–предметників та класних керівників.

Обласні семінари: науково-практичний семінар керівників міських та районних методичних об'єднань вчителів математики: "Неперервна математична освіта як основа профільного навчання в умовах модернізації освіти"; семінар директорів центрів науково-технічної творчості, станцій юних техніків, багатопрофільних позашкільних закладів «Проектні технології в діяльності позашкільного закладу як інноваційний аспект розвитку креативної особистості в умовах єдиного освітнього простору»; вчителями хімії ліцею було проведено міжобласний семінар учителів хімії м. Жовті Води та Долинського району Кіровоградської обл. «Використання Інтернет та медіа технологій у навчально-виховному процесі під час викладання хімії».

Учителі-предметники переймають досвід своїх колег з області та країни через участь в таких заходах: обласні педагогічні читання "Освітні інформаційні технології: Еволюція до нової якості освіти"; майстер-клас з питань вивчення САБ IRBIC 128/64 (бібліотекар); майстер-клас «Про організацію роботи в рамках пілотного національного проекту «Відкритий світ»; обласна конференція по впровадженню ІКТ на уроках біології.

Одним із компонентів особистісного росту вчителя є його самоосвіта, постійне поповнення знань зі свого предмета, педагогіки, методики викладання.

Продуктивними формами роботи вчителів є методичні розробки нестандартних уроків:

- учителями ліцею створені уроки з мультимедійною підтримкою та для дистанційного навчання, розміщені на власних блогах сайту «Класна оцінка»;

- уроки дистанційного навчання. Зважаючи на важливість ефективної педагогічної взаємодії вчителя і учня при дистанційній формі навчання, необхідно створити певні умови її забезпечення. Це стосується формування навчального середовища відповідно до потреб і можливостей ліцеїстів; залучення кваліфікованих педагогів, що володіють сучасними комп'ютерними освітніми технологіями; можливість активної участі всіх учасників освітнього процесу та забезпечення постійного зворотного зв'язку за допомогою Інтернету.

Авторські програми спецкурсів та факультативів розробляються вчителями-предметниками для роботи з обдарованими учнями для їх підготовки до олімпіад

та конкурсів МАН не тільки за рахунок годин варіативної складової, а й для дистанційної форми.

Учителі ліцею залучаються до апробації підручників з інформатики на загальнодержавному й обласному рівнях.

З метою визначення готовності до інноваційної діяльності учителів та ефективного використання різних форм роботи з ними у ліцеї здійснюється психолого-методичний супровід за діагностично-аналітичною комп'ютерною програмою «Персонал-ψ».

Комп'ютерний діагностичний комплекс "Персонал-ψ", розроблений Інститутом обдарованої дитини НАПН України на основі методик психологічного тестування, являє собою засіб обстеження, виявлення і самодіагностики особистості та колективу.

Впродовж 4 років ліцей є учасником Всеукраїнського моніторингу якості впровадження ІКТ у навчально-виховний процес. До анкетування були залучені учні, учителі-предметники та батьки.

Конкурси педагогічної майстерності. Учителі ліцею активні в цьому напрямку роботи. У 1-му обласному Конкурсі педагогічної медіа творчості в номінації «Кращий медіа урок» 5 учасників, «Кращий електронний освітній ресурс для дистанційного навчання учнів» - 1 учасник, «Кращі дидактичні матеріали для інтерактивних дошок» - 1 учасник. Чотири учасники перемогли у конкурсі. Два педагоги брали участь у Міжнародному конкурсі Panaboard - майстрів «Panasonic», проводили майстер-клас при підведенні підсумків конкурсу в Будинку вчителя м. Києва. Сертифікати учасників та лауреатів конкурсу отримали ще п'ять вчителів ліцею.

Публікації досвіду роботи вчителів ліцею розміщують на сайті «Класна оцінка» (<http://klasnaocinka.com.ua/>); сайті «Методичний портал» (metodportal.net); на сайті видавничої групи «Основа» (<http://osnova.com.ua/>); учительському онлайн-журналі, предметній газеті «Комп'ютер в школі та сім'ї» Ліцей неодноразово представляв свою роботу на освітніх виставках різного рівня, демонструючи досягнення в рамках впровадження інноваційних технологій в навчально-виховний процес:

2009, 2011, 2014, 2016 роки – участь у Всеукраїнських виставках «Інноватика в сучасній освіті», де ліцей отримав бронзову медаль в номінації «Інновації у використанні інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі» та дипломи.

2012, 2013 роки – участь у Міжнародних виставках «Сучасні заклади освіти», де ліцей отримав дипломи та срібну медаль у номінації «Професійна діяльність вчителя в інноваційному навчальному закладі».

2013 рік - ліцей є лауреатом Всеукраїнського проекту «Флагмани освіти і науки України», отримав грамоту «За вагомий внесок у розвиток освіти і науки України», медаль «Флагман освіти і науки України 2013» Міністерства освіти і науки України і спеціальне видання під такою ж назвою, де зібрані досвід та напрацювання кращих навчальних закладів України.

100% вчителів пройшли курси: Intel за 3 версією «Шлях до успіху», Intel «Партнерство у навчанні», курс Microsoft з цифрових технологій Digital Literacy, курс Microsoft «Учителі в онлайн».

Адміністрація ліцею та учителі-предметники проходять цільові курси з оволодіння сучасними ІКТ та проектними технологіями: «Моніторинг в освіті»; на

курсах координаторів за проектом «Моніторинг здоров'язберігаючого освітнього середовища»; курси Intel 10 за версією «Навчання для майбутнього»; курси «Використання інтерактивної дошки «Панасонік» у навчально-виховному процесі»; курси «Медіаосвіта у навчально-виховному процесі»; курси «Веб 2»; курси «Школяр- програміст».

З 2013 року ліцей став учасником всеукраїнського експерименту Інституту обдарованої дитини АПН України за темою «Психолого-педагогічне проектування соціального розвитку особистості учнів загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів» під науковим керівництвом В.О.Киричука. Зараз працюємо за версією «Універсал-4. Onlane».

Значну роль відіграють комп'ютерні технології в бібліотеці: створення друкованих форм: друк карток, формулярів, списків, бюлетенів, оголошень, інформаційних листків; впровадження нових технологій: створення інформаційних ресурсів м. Жовті Води; розробка Web-сторінки для Інтернету; співпраця з викладачами: створення баз даних з окремих предметів, каталог методичних розробок викладачів; проведення уроків, на яких проводиться індивідуальна та групова робота з електронними носіями інформації; звіти: річний план роботи, акти про виключення з фонду документів; акти про перевірку бібліотечного фонду; книгозабезпеченість, книговидача, відвідування; пошук інформації: електронний алфавітний та систематичний каталог; використання ресурсів Інтернет; пошук видань за допомогою вбудованих тезаурусу, словників, довідників; використання інформації і ресурсів CD-ROM; створення повнотекстових електронних баз даних; комплектування: одержання в мережевому режимі інформації про книги та підручники через прайси видавництва; оперативне знайомство з новою літературою в режимі он-лайн; замовлення і отримання необхідних видань у режимі електронної пошти; формування замовлень на періодичні видання за передплатою; читач: автоматизована реєстрація та облік читачів; автоматизований контроль циркуляції документів із використанням штрих кодової технології; автоматизація строків повернення документів.

За участь у проекті "Обласна електронна школа "Школа відкрита для всіх" ліцей отримав нагороду - сучасний ноутбук.

Системна робота підтверджується високим результатом. Випускники ліцею постійно демонструють глибокі знання при вступі до вузів України та ближнього зарубіжжя: якісний показник результатів ЗНО у всі роки складає 93-98%; за останні роки 13 випускників ліцею на ЗНО мали результат 200 балів з профільних предметів: математика, хімія, біологія, фізика. У 2015 році за результатами ЗНО з української мови ліцей увійшов у «ТОП-200» кращих ліцеїв і гімназій. У 2016 році випускники ліцею показали надзвичайно високі результати на ЗНО з української мови та літератури, математики, історії. Усі вони 100% стають студентами вузів на бюджетній основі і успішно в них навчаються; кожного року 150-180 переможців та призерів міських, 28-40 обласних олімпіад, конкурсів МАН; є учасники та переможці в державних олімпіадах.

«Удосконалення педагогічної майстерності – це передусім самоосвіта. Без індивідуальної думки, без допитливого погляду на власну працю неможлива ніяка методична робота», – ці слова Василя Сухомлинського стали гаслом на такому відповідальному, складному, але благородному і прекрасному шляху творчого вчителя ліцею.

*Рибіна Ю.О.,
учитель інформатики
Комунальний заклад «Обласна спеціалізована
школа-інтернат II-III ступенів «Обдарованість»
Харківської обласної ради*

ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ МЕДІАПРОСТОРУ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Сьогодні стрімкий розвиток мультимедійних технологій дозволяє об'єднати в одному засобі комунікації кілька форматів надання інформації, а саме – графіку, анімацію, звук та відео. Телебачення, Інтернет, газети, журнали – все це стало способом проведення дозвілля, засобом спілкування тощо. Тому повсякденне життя насичене медіатекстами, значна частина яких споживається вдома, на роботі, в русі [3].

Для більшості дітей та молоді сучасні медіа (особливо Інтернет), набагато більше, ніж прості засоби пізнання навколишнього світу. Це їх віртуальна реальність. Молоді набагато більше, ніж дорослим подобається мати справу з новими технологіями, але ж не всі володіють достатніми навичками, щоб об'єктивно оцінювати істинний сенс одержуваної інформації, тому діти більш схильні до сліпого наслідування привабливих образів. Завдяки медіапростору дитина формує власний світогляд, сприйняття навколишнього середовища, мислення, і як би ми не намагалися оберігати дітей від впливу мас-медіа, все одно це не можливо [1].

З огляду на вище зазначене, в сучасній системі освіти пріоритетним є використання засобів масової комунікації та медіапедагогіки для формування умінь орієнтації учнів в інформаційному полі, розвитку медіаімунітету особистості, який робить її здатною протистояти агресивному медіасередовищу.

Інноваційним засобом, що допомагає у вирішенні цих проблемних питань, є медіаосвіта, яка має надавати знання щодо того, як:

- аналізувати, критично осмислювати і створювати медіатексти;
- визначати джерела медіатекстів, їхні політичні, соціальні, комерційні, культурні інтереси й контекст;
- інтерпретувати медіатексти й цінності, що несуть в собі медіа;
- добирати відповідні медіа для створення та розповсюдження власних медіатекстів і залучення зацікавленої в них аудиторії;
- уможливити вільний доступ до медіа для споживання та виробництва власної медіапродукції [5].

На наш погляд, актуальність проблеми створення у загальноосвітньому навчальному закладі власного медіапростору також зумовлена необхідністю сприяти розвитку рефлексії та критичному мисленню як психологічному механізму медіаграмотності учнів, що забезпечують свідоме споживання медіапродукції; формуванню в учнів здатності до медіатворчості для компетентного і здорового самовираження та реалізації їхніх життєвих завдань.

Передусім, щоб виявити особливості створення в навчально-виховному процесі загальноосвітнього навчального закладу власного медіапростору,

необхідно визначити зміст поняття «медіапростір», до якого зверталися у своїх працях представники різних наук.

З позицій психологічного впливу – Є. Волков, М. Маклюен [4]; з позицій соціології медіапростір розглядали: Г. Зіммель, П. Бурдьє. При розгляді поняття «медіапростір» В. Ільганаєва та С. Грицай, використовуючи філософсько-культурологічний підхід, сформулювали основні ознаки медіапростору, визначили його місце в загальному просторі людського буття [2].

Вивчаючи медіапростір як соцікультурне явище, в першу чергу необхідно виділити його складові. Наприклад, М. Маклюен поділяє медіапростір на такі елементи як друковане слово, преса, телефон, телеграф, радіо, кіно, телебачення, комікс, ігри, рекламні оголошення і навіть електрика. Тобто все, що пов'язано з комунікаційною дією. Відтак, на думку канадського вченого, «медіапростір – це спосіб «розширення людини». Тобто розширення можливостей людини і в той же час звуження самого простору, доступність до перегляду та участі у подіях в різних куточках планети [4].

Зважаючи на зазначені вище підходи, можна стверджувати, що медіапростір є за своєю суттю не стільки ретранслятором інформації, але і її виробником, медіапростір постає як складна, глобальна система, що самоорганізується, містить усі соціально-культурні складові [2].

Особливостями створення в навчально-виховному процесі загальноосвітнього навчального закладу власного медіапростору є не тільки надання актуальної, цікавої та корисної інформації для школяра, у зручний час, у зручному місці, але й уможливлення набуття знань про реальне життя та аналітичних навичок через креативну форму, а також можливість висловити свою думку більшій аудиторії.

Виходячи з цього, можна сформулювати такі завдання, що ставляться перед шкільними медіа:

- 1) створення шкільної спільноти (учні, педагоги, батьки);
- 2) морально-етичне виховання учнівської аудиторії;
- 3) формування комунікативних умінь та навичок, уміння працювати з медіаінформацією;
- 4) формування світогляду учнів;
- 5) виховання медіасмаку, медіакультури педагогів та учнів;
- 6) формування та розвиток медіакомпетентності педагогів та учнів;
- 7) інформування спільноти про події в житті школи (міста, країни, світу) [7].

Безумовно, для вирішення цих завдань необхідне науково-методичне та програмне забезпечення навчального закладу, підготовка вчителів до активної медіаосвітньої діяльності на матеріалі мультимедіа. На сьогоднішній день вітчизняними дослідниками розроблено декілька великих системних проектів у цій царині та відкрито регіональні експериментальні майданчики з упровадження медіаосвіти.

Протягом 2012-2016 років на базі Харківської академії неперервної освіти було проведено обласні та всеукраїнські науково-методичні й науково-практичні семінари з медіаосвіти, які стали підґрунтям для більш глибокого вивчення літератури з медіаосвіти, розробки власного підходу до проблеми медіакомпетентності вчителів, а також учнів та їхніх батьків.

В результаті використання елементів медіаосвіти під час уроків та у позакласній роботі, автором статті, по-перше, було систематизовано й узагальнено

теоретичний і практичний матеріал, по-друге, було створено модель медіапростору навчального закладу, структурні компоненти якої відображені на Схемі 1:

Схема1.

Медіапростір загальноосвітнього навчального закладу

Ще однією особливістю створення та ефективного функціонування шкільного медіапростору в навчально-виховному процесі є особливі педагогічні умови: з одного боку медіапростір загальноосвітнього навчального закладу допомагає учням знаходити необхідні медіаресурси для навчання, морально-етичного виховання та розвитку медіакомпетентності, а з іншого – самі учителі мають змогу приєднатися до медіаспільноти Харківщини та України.

Так, медіаосвіта педагогів реалізується через:

- практичні семінари, вебінари;
- семінари-тренінги;
- наукові конференції;
- медіашколи;
- наукові публікації;
- експериментальну роботу;
- майстер-класи тощо.

А медіаосвіта учнів забезпечується умовами навчально-виховного процесу:

- на уроках (інформатики, літератури, історії тощо);
- у позакласній роботі (семінари-тренінги, медіашколи, публікації, гуртки «Юний журналіст» та «Медіакультура», виховні медіазаходи, предметні тижні тощо).

Отже, впровадження елементів медіаосвіти у навчальній та позакласній роботі дозволяє не тільки захистити дітей від потенційно шкідливих ефектів медіа, а й виховати такого споживача медіа, який ефективно задовольняв би свої потреби, використовуючи засоби масової комунікації, формуючи активну життєву позицію на шляху до майбутнього професійного вибору.

Створення власного медіапростору в навчально-виховному процесі загальноосвітнього навчального закладу дозволяє формувати в учнів та педагогів критичне ставлення до медіаінформації для протистояння маніпуляціям свідомістю. Але ж, оскільки «медіапростір є динамічною системою, що розширюється в міру розвитку суспільства» [2], в подальшому дослідженні необхідно акцентувати увагу на впливі педагогічних умов на ефективність функціонування медіапростору загальноосвітнього навчального закладу.

Література:

1. Виселко І.В. Медіапростір як соціокультурне явище: теоретичні розвідки та практичні наслідки / І.В. Виселко // Вісник НТУУ "КПІ". Філософія. Психологія. Педагогіка. – Вип. 1. – 2011. – С.41-46.
2. Грицай С.В. Визначення поняття «медіапростір» з позицій міждисциплінарного підходу / С.В. Грицай // Вісник ХДАК. – Вип. 36. – 2012. – С. 336-244.
3. Конах В. К. Виникнення та еволюція поняття «медіапростір» в науковій думці / В. К. Конах // Вісник Дніпропетровського університету. – 2015 – № 2. – С.112-129.
4. Маклюэн М. Понимание медиа: Внешние расширения человека / М. Маклюэн. – М.: Ин-форм, 2003. – 464 с.
5. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна. – К.: Центр вільної преси, 2012. – 352 с.
6. Рибіна Ю.О. Шкільний медіапроект «14-та паралель», як засіб морально-етичного виховання та розвитку медіакомпетентності учнів у позакласній роботі / Матеріали VI Міжнародного Фестивалю педагогічних інновацій / [Упор. Назаренко Г.А.]. – Черкаси: ЧОПОПП, 2014. – С.221-224.
7. Чернявський С. Як створити сучасну шкільну газету: Навчальний модуль. – Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2014. – 75 с.

*Тихонова Т. М.,
вчитель англійської мови КЗШ №128
Криворізької міської ради
Дніпропетровської області*

МЕДІАОСВІТА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МЕДІАКУЛЬТУРИ УЧНІВ

Епоха, сучасниками якої нам довелося бути, пронизана незрівнянно потужним потоком інформації, яка не лише розважає, виховує, дозволяє бути обізнаними, а й формує певне бачення численних проблем. Продукція радіомовлення, телевізійних трансляцій, інтернет-видань, яка вже стала системою неформальної освіти й просвіти різних шарів населення, часто маніпулює громадською думкою. Особливу загрозу медіа несуть дітям та підліткам, які витрачають багато часу на «віртуальне життя».

«Епоха інформації» вимагає формування здатності до критичного сприйняття медіаповідомлень та адекватної поведінки в медіасуспільстві. Дітей та молодь необхідно навчити аналізувати, критично осмислювати медіатексти, визначати їх політичні, соціальні, комерційні, культурні інтереси, інтерпретувати їх цінності, усвідомлювати наслідки їх впливу на психіку, давати кваліфіковану оцінку. Медіаосвіта є природним правом людини. Мета її полягає в допомозі учням розумно використовувати медіа з максимальним позитивним ефектом.

Наша школа брала участь у експерименті «Науково-методичні засади впровадження вітчизняної моделі медіа освіти в навчально-виховний процес». В школі працював Прес-центр, на засіданнях якого дітям було створені сприятливі умови для оптимальної творчої та соціальної самореалізації. Макети першого

випуску газет учні зробили на власний розсуд, не будучи озброєними знанням сукупності принципів журналістської діяльності, особливостями журналістської професії. Тексти повідомлень були досить цікавими та пізнавальними, але оформлення газет та подача матеріалу не відповідала вимогам до шкільної друкованої преси.

В школі було створено регулярне періодичне видання «Класна газета»: не тільки про свій клас, але й ретельно продумала та правильно оформлена, інформативна та сучасна. Архів газет використовується в навчально-виховному процесі.

Стіннівки виходять щомісячно та до видатних подій.

Далі мова піде про комунікативну діяльність учнів на уроках англійської мови з метою практичного оволодіння нею.

Активізувати діяльність кожного учня в процесі навчання, створивши ситуацію для його творчої активності, є основною метою середньої школи. Вихованню особистості, яка бажає, і є здатною до спілкування та самоосвіти, сприяє застосування нових інформаційних технологій. Використання мультимедійних засобів допомагає реалізувати особистісно-орієнтований підхід у навчанні.

Вивчення англійської мови за допомогою комп'ютерних програм дає можливість організувати самостійну роботу кожного учня. Інтегрування звичайного уроку з комп'ютером, який не замінює викладача, а тільки доповнює його, дозволяє зробити процес навчання більш цікавим і інтенсивним. Підбір навчальних програм залежить, перш за все, від поточного навчального матеріалу, рівня підготовки учнів та їх здібностей.

Раніше під час викладання нового матеріалу використовувались плакати, малюнки, картки тощо. За допомогою діапроекторів і кодоскопів демонстрували графічні слайди на екран.

Розвиток комп'ютерної техніки та поява мультимедійного проєктора дозволяють підготувати і показати ілюстрований матеріал у вигляді презентації - набору кольорових карток-слайдів спеціального формату з лаконічною інформацією на певну тему. Інтерактивна інформація є невід'ємним та важливим моментом для наочного подання навчального матеріалу та успішної організації учбового процесу.

Презентації, створені самими учнями, сприймаються дуже позитивно. Роботи колишніх п'ятикласників, які зараз навчаються в одинадцятим класі, на теми «My summer holidays», «My favourite dish», «Healthy way of life» стали зразками для наслідування. Більше того, учні намагаються удосконалити та різноманітнити подачу матеріалу. Вони самі вигадують нові завдання та шукають способи їх вирішення. І це їм чудово вдається!

Використання аудіо та відео файлів при навчанні аудіюванню дає можливість кожному учневі чути англійську мову, при навчанні говорінню - відтворювати фрази англійською за носіями мови, при вивченні граматичних явищ - виконувати граматичні вправи, розгадувати кросворди, займатися пошуком слів, виконувати ігрові завдання.

Сприяють посиленню мотивації до навчання та активізації навчальної діяльності учнів і театральні міні-постанови, які спочатку записуються на відео носії, а потім переглядаються і обговорюються. Клас ділиться на групи, кожна з них отримує завдання, які розвивають комунікативні (граматичні, країнознавчі,

лінгвістичні) та інтелектуальні компетенції учнів. Цей вид роботи є чи не найулюбленишим та цікавим: кожен спробує себе в ролі актора чи акторки. Хто не мріяв стати кінозіркою?

Використовується нечасто, бо є досить трудомістким.

При підготовці подібних завдань учні більшою мірою орієнтовані на створення власного медіапродукту, акцент робиться на спільній справі й співпраці.

Традиційним стало святкування улюбленого Дня Подяки ((Thanksgiving Day) – державного свята США, яке відзначається у четвертий четвер листопада. Це одне з найпопулярніших свят у країні. Багато американців люблять День подяки навіть більше, ніж Різдво чи Хеллоуїн. Вже дев'ятий рік поспіль цей захід дозволяє активізувати підвищити індивідуальну навчальну діяльність учнів, подолати монотонність при вивченні звичаїв англomовних країн. Використання інтернет ресурсів та власних медіанаробок оптимізує засвоєння мовних структур та граматичних правил, підтримує інтерес до вивчення предмету.

В результаті послідовної кропіткої праці учні навчилися знаходити інформацію в Інтернет джерелах, систематизувати її по заданих ознаках, самостійно трансформувати, представляти її у Мережі, у друкованих виданнях, в презентаціях видозмінювати її обсяг, форму, знакову систему.

E-mail листування між вчителем та школярами, з учнями англomовних країн сприяє формуванню грамотності. Є достатньо новим та цікавим елементом ІКТ.

На початковому етапі вивчення англійської мови засоби ІКТ роблять процес навчання більш інтенсивним, а головне, ефективним за рахунок реалізації можливостей дієвого і наочного подання навчального матеріалу за допомогою мультимедіа. Фонетичні вправи, введення нових лексичних одиниць, їх опрацювання, слухання невеличких текстів, віршів, пісень, перегляд учбових мультиплікаційних фільмів, все це є невід'ємною частиною учбового процесу.

Ведення власної сторінки в інтернеті допомагає налагоджувати спілкування з батьками учнів. Дорослі отримують можливість стати активними учасниками процесу вивчення англійської мови разом з дітьми, в оперативному режимі відслідковувати результати їх навчальної діяльності.

Таким чином, упровадження ІКТ полегшує роботу вчителя, навчання дітей робить більш цікавим і ефективним. ІКТ можна використовувати на будь-якому етапі уроку: у процесі перевірки домашньої роботи, актуалізації знань, вивчення нового матеріалу, закріплення, повторення вивченого, контролю, оцінювання.

Застосування комп'ютера на уроках має декілька режимів: - демонстраційний (демонстрація певної навчальної інформації);

- індивідуальний (організація індивідуальної роботи учнів);

- комбінований (застосування на одному уроці і демонстрації, і індивідуальної роботи).

Для роботи в демонстраційному режимі достатньо мати на уроці один комп'ютер і мультимедійний проектор, за допомогою якого потрібна інформація виводиться на екран. Для організації індивідуальної роботи кожен учень має бути забезпечений персональним електронним носієм.

Можливості нашої школи передбачають лише демонстраційний режим роботи, бо школа має лише один комп'ютерний клас, в якому учні працюють здебільшого на уроках інформатики.

Мій досвід роботи з дозволяє зробити такі висновки:

1. Застосування сучасних інформаційних технологій сприяє більш активному і свідомому засвоєнню учнями навчального матеріалу.

2. Оволодіння елементами комп'ютерної грамотності не викликає суттєвих труднощів у молодших школярів. Підлітки ж більш піддаються впливу медіа із-за особливостей свого віку. Бажання «виділитися з натовпу» на даному етапі становлення особистості відіграє значну роль.

3. Комп'ютерні ігрові програми сприяють кращому засвоєнню навчального матеріалу, створюють позитивне емоційне ставлення учнів до діяльності, опосередкованої комп'ютером.

4. Навчаючі і контролюючі програми-тести, програми-редактори стимулюють інтерес школярів до навчальної діяльності, сприяють формуванню логічного, творчого мислення, розвитку здібностей учнів.

5. Використання інформаційних технологій на уроках є одним з найсучасніших засобів розвитку особистості школяра, формування інформаційної культури.

Комп'ютер дозволяє більш глибоко розкрити резерви дитини, дає змогу вчителю працювати творчо, підвищувати професійну майстерність.

На жаль, навіть враховуючи всі позитивні моменти впровадження в режим роботи школи засобів інформаційно-комунікативних технологій, ми не можемо говорити про таку можливість зараз, адже сучасна школа, зокрема наша, не має необхідного матеріального забезпечення. Вчитель не має змоги працювати з ресурсами інтернету безпосередньо на уроці, йому необхідно завчасно зберегти матеріал на доступному носії інформації, переписати в іншому форматі, бо технічні засоби в школі вже такі старі, що не всі файли відкриваються, не всі документи читаються, відео чи звук не завжди відтворюються.

Інтерактивний програмно - технологічний навчальний комплекс на основі Smart Board більше відомий під назвою "інтерактивна дошка" об'єднує в собі простоту звичайної маркерної дошки з можливостями комп'ютера в комбінації з мультимедійним проектором і стає великим інтерактивним екраном, одним дотиком руки до поверхні якого, можна відкрити будь-який комп'ютерний додаток або сторінку в Інтернеті й демонструвати потрібну інформацію або просто малювати, а все, що ви намалювали або написали, програмне забезпечення інтерактивної дошки дозволяє зберегти у вигляді комп'ютерних файлів, роздрукувати, послати по електронній пошті, навіть зберегти у вигляді Web-сторінок і розмістити їх в Інтернеті. Для нас поки що це рожева мрія.

Цей сучасний високоефективний технічний засіб навчання відповідає завданням формування інформаційної культури у людини, дає можливість створювати інтерактивне інформаційно-комунікаційне середовище і використовувати як традиційні, так і інноваційні технології навчання.

Дуже хочу, щоб наша освіта мала можливість просунути від стадії експерименту по впровадженню медіаосвіти до стадії широкого практичного її застосування.

Майбутнє залежить від того, що ми робимо сьогодні.

*Шевченко О. І.,
заступник директора з НР
Миролюбівської СЗШ
Синельниківської районної ради
Дніпропетровської обл.*

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР ЯК ПРОДУКТ МЕДІАТВОРЧОСТІ

Освіта – це запорука майбутнього країни, важлива складова її національної безпеки. Без належної освіти держава, народ і культура не мають майбутнього, бо освіта – засіб підвищення добробуту громадян, чинник економічної стабільності, гарант безпеки країни, світу. Особливості розвитку цивілізації, зростання ролі особистості, демократизація суспільства, інтелектуалізація праці і швидкий розвиток сучасних технологій потребують створення умов, за яких український народ оволодіваючи сучасними знаннями, став би високорозвиненою інтелектуальною нацією, а освіта - одним із головних пріоритетів державного управління.

Україна сьогодні потребує такої системи освіти, яка забезпечить швидке економічне зростання, сприятиме виходу країни на новий соціальний рівень. У наш час один із пріоритетів держави – є здійснення освітньої реформи. Інформатизація – один із найважливіших напрямків модернізації освітньої системи. Сучасні інформаційні технології відкривають нові перспективи для підвищення ефективності освітнього процесу.

Миролюбівська середня загальноосвітня школа – заклад, що здійснює навчально -виховний процес згідно із законодавством України та статутом школи.

Педагогічний колектив головним своїм завданням ставить задоволення освітніх, соціальних, національно – культурних потреб школярів, які живуть у селі, створення дітям умов для доступу до сучасної якісної освіти, утвердити привабливий імідж навчального закладу.

Миролюбівська школа визначена пілотною, наказом Головного управління освіти від 19.08.2011 р. їй надано статус експериментального закладу обласного рівня.

Тема експериментального дослідження: «Використання Інтернет - та медіаосвітніх технологій у навчально – виховному процесі сучасної школи та їх вплив на становлення інформаційної особистості».

Дослідно- експериментальна робота спрямовується на опанування і використання Інтернет - технологій та медіа-освітніх інновацій кожним учителем у навчально-виховному процесі, впровадження курсів з інформатики, активізацію позакласної та позашкільної роботи.

В ході науково -дослідницької роботи відстежується механізм росту вчителів, їх активності, інноваційного сприйняття впливу використання Інтернет та мультимедійних технологій на результати навчально-виховного процесу на уроках з різних предметів та в позаурочний час.

Матеріально -технічна база школи не в повній мірі задовольняє вимоги часу. У закладі 28 комп'ютерів, 2 ноутбуки, Смарт -дошка, мультимедійний проектор, 6 телевізорів з підключенням DVD плеєрів, відеокамера. Обладнаний кабінет інформатики з підключенням до мережі Інтернет. Переважна більшість учителів мають ПК вдома, що дозволяє повноцінно готуватись до уроків. За останній рік

кількість учителів, які володіють комп'ютером на достатньому і високому рівні збільшилась на 12%. 72% учнів мають власні комп'ютери.

У школі працюють 18 педагогів, які пройшли шкільні курси ІКТ. Діє консультативний центр з впровадження інформаційних технологій роботи СМАРТ-дошки та підвищення рівня володіння комп'ютером. Четверо педагогів пройшли курси при ДОШПО за програмою «Інтел. Навчання для майбутнього».

Комп'ютер став невід'ємним помічником і супутником в управлінській роботі закладу. Застосування комп'ютерних технологій дає змогу впорядкувати облік та обробку інформації, вдосконалювати систему ведення документації і підвищити ефективність роботи педколективу за рахунок якості й оперативності розв'язання управлінських рішень, надання своєчасної методичної допомоги.

Підключення школи до мережі Інтернет надало доступ до матеріалів сайтів МОН України, Департаменту освіти Дніпропетровської області, районного відділу освіти, щодня можливість вчасно знайомитися з новими документами. Адміністрація школи приділяє велику увагу підвищенню інформаційно - комунікаційної компетентності вчителів.

Розвиток інноваційного мислення педагога, професійної компетентності, формування готовності до впровадження освітніх інновацій передбачає оновлення змісту і форм науково - методичної роботи в школі, нових технологій методичної роботи.

Серед завдань - підвищення професійної майстерності кожного учителя, активне впровадження інноваційних форм методичної роботи, освоєння учителями комп'ютерної техніки.

Діяльність педагогічного колективу спрямована на реалізацію завдань обласної, районної, шкільної науково - методичних проблем. Впроваджуються інноваційні форми методичної роботи: тренінги, рольові ігри, круглі столи, педагогічні ради з використанням ІКТ.

Створена медіатека мультимедійних засобів для проведення уроків, виховної та методичної роботи.

Учителі беруть участь у районних, обласних семінарах -практикумах, майстер- класах, конференціях.

Миролюбівська СЗШ є опорною в Синельниківському районі з впровадження ІКТ.

Здійснення моніторингу з визначення рівня змін у школі, готовність вчителів до впровадження інновацій по використанні Інтернет, здійснюється через спостереження, діагностування педагогів щодо утруднення в педагогічній діяльності.

У рамках проекту «Відкритий світ» учителями проводились медіа-уроки у 7 кл. та апробація у Е-школі з основ здоров'я. (учитель Мороз В.Д.)

Створено освітній веб-сайт закладу.

Учні школи є учасниками конкурсів з використанням інформаційно-комунікативних технологій «Бобер», «Мікроша», «Комп'ютерна графіка», «Фотомить».

Широке застосування інформаційних технологій у позакласній роботі. Загальношкільні традиційні свята, ранки проводяться з мультимедійною підтримкою: створено медіатеку матеріалів до виховних заходів.

Уже 30 років діє при школі історико -краєзнавчий музей сіл Миролюбівської сільської ради, працює гурток «Пошук» (керівники Рижук Л.М., Банний П.В.). На

базі музею проводяться екскурсії, зустрічі, виховні заходи із використанням ІКТ: «Дитинство, опалене війною», «Є така професія -захисник Вітчизни», «Афганістан в моїй душі», «Вони захищали наш рідний край» та інші. Створено комп'ютерну презентацію музею, розміщено в мережі Інтернет. Музей посів II місце в обласному конкурсі шкільних музеїв, проведених радою ветеранів. Важливу роль у формуванні медіа -культури учнів відіграє шкільна кіностудія «Родовід» (керівник Мороз В.Д.), яка стала переможницею, дипломантом багатьох обласних та Всеукраїнських фестивалів, конкурсів, фестивалів, зокрема «Дніпровські погостини», «Діти єднають Україну».

Незважаючи на проблеми, а саме: недостатня кількість комп'ютерів, Смарт-дошок, мультимедійних проекторів, електронних методичних посібників, низька швидкість Інтернету (менше 1Мбайт), наявність навчально-методичної літератури, відсутність спеціаліста по обслуговуванню комп'ютерної техніки, колектив працює над реалізацією програми дослідно-експериментальної роботи в умовах сільської школи.

ВПЛИВ ІНТЕРНЕТ– ТА МЕДІАОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ НА СТАНОВЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ

*Афанасьєва С. О.,
директор комунального закладу «Тернівська
загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №7»
Тернівської міської ради
Дніпропетровської області»*

ПРОЕКТНА ТЕХНОЛОГІЯ В ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ШКОЛИ

*Вже сьогодні робити те,
про що інші будуть думати завтра.
Вінстон Черчілль*

Педагогічний колектив школи серед основних пріоритетів у своєму розвитку визначає упровадження сучасних педагогічних технологій з метою розвитку основних життєвих компетентностей учнів. Важливе місце при цьому посідають інформаційно-комунікаційні технології та проектна технологія. Адже саме вони забезпечують подальше вдосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві.

Пропонуємо використання проектних форм організації навчального процесу, що передбачають активну інтелектуально-практичну діяльність учнів, самостійне осмислення цілей своєї роботи і планування шляхів їхнього досягнення, групову і комунікативну діяльність, нову роль учителя як консультанта і партнера.

В навчально-виховному процесі школи використовується декілька форм проектів:

- робота учнівської, батьківської громади та педагогічного колективу в загальношкільному проекті, керівник проекту директор та його заступник (проекти «Я тернівчанин», «Енергоефективна школа», «Нова генерація»);
- робота над тематичним проектом з виховної роботи кожного учнівського колективу протягом року, при цьому, класний керівник є тьютором (проекти «А мій тато був солдатом», «Моє здоров'я», «Світ наших захоплень», «Соціальні проблеми молоді» та інші);
- робота над навчальним проектом вчителя – предметника з групою учнів в урочний чи позаурочний час (медіатека шкільних вчительських та учнівських проектів);
- проектна діяльність під час роботи шкільних гуртків, спецкурсів (проект «Крилате слово», «Паперовий бум», «Безпека руху», «Врятувати, допомогти», «Пошук», «Подаруй квітку школі» та інші), керує таким проектом керівник гуртка.

Тематиці загальношкільного проекту підпорядкується весь навчальний процес і робота над ним починається з планування роботи школи на початковий рік.

Як показала практика, проект полегшує процес планування, робить його більш змістовним, та різнобічним.

На другому етапі роботи над проектом встановлюються часові рамки заходів та його учасники, обговорюються форми узагальнення результатів проекту (свято, презентація, виступ на телебаченні, стаття до місцевих ЗМІ, нова експозиція шкільного музею, акція чи інші форми роботи).

Протягом навчального року кожен клас, методичне об'єднання вчителів, шкільні гуртки, працюючи над проектом, проводять ряд заходів, досліджень та підводять підсумки участі у проекті. Основні вимоги до учасників - соціальна значимість проектної роботи, зв'язок з батьківською громадськістю, публічність та практична спрямованість.

Під час реалізації проекту «Енергоефективна школа» проблему заощадження енергоресурсів піднімав кожен учнівський колектив, проводились акції серед батьків та жителів мікрорайону. Результати реалізації проекту:

- школа отримала 20 000 грн. на проведення енергоефективних заходів (здійснено енергоаудит шкільної будівлі та замінено вікна на пластикові у шкільній їдальні);
- проведені енергоефективні заходи щодо утеплення шкільних класів, коридорів, підвалу;
- створені та апробовані навчально-методичні матеріали для проведення спецкурсу «Азбука енергоефективності» для учнів 6-х класів;
- розроблені методичні матеріали тематичних класних годин, батьківських зборів, свят;
- проведені акції «Батарейка», «Чисте повір'я», «Крапля води», «Мій під'їзд».

Проект «Нова генерація» став тематичним проектом для учнів 10 класу та проводився в вигляді спецкурсу під час якого учні приймали участь в діловій грі з організації та функціонування ОСББ, після закінчення проекту в школі працює консультаційний пункт з цього питання, а старшокласники мали можливість співпрацювати з місцевою владою з питань благоустрою рідного міста.

Позитивне, що приваблює у використанні метода проектів – індивідуальний досвід учня, врахування його інтересів та труднощів, з якими учень стикається, пізнання своїх власних сил, творча праця та ініціатива. Дослідницькі навички, набуті в процесі роботи над проектом, допомагають школярам розширити свої знання, реалізувати свій особистісний творчий потенціал.

Своє завдання бачимо в поєднанні класно-урочної системи та проектної технології через використання результатів проектної діяльності на різних етапах уроку: актуалізації знань учнів, вивченні нового матеріалу, виконанні домашнього завдання та позаурочній діяльності .

Використовуючи метод проектів, впевнились в перспективності цієї ідеї, бо вона має суттєві переваги:

- зміцнює зв'язок із життям;
- сприяє підвищенню ролі батьків як активних учасників НВП;
- розвиває індивідуальні творчі здібності і нахили учнів;
- розвиває вміння самостійно планувати навчальну роботу і реалізувати ці плани;
- формує систему контролю і самоконтролю;

- сприяє популяризації знань із різних областей для більш пасивної частини учнів, які заохочуються до самостійного дослідження певних проблем і питань.

Використовуємо елементи методу уже декілька років. В банку проектів школи є роботи, виконані учнями та педагогами для мультимедійної підтримки навчальних предметів, для участі в тематичних творчих конкурсах, конкурсах-захисту МАН.

Найчастіше використовуємо інформаційно-дослідницькі проекти, за змістом це внутрішньо предметні та міжпредметні, за тривалістю виконання – як короткострокові, так і довгострокові; індивідуальні, а в більшості – групові, що сприяють вихованню в учнів колективної співпраці, взаємодопомоги, взаєморозуміння і взаємопідтримки.

Результативність такої роботи – підвищення мотивації учнів до навчання, інтерес до вивчення предметів. За п'ять років діяльності за цим методом учнями та вчителями нашої школи розроблено більше 150 проектів, що занесені до шкільного каталогу. Проекти успішно презентуємо на шкільних, міських та обласних конкурсах, семінарах, педагогічних читаннях. Як результат – найвищий рейтинг переможців у міських конкурсах вчительських та учнівських проектів.

У рамках створення умов для мультимедійної підтримки НВП здійснено підключення до мережі Інтернет навчальних кабінетів через розширення дії WI-FI зони, що існує в приміщенні школи. Це збільшило можливість доступу до мережі під час навчальних занять он-лайн. Загальний відсоток підключення шкільних приміщень до всесвітньої мережі становить 81%.

Напрями впровадження інформаційно-комунікаційних та проектною технологій у навчально-виховний процес забезпечуються комплексом заходів:

- залучення педагогів до проходження курсів користувачів персональних комп'ютерів. Так на базі школи проводилися курси за програмою Intel -10 (тренер Кушка С.В.);
- індивідуальні консультації щодо використання програмного забезпечення;
- проведення семінарів, тренінгів, практикумів, круглих столів із використанням мультимедійних технологій;
- обмін досвідом на засіданнях МО;
- участь в апробації педагогічних програмних засобів;
- створення банку педагогічних навчальних засобів;
- обговорення проблем упровадження ІКТ у навчально-виховний процес на засіданнях педагогічної ради.

Маємо й ліцензійне програмне забезпечення навчального характеру. Вчителі школи беруть участь в апробації сучасного навчального контенту.

Отже, завдяки поєднанню традиційних педагогічних технологій та проектною технології вдається значно ефективніше розвинути і примножити природні здібності учнів і педагогів.

Стає аксіомою те, що використання інформаційно-комп'ютерних технологій у різних сферах діяльності педагога стало частиною культури і необхідною нормою. Володіння інформаційно-комп'ютерними технологіями допомагає педагогу відчувати себе комфортно в нових соціально-економічних умовах, а

освітньому закладу – перейти на режим функціонування та розвитку як відкритої освітньої системи.

Блоха О. М.,
заступник директора з навчально-виховної роботи,
Царичанська загальноосвітня школа
I-III ступенів Царичанської районної ради
Дніпропетровської області

ІНТЕРНЕТ ТА МЕДІАОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ ТА РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУ УЧНІВ

Поліпшення якості освіти та рівний доступ до неї є одним з головних завдань сучасної школи. Якість освіти залежить від мотивації навчання, ефективності дидактичних методів, впровадження інтерактивних методик. У Царичанській ЗОШ I-III ступенів сформована система роботи щодо підвищення якості освіти та розвитку інтелекту учнів засобами Інтернет- та медіа-освітніх технологій.

Робота в даному напрямку включає, насамперед, підвищення медіа-грамотності вчителя шляхом самоосвітньої роботи. Учителі мають власні сайти та блоги, які забезпечують спілкування з учнями, батьками, вчителями та реалізацію дистанційного навчання. Досвіди роботи вчителів школи з використанням Інтернет- та медіаосвітніх технологій внесені до шкільного та районного каталогів. Адміністрацією школи розроблено систему заохочення вчителів. У закладі створено моніторингові карти кожного вчителя, де внесені питання самоосвіти та інформаційної комунікативності. За наслідками самооцінки вчителя, оцінки адміністрацією школи, педагоги отримують певні бали, які визначають їх рейтинг та впливають на отримання щорічної матеріальної винагороди.

Знання, здобуті педагогами під час проходження регіональних курсів «Intel® Навчання для майбутнього» та «Соціальні сервіси WEB 2.0», направлені на залучення дітей до проектної діяльності та використання Інтернет- та медіа-освітніх технологій. Було створено 42 проекти вчителями школи, до яких залучено 212 учнів. Найбільшою популярністю користується проект «Чи є майбутнє у сільській школи?» (https://drive.google.com/file/d/0B2waWKYNXQ_tS2QwV3NLcjNINUU/view?usp=sharing). Учні створили електронні публікації та буклети, висловили власну думку та своє ставлення до сільської школи, школи майбутнього, до учителя XXI століття (https://drive.google.com/file/d/0B2waWKYNXQ_tb1BHeEgybHpoZTQ/view?usp=sharing). Дана робота сприяла активному залученню учнів до життя школи, виховала почуття гордості за навчальний заклад.

Для вчителів були сплановані та проведені майстер-класи «Розвиток інноваційної особистості школярів шляхом підвищення медіаграмотності», «Безпечний Інтернет». Результатом цієї роботи є створені медіасловник з голосовим супроводом та глосарій «Терміни ІКТ» для учнів і підготовлені презентації «Ми – за безпечний Інтернет». Дані медіапродукти доступні учням для користування та забезпечують їх медіаграмотність та захист інформації, знання медіатермінології. Рівень обізнаності учнів відстежується якістю знань на уроках інформатики та результативністю участі дітей у інтерактивних іграх та змаганнях з

використанням медіаосвітніх технологій. До створення вищезазначених медіапродуктів, учні школи зовсім не приймали участі у інтерактивних іграх та конкурсах. Зараз маємо 52 учасники конкурсу комп'ютерної грамотності «Бобер», де 61% учнів отримали сертифікати доброго та відмінного зразка. Збільшено кількість учасників міжнародного уроку програмування «Година коду» на 12%.

38 учнів школи пройшли курси «Intel® Шлях до успіху» у віковій групі 10-13 років за напрямком «Комп'ютерні технології для місцевої спільноти». У рамках районного проекту «Чистій Орелі – чисті води», було створено 58 зразків поштових марок засобами графічного редактора, які були розповсюджені серед населення з метою залучення до природоохоронної роботи та очищення русла річки Оріль. Ця робота сприяла вихованню особистої причетності кожного учня до долі селища та місцевої спільноти. На розширене засідання селищної ради та ради школи було підготовлено 5 мультимедійних презентацій «Я – майбутній селищний голова». Дана робота допомогла зрозуміти учням роль самоврядування в житті селища та виховати особисті лідерські якості, сприяла формуванню навичок спільної діяльності і співпраці в команді. Навички, вироблені під час навчання за програмою «Intel® Шлях до успіху» були успішно застосовані при виконанні навчальних проєктів з інших предметів, таких як фізика і математика, результати яких розміщувались в учнівських блогах: «Чи можуть люди літати» (фізика) <http://eleseyka.wix.com/fly-ambrella>; «День народження з дробами» (математика) <http://mdroby.blogspot.com/>.

5 учителів школи проводять е-уроки з використанням інтерактивних дошок; ними розроблено систему уроків по темах: з фізики «Динаміка»; з української мови «Частини мови. Іменник»; з біології «Енергетичні потреби організму. Обмін речовин та енергії»; з англійської мови «Badhabits»; з математики «Дроби».

Використання інтерактивної дошки підвищує мотивацію навчання учнів: діти вільно імпортують файли із комп'ютерних програм, Інтернету та вносять зміни до них; створюють кольорові електронні замітки у різних форматах. Відстеження якості знань показало, що саме з вищезазначених предметів якість знань зросла на 14%, учні виборюють призові місця у районних та обласних олімпіадах, мають вищі на 5% результати ЗНО та ДПА.

Учитель української мови та літератури підготувала цикл презентацій уроків у 8 класі з теми «Усна народна творчість», у 10 класі з теми «Творчість І.Я.Франка», презентації для вступних уроків з української літератури, посібник «Цікаве літературознавство» для учнів 5 класу, схему технологічної картки до уроку з використанням ІКТ. Такий підхід дозволив використовувати різнотипні уроки у межах однієї теми, вивільнив час для розв'язання учнями усних і письмових мовленнєвих завдань, спрямованих на саморозвиток особистості.

З метою підвищення пунктуаційної та орфографічної грамотності учнів, учителі початкових класів використовують мультимедійний жанр –самодиктант. Давно відома форма перевірки знань, проте у мультимедійному форматі, працює набагато ефективніше. На мультимедійній дошці – текст із пропущеними буквами та розділовими знаками. У процесі роботи учні пояснюють вживання букв і розділових знаків, роблячи на дошці відповідні записи. Отже, економиться час та необхідність записувати текст у зошити.

Для поточного та оперативного контролю знань учнів, учителі використовують конструктори тестів, які дають змогу приєднати зображення, схеми, формули як у питаннях, так і у відповідях. Крім того, конструктори тестів

розраховані на автоматичне підрахування результатів, незалежно від кількості запитань. Учителі школи користуються безкоштовною програмою Test W-2 із конструктором тестів та безкоштовний конструктор тестів Easquizzу.

Для розвитку критичного мислення учнів, учителі створюють проблемні ситуації та залучають до їх розв'язання засобами Інтернет-опитування, блогів та форумів <http://tsschooldp.ucoz.ru/blog>. Найбільше переглядів та коментарів зібрали теми: «Пам'ятник книзі» (Якій книзі ви б хотіли поставити пам'ятник?); «Книга майбутнього» (Яка, на вашу думку, книга заслуговує право на майбутнє - сучасна аудіо чи у класичному форматі?).

З метою залучення до навчання учнів, які мають пропуски уроків з причин хвороби, учитель фізики та астрономії має власний дистанційний курс на блозі по темах «Механіка», «Астрономія» (10-11 кл.). Ресурсами даного блогу користуються учні і в межах освітнього округу, який діє на базі школи.

На базі школи працює гурток «Відеосмайлик», основним завданням якого є навчити учнів знімати відеоролики та розміщати їх на відеохостингах з метою обміном досвіду та відшліфування умінь користуватися в мережі Інтернет дотримуючись правил безпечного Інтернету. Маємо шкільний та учнівські канали на YouTube <https://www.youtube.com/channel/UCScn0Vmjr5dBGR5S36X1FhQ>. Учні же самостійно знімають і монтують відео, приймають участь у відеоконкурсах. На каналі розміщені відеоверсії соціальних проєктів, створених учнями. Результатом роботи гуртка є зайняте учнем школи у 2013 році II місце в конкурсі учнівських відео проєктів в рамках Всеукраїнського Інтернет-конкурсу відеокліпів на проєкті «Skool TV».

Забезпечуємо інтелектуальний розвиток учнів в умовах діяльності шкільного наукового учнівського товариства «Інтелект –УРІ», розширюємо можливості результативної участі наукової еліти школи в міжнародних та всеукраїнських конкурсах, олімпіадах, іграх, змаганнях. Школа відійшла від практики проведення традиційної гри «Що? Де? Коли?». В арсеналі учителів, тренерів, учнів проведення сучасних інтелектуальних ігор із використанням Інтернет- та медіа освітніх технологій: «Медіаазбука», «Відео – Своя гра», «Відео- Ерудит – квартет», «Відео-брейн-ринг», «Вгадай мелодію». «Ілюстроване «Що? Де? Коли?». Уже всі учні можуть створювати власні медіаазбуки, в основі якої є приховані в алфавітному порядку предмети, які потрібно відгадати за певними характеристиками. Медіаазбуку створено по темах «Живопис», «Флора і фауна», «Улюблені кінофільми» та ін. Для проведення інших інтелектуальних ігор створена відеотека, яка поповнюється учнями та вчителями. Дані ігри викликають в учнів мотивацію до вивчення предметів, створюють ситуацію успіху, розвивають медіакомпетентність.

Є підстави вважати, що використання Інтернет- та медіа освітніх технологій дозволить більш глибоко розвивати резерви дитини, дасть змогу вчителю працювати творчо, ініціативно, з більшою професійною майстерністю.

Букреев Д. А.
студент 4 курса факультета
информатики, математики и экономики
Мелитопольского государственного педагогического
университета имени Богдана Хмельницкого

БАЗОВЫЕ МОДЕЛИ МЕДИАОБРАЗОВАНИЯ

Актуальность: В последнее время кроме понятий «информационная культура» и «информационно-коммуникационная компетентность» широкое распространение получили термины «медиаобразование» и «медиаграмотность». Как и в педагогической науке в целом, так и в медиаобразовании не существует единой, принятой во всех странах мира терминологии. Как правило, не только национальные научные школы, но и отдельные ученые разных стран предлагают свои варианты формулировок таких ключевых понятий, как "медиаобразование", "медиакультура", "медиаграмотность".

В значительной степени мы можем проследить корреляцию между моделью С.Базалгетте, Д.Букингхемма и А.Харта и понятия А.В.Шарикова (1991), Л.Зазнобиной (1998), А.В.Спичкина (1999), А.Федорова (2001), Е.Варнановой и Ж.Засуркиски (2003), А.Короченского (2003), С.Корконосенко (2004), Н. Хилко (2001; 2004) и др.

При этом синтез эстетических и социально-культурных моделей, предложили, например, в моделях Ю.Усова (1989а; 1998), С.Пензина (1987; 1994), О.Баранова (2002) и др.

Цель: исследование специфики базовых моделей медиаобразования.

Медиаобразование — это совокупность системных образовательных действий, направленных на формирование различных компетенций, в частности: знание закономерностей массовой коммуникации, процессов конвергенции, технологий информационного воздействия; умение работать с информацией: искать нужное, систематизировать, вычленять главное, интерпретировать, критически осмысливать, создавать медиатексты с использованием различных знаковых систем, защищать себя от негативного информационного воздействия; владение навыками использования современных средств массовой коммуникации и т.д.

Модели медиаобразования можно разделить на следующие группы:

- Учебно-информационные модели, на основе культурной, эстетической, семиотической, социально-культурной теории медиаобразования;
- Учебно-этические модели, опирающиеся на этические, религиозные, идеологические, экологические, протекционистские теории медиаобразования;
- Прагматические модели, на основе использования «практической» теории медиа и ИКТ образования;
- Эстетические модели.
- Социально-культурные модели.

Мы должны иметь в виду, что эти модели редко существуют в их «чистом» виде и часто связаны друг с другом.

Подавляющее распространение средств массовой информации, приход новых ИКТ, на мой взгляд, дает возможность применить многие из существующих моделей медиаобразования, синтезировать и интегрировать их.

Группа А. Образовательные медиамодели, представляющие синтез эстетических и социокультурных моделей - Усов, 1989-1998.

Концептуальное основание: эстетические и культурные исследования теории медиаобразования.

Цели: эстетическое, аудиовизуальное, эмоциональное, интеллектуальное воспитание аудитории и разработка:

- Различные виды активного мышления;
- Навыки восприятия, интерпретации, анализа и эстетической оценки развития текстов СМИ;
- Потребность в вербальной коммуникации о новой информации и скудость искусства, творческая деятельность;
- Навыки, чтобы передать знания, накопленные в классах.
- Формы искусства, и окружающая среда, с помощью информационно-коммуникационных технологий в мультимедийных формах:
- Интеграция медиаобразования в исследование, внешкольных мероприятий и отдыха студентов.

Исследуемая группа включает в себя такие виды деятельности:

- 1) Обучение о медиа-искусствах, их функционированию в обществе;
- 2) Поиск методов передачи информации через СМИ и пространственно-временных форм повествования;
- 3) Интерпретации результатов, эстетическая оценка медиатекста;
- 4) Артистическая, творческая деятельность [Усов, 1989а: 6].

Основные компоненты содержания образовательной программы для средств массовой информации являются:

- Введение в образование средств массовой информации;
- Медиа-реальность в медиа-образования;
- Человек и окружающая среда - изучение, осмысление и идентификация;
- Технологии, улучшение изучения окружающей среды, моделирования человеческого сознания;

Специфика применения данной группы модели медиаобразования во внедрении в обязательные и факультативные предметы (в образовательных учреждениях разных типов), клубов, внешкольных форм обучения.

Группа В. Медиаобразование модели представления синтеза эстетических и этических моделей - Пензин, 1987; Баранов, 2002.

Концептуальное основание: эстетические и этические теории медиаобразования.

Цели: развитие личности на материале художественных текстов СМИ, в результате чего, по словам С.Пензина, в овладении тонким эстетическим вкусом, осознание восприятия, образного мышления, понимая, что СМИ это искусство, а не зеркальное отражение реальной жизни, понимание о необходимости художественного исследования - общих эстетических качеств. [Пензин, 2004: 3].

Формы работы: интеграция медиаобразования в школу, внеучебный досуг через организацию восприятия медиа-текста.

Основные компоненты содержания образовательной программы:

- Введение в эстетику и художественных исследований, история кинематографа, помогая воздействовать на эстетическое восприятие любого ролика;
- Прагматические сферы применения теоретических знаний;

- Сложные проблемы в современном состоянии исследований;
- Мероприятия, с помощью которых ученики приобретают опыт анализа пленочных образцов искусства.

Специфика применения данной группы модели медиаобразования во внедрении в факультативные предметы, клубы / дополнительные школьные центры; интегрированное медиаобразование.

Во многих странах такие модели с начала семидесятых годов постепенно заменяются моделями социально-культурного образования, основанного на культурном исследовании теории медиаобразования и теории аудитории.

Группа С. Медиаобразование модели, представляющей синтез социокультурных, информативных и практических моделей - Федоров, 2001; Шариков, 1991; Спичкин, 1999; Зазнобина, 1996,.

Концептуальная основа: социокультурная теория, элементы критической теории мышления, культурология, этические и экологические теории медиаобразования.

1) развитие средств массовой информации обязует к необходимости специальной профессиональной подготовки в каждой новой области, связанные с новой массовой информацией;

2) принимая во внимание масштаб масс медиа-аудитории, специалисты, особенно преподаватели специальных носителей субъекты, сталкиваются с необходимостью обучения языку средств массовой информации для больших аудиторий;

3) эта тенденция растет, потому что общество осознает, возрастание влияния средств массовой информации и, как следствие, подталкивает медиапедагогов в дальнейшем развивать образовательный процесс в СМИ.

Цель: социокультурное развитие личности на материале средств массовой информации.

Формы работы: медиа-образовательные (специальные) и долгосрочный курс, с учетом специфики учебного заведения, взаимосвязь различных уровней в системе непрерывного образования; интегрированные курсы, автономные курсы.

Основные компоненты содержания образовательной программы для СМИ:

- виды и жанры, язык средств массовой информации; место и роль медиаобразования в современный мир;
- Основная терминология, теории, ключевые концепции, направления, модели СМИ образование;
- основные исторические этапы развития медиаобразования в мире (только высшие учебные заведения);
- проблемы восприятия медиа, анализа текстов СМИ и развитие аудитории, связанные с культурой средств массовой информации;
- Практическая деятельность приложения.

Специфика применения данной группы модели медиаобразования во внедрении в учебные заведения различного типа, без отрыва от работы учителя для модернизации квалификации обучения.

Выводы: Анализ показал, что модели медиаобразования, предложенные ведущими канадскими педагогами скорее союзником моделей других европейских воспитателей, хотя, несомненно, отличаются некоторыми способами реализации, в первую очередь - более толерантное отношение к изучению эстетического / художественного спектров медиа-культуры.

Таким образом, в разных странах существует широкий спектр перспективных медиа-моделей образования, которые используются в процессе обучения и воспитания. При том, что анализ центральных моделей показывает, что наиболее типичный синтетические модели относятся к трем группам:

Модели А. медиаобразование, представляющие синтез эстетических и социально-культурных моделей.

Модели В. медиаобразование, представляющие синтез эстетических, информационных и этических моделей.

Модели С. медиаобразование, представляющие синтез социально-культурных, информативных и практико-прагматических моделей.

Методы, предложенные для реализации современной модели медиаобразования, как правило, основаны на единицах (модули, блоки) творческого и имитационного действия, которые могут быть использованы учителями в классе и в внеучебной работе. Важной особенностью этих моделей является обширность реализации: школы, колледжи, университеты, центры досуга. Более того, медиаобразование может проводиться в форме специальных уроков, факультативов или интегрироваться с другими предметами, также может быть использовано в деятельности клубов.

Література:

1. Андерсен, Н., Дункан Б. Медиа Образование в Канаде – Второй Весна. В, 1999г.
2. Баранов, О. Медиаобразование в школе и университете. Твер: Тверской государственный Университет, 2002г., 87 с.
3. Пензин С. Медиаобразование и диалог культур, Вестник Воронежского государственного университета. 2004, №3, с.124-132.
4. Харт, А, и Сусс, Д. Медиаобразование в 12 европейских странах. Цюрих: Швейцарский Федеральный технологический институт. 2002 г.
5. Хилько. Н. Роль аудиовизуальной культуры в творческой самовыражения личность. Омск: Русский институт культурологии, 2001г. 446с.
6. Усов Ю.Н. Кинообразование как средство эстетического воспитания и худо-жественного развития школьников. Дис. ... докт. пед. наук. М., 1989. 362 с.

Вовк Т. В.,
вчитель інформатики
КЗО «Гімназія №3»
Дніпропетровської міської ради

УЧАСТЬ У МІЖНАРОДНОМУ ПРОЕКТІ «МІКСІКЕ В УКРАЇНІ» ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ

Інтернет - для розваг чи для навчання? Відомо, що більшість сучасних учнів надає перевагу розвагам в Інтернет. Як направити таку зацікавленість дітей у русло навчання? Педколектив гімназії №3 знайшов свій шлях у посиленні інтересу до навчання наших учнів: ми впроваджуємо он-лайн технології у навчальний процес уже не перший рік.

В 2015 році почалося наше знайомство з сайтом «Міксіке» з тренажерів по усним розрахункам на уроках математики. Що таке «Міксіке»? «Міксіке» - це освітнє он-лайн-середовище, яке надає можливість вчителям, учням і батькам створювати та використовувати не тільки власні навчальні он-лайн матеріали, а ще й он-лайн-колекцію навчальних матеріалів, яку спільними зусиллями створили педагоги-учасники проекту.

Педколектив гімназії вирішив запропонувати всім учням взяти участь у змаганнях з усних рахунків «Прангліміне», що були оголошені в освітньому середовищі «Міксіке». Вчитель математики Терещенко К.Ю. почала використовувати тренажер з усних розрахунків прямо на уроках математики у п'ятих класах. Ми побачили справжню зацікавленість дітей, особливо нашої малечі. На всіх перервах п'ятикласники вишикувались у чергу перед кабінетами інформатики щоб тренуватись. Результати змагань висвітлювались як на платформі «Міксіке» так і на сайті гімназії.

Дев'ять учнів гімназії та вчитель інформатики Яковець М.В. були запрошені на регіональні змагання. Семеро учнів посіли призові місця та отримали цінні подарунки. Дуже зворушливо було почути від учня 5-го класу Ярослава Омельченка: «Це мій перший заробіток, здобутий власним розумом!».

У грудні 2015 року вчителі інформатики взяли участь у вебінарах по створенню власних інтерактивних вправ на освітньому сайті «Міксіке». А вже в лютому 2016 року за пропозицією заступника директора з навчальної роботи Куценко Л.М було проведено два майстер-класи зі створення та використання інтерактивних вправ на освітньому сайті «Міксіке» для учителів, що викладають предмети природничого циклу та для викладачів гуманітарних наук.

У результаті цього робота з сайтом «Міксіке» активізувалась. Учителі гімназії почали задавати учням домашнє завдання, пов'язане з виконанням вправ на сайті «Міксіке». Так, вчитель російської мови Тимченко С.В. задала всім учням 8-х класів виконати вправи із розділу «Русский язык, 7 класс» для повторення вивченого раніше.

Дуже зручно, що вчитель може контролювати виконання цих вправ учнями. Можна бачити не тільки результат, але й час виконання вправи. Можна порівняти результати як окремого класу, так і всієї паралелі. Іноді вправи сайту використовуємо прямо на уроці (у тих класах, де є доступ до мережі Інтернет). Так, на уроках інформатики ми використовуємо вправи, які створили наші колеги та які створенні нами власноруч. Діти із задоволенням їх виконують і змагаються за кращий результат.

Вчитель математики та фізики Терещенко К.Ю. використовує власні вправи прямо на уроці математики в 5-х класах та задає їх виконання як домашні завдання. Учням 8 класів посилання на вправи з фізики вона розміщує на своєму власному блозі.

Одразу 10 класів гімназії опинилося серед кращих класів України з усного рахунку «Прангліміне» за результатами заочних он-лайн змагань. Вчитель інформатики Яковець М.В. та учні Орішечок А. та Бондаренко Б. вибороли право брати участь у Національному фіналі змагань, який проходив у м. Львів 4-5 березня 2016 року.

У рамках заходів у Львові пройшла конференція "Проблеми та перспективи використання інструментів «Міксіке» в навчально-виховному процесі та позашкільній діяльності", в якій взяла участь Вовк Т.В. Команда нашої гімназії

привезла зі Львову як командний диплом (найкращий навчальний заклад регіону), так і дипломи для окремих класів. Команда гімназії отримала диплом за I місце серед загальноосвітніх закладів Дніпропетровського регіону на он-лайн етапі змагань з усного математичного рахунку «Прангліміне-2016» з результатом 40562 бали. Команда 10-А класу посіла II місце серед команд 10-х класів всієї України, команда 5-В класу посіла III місце серед команд 5-х класів загальноосвітніх навчальних закладів України, команда 8-В класу посіла II, а команда 8-Г класу - IV місце серед команд 8-х класів загальноосвітніх навчальних закладів України.

У березні-квітні 2016 року на сайті «Міксіке» для учасників програми з Латвії, Естонії та України проводилася мультилінгвальна вікторина «Вивчайте світ за допомогою різних мов!». Запитання були сформульовані шістьма мовами (українська, англійська, естонська, латиська, російська, німецька). Учні 5-11 класів нашого закладу взяли в ній участь. Максимальна кількість балів у вікторині - 31, кращий результат серед учнів гімназії (28 балів) отримала учениця 11-Б класу Мігдал Д..

У рамках роботи у проекті «Міксіке» 5.05-10.05.2016 вчитель інформатики Вовк Т.В. брала участь у конференції в рамках Міжнародного проекту "Global Education In Basic Schools" / "Глобальна освіта в основній школі", що проходила у Словенії. В планах гімназії - співпраця і спільна діяльність в он-лайн середовищі зі школами Естонії.

Дві команди учнів 5-х класів гімназії взяли участь у Літньому командному конкурсі «Знаємо, можемо, робимо!» (керівники Терещенко К.Ю., Яковець М.В.). Проведення аналогічних конкурсів безперечно сприяє розвитку дитячого мислення та творчості. Одна з команд вирішила працювати над пропагандою та популяризацією культурних цінностей України, а саме над темою: «Шлях Петриківського розпису від народної творчості до визнання ЮНЕСКО». Протягом другого пошукового етапу діти активно працювали з інтернет-ресурсами та друкованими матеріалами, створювали презентації, обмінювались здобутою інформацією та вчилися малювати в техніці петриківського розпису. І як підсумок клопіткої та плідної діяльності: учні перевіряли здобуті знання інтерактивними вправами на сайті «Міксіке». Третій етап – практичний: створення плакату. Цей етап діти чекали найбільше щоб проявити творчість, креативність, нестандартне поєднання технік образотворчого мистецтва при роботі над плакатом. На прикладі петриківського розпису учні намагалися показати велич та необхідність збереження культурної різноманітності, адже це запорука примноження духовного багатства України. Друга команда обрала тему «Глобальне суспільство споживачів. Екологічний слід». Протягом проекту діти активно вивчали проблему утилізації батарейок та збереження навколишнього середовища, працювали з інтернет-ресурсами, створювали агітаційні листівки, які потім розміщували у під'їздах житлових будинків району, збирали батарейки, перевіряли свої знання інтерактивними вправами на «Міксіке». І як підсумок роботи: учні створили відповідний плакат, який розміщено у вестибюлі гімназії.

Досвід участі гімназії №3 у міжнародному проекті «Міксіке в Україні» показує, що цей проект відкриває нові можливості для пізнавальної і творчої самореалізації всіх суб'єктів освітнього процесу від учнів до вчителів, сприяє соціалізації особистості дитини в сучасному освітньому просторі. В учнів поступово зміщуються акценти при використанні Інтернету: вони вчаться навчатися, навчатися – розважаючись. У вчителів посилився інтерес до

використання комп'ютерних технологій та можливостей Інтернету, причому незалежно від віку і стажу роботи.

*Воронцова Л. Ф.,
директор КЗ «Верхівцевський НВК»*

*Лісова О. О.,
заступник директора з НВР
КЗ «Верхівцевський НВК»*

ЛІТНЯ ПРОФІЛЬНА ШКОЛА ЯК ОДНА ІЗ ФОРМ МЕРЕЖЕВОЇ ВЗАЄМОДІЇ В МЕЖАХ ОСВІТНЬОГО ОКРУГУ

Потреби сьогодення вимагають від сучасної школи інтеграції та розширення можливостей інформаційно – освітнього середовища для забезпечення розвитку компетенцій сучасного випускника. В роботі представлено інноваційні підходи до створення мережевої взаємодії освітнього округу як дієвої моделі інтеграції навчальних закладів в межах невеликого міста та презентовано проект створення літньої профільної школи як інноваційної форми організації профільного навчання.

В умовах глибоких змін у системі освіти є можливість пошуку кожному навчальному закладові знаходити «своє обличчя». Важливо вміти виходити за межі власної системи, щоб успішно формувати такі зовнішні канали зв'язку, які були би здатні постійно відтворювати суспільну цінність освіти. Вирішенню проблеми продуктивного освітнього простору сприяють інформаційно – комунікаційні технології, об'єднання навчальних закладів у освітні округи, які, об'єднавши зусилля установ - суб'єктів, забезпечили б реалізацію поставлених цілей та завдань:

- рівного доступу до якісної освіти в умовах профілізації старшої школи;
- створення умов для саморозвитку та самореалізації обдарованих дітей;
- інтегрування інноваційних, інтелектуальних, матеріальних ресурсів;
- розвитку професійної культури і компетенції вчителя;
- розширення культурно-освітнього середовища школярів;
- їхня соціалізація шляхом залучення до роботи різних колективів;
- забезпечення високого рівня підготовки вчителів сільської школи.

КЗ Верхівцевський НВК є опорним закладом освітнього округу, найголовніші завдання якого полягають у тому, щоби створити освітянську територію з максимальними умовами для задоволення потреб населення. Під час пошуку «родзинки» в діяльності освітнього округу, було вирішено, що провідною ідеєю діяльності є формування мотивації учнів до вибору успішної професії, як найважливішого компоненту модернізації загальної середньої освіти.

У комплексі заходів, спрямованих на удосконалення системи профільної освіти, провідне місце займає організація літньої профільної школи, яка сприяє вдосконаленню практичних навичок та вмій учнів, поглибленню отриманих знань з профільних предметів, набуттю навичок науково – пошукової роботи, що допомагають визначитися з вибором подальшого шляху. Досвід роботи, який мав навчальний заклад - літня школа обдарованої молоді, літня соціальна практика в різних установах нашого міста, технологія «Школа – парк», став поштовхом до створення проекту «Мережева літня профільна школа». Провідні ідеї проекту

полягають як у забезпеченні змісту освіти на профільному рівні, так і використанні мережі Інтернет, як і засобу комунікації так і потужного навчального ресурсу.

Літня профільна школа – це вільний інтелектуальний простір для самоствердження та самовизначення особистості.

Одним із принципово нових підходів до організації роботи літньої профільної школи є створення навчального онлайн - контенту в умовах функціонування мережевого освітнього округу, що дозволяє створити рівні можливості для учнів профільних класів мережевого освітнього округу та залучити до цього процесу найкомпетентніших педагогів, а також розширити горизонти нашого інформаційно- освітнього середовища. Мережевий освітній округ розглядається як форма взаємодії навчальних закладів, спрямована на здійснення навчально – виховного процесу учнів різних типів загальноосвітніх шкіл.

Для практичного втілення основних засад літньої профільної школи і вдалого її функціонування було створено відповідний проект, в якому визначено мету і завдання, учасників проекту, шляхи та етапи його реалізації.

I. Діагностично – прогностичний

Організація підготовки літньої профільної школи: вивчення нормативно-правової бази, аналіз та забезпечення матеріально – технічних, організаційно – педагогічних, програмно – методичних умов; розробка проекту літньої профільної школи; залучення ЗНЗ мережевого освітнього округу; налагодження співпраці з підприємствами та громадськістю міста , а також ВНЗ.

II. Діяльнісний: організація навчально-виховної та науково-дослідницької діяльності учасників навчально-виховного процесу.

III. Констатуючий: підбиття підсумків роботи літньої профільної школи; аналіз та узагальнення матеріалів щодо реалізації завдань; створення банку педагогічного досвіду роботи в умовах літньої профільної школи; визначення перспектив її діяльності.

Організаційна структура літньої профільної школи включає в себе модель управління, алгоритм діяльності учня та розклад роботи. Участь учнів в літній профільній школі дозволяє скоригувати оцінку з певного предмету, отримати нові знання і розширити коло спілкування, набути нового досвіду.

Керує діяльністю літньої профільної школи – координаційна рада, до складу якої входять заступники директора шкіл округу, класні керівники 10 – х класів та учителі-консультанти. Учням дається право вибору теми проекту з профільного напрямку та учителя-консультанта.

Задля успішної реалізації проекту літньої профільної школи, створено сайт, який наповнено навчальним онлайн – контентом– це різнорівневі завдання, теми проектів, досліджень, диспутів, корисні поради щодо створення проектів та поради психолога: «Як обрати майбутню професію» (<http://verokrug.ucoz.ua/>).

Зважаючи на те, що великою популярністю у підлітків користуються соціальні мережі, ми використали цей аспект у навчальній діяльності, і можемо висунути наступні аргументи на їх користь:

- ✓ Звичне середовище для учнів.
- ✓ Це безкоштовно. Не потрібно витратитися на придбання дорогого програмного забезпечення.
- ✓ Соціальні мережі мають дуже гарний функціонал, який дозволяє оперативно ділитися з учнями важливою інформацією.

Отже соціальні мережі можуть стати повноцінним освітнім середовищем, де кожен бажаючий може провести час, не просто переглядаючи стрічки новин і сторінки друзів, а й отримати масу знань у зручний для себе час і в комфортній обстановці. Тому поруч зі створенням сайту літньої профільної школи, було створено тематичну групу в соціальній мережі «В контакті», де учні мали змогу не лише ознайомитись з навчальним матеріалом, а й взяти участь в обговоренні проведення заходів у рамках літньої профільної школи, внести свої пропозиції, обмінятись враженнями і думками.

Сподіваємося, що нова форма роботи літньої профільної школи відкриє нашим учням шлях до самовдосконалення, більш широкі можливості самореалізації, вибору успішної професії та розширить межі їхнього світогляду.

*Гусєва О. Г.,
старший викладач,
викладач образотворчого мистецтва
Вищій навчальній комунальній заклад
«Володимир – Волинський педагогічний
коледж ім. А. Ю. Кримського»*

МЕДІАОСВІТА І КРЕАТИВНА ІННОВАЦІЙНА ОСОБИСТІТЬ

Останнім часом щоденні зустрічі з Інтернетом приємно тішать вчителів новинами, що відбуваються в нашій освіті: розвантаження програм початкової школи, концепція Нової української школи, освітній проект «Відкривай Україну», оновлення концепції впровадження медіаосвіти, пілотний проект з навчання студентів за допомогою онлайн-курсів Гарварда і Стенфорда... В українській освіті почалася справжня революція.

Творцями революційних змін виступають креативні особистості, які, завдяки здатності мислити творчо та нестандартно, максимально ефективно вирішують складні питання та ситуації, озброївшись сучасними інноваційними технологіями для досягнення своєї мети.

Україні потрібні креативні інноваційні особистості! Відомими вченими, Д. Богоявленська, Л. Виготський, О. Моляко, А. Полякова, Я. Пономарьов, В. Рибалко, В. Семиченко, С. Сисоєва, Р. Штайнер, Е. Фромм та інші, креативність розглядається як основа, психологічний механізм, що зумовлює творчу активність людини для самоактуалізації та творчої самореалізації у різних видах життєдіяльності. Отже, креативність є характерною ознакою творчої особистості, спроможної реалізовувати свій творчий потенціал за власною ініціативою і з вибором відповідних засобів.

Завдання підготовки такої креативної інноваційної особистості постає в першу чергу перед навчальними закладами, які готують майбутніх вчителів. Сьогодні учням та студентам потрібні не тільки знання, але й достатній рівень креативності, такі особистісні якості, які допоможуть знайти своє місце у житті, визначитися з колом своїх інтересів та уподобань, стати активним членом суспільства, творцем позитивних змін у ньому і щасливою, впевненою у власних силах людиною. Таким чином, зміни у суспільному житті і свідомості вимагають від педагогів визначити нову мету навчання та виховання - розвиток інноваційної

особистості, здатної до життєтворчості та самореалізації у нових соціальних умовах незалежної України.

Актуальним на сьогодні постає питання медіаосвіти та медіаграмотності. серед населення, у зв'язку з маніпуляціями суспільною свідомістю засобами масової інформації. Медіаосвіта – частина освітнього процесу, спрямована на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і новітні (комп'ютерно опосередковане спілкування, інтернет, мобільна телефонія) медіа з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. Загострення потреби в медіаосвіті пов'язано також з розгортанням інформаційно-психологічної війни, ескалацією агресії, захопленням території України, - вважає доктор психологічних наук Любов Найдьонова.

Тому головною метою курсу медіаосвіти має стати не теоретичне інформування, а створення спільного майданчика, на якому дорослі зможуть обговорювати з дітьми медійні продукти – дізнаватися про потреби дітей, їхні думки. Педагоги повинні практично продемонструвати, як правильно спілкуватись, оскільки всі негативні впливи медіа можуть бути відрегульовані саме правильною комунікацією. Якщо педагог уміє правильно запитати й пояснити, навчити учня самокеруванню, то це буде найкращим шляхом профілактики будь-яких ризиків, які приховує у собі медіапродукція. Педагог має будувати свою роботу, виходячи з наявних умов, поступово удосконалюючи їх до нормативних.

Студенти спеціальності «Образотворче мистецтво» Володимир-Волинського педагогічного коледжу, на жаль, не вивчають такої дисципліни, яка б давала знання з основ безпечного та ефективного споживання продукту масмедіа. Натомість вони вивчають предмети, які сприяють їх духовному збагаченню та розвитку творчих здібностей і креативності: рисунок, живопис, композиція, дизайн, художнє конструювання, скульптура, комп'ютерна графіка та інші. Процес результативного вивчення цих дисциплін є неможливим без опанування азами медіаграмотності. Відповідальність за це беруть на себе педагоги-новатори. Під керівництвом та у співпраці зі своїми викладачами студенти 3-го курсу вміють знаходити у ЗМІ потрібну інформацію (98% студентів), шукати способи перевірки її на достовірність (81% студентів), використовувати як засіб спілкування, засіб задоволення естетичних потреб, як поштовх до нових творчих задумів. У процесі навчання та виконання курсових робіт з декоративно-прикладного мистецтва вони переглядають та аналізують відео майстер-класів професійних художників, використовують можливість особисто з ними поспілкуватись в онлайн-режимі, стають учасниками вебінарів, переглядають в електронному варіанті величезну кількість робіт-аналогів, створюють власні презентації, відеоролики, широко застосовують у своїх творчих роботах мультимедійні технології. І це не може не тішити. Але є й такі студенти, їх майже 4%, у яких гаджети забирають левову долю позаурочного часу на пасивне перебування в інтернеті і тому їм ніколи займатись активно власною творчістю. Занепокоєння викликає те, що вони не розуміють своєї інтернетозалежності. Лише один цей факт доводить, що питання медіаосвіти є нагальним для майбутніх вчителів.

Медіаосвіта є актуальною та пріоритетною на даному етапі розвитку незалежної Української держави, як така, що забезпечує сприятливі умови для

самореалізації і педагога і учня та сприяє становленню креативної інноваційної особистості.

Література:

1. Дорош М. Як навчити старшокласників толерантності й медіаграмотності
http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/yak_navchiti_starshoklasnikiv_tolerantnosti_y_mediagramotnosti_chotiri_kroki/
2. Креативна освіта для розвитку інноваційної особистості
http://krozkakrokom.ucoz.ua/load/vikoristani_dzherela/kreativnist/kreativna_osvita_dlja_rozvitku_innovacijnoji_osobistosti/15-1-0-2
3. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція)
http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzhennya_mediaosviti_v_ukraini_nova_redaktsiya/
4. Чи потрібна медіаосвіта школярам? <http://www.journalist.ck.ua/?p=1350>

*Доброносова Ю. Д.,
кандидат філософських наук,
доцент, доцент кафедри філософії та педагогіки
Національного транспортного університету*

МЕДІАОСВІТНІЙ ПОТЕНЦІАЛ ФІЛОСОФСЬКОЇ ОСВІТИ МОЛОДІ ТА МАЙБУТНЄ ШКІЛЬНОЇ І УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ МЕДІАОСВІТИ

Покоління сучасних школярів і студентів живе у горизонті медіа, відмінному від того, в якому відбувалася шкільна і університетська освіта їх педагогів, професорів, батьків, старших братів і сестер. Самореалізація особистості нині відбувається в світі, позначеному соціокультурними змінами, адже розмаїття медіа різних поколінь, нашарування масової комунікації і нових медіа, співіснування численних видів медіатехніки із медіа письма і друкованої книги стають викликами, що постають щодня перед молодою людиною. Для української гуманітаристики актуальним є осмислення проблеми наступності між медіаосвітою у школі та медіаосвітою в університеті. Філософія медіа як невід'ємний компонент медіаосвіти є мостом, який поєднує останню із питаннями пізнання особою свого місця в світі, осягнення нею розмаїття ідей, уявлень, цінностей та пошуку точок порозуміння із іншими. Тому на особливу увагу заслуговує медіаосвітній потенціал університетської філософської освіти молоді, яка дозволяє реалізовувати наступність у медіаосвіті на різних освітніх рівнях. Таким чином перед нами постає мета проаналізувати медіаосвітній потенціал університетської філософської освіти молоді, що відкриває нові обрії медіаосвіти в Україні і проявляє потенціал зв'язку між шкільною та університетською медіаосвітою.

Проблеми, що виникають у вітчизняному освітньому просторі у зв'язку із впровадженням медіаосвіти, відкривають потенціал її майбутнього. Поява точок зростання в розвитку вітчизняної медіаосвіти пов'язана із такими перспективними напрямками як зв'язок ініціатив у медіаосвіті шкільній та університетській, розвиток медіаосвіти студентської молоді як невід'ємного компонента гуманітарної освіти студентів не лише гуманітарних, але й технічних, економічних, управлінських, природничих і художніх спеціальностей, залучення науковців із

галузей знань, які з перспектив різних наук і дисциплін вивчають медіа, до медіаосвіти як студентів, так і дорослого населення України та активізація потенціалу міжпоколіннєвої взаємодії в межах спільних медіаосвітніх ініціатив осіб різного віку (студентів і школярів, викладачів вищої школи і школярів, школярів і науковців, котрі вивчають різні аспекти медіа, медіамитців і молоді різного віку, а також школярів, студентів і дорослих, що є фахівцями у медійній галузі). Шкільна медіаосвіта є важливим напрямом розвитку вітчизняної освіти, проте її домінування без одночасного розвитку медіаосвіти дорослих і студентів може призвести до появи непродуктивного розриву між рівнем медіакомпетентності осіб різних поколінь і вестиме до накопичення негативних тенденцій у комунікації людей різного віку. Відсутність університетської медіаосвіти у студентів більшості спеціальностей (окрім, звісно, фахівців з медіакомунікацій чи медіатехнологій, педагогів, психологів, соціологів) вже за кілька років може призвести до появи ще одного розриву – між рівнем медіакомпетентності всередині спільноти студентської молоді і випускників вищих навчальних закладів.

Вкрай небажаною є ситуація, коли колишній учень, який під час навчання у школі мав бодай мінімальний курс із медіаосвітнім спрямуванням, приходиться до вищої школи і не отримує жодної можливості надалі продовжувати вивчати медіа в межах курсу, який він може обрати, а підвищення рівня його медіакомпетентності зводиться до практичного вироблення навичок з користування медіатехнікою. Незначний час мине, доки не з'явиться розрив між рівнем медіакомпетентності студентів, яким викладалися окремі медіаосвітні курси або з ініціатив окремих викладачів впроваджувалися елементи медіаосвіти в межах традиційних університетських дисциплін, та тими, хто такої можливості не мав. Навіть за умов наявності в особи шкільного «медіаосвітнього мінімуму» відсутність такого мінімуму в університетській освіті позначатиметься на майбутній ініціативі особи продовжувати самостійно медіаосвіту і розвивати критичне мислення. Світ розмаїття медіа розвивається швидкими темпами, і протягом навчання дитини в школі, а юнака чи юнки в університеті, світ медіа також буде змінюватися, отже, і медіаосвіта не повинна відставати. Складність сучасного глобалізованого світу, полягає і в тому, що знання про нього (особливо знання про світ розмаїття медіа) часто має наздоганяти розвиток його самого. Забути про зв'язок між університетською та шкільною медіаосвітою означало б бути приреченими інтенсифікувати таке відставання, адже шкільного «медіаосвітнього мінімуму», невідкріпленого відповідним продовженням навчання в університеті, може поступово вже не вистачати особистості. Аналіз досвіду впровадження елементів медіаосвіти в українських університетах засвідчує, що нині маємо здобутки під час підготовки майбутніх педагогів, журналістів, фахівців з медіакомунікації та професіоналів зі зв'язків із громадськістю. Проте мало існує університетських медіаосвітніх ініціатив в підготовці майбутніх інженерів, фінансистів, економістів, менеджерів, юристів та інших фахівців та ініціатив виходу університетських науковців і вчених академічних установ в публічний простір, де мала б відбуватися пожиттєва освіта і дітей, і дорослих. Помітним є розвиток співпраці вчених в галузі педагогіки, психології, дослідників масової комунікації і журналістики із шкільними педагогами, залученими до медіаосвітніх ініціатив, та поки що вповні не розвинулася регулярна співпраця між дослідниками медіа з галузями філософії, соціології, культурології, мистецтвознавства та педагогами вищої і шкільної освіти.

Університетська освіта в Україні в наш час трансформується і ближчим контекстом змін у ній є домінування інструментальних тенденцій у стратегіях та непослідовність у тактиках її реформування. Але ширшим контекстом є зміна ролі і смислу існування самого вищого навчального закладу в сучасному культурному просторі Постмодерну. Вищий навчальний заклад початку XXI століття розгортає свою діяльність у світі, позначеному плинністю цінностей і комерціалізацією освіти, де різноманітні медіа впливають на особу. Змінюється роль освіти університетської і специфіка гуманітарної освіти молоді, чільне місце в якій посідає філософська освіта. Білл Рідінгс [1] зазначає, що в смисловому горизонті структур Модерну університет проголошував себе інститутом, який по суті був структурою, що робить прозорою комунікацію, і це дозволяло бачити в університетах чисті прообрази комунікації між суб'єктами. Однак сучасне суспільство вже не існує в горизонті Модерну, змінюється роль університетської освіти, а отже, і специфіка її зв'язків зі шкільною освітою. Вочевидь новий смисл існування університету в культурі спонукатиме до змін, і передусім змінюватиметься структура і дисциплінарне наповнення освітніх планів підготовки фахівців різних спеціальностей. Тому Білл Рідінгс і вказує, що не варто змінювати в університетській освіті закоснілі дисципліни на аморфний міждисциплінарний простір гуманітарних наук, скоріше розпад дисциплінарних структур необхідно розглядати як шанс увести дисциплінарність в якості постійного питання.

У вітчизняній філософській університетській освіті студентів негуманітарних спеціальностей нині помітні не завжди позитивні зміни: скорочення годин з філософських і соціогуманітарних дисциплін у навчальних планах студентів негуманітарних спеціальностей і здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти часто веде до змаління гуманітарної освіти. Часом йдеться про відмову від окремих філософських дисциплін або міждисциплінарних філософських курсів на юридичних, управлінських або художньо-технічних спеціальностях або заміну їх невеличкими курсами з основ філософських знань тільки для студентів першого або другого року навчання. Про впровадження повноцінних медіаосвітніх курсів або курсів з масової комунікації для майбутніх фахівців технічної, економічної, управлінської галузей часто не йдеться взагалі.

У цій ситуації нам варто звернути увагу на медіаосвітній потенціал сучасних філософських курсів у вищій школі, адже так відкриваються можливості нової конфігурації філософської освіти студентської молоді, що дозволяє виходити на нові обрії і розвивати медіаосвіту, доповнюючи її здобутками сучасних напрямів філософії, аналізом комунікації, специфіки людського існування, свідомості, мислення, світу цінностей і ідей.

У рамках нашої ініціативи останніх двох років в Національному транспортному університеті, де в робочих планах більшості спеціальностей не передбачено спеціальних курсів медіаосвітнього спрямування, а саму філософську освіту зведено до мінімуму, ефективним виявилось впровадження елементів медіаосвіти в зміст курсів філософських дисциплін. Філософія медіа і міждисциплінарні дослідження різних поколінь медіа стали концептуальною опорою для вивчення їх впливу на особистість, тому у зміст філософських курсів нами було включено такі питання як «Філософія медіа у другій половині 20 століття: концепції, постаті, проблеми», «Сучасні медіа і пізнання», «Специфіка цифрових медіа» і «Свідомість і медіальність», «Масові комунікації як предмет філософського осмислення. Роль і функції мас-медіа у сучасному світі», «Медіа як

чинник розвитку суспільства», «Існування людини в сучасному медіасередовищі», «Проблематика Я – Інший у світлі нових медіа та медіа попередніх століть». В межах курсу з філософії техніки ми запропонували розглядати такі питання як «Проблематика і основні підходи філософії медіатехніки», «Медіальність як сутнісна риса людського існування», «Новітні цифрові медіа», «Медіакомпетентність і професійна діяльність сучасного фахівця». Успішним виявилось введення відповідної проблематики і в зміст дисципліни «Етика та естетика» («Естетика мережевої культури», «Естетична свідомість в горизонті сучасних медіа», «Медіамистецтво сучасності», «Мережева та комп'ютерна етика», «Етика та розвиток інформаційних та цифрових технологій»). У курс «Філософія мистецтв дизайну» для магістрів ми включаємо вивчення ролі різних поколінь медіа, їх співвідношень та впливу на розвиток дизайну у 20-21 століттях, медіа комунікативної ролі самого дизайну. Елементи медіаосвіти допомагають розкрити прихований медіаосвітній потенціал таких курсів як «Професійна етика і психологія», «Етика», «Філософія глобальних проблем сучасності».

Таким чином і шкільна медіаосвіта, і медіаосвіта в університетах різного фахового спрямування, і філософська освіта із елементами медіаосвіти молоді різного віку в публічному просторі є надзвичайно важливими напрямками змін у вітчизняній освіті, а послідовність медіаосвітніх ініціатив в роботі з молоддю різного віку є завданням, від якого залежить майбутнє медіаосвіти загалом. Філософська освіта як невід'ємний компонент гуманітарної освіти молоді має значний медіаосвітній потенціал. Включення в освітні плани технічних, фінансово-економічних, юридичних, управлінських спеціальностей міждисциплінарних курсів із медіаосвітнім спрямуванням та філософською домінантою дозволить зробити університетську гуманітарну освіту відповідною викликам, які постають перед українським суспільством в глобалізованому світі, та реалізовувати наступність між шкільною та університетською медіаосвітою. Активне впровадження елементів медіаосвіти в зміст сучасних філософських курсів, що викладаються студентам негуманітарних спеціальностей, відкриває нові обрії і самої філософської освіти, і медіаосвіти.

Література:

1. Ридингс Билл. Университет в руинах / Пер. с англ. А. М. Корбута. – М: Издательский дом Государственного университета – Высшей школы экономики, 2010. – 304 с.

*Дятел Н. Л.,
молодший науковий співробітник
Інститут соціальної та політичної психології
Національної академії педагогічних наук України*

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ В РАМКАХ СПРИЙНЯТТЯ МЕДІАІНФОРМАЦІЇ

На сьогоднішній день інформація є основним капіталом, і людина, що вміє її продукувати, обробляти та правильно робити висновки здатна швидше досягти успіху, зайняти своє місце в соціумі та конструктивно взаємодіяти з оточуючим середовищем. Здатність до критичного мислення є фактором, що

підтримує науково-технічний і суспільний прогрес, є запорукою розвитку здорового демократичного суспільства.

Розширення інформаційного простору сьогодення інтенсивне та масштабне, обсяг матеріалів, які мають бути оброблені для формування власної незалежної позиції зростає, а техніки маніпулювання подачею даних стають настільки витонченими, що перед нами постають проблеми, які неможливо вирішити за допомогою класичних знань та умінь. Вирішення неординарних питань або пошук нестандартних методів обробки інформації стає вагомим акцентом взаємодії з інформаційним простором. Критичне мислення розглядається як використання тих пізнавальних навичок або стратегій, які збільшують ймовірність досягнення бажаного результату [3]. В цьому випадку, воно стає структурою, спрямованою на продукування гнучких аналітичних схем, які адаптувалися б до нових задач, при цьому відфільтровуючи інформацію, що у значних обсягах транслюється за допомогою ЗМІ. У дітей ці механізми розвинуті доволі слабо, а тому інформація, яка поступає з різних каналів не сприймається ними критично, а швидше запам'ятовується та відтворюється автоматично, у вигляді слоганів та інших текстів, що транслюються медіа.

Питання обробки та фільтрації інформації має дуже важливе значення, оскільки в сучасних умовах навантаження на дитину збільшується, а це призводить до звуження свідомості, нездатності мислити широко, об'ємно, бути «засліпленим суперечливими фрагментами образного ряду, що до особистості не відносяться» [1].

Важливим моментом також є те, що не інтернет зараз замінює телебачення, так само, як телебачення не замінило в свій час друковані видання; скоріше, люди в даний час знаходяться в медіасередовищі, яке інтегрує друковані, аудіовізуальні, комп'ютерні носії та телефонію. Отже, нам потрібна концептуальна структура, яка охоплює всі ці засоби масової інформації. Таку грамотність можна назвати панмедійною, тому що вона охоплює тлумачення всіх складених, опосередкованих символічних блоків інформації, опублікованих через різні електронні засоби комунікації одночасно [4].

Інформація, яку отримує людина, повинна підлягати ретельній перевірці, що включатиме в себе розгляд декількох джерел, які висвітлювали б проблему з різних сторін.

Кріс Ворсноп пропонує 5 основних принципів, які необхідно враховувати, аналізуючи інформацію, що отримується з медіа простору:

1. «Не все золото, що блищить». Всі медіа мають гарну «обгортку» – ретельно підібрані кольори, формати, дизайн та ін. Необхідно мати добре сформовані навички до сприйняття інформації на багатьох рівнях, проте і не відкидаючи найбільш очевидний.

2. «Медіа створюють свою версію реальності». Отримуючи інформацію, найчастіше ми отримуємо не сухі факти, а чиясь бачення події, їх інтерпретацію. Необхідно розвивати вміння екстрагувати необхідні та робити власні висновки.

3. «Медіа показують все в потрібному для когось світлі». Важлива чутливість до тексту, що пропонується та власне рефлексивне бачення описаного. Реакція на інформацію не обов'язково має бути негативною, скоріше важлива асертивна позиція.

4. «Медіа – це гроші». За кожним інформаційним поводом існують стратегічно сплановані цілі, проаналізувавши які можна зрозуміти наскільки вони співпадають з особистими цілями реципієнта інформації.

5. «Медіа створюють погляди» – варто пам'ятати, що багато морально-етичних позицій, поведінкових моделей беруть свій початок не тільки з особистого досвіду, але і з норм, що транслюються за допомогою каналів масової інформації, а тому варто відслідковувати які з цих моделей є адекватними для сприйняття, а які потребують фільтрації [Ошибка! Источник ссылки не найден.].

Щоб справитись з інформаційними вимогами нашого модернізованого образу життя, ми часто звертаємось до інтернету. Це створює можливість заглибитися в тему для отримання додаткової інформації, і, по суті, нескінченно розширити її. Хоча доступ до інтернету дозволяє суспільству покращити знання і підвищити продуктивність праці, це все одно перешкоджає як нашій здатності аналізувати, так і в цілому, критично мислити через надмірне навантаження інформацією, яку необхідно проаналізувати. Таким чином існує потреба в поступовому формуванні у людини цієї здатності, поділяючи процес формування на окремі етапи, перші з яких матимуть місце ще в дитячому віці, але нестимуть в собі такі вимоги до дитини, які вона зможе досягнути, не втративши зацікавленості та ініціативи. По суті, те, як ми на даний час використовуємо доступ до інтернету скорочує потребу в допитливості, роздумах, розумінні речей і в кінцевому підсумку зберіганні інформації, а тому необхідно підсилювати цю потребу в дитині, схвалюючи її допитливість та заохочуючи до нового.

Також, варто акцентувати позицію, що інформація, яка розповсюджується засобами комунікації може бути створена будь-ким. Оскільки немає ніякого контролю якості інформації, опублікованої в інтернеті, виникає наша відповідальність за судження щодо моралі та честі. Цьому треба навчати і навчатися, особливо, враховуючи те, що їх формування відбувається у процесі взаємодії між дитиною і дорослим. Розвиток самостійності дитини у цей час супроводжується потребою співучасті в житті дорослих, спільній діяльності з ними. Прагнення до позитивної оцінки, підтримки і схвалення своїх дій сприяє організації процесу засвоєння дитиною моральних норм (за Л.С. Виготським). Існує необхідність розвитку більш критичного використання інформації з всесвітньої мережі і для учнів середніх та старших класів, так як на даному етапі якраз відбувається зміна референтних осіб від батьків та вчителів в сторону друзів, значна частина взаємодії з якими сьогодні відбувається за допомогою тих самих засобів інтернет комунікації. Отже, необхідне достеменне усвідомлення характеру та принципів дії кожного з джерел інформації для того, щоб користування ними приносило користь.

Література:

1. Тоффлер Е. Третья волна / Елвин Тоффлер., 2004. – 664 с.
2. Graham L. Critical Thinking in the Internet Era / L. Graham, P. Metaxas. // ACM. – 2003. – С. 70–75.
3. Halpern D. Thought and knowledge: an introduction to critical thinking / Diana Halpern. – Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers, 2002. – 480 с. – (4).
4. Livingstone S. Media literacy and the challenge of new information and communication technologies / Sonia Livingstone. // Communication review. – 2004. – №1. – С. 3–14.

5. Paris P. Critical Thinking and the Use of the Internet as a Resource / Paul G. Paris. // International Education Journal. – 2002. – С. 30–41.
6. Weyers B. The Internet's Impact on Our Thinking / Brent Weyers. // AP Literature Ms. Craff. – №3. – С. 1–16.
7. Worsnop C. Media Literacy Through Critical Thinking: Teacher Materials / Chris Worsnop. – Washington: NW Center for Excellence in Media Literacy, 1989. – 63 с.

*Ігнатенко О. С.,
заступник директора
з навчально-виховної роботи
середньої загальноосвітньої школи №2
м. Новомосковська Дніпропетровської області*

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ФОРМУВАННЯ ІКТ- КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Рівень суспільних очікувань щодо кваліфікованого викладання у загальноосвітній школі породжений станом розвитку сучасного інформаційно-технологічного середовища. Тому одним із провідних напрямків науково-методичної роботи стає підготовка учителя до творчої діяльності в умовах використання сучасного інформаційного інструментарію [2].

В основі науково-методичного супроводу у нашій школі лежить системно-діагностичний підхід. Плануючи роботу методичних структур, у школі проводиться моніторинг ІКТ-компетентності учителя. Це дозволяє виявити утруднення кожного педагога, з'ясувати їх причини, сприяє пошуку оптимальних шляхів їх подолання, дає змогу продуктивно будувати методичну роботу [1]. Аналіз середнього загального педагогічного стажу учителів школи (близько 25 років), рівня освітньо-кваліфікаційного забезпечення нашого навчального закладу (26 учителів, що мають першу та вищу кваліфікаційну категорію) свідчить про переважну орієнтацію учителів на традиційну методику викладання. ІКТ як педагогічну інновацію краще сприймають молоді вчителі, їх налічується лише 12%. Учителі з поважним педагогічним стажем потребують значної мотивації щодо оволодіння ІКТ.

Після визначення загальної кадрової ситуації проаналізовано готовність учителів до застосування ІКТ. Використані методи: спостереження за професійною діяльністю, бесіди, анкетування. Результати показали: виконувати стандартні дії в ОС Windows (робота з папками і файлами, налаштування робочого столу, використання стандартних застосунків тощо) вміють 69% учителів; працюють з носіями інформації (флешки, диски) 46%; володіють текстовим редактором на початковому рівні 74%, володіють більш упевнено 54%. Створювати прості презентації з текстом вміють 48% учителів; з малюнками, анімацією і відео – 28%., електронні таблиці використовують 12% опитаних. Уміють здійснювати пошук інформації в мережі Інтернет 70% педагогів, працюють з електронною поштою 85%, проблемою створення блогу або сайту переймаються 10% опитаних.

Але разом з тим, свої навички володіння ІКТ далеко не всі педагоги застосовують при на уроках. Причину цього вбачаємо в тяжінні до традиційної освітньої системи: педагогам, які мають солідний педагогічний стаж і які багато років викладали предмет за традиційною методикою, складно пристосуватись до нових умов. Однак, результати діагностики, допомагають розробити адекватний реаліям сьогодення науково-методичний супровід формування ІКТ-компетентності вчителів на різних рівнях.

Кадровий компонент науково-методичного супроводу реалізується, в першу чергу, через організацію навчання педагогів до впровадження ІКТ на базі ДООП та міського регіонального центру. Хоча більшість членів педагогічного колективу пройшли тематичні тренінги «Основи ІКТ», «Інтел», «Інтел 10.0», але не всі активно використовують набуті знання на практиці. Навчання на тематичних тренінгах («Медіакультура», «Соціальні сервіси Веб - 2.0.», «Формування медіа-освітньої компетентності»), на жаль, не є запорукою активного використання ІКТ-технологій у навчально-виховному процесі школи. Так, наприклад, тренінгові заняття «Використання інтерактивних дошок у навчально-виховному процесі» відвідало 12 педагогів. Застосовувати інтерактивну дошку стали лише 3 педагоги, що дало їм можливість активно використовувати на уроках фізики, математики, інформатики наочність вищого рівня – відеоматеріали, анімаційні фрагменти, інтерактивні моделі. Аналіз таких уроків показав, що заняття стали динамічними, яскравими, результативними. Учитель інформатики взяла участь у Всеукраїнському Конкурсі Педагогічної Майстерності «Панасборд Майстри – 2014», що свідчить про достатній рівень набутих навичок. Перед адміністрацією школи стоїть питання узгодження між тематикою запропонованих курсів з потребами та рівнем ІКТ – компетентності конкретного педагога.

Підвищення рівня ІКТ-компетентності педагога на рівні школи здійснюється різними засобами – через відпрацювання форм організаційно-педагогічних умов зростання ІКТ-компетентності педагогів (педрада, конференція, семінар-практикум, творча група, школа професійного зростання тощо) [4].

Всі засідання тематичних педагогічних рад (за річним планом) відбуваються із застосуванням ІКТ. Наприклад, на педагогічній раді «Організаційно-педагогічні умови створення освітньо - інформаційного середовища навчального закладу» було окреслено сучасні підходи до створення освітньо-інформаційного простору школи, показано можливості використання деяких технологій у навчально-виховному процесі. Результатом стало активне використання кейс-технологій у викладанні історії та правознавства, ментальних карт при викладанні біології, мультимедійної дошки на уроках математики, фізики, інформатики.

Засідання педагогічної ради «Проектна діяльність класного керівника як шлях формування життєвих навичок ХХІ століття» розкрила можливості створення проектів засобами ІКТ. 8 учителів початкових класів (25 % педагогів школи) стали використовувати проектно-технологічний підхід в організації навчально-виховної роботи. Вони відзначають, що переваги такого підходу пов'язані із зростанням їх професіоналізму, широкими можливостями для використання різноманітних інструментів та засобів ІКТ, а також з можливостями побудови нових стосунків з учнями. 3 учителя презентували свій досвід на міських методичних заходах. На сьогодні школа є опорним закладом по впровадженню проектних технологій.

У спрямуванні творчих пошуків педагогів щодо вивчення і впровадження перспективного досвіду з використання ІКТ у навчально-виховний процес

особлива увага у школі відводиться творчій групі, яка працює над темою «Впровадження Інтернет та медіаосвітніх технологій у навчально-виховний процес». Основним завданням цього методичного формування є вивчення наявного досвіду з питань впровадження ІКТ, його впровадження в своїй практичній діяльності, активне поширення і презентація серед педагогічного колективу.

Члени творчої групи рекомендують свої напрацювання на засіданнях методичних об'єднань, педагогічних радах, шкільній конференції. За період роботи творчої групи її членами напрацьовані методичні рекомендації «Створення медіапродуктів за допомогою монтажною програмою *Windows Movie Maker*», презентовано тематичний випуск електронної методичної газети «Розробка ментальних карт у програмі *FreeMind*», створено освітні ресурси у форматі 3-D книг через програму *Flip Book Maker*, проведено семінар - практикум щодо створення *буктрейлерів*. Активна участь учителів у творчій групі дає їм додаткові можливості для професійного зростання, вони є активними учасниками різноманітних професійних конкурсів різних рівнів. Наприклад, учитель фізики є учасником обласного етапу конкурсу «Учитель року», конкурсу «На кращий мультимедійний супровід до уроку» видавництва «Шкільний світ». Учителі – філологи є призерами «Панорами творчих уроків-2015» «Я – віртуоз у викладанні предмета» Національної академії педагогічних наук України. Активне створення буктрейлерів дозволило педагогам школи підготувати учнів до участі в обласному конкурсі буктрейлерів «Жива книга», де відзначено дипломом «За творчий потенціал» у номінації «Польська класична та сучасна література».

Психологічна готовність педагога управляти власним часом – запорука ефективності провадження ІКТ у навчально-виховний процес. Саме тому у річний план роботи включено психолого-педагогічний семінар «Як все встигати або тайм-менеджмент педагога». Головними завданнями зустрічі з елементами тренінгу було надати учасникам ефективні техніки управління часом; сформувані навички застосування основних принципів тайм-менеджменту; сприяти підвищенню особистої ефективності роботи кожного педагога.

Психолого-педагогічний семінар мав таку структуру:

1. Вступ (ведучий робить акцент на тому, що успішні люди використовують теоретичні здобутки сучасної науки зі сфери психології та менеджменту).
2. Очікування (педагоги озвучують очікування від заняття).
3. Мотивація (вправа «Колесо життя»).
4. Теоретичний блок (ознайомлення з технологіями ефективного використання часу - системою Франкліна, принципом Ейзенхауера, принципом Парето, діаграмою Ганта, технікою «жаба-мавпа-слон» та освоєння можливостей програмних продуктів *MS Office* при плануванні часу).
5. Педагогічний практикум (створення педагогічних ситуацій у використанні основних принципів тайм-менеджменту).
6. Рефлексія (аналіз очікувань від заняття).

Слід зауважити, що у розкритті теми брала участь не лише активна меншість вчителів, а й усі учасники педагогічного колективу. Тема семінару, принаймі, змусила всіх замислитися над можливостями управляти власним часом.

Індивідуальна робота учителя над науково-методичною темою – це, на наш погляд, найбільш дієва та актуальна форма науково-методичної роботи у школі. У процесі самоосвіти педагога нашої школи забезпечують зв'язок змісту

індивідуального самоосвітнього маршруту з науково-методичною проблемою, над якою працює педагогічний колектив. Наведемо деякі теми самоосвітньої діяльності учителів: «Впровадження медіатехнологій у навчально-виховний процес при викладанні фізики», «Інтерактивна дошка на уроках математики крок до підвищення мотивації навчання», «Використання учнівського мовного портфоліо у формуванні позитивної мотивації навчання», «Підвищення ефективності уроку біології засобами сучасних медіа».

На початку навчального року кожен педагог складає план самоосвітнього маршруту на поточний навчальний рік. Рекомендації адміністрації допомагають педагогу реально відібрати питання для самостійного опрацювання, зосередити увагу на головних напрямках свого самовдосконалення. Упродовж навчального року аналізуються відвідані заняття, проведені заходи тощо. Адміністрація допомагає осмислити та обґрунтувати вдалі моменти в роботі, а, разом з тим, – виявити недоліки в роботі, певні труднощі, проаналізувати причини їх появи та допомогти скорегувати план самоосвітньої діяльності. У процесі підвищення власної ІКТ-компетентності педагогами нашої школи накопичено певний досвід: розроблено пакет стандартного планування з теми (біологія), створений електронний каталог «Віртуальна лабораторія з хімії 11 класу», розроблено комплект дидактичного матеріалу з математики, розроблено навчально-виховні проекти у початковій та середній школах, створено та наповнюються особисті методичні блоги учителів початкових класів, фізики, інформатики, історії, біології.

Головне у супроводі самоосвітньої діяльності – позбутися формального підходу, вчасно надати методичну допомогу та здійснити адміністративний контроль.

Таким чином, поступові управлінські кроки забезпечують формування ІКТ – компетентності педагогів нашої школи, що, в свою чергу, сприяє підвищенню іміджу навчального закладу.

Література:

1. Грабовський П. П. Інформаційна компетентність учителя середньої школи / П. П. Грабовський // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2008. – №37. – С. 118–123.
2. Національна доктрина розвитку освіти. – К., 2002.
3. Покроева Л. Формування інформативної компетентності як фактор особистісно-професійного зростання педагогів. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.stattionline.org.ua/pedagog/106/18989-formuvannya-informativno%D1%97-kompetentnosti-yak-faktor-osobistisno-profesijnogo-zrostannya-pedagogiv.html>
4. Папернова Т.В. Формування ІКТ-компетентності педагога в системі неперервної освіти [Електронний ресурс] // Матеріали інтернет-конференцій на сайті Scientific World. – Режим доступу: <http://www.sworld.com.ua/index.php/ru/pedagogy-psychology-and-sociology-311/interactive-learning-technologies-andinnovations-in-education-311/7417-formuvannya-ktkmpetentnost-teacher>

*Калініченко С. Г.,
вчитель –методист
Вчитель біології
КЗ «Вербківська ЗШ І-ІІІ ступенів»
Павлоградського району
Дніпропетровської області*

ВИКОРИСТАННЯ ІКТ НА УРОКАХ БІОЛОГІЇ, ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ

Вчитель повсякденно шукає відповідь на питанні як підвищити інтелектуальний потенціал дітей, яким шляхом на уроках біології організувати пошук знань, зробити їх системними, цілісними, дійовими, як дати не певну суму знань, а навчити дітей орієнтуватись в цьому світі, щоб використати свої знання в повсякденному житті.

Національною доктриною розвитку освіти в Україні у ХХІ столітті визначено, що одним із пріоритетних напрямів її розвитку є впровадження в усі ланки освітньої галузі сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечить подальше вдосконалення навчально-виховного процесу, підвищення якості, доступності і ефективності освіти, вироблення у підростаючого покоління вмінь і навичок, необхідних для практичного використання у сучасному інформаційному середовищі.

Змінюються й механізми здобуття знань учнями: пріоритетним стає вільний доступ до інформаційних ресурсів, самонавчання, вміння знайти і відібрати потрібну інформацію. Це допоможе їм потім самостійно підвищувати свій професійний рівень, навчатися протягом усього життя.

Знайомство із дослідженнями вчених і педагогів-практиків Жалдака М.І., Жука Ю.О., Бикова В.Ю., Пушкарьової Т.О., Козленка О.Г. та інших переконало у тому, що ІКТ є не тільки потужним засобом підвищення якості навчання на сучасному етапі розвитку середньої освіти, але і важливим засобом формування світогляду особистості, інтеграції уявлень підростаючого покоління про світ. Значні можливості ІКТ дозволяють реально забезпечити кожному учневі дійсно рівний доступ до якісної освіти. Тому згодна з думкою академіка НАПНУ Жалдака М.І., що вивчення й обґрунтування необхідних напрямків використання ІКТ в навчальному процесі слід вважати однією з найважливіших педагогічних задач.

Впровадження комп'ютерів у навчальний процес не тільки звільняє від рутинної частини організації навчального процесу, а й дає змогу створити багатий довідковий та ілюстративний матеріал, поданий у найрізноманітніших формах – текстовій, графічній, анімаційній, звуковій та у вигляді відеоефектів. Використання комп'ютерних програм активізує всі види діяльності людини: розумову, мовну, фізичну, перцептивну, що прискорює процес засвоєння матеріалу. Застосування мультимедійних засобів і технологій дає змогу побудувати таку схему навчання, в якій доречно поєднання звичайних і комп'ютерних форм організації навчального процесу, створює нову якість у формуванні системи знань.

Комп'ютер з мультимедіа в руках учителя стає дуже ефективним технічним засобом навчання. Одночасно впливаючи на зоровий та слуховий аналізатори, він оперативно відповідає на дії користувача, підтримуючи справжній зворотний зв'язок, тобто працює в інтерактивному режимі.

Застосовуючи на уроках біології мультимедійні технології, вчитель може демонструвати: мікросвіт клітини; ріст і розвиток організмів, еволюцію живих систем, розвиток життя на Землі, тобто за короткий час демонструвати процеси, які проходять впродовж місяців, років і навіть століть; знайомити з явищами що мають звукове відображення; проводити практичні та лабораторні роботи. Все це дозволяє вивести сучасний урок на якісно новий рівень; підвищувати статус вчителя; впроваджувати в навчальний процес інформаційні технології; розширювати можливості ілюстративного супроводу уроку; використовувати різні форми навчання та види діяльності в межах одного уроку; ефективно організовувати контроль знань, вмінь та навичок учнів; полегшувати та вдосконалювати розробку творчих робіт, проектів, рефератів.

У процесі переходу від традиційних методик викладання до навчання з використанням ІКТ, переді мною, як учителем, виникає проблема вивчення інформаційних засобів навчання, оптимальних у співвідношенні організації і результатів навчального процесу, зокрема, формування в учнів певних предметних компетентностей як передумови їх подальшої професійної освіти.

Наявність у школі комп'ютерного комплексу, прикладного програмного забезпечення, мультимедійної дошки, проектора, проходження курсу за програмою «Intel. Навчання для майбутнього», курсів Panasonic по впровадженню інтерактивного комплексу Panasonic, дало можливість оволодіти навичками роботи в програмах Smart Notebook, Elite Panaboard, дозволяє мені використовувати комп'ютерні технології навчання на уроках біології, що здійснюється, в основному, у таких напрямках:

- по-перше: інформаційна підтримка предмета за допомогою стандартного програмного забезпечення («Бібліотека електронних наочностей», електронний посібник «Біологія людини» тощо), та новітніх програм Smart Notebook, Elite Panaboard;

- по-друге: розробка уроків із застосуванням мультимедійного проектора, що допомагає ілюструвати теоретичний матеріал, та залучати до активної діяльності учнів;

- по-третє: проведення віртуальних лабораторних і практичних робіт;

- по-четверте: створення і демонстрування учнівських презентацій з точки зору вчителя-предметника, використання комп'ютерних технологій у навчанні біології дозволяє мені:

- змінити спосіб організації засвоєння змісту навчального матеріалу;
- реалізувати діяльнісний підхід до навчання біології;
- більш широко здійснити мотивацію навчальної діяльності,
- підвищити пізнавальну активність, зацікавленість, ефективність самостійної роботи учнів;
- розширити можливості варіювання різноманітних форм взаємодії вчителя та учня; залучати до роботи практично кожного учня(використовуючи диференційований підхід у навчальному процесі);
- виявити труднощі кожного, що виникають у ході заняття на знайти способи їх подолання;
- підвищити результативність навчального процесу;
- виховувати особистість, яка може комфортно відчувати себе в інформаційному суспільстві.

Використання інформаційно-комунікативних технологій в навчально-виховному процесі для оптимізації навчання, формування інформаційної компетентності учнів, критичного і логічного мислення, розвитку пізнавальної активності та творчих здібностей учнів.

Звичайно ІКТ ніяким чином не замінить «живе» знайомство з природою, виходи на екскурсії, похід до музею, роботу з мікроскопом, гербарієм, вологими препаратами, колекціями, проте за ними майбутнє. Урок з використання ІКТ стає більш наочним, цікавим, складний матеріал стає зрозумілішим для учнів.

Підготувати такий урок складно, проте вчитель – це людина, яка не тільки вчить інших, а й вчиться сама все життя.

В.О.Сухомлинський наголошував: «Учитель готується до найкращого уроку все своє життя», а професіоналізм учителя у школі складають: базові знання з предмету, володіння сучасними методиками, організаційні здібності, виховання поваги до свого предмета, прагнення до самовдосконалення, здатність бачити в учневі особистість. Стрижнем майстерності вчителя є його компетентність, яка не дозволяє йому працювати нижче відповідних стандартів та передбачає успішну здатність приводити у відповідність свою роботу з новими вимогами життя і суспільства.

*Коляда І. Г.,
старший викладач кафедри управління
інформаційно-освітніми проектами
КВНЗ «Дніпропетровський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти»*

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНА КУЛЬТУРА ОСОБИСТОСТІ

В умовах інформатизації освіти велику роль у міжособистісних стосунках суб'єктів навчально-виховного процесу відіграє інформаційно-комунікативна культура. Актуальність формування інформаційно-комунікативної культури особистості пов'язана із розширенням впливу на суспільство Інтернет та медіа освітніх технологій.

Мета дослідження: проаналізувати дефініції поняття «інформаційно-комунікативна культура». Досліджуючи проблему інформаційно-комунікативної культури, акцентувати увагу на особистості.

Питанням інформатизації суспільства та формуванню інформаційної культури присвятили свої праці Н.І. Гендіна, Г.Р.Генсерук, Б.С. Гершунский, М. Кастельс, В.Г.Кремень. Компонент комунікативної культури особистості досліджують А.В. Мудрик, В.В. Панченко, В.І. Саф'янов.

Основою поняття «інформаційно-комунікативна культура» є поняття «культура», а означення «інформаційно-комунікативна» виконує функцію уточнюючої характеристики. Таким чином, багатоаспектне поняття інформаційно-комунікативної культури будемо розглядати як поєднання інформаційного змісту та комунікативних можливостей діяльності особистості в інформаційному суспільстві. З огляду на розвиток інформаційного суспільства, визначення поняття «культура» запропонував Ю Лотман: «Культура є пристрій, що виробляє інформацію.» Вчений дотримувався думки, що культура створена з комунікаційних

процесів, які засновані на виробництві та використанні знаків [1]. Виділяючи компонент комунікації, А.В. Мудрик визначає, що культура «являє собою систему знань, норм, цінностей і образів, прийнятих в суспільстві і вміння органічно, природно і невимушено реалізувати їх в діловому й емоційному спілкуванні» [2].

Традиційні основи культури змінюються під впливом комунікаційного та інформаційного аспектів, що забезпечують можливість мережевої взаємодії, безперешкодного швидкого обміну інформаційними продуктами. Таким чином, інформаційно-комунікативна культура, як складова загальної культури, стала домінуючим фактором в епоху глобалізації, що впливає як на формування цінностей і потреб світового співтовариства, так і на розвиток життєвих навичок, що отримали статус «навичок XXI століття» [3, с.17].

Саме поняття інформаційно-комунікативної культури дозволяє говорити про формування відповідних якостей особистості, пов'язаних з вміннями та навичками, необхідними людині XXI століття. В основу системи навичок покладено вимоги сьогодення:

- освоєння глобального культурного контексту;
- входження у відкритий освітній простір завдяки підвищенню ролі дистанційної освіти;
- розуміння та вміння міжкультурної комунікації, як способу інтеграції у суспільні відносини між суб'єктами соціуму.

Основними показниками розвитку інформаційно-комунікативної культури є ступінь сформованості особистісно-діяльнісного компоненту – умінь та навичок.

Досліджуючи інформаційну культуру, Г. Генсерук виділяє критерії формування інформаційної культури особистості, серед яких: уміння адекватно формулювати свою потребу в інформації, уміння ефективно вести пошук необхідної інформації, уміння адекватно відбирати й оцінювати інформацію, наявність комп'ютерної грамотності [4, с.89]. Зважаючи на комунікативний аспект досліджуваного поняття, В.Панченко визначає критерії формування комунікативної культури, а саме, уміння донести інформацію, підтримувати контакти, досягати певні цілі в спілкуванні [5, с.51].

Таким чином, можемо зробити висновок, що предметом інформаційно-комунікативної культури слід вважати процес духовного зростання, саморозвитку та соціалізації особистості під час пошуку, обробки та засвоєння інформації, її передачі в ході соціальної взаємодії.

Література:

1. Лотман Ю.М. Избранные статьи в трех томах. Т.1. Статьи по семиотике и топологии культуры. Таллин: Александра, 1992. С. 9-247.
2. Мудрик, А.В. Социализация и смутное время / А.В. Мудрик. – М.: Знание, 1991. – 78 с.
3. P.Griffin at al.(eds.), Assessment and Teaching of 21st Century Skills, 2012, pp 17-66
4. Генсерук Г. Формування інформаційної культури викладача вищої школи [Електронний ресурс] / Г.Р. Генсерук // Вісник Львів. Ун-ту Серія педаг. 2009. Вип. 25. Ч. 4. С. 89–93 – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Natural/VLNU/Ped/2009_25-4/11_Henseruk.pdf
5. Панченко В. Комунікативна культура майбутнього фахівця: теоретичний аналіз [Електронний ресурс] / В.Панченко // Науковий вісник

*Куркай Н. В.,
учитель-методист, учитель химии
учебно-воспитательного комплекса
№ 148 «Планета Счастья»,
г. Днепр*

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРНЕТ И МЕДИАОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ДЛЯ ФОРМИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННОЙ ЛИЧНОСТИ НА УРОКАХ ХИМИИ

Сегодня мир, в котором придется жить нашим детям, меняется в четыре раза быстрее, чем раньше. Кроме того, новое поколение детей живет в информационном обществе, использует компьютеры, мобильные телефоны, Интернет и другие способы коммуникации.

Развитие современной науки и техники ставит перед школой ряд проблем, одна из которых состоит в том, что человек должен учиться всю свою жизнь, чтобы найти своё место в постоянно изменяющемся мире. Такой человек должен уметь творчески мыслить, уметь находить множество вариантов решения проблем при одних и тех же условиях, то есть быть креативной, инновационной личностью.

Задача современного образования - развитие инновационного, творческого потенциала, основанного на креативных способностях, критическом мышлении. Формирование такого индивида, возможно только при реализации личностно-ориентированного подхода к образовательному процессу.

Особое место в современном образовании занимает медиаобразование – media – education – которое сформировалось в педагогической науке в конце XX века.

В нашем учебно-воспитательном комплексе № 148 «Планета Счастья» медиаобразование рассматривается как процесс развития личности с помощью средств массовой коммуникации с целью формирования навыков культуры общения с медиа, умения поиска, восприятия, анализа и оценки информации, развития творческих, коммуникативных способностей, критического мышления.

Использование медиаресурсов при обучении разным предметам, в том числе и химии, позволяет формировать системные познания школьниками процессов и явлений окружающего мира с пониманием взаимосвязей между ними.

Чтобы научить школьников мыслить и действовать самостоятельно, необходимо создать атмосферу сотрудничества, взаимодействия между учителем и учениками, когда учитель выступает лишь в роли помощника и консультанта при освоении предмета.

Химию традиционно считают «тяжелым» предметом. По шкале степени трудности предметов, которую разработали Н.П. Гребеняк и В.В. Машинистов, химия получила 5,3 балла и заняла четвертое место после геометрии (6,0 баллов). Алгебры (5,5 баллов) и иностранного языка (5,4 балла). Исходя из ограниченного количества часов в программе, педагог должен искать новые, более прогрессивные формы и методы деятельности.

Процесс обучения требует от ребенка напряженной умственной деятельности и активного собственного участия в этом процессе. Пояснения и демонстрации сами по себе никогда не дадут настоящих, крепких знаний. Этого результата можно достигнуть только при помощи активного (интерактивного) обучения., которые в наибольшей мере отвечают личностно ориентированному подходу в обучении.

Поэтому в моей работе учителя химии сегодня объединяются интерактивное личностно ориентированное обучение и информационно-коммуникативные технологии. Компьютер в моей работе не только является вспомогательным средством для организации учебно-воспитательного процесса, оптимизации изложения нового учебного материала, создания наглядности на уроке, моделирования различных химических процессов, создания тестов, но и инструментом для получения необходимой информации, выполнения тренировочных упражнений, проверки результатов своего труда, рефлексии.

Сегодня на первый план в развитии коммутационных каналов выходит Интернет, который предлагает всем пользователям широкие возможности для получения и передачи информации, в котором любой потребитель информации может превратиться в её активного пользователя, а учитель получает необходимый инструмент для формирования творческой личности.

Использование «облачных» технологий на уроках химии позволяет интенсифицировать образовательный процесс, ускорить передачу знаний, повысить качество образования. «Облачные» технологии позволяют изменить формы и методы обучения, способствуют творческому применению знаний, открывают широкие возможности для коммуникации, совместных проектов, дистанционного обучения, повышают интерес к предмету, формируют творческую компетенцию, развивают умение самостоятельно мыслить то есть способствуют формированию инновационной личности.

С целью использования и обмена информацией я использую «облачные» хранилища, такие как Google-диск, Dropbox, Яндекс-диск, cloud mail.ru. «Облачные» хранилища позволяют хранить и обмениваться информацией, совместно работать над проектом, дистанционно обучаться.

«Облачные» технологии – альтернативная форма организации учебного процесса, преимущества которых перед традиционными технологиями заключаются в персонализации образования, кооперативного обучения, интерактивности, гибкости и мобильности. Учиться на уроках можно имея не только компьютер, планшет, но и смартфон.

Применение интерактивных досок онлайн на уроках химии, таких как Padlet или Linoit, позволяет учащимся более осмысленно проходить каждый этап урока, проводить самоконтроль и рефлексю.

При помощи онлайн сервисов можно создавать и использовать дидактический материал и на уроке и при выполнении домашних заданий. При этом учащиеся могут стать авторами или соавторами таких материалов: викторин, тестов, карточек, кроссвордов, пазлов, стенгазет, коллажей, комиксов, публикаций, сайтов. Для этого я использую такие онлайн ресурсы как Cross.highcat.org, Puzzlecup.com, Getkahoot.com, интерактивные картинки ThingLink, интерактивные задания на LearningApps.com и другие.

В нашей школе медиаобразованию уделяется большое внимание: у нас есть школьное телевидение, школьная газета, сайт школы, три компьютерных класса,

виртуальная лаборатория для химии, физики и биологии. Все классы оборудованы мультимедийными проекторами, смарт-досками. Кабинет химии в 2016 году принимал участие в городском конкурсе «Лучний кабинет химии – 2016» и занял первое место.

Медиаобразование – необходимое условие для формирования новой, инновационной личности в современном информационном обществе, а применение Интернет и медиаобразовательных технологий позволит изменить формы и методы обучения от передачи знаний к их активному поиску и усвоению, формируют творческую компетентность, развивают умение самостоятельно мыслить.

*Луньова Ю. О.,
вчитель інформатики
НВО ліцей нових інформаційних технологій
м. Кам'янське*

ОСВІТНІЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ МЕДІАПРОСТІР РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Метою дослідно-експериментальної роботи педагогічного колективу НВО-ліцею НІТ за темою «Використання Интернет – та медіаосвітніх технологій у навчально-виховному процесі сучасної школи та їх вплив на становлення інноваційної особистості» є розробка, апробація та впровадження в теорію і практику освітнього закладу методології та інноваційних технологій на основі інформаційних засобів навчання, створення відкритого інформаційного освітнього простору. Інформаційне освітнє середовище в комплексі з методичним і технологічним супроводом розглядається як цільове, процесуальне й інструментальне забезпечення навчання, виховання й розвитку особистості. Основним принципом побудови відкритого інформаційного простору є співпраця і рівноправне інформаційне партнерство вчителя і учня.

НВО-ліцей НІТ є закладом розвитку творчої особистості, тому першочерговим завданням є побудова створення умов для успішної соціалізації обдарованих учнів в освітньому інфомедіапросторі.

Концептуальною основою створення моделі освітнього інфомедіапростору є соціально – комунікаційний підхід до медіа освіти, який передбачає розуміння медіакультури як загального рівня пристосування до нових умов життя, медіаграмотності – як сукупності навичок використання комунікаційної техніки і технологій і медіакомпетентності – як сукупності умінь використання медіатехнологій на різних рівнях суспільної діяльності.

В освітньому процесі ліцею НІТ зростає роль віртуальних навчальних Интернет-середовищ для вчителів і учнів. Технології Web 2.0 в освітньому процесі надають можливості для одночасної реалізації як індивідуальних траєкторій процесу навчання, так і колективних методів вирішення навчальних завдань. Набуває популярності в педагогічній практиці такий вид діяльності, як створення освітнього простору для класу за допомогою колективного блогу. Колективні навчальні блоги використовуються як:

- Майданчик для дискусій.
- Майданчик для організації дистанційного навчального курсу.

- Середовище для організації мережевої дослідницької діяльності учнів.
- Простір для проведення мозкових штурмів.
- Презентація результатів дослідження за допомогою сервісів спільного зберігання мультимедійних даних

Відкрита освіта дозволяє зацікавленим, творчим педагогам запроваджувати викладання авторських факультативних та елективних курсів. Мережевий курс - це дидактичний інтерактивний комплекс для навчання переважно в середовищі Інтернет, поза чіткими часовими рамками. Система подання знань повинна забезпечувати безперервність і повноту дидактичного циклу дистанційного процесу навчання, який включає подання теоретичного матеріалу, забезпечення тренувальної навчальної діяльності й контролю засвоєння знань, інформаційно-пошукову діяльність. Для створення онлайн-курсів ми використовуємо освітню платформу Eliademy (адреса сайту <http://eliademy.com>). Функціональна й дуже проста у використанні платформа дозволяє розміщати матеріали й завдання, вести журнал успішності, спілкуватися з учнями на тематичних форумах, створювати сертифікати про закінчення курсу. Мережеві курси для педагогів та учнів розміщуються на сайті «Віртуальний лицей». Впровадження таких курсів вирішує проблему навчального перевантаження учнів, дає учням можливість будувати власну освітню програму.

В умовах відкритого інформаційного освітнього простору відбувається зміна культури навчального закладу й ролі викладача в навчальному процесі. У зв'язку з акцентом на самостійне придбання знань підсилюється консультативна й коректувальна спрямованість навчальної діяльності педагога. В умовах надлишкової наукової й навчальної інформації, надаваної учню сучасними технологіями, зростають вимоги до професійної підготовки викладача в області основної й суміжних навчальних дисциплін. Істотно підвищуються також вимоги до особистісних, загальнокультурних, комунікативних якостей викладача.

Метою системи інформаційної підготовки педагога є його адаптація в інформаційному освітньому середовищі, розвиток творчого потенціалу, формування інформаційної культури. Методична рада працює над розробкою моделі формування готовності педагогів НВО до використання Інтернет та медіаосвітніх технологій у професійній діяльності, що представляє собою взаємозв'язок науково-методичних, інформаційних й організаційних засобів і форм освоєння педагогами теоретичних аспектів ІКТ у навчанні й методів застосування їх на практиці. В ході експериментальної роботи визначені критерії готовності всіх суб'єктів навчально-виховного процесу до впровадження інновацій по використанню медіаосвітніх технологій:

- володіння знаннями освітнього менеджменту, система знань про керування як провідну діяльність фахівця; компетентність в області управління системою «учитель – учень»;
- володіння основами управління інформаційними системами, знаннями науково-методичних основ і стандартів у галузі ІТ; уміннями техніко-економічного обґрунтування і практичної реалізації ідей щодо розробки та застосування інформаційних систем у різних освітніх галузях;
- інноваційна культура вчителя: уміння застосовувати інновації в ресурсному забезпеченні освітнього процесу; уміння критеріально-обґрунтованого вибору педагогічних технологій для конкретного освітнього процесу; уміння оцінити ефективність використання конкретної технології;

- рівень компетентності в теорії й практиці диференціації навчання й виховання школярів;
- позитивна динаміка навчальних досягнень учнів;
- прагнення до узагальнення й поширення власного педагогічного досвіду.

Для методичного забезпечення самоосвітньої роботи педагогів розробляються дистанційні курси, розміщені на сайті «Віртуальний лицей». Активне вивчення курсу «Технології відкритої освіти» дозволить педагогові:

- усвідомити змістовну сутність дистанційного навчання як складової частини системи відкритої освіти, можливості його застосування в середній школі;
- засвоїти теоретичні основи навчання в сучасних інформаційно-освітніх середовищах, класифікацію й варіанти організації Інтернет-навчання;
- знати й уміти використати при практичному навчанні організаційні форми проведення занять в Інтернеті;
- уміти розробляти учбово-методичні й інформаційні комплекси.

Моделювання інформаційних освітніх середовищ довузівської підготовки, їх організаційних, методичних та змістових компонентів, обумовлене стратегіями випереджаючої, безперервної, відкритої освіти, забезпечує підвищення якості навчання, стимулює розробку технологій, центрованих на формування інноваційного мислення, підвищує ефективність педагогічної й навчальної праці.

Медіаосвітні технології в навчально-виховному процесі НВО-лицею НІТ стали частиною системи вільного гармонійного розвитку особистості, засобом навчання здібної, обдарованої, талановитої молоді, залучення її до систематичної пошукової, науково-дослідницької, експериментальної діяльності. Таким чином, вся організація освітнього процесу та уклад життя в НВО-лицей НІТ покликані створювати для учнів умови для досягнення ними успіху з наданням широкої можливості вибору тих видів діяльності, які входять до сфери їх інтересів і сприяють формуванню інноваційної особистості та формуванню життєвих компетентностей ліцеїста.

*Найдьорова Л.А.,
доктор психологічних наук,
заступник директора з наукової роботи
Інституту соціальної та політичної
психології НАПН України,
завідувач лабораторії психології
масової комунікації та медіаосвіти*

МАСОВА МЕДІАОСВІТА МОЛОДІ ЯК ЧИННИК НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ПЕРЕБУДОВИ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Розвиток медіаосвіти в Україні набирає позитивної динаміки, все більше людей розуміють необхідність цілеспрямованої підготовки дитини до здорової і безпечної взаємодії з інформаційним простором. Без користування сучасними медіа сучасна людина не може досягти успіху в жодній сфері професійної діяльності, не може бути повноцінним громадянином інформаційного суспільства. Завдяки багаторічним зусиллям вчителів новаторів, які прокладають шлях шкільній

медіаосвіті у всеукраїнському експерименті, педагогічна спільнота розуміє, що мало лише технічної компоненти і комп'ютерної грамотності, дитині потрібно допомогти зорієнтуватися в світі інформації, навчити тому, як добувати потрібну достовірну інформацію, якими способами перевіряти правдивість медіаповідомлень, як реалізовувати свої громадянські права з використанням медіа, ефективно взаємодіяти з владою та іншими суспільними інституціями.

Наша країна здійснює сьогодні низку реформ, у тому числі й в освіті, але знаходиться в стані глибокої соціальної кризи довіри населення до всіх органів влади, а також у стані інформаційної війни. У цих умовах застарілі моделі комунікації стають не просто нормативними складнощами, а кардинальними бар'єрами на шляху поступального розвитку. Відсутність підтримки реформ з боку громадськості, низькі темпи налагодження систематичного партнерського діалогу і співпраці у розробці та реалізації програм – це ризики комунікаційної політики, які можуть поставити під загрозу зриву і реалізацію реформ в освіті.

Загалом інформаційна політика в Україні тривалий час залишалася тим компонентом державної стратегії, що забезпечував однобічне інформування населення, зворотній зв'язок владу не цікавив. Розвиток громадянського суспільства, впровадження демократичного врядування, становлення публічної політики дали поштовх до зміни відносин, які тепер передбачають налагодження двосторонньої взаємодії між органами державної влади та громадянами і громадськими об'єднаннями, встановлення ефективних комунікацій, спрямованих на отримання консолідованого результату такої взаємодії. На цьому загальному фоні має розгортатися реформування освіти і вибудовуватися відповідна комунікаційна політика.

Однак, рівень участі громадян в суспільних процесах, хоч і значно виріс після Революції Гідності, але залишається достатньо низьким, спрямовуються зусилля на те, щоб «загасити пожежу» і забезпечити виживання, а не на консолідацію зусиль і переведення країни на нові умови життя. Довіра настільки підірвана, що не дає можливості консолідуватися навіть найбільш активному прошарку – волонтерам. У роботі громадських організацій за даними опитування Інституту соціальної та політичної психології НАПН України в 2015 році брали участь тільки 6,5% громадян, у діяльності волонтерських організацій 8,3% (здійснювали збір коштів, речей, харчів, ліків, особисто перевозили зібране в зону АТО, доглядали поранених і хворих, ремонтували техніку тощо). Натомість, 39,9% в організованих формах волонтерської діяльності участі не брали, але допомагали як могли (перераховували гроші, робили інші пожертвування, надавали житло тощо). Тобто потенціал громадян, які активно включаються у волонтерство, не достатньо реалізується в формі об'єднань. До того ж рівень медіаосвітньої підготовки громадян до здійснення двосторонньої моделі комунікації в державі також не є достатнім. Це стосується як окремого громадянина, так і їхньої участі в об'єднаннях, які призвані краще захищати інтереси групи громадян.

Таким чином, про важливість формування медіаграмотності як захисного засобу протистояння інформаційній війні, медіаосвітня спільнота вже має достатньо узгоджену позицію. Чим більше буде розвинуте критичне мислення молоді, здатність виявляти інформаційні операції, перевіряти достовірність повідомлень і вимагати якості надання послуг від медіа, тим менш вразливим до медіаманіпуляцій ворога буде населення України.

Маємо підготувати також молоде покоління до активної участі в системі комунікацій держави. Мова іде не тільки про виховання активної громадянської позиції, але й про формування медіакомпетентностей, здатності ефективно комунікувати, робити відповідні запити, розуміти схеми руху інформаційних повідомлень у різних підсистемах соціуму, вимагати відповідальності і якості надання адміністративних послуг, використовуючи медіа. А для цього потрібно розуміти психологію медіавиробника і мати відпрацьовані комунікаційні уміння. Саме на ці завдання має бути спрямована медіаосвіта в старшій школі, в яку приходять учні, які отримали медіаосвітню підготовку в попередніх класах.

Ці два пріоритети – інформаційна безпека і розвиток двосторонньої комунікаційної системи в державі визначають завдання удосконалення і подальшого розвитку медіаосвіти.

Осипова Ю. В.,

викладач Індустріального коледжу

ДВНЗ «Криворізький національний університет»

ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТІСНИХ ХАРАКТЕРИСТИК МОЛОДІ ПІД ВПЛИВОМ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ТА ПОРОДЖЕННЯ НЕГАТИВНОЇ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ

Сьогодення характеризуються повсюдним впровадженням у життя науково-технічних досягнень в області інформаційних і комунікаційних технологій.

Особливо потужний вплив на молодь здійснює телебачення. Телевізор стає для підлітка одним із основних джерел інформації. За даними дослідників(І.Черезова, Д.Салюк) український підліток за середньостатистичними показниками проводить біля телевізора 3-5 годин на добу (для порівняння: польський підліток дивиться телевізор 2-4 години на добу, у вихідні – до 5 годин). Телевізор розповідає чи показує підлітку значно більше, ніж батьки, друзі чи вчителі і досить часто саме цьому побаченому і довіряють підлітки, а іноді навіть більше ніж рідним і близьким. Якщо сформована особистість може критично оцінювати всю телепродукцію і відмежовувати уявну реальність від дійсності, то молодь часто ці телевізійні схеми сприймає як план для реалізації в реальному житті і у неї поступово формується кримінальний стиль мислення. Якщо тебе образили — ти повинен дати здачі і знищити кривдника, якщо ти розумієш, що не можеш досягнути того, чого прагнеш законними методами, то не страшно в чомусь переступити межу.

У результаті маємо звикання уявлення, що основний шлях вирішення більшості проблем – насильницький, та формування вельми дивних взірців для наслідування. Дані соціологічного дослідження канд. псих. наук О.Ю. Дроздова (Інститут психології ім. Г.С.Костюка АПН України) зазначають, що 58% молоді прагнуть копіювати поведінку телегероїв, здебільшого з іноземних фільмів, а 37,3% молоді взагалі готові вчинити протиправні дії, наслідуючи телегероїв.

Наукові дослідження підтверджують негативний вплив телебачення на збільшення рівня злочинності. Зокрема дослідженнями В.І.Ролінського встановлено, що рівень злочинності в тій чи іншій країні зростає через 10-15 років після появи в ній телебачення з елементами насильства та агресії. Інший відомий

експерт в галузі інформаційного простору Борис Потятиник наводить факти декількакратного росту підліткової злочинності, що відбувався паралельно з наступом телебачення.

Варто створювати певні просвітницькі програми, зокрема здійснювати навчання дітей вмінню аналізувати побачене на екрані, зіставлення його з реальним життям, вмінню оцінити побачене якомога різноманітніше, дати кілька прочитань одного кадру. Варто також вивчати і використовувати досвід зарубіжних країн.

Але як би держава не забороняла ті чи інші фільми чи сайти з елементами насилля чи розпусти, якщо батьки не будуть приділяти значної уваги своїм дітям, і в родині не буде створена атмосфера довіри і любові, то ніякі заборони не діятимуть. Батьки повинні своїм власним прикладом надихати дітей на добрі справи і бути для них моральним авторитетом, і тоді дітей не буде тягнути до заборонених речей.

Однією з складових комунікаційних технологій виступає використання інформаційних ресурсів мережі Інтернет. Але, незважаючи на те, що можливості, надані суспільству мережею Інтернет, дійсно грандіозні, помітний і широкий спектр породжуваних нею небезпек. Одержуючи безсумнівні переваги від використання інформаційних систем, суспільство поступове входить у залежність від їхнього нормального функціонування.

Ряд небезпек пов'язаний зі спробами певних сил використовувати інформаційні можливості мережі для формування суспільної думки, впливу на маси з метою досягнення своїх інтересів. Безумовно, інформаційному впливу найбільшою мірою піддається найбільш масова й активна частина аудиторії Інтернету - молодь. На молодих людей буквально обрушується потік інформації, значну частину якої вони просто не в змозі адекватно сприйняти. Частина матеріалів, поданих в упередженому виді, здатна привести до моральних деформацій, породити агресію, прагнення до прояву насильства.

Так, відсутність налагоджених правових механізмів впливу на інформацію, що представляється в комп'ютерних мережах, дозволяє розміщати тут матеріали відверто фашистського, расистського змісту, порнографічну продукцію з елементами насильства, пропаганда самогубства і т.д.

У цьому середовищі представлені практично всі соціальні шари і вікові групи населення, на основі спільності інтересів створюються численні "віртуальні" групи суб'єктів, які географічно відмежовані один від одного. У таких групах складається своя внутрішня соціальна ієрархія, з'являються формальні і неформальні лідери. Тут одержують розвиток невідомі раніше форми спілкування і взаємодії людей, йде процес формування особливої субкультури.

Спостереження показують, що мережеве середовище, як і соціальне середовище в цілому, впливає на особистісні характеристики людей, соціально-психологічні характеристики представлених у ній груп, породжує відповідну мотивацію поведінки, обрання конкретних засобів досягнення цілей (у тому числі протиправних). Саме тому мережеве середовище все частіше виступає предметом досліджень, спрямованих на вивчення особливостей спілкування і взаємодії користувачів, форм самовираження особистості, характеристик особливих "віртуальних колективів". Стає очевидним, що процес становлення соціальних відносин у новому інформаційному середовищі, не підкріплений у достатній мірі ні

відповідними законодавчими, ні моральними установками, породжує невідомі раніше форми негативної девіантної поведінки, особливо серед молоді.

Спілкуючись в Інтернет, він може не тільки на час "змінювати" стать і ім'я, з'являтися перед співрозмовником в іншому фізичному вигляді, але навіть створювати свій новий образ - реалізовувати, нехай віртуально, свої фантазії, що важко або неможливо реалізувати в звичайному світі. "Віртуальний " світ дає додаткову свободу дій і вираження думок, емоцій, почуттів, що обмежуються в реальному житті.

Людина, що має серйозні проблеми в щоденному спілкуванні з навколишніми людьми, у мережевому спілкуванні одержує можливість цілком розкріпатися. Однак при цьому вона може легко виявитися втягненою у спілкування маргінальних груп, здатних нав'язати їй негативні соціальні установки. Навіть при неглибокому пошуку в мережі Інтернет легко знайти сайти, де позитивно оцінюються такі явища, як сатанізм, педофілія, наркотизм і т.п. Молоді люди з слабкою психікою при відвідуванні подібних сайтів можуть активно сприйняти пропагандовані тут погляди і перенести їх у своє повсякденне життя.

Більш того, можливість анонімної участі в мережевому спілкуванні нерідко формує в молодих людей представлення про вседозволеність і некараність будь-яких проявів у мережевому середовищі. На думку психологів, анонімність і відсутність заборон звільняють сховані комплекси, стимулюють людей змінювати тут свій стиль поведінки, поводитися більш розкованно і навіть переходити деякі моральні межі. У США одержало значне поширення явище, що називається "кіберпереслідування", коли зловмисник постійно переслідує свою жертву, направляючи їй погрози за допомогою мережевих засобів.

Аналіз літератури показує, що мережеве середовище здатне впливати навіть на психічне здоров'я особистості. Вченими відзначаються випадки хворобливої пристрасті до участі в мережевих процесах (так названої "Інтернет-залежності"). Дана залежність виявляється в нав'язливому бажанні необмежено довго продовжувати мережеве спілкування. Для підлітків, що одержують доступ до Інтернету, віртуальна середовище іноді здається навіть більш адекватним, чим реальний світ. Можливість перевтілитися в якусь безтілесну "ідеальну особистість" відкриває для них нові відчуття, що їм хочеться випробувати постійно або дуже часто. Фахівці відзначають, що до деякої міри зазначена залежність близька до патологічної захопленості азартними іграми. Патологія виявляється в руйнуванні звичайного способу життя, зміні життєвих орієнтирів, появі депресії, наростанні соціальної ізоляції.

Таким чином, середовище, що формується в глобальній мережі Інтернет, здатне впливати на формування негативних психологічних установок у підлітків. Більш того, при уважному вивченні в мережевому середовищі можна знайти прояв відомих механізмів соціальної детермінації злочинності: шляхом визначеного соціального формування особистості; шляхом давання їй розпоряджень протиправного або суперечливого характеру; шляхом постановки особистості в ситуації, що змушують і полегшують вибір злочинного варіанта поведінки.

Безумовно, у сучасних умовах неможливо (та й неправильно) ізолювати молоду людину від використання мережевих ресурсів. Однак повинні бути продумані шляхи нейтралізації негативного інформаційного впливу комп'ютерних мереж. Особливу роль у цьому процесі повинна грати родина. Зацікавлена участь дорослих, що дають об'єктивну оцінку інформації, що надходить, і здійснюють її

фільтрацію, дозволить правильно зорієнтувати молоду людину в інформаційних потоках. Не повинна залишатися осторонь від розглянутої проблеми і держава. Назріла необхідність визначення твердих критеріїв допустимості розміщення в мережах певних видів інформації. Варто виробити працюючі механізми обмеження доступу до окремих сайтів для різних вікових категорій аудиторії Інтернету. Потрібно законодавчо закріпити відповідальність власників сайтів за зміст розташовуваних інформаційних матеріалів.

Отже, вплив ЗМІ на соціалізацію молоді має суперечливий характер: як позитивні так і негативні сторони. Тому неможливо переоцінити вплив сучасних засобів масової інформації на формування підростаючого покоління. Слід пам'ятати, що підлітки зараз є активними споживачами ЗМІ, тому роботу з ними потрібно і планувати правильно. Тільки тоді спілкування з засобами масової інформації у поєднанні з іншими формами набуття суспільного досвіду стає могутнім позитивним фактором соціалізації особистості.

Взагалі, інформацію у ЗМІ підбирають, обробляють і виставляють на всезагальний показ звичайні люди. Тому на мою думку, єдиним виходом є критичне ставлення до інформації, що до нас надходить, та вмiле її використання. І тоді смiливо можна крокувати у дійсно «інформаційне суспiльство».

*Охріменко Л. І.,
учитель математики
КЗ «Вербківська ЗШ І-ІІІ ступенів»
Павлоградського району
Дніпропетровської області*

СТВОРЕННЯ УМОВ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА НОВІТНІХ ІНТЕРАКТИВНИХ ФОРМ У НАВЧАЛЬНО- ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС

Одне з найважливіших завдань школи в тому, щоб сформувати в учнів самостійне і творче мислення. Особливо ефективним засобом активізації пізнавальної діяльності учнів є проблемний підхід до навчання, що значно сприяє формуванню у них інтелектуальної діяльності, спрямованої на самостійне засвоєння нових математичних знань, вироблення прийомів логіко-теоретичного мислення. В умовах реформування освіти значна роль приділяється вихованню особистості, здатної самореалізуватись, самовизначитись, самоусвідомитись у реаліях сучасного життя.

Одним із основних завдань у моїй роботі є підготовка учнів до життя в сучасному техногенному суспільстві. Використання активних форм і методів навчання відкидають одноманітність, розвивають творче, продуктивне мислення, вчать культури спілкування.

За висновками вчених формування образного мислення учнів дає можливість виховувати потребу в знаннях, збагачувати уміння і навички сучасними способами пізнання, одним з яких і є використання мультимедійних засобів.

Методика викладання математики перебуває на етапі розроблення оптимальних форм і методів застосування комп'ютерних технологій. У своїй

практичній діяльності я проводжу навчальні заняття з використанням мультимедійних засобів навчання, обираю потрібний за різними параметрами набір педагогічних програмних засобів, що підвищує ефективність праці, а рівень теоретичних знань, практичних умінь і навичок учнів наближую до вимог сьогодення.

Приймаючи участь у національному проєкті «Відкритий світ» мені довелося працювати за програмою «Smart Notebook», при цьому виникла потреба у використанні інтерактивної дошки, за допомогою якої є можливість використовувати різні форми завдань виробляючи в учнів креативне мислення.

Сьогодні в нашій школі є сучасні технічні засоби навчання, одним з яких є інтерактивна дошка з підключенням до інтернету.

Створені уроки на ній можна використовувати неодноразово, що дозволяє мені заощадити свій час. збільшити процент засвоєння матеріалу, можна використовувати на початку заняття або під час закріплення вивченого матеріалу, в кінці уроку, для підведення підсумку.

Викладання за допомогою інтерактивної дошки дає можливість мені під час уроку знаходитися біля дошки і бачити роботу всього класу. Після занять файли зберігаються на дошці і на наступний урок можна використовувати їх знову для повторення, одночасно використовуючи інтернет-ресурс, також збережені уроки допомагають учням самостійно після уроків попрацювати.

Відомий китайський філософ Конфуцій говорив: «Те що я чую, я забуваю. Те, що я бачу, я пам'ятаю. Те, що роблю я розумію».

Навчання математики буде успішним, якщо у вчителя є можливість пояснити новий матеріал або закріпити вивчений, використовуючи наочність, сучасні педагогічні засоби навчання.

Оптимальне комплексне використання всіх видів навчального обладнання, що є в кабінеті, допомагає сформувати засвоєння навчального матеріалу учнями на високому рівні.

Застосування сучасних електронних засобів навчання розкриває можливості:

- організувати працю вчителя і учня на науковій основі;
- активізувати пізнавальну діяльність учнів (у засвоєнні матеріалу беруть участь слухові і зорові аналізатори). Це впливає позитивно не тільки на розум учнів, а й на їхні емоції;
- створення широких можливостей для самостійної роботи учнів;
- підвищення інтересу учнів до матеріалу, що сприяє якісному засвоєнню базових знань, формує вміння застосовувати їх на практиці; розвиває наукове мислення;
- забезпечення міжпредметних зв'язків ;
- забезпечення економії навчального часу на уроці.

Електронні уроки своєю оригінальною формою подання і цікавим формулюванням завдань, сприяють формуванню в учнів позитивного ставлення до математики.

Завдання - підказки, малюнки полегшують сприйняття і засвоєння навчального матеріалу. Учні приваблює новизна проведення інтерактивних уроків, у них з'являється зацікавленість до вивчення матеріалу, готовність і бажання виконувати додаткові завдання. Інтерактивні уроки допомагають засвоїти базові знання з предмета, систематизувати засвоєний матеріал, сформувати навички самоконтролю та мотивацію до навчання, а також надають навчально-

методичну допомогу учням у самостійній роботі. Робота учнів у класі може бути організована фронтально, індивідуально або малими групами. Зокрема, повніше розкриття можливостей мультимедійних технологій на уроці досягається не лише під час фронтальних занять, а й в індивідуальній роботі кожного учня з інтерактивним продуктом. Таким чином учні не лише отримують знання та уміння, але й набувають навичок роботи з мультимедійними програмами. Використання на уроці таких програм сприяє кращому засвоєнню матеріалу та підвищенню інтересу учнів до предмета, формує в них уміння активно й самостійно працювати, розвиває системність і послідовність мислення, забезпечує інформаційну та емоційну насиченість уроків. освіта має базуватися не лише на знаннях, які коли-небудь у майбутньому знадобляться дитині, але й на тому, що вкрай необхідне сьогодні – на проблемах її реального життя.

*Погрібна Н. С.,
кандидат педагогічних наук,
директор Криворізького
гуманітарно-технічного
ліцею № 129 Криворізької міської ради
Дніпропетровської області,
Волочаєва О. М.,
заступник директора
з науково-методичної роботи
Криворізького гуманітарно-технічного
ліцею № 129 Криворізької міської ради
Дніпропетровської області*

ВПЛИВ ІКТ НА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ УЧАСНИКІВ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Освітню галузь часто називають консервативною. Але саме життя спростовує це твердження. Сьогодні, коли в Україні формується інформаційне суспільство, освіта вимушена набувати характеристик гнучкості і динамізму. Вона має бути адаптивною до викликів, замовлення та потреб прямих і посередніх учасників навчально-виховного процесу. Сучасний етап модернізації системи освіти характеризується посиленням уваги до особистості, що викликано загальноосвітньою тенденцією переходу людства до науково-інформаційних технологій, які базуються на інтелектуальній власності, на знаннях. Теоретики інформаційного суспільства [1,338; 7] стверджують, що «головним героєм» близького майбутнього стане людина глибоких знань, гнучкого мислення, здатна приймати нестандартні рішення, людина особливої культури, головним принципом якої є самореалізація особистості.

Нове суспільство визначатиметься в своїх головних рисах розвитком науки і знань. При цьому наука і знання набуватимуть з часом все більш зростаюче значення. Зміст інформаційного суспільства вимагає якісно нових характеристик особистості інформаційного суспільства, однією з яких є не вміння механічно засвоювати знання, а володіння навичками самостійно їх здобувати та застосовувати. Освіта стає особливою сферою діяльності людини протягом всього

його життя. Функція освіти – не тільки у систематичній трансляції знань, умінь і навичок від одного покоління до іншого, але й в розробці методів адаптації людини в складному інформаційному просторі.

Для сучасної освіти вимога «вчити майбутнім» стає основною. І в такому контексті використання ІКТ є не тільки необхідною умовою навчання, а центральною ланкою в системі освіти. [4].

Ми поділяємо думку С. А. Гарячої та Л. Н. Добровольської, що інформаційно-комунікаційна технологія навчання (ІКТ) – це сукупність методів і технічних засобів реалізації інформаційних технологій на основі комп'ютерних мереж і засобів забезпечення ефективного процесу [4].

Аналіз сучасних наукових досліджень [1;2;5;7] підтверджує ідею щодо необхідності застосування нових методів навчально-виховного процесу. Використання інформаційних технологій в освіті має низку переваг.

Але слід пам'ятати, що інформаційно-комунікаційні технології мають також певний ряд недоліків, нехтування якими може призвести до негативних наслідків. Тому саме від правильного застосування ІКТ в навчально-виховному процесі залежить їх ефективність.

Однією з проблем, що прагне розв'язати Криворізький гуманітарно-технічний ліцей № 129, є створення специфічної системи освіти, яка б задовольняла вимогам інформаційного суспільства. На нашу думку, така система повинна характеризуватися наступними показниками:

- різноманітності;
- динамічності;
- гнучкості;
- адаптивності;
- збалансованості;
- компенсаторності.

Для цього необхідно забезпечити моделювання якісно нового закладу освіти, спрямованого у майбутнє. Нами було створено модель закладу освіти інформаційного суспільства. Дана модель поєднує в собі три ієрархічні рівні: концептуальний, змістовний, технологічний, які є дотичними один до одного та логічно поєднаними.

Концептуальний рівень у своєму змісті відтворює мету і завдання закладу освіти, наукові підходи, принципи, на які спирається заклад освіти у своїй діяльності.

Мета такого закладу: створити освітню систему, спрямовану у майбутнє, здатну забезпечити специфічний мотиваційний навчально-виховний процес, що буде впливати на розвиток духовно орієнтованої, морально здорової особистості, та відтворення в ній сутнісної функції людини інформаційного суспільства, що управляє інформаційними потоками, встановлює зв'язки між ситуаціями, які постійно змінюється, і отриманою інформацією, приймає нестандартні управлінські рішення та несе за них відповідальність.

Досягненню такою мети допоможе вирішення наступних завдань:

1. Здійснення пошуку, накопичення та відбору засобів педагогічної практики, здатних впливати на засвоєння основних пріоритетів інформаційного суспільства, їх відтворення в життєвій практиці.

2. Створення сучасно відповідного, збалансованого, особистісно зорієнтованого, духовно спрямованого освітнього процесу, що забезпечить

високий рівень якісної освіти через реалізацію оптимальних форм і методів педагогічної діяльності.

3. Реалізація повною мірою корпоративної освіти педагогічних кадрів як головного способу безперервної професійної освіти.

4. Застосування в педагогічній практиці технологій, що забезпечують максимально індивідуалізований освітній процес у всіх його формах.

5. Забезпечення і запровадження педагогічних інновацій, відображення в педагогічній діяльності нестандартних підходів, авторських методик, самоуправління та високого рівня особистої професійної відповідальності.

Для реалізації поставлених завдань ми використовуємо такі наукові підходи: особистісного спрямування, системний, синергетичний, гуманістичний.

Методами аналізу, порівняння та відбору визначено основні принципи Школи інформаційного суспільства. До них ми віднесли такі: інноваційності, варіативності, безперервності освіти, спрямованості у майбутнє, культуровідтворення.

Зміст діяльності Школи інформаційного суспільства визначається такими функціями, як мотиваційна, випереджаюча, функція постійного розвитку, функція комунікативності, прогностичності, продуктивності, інвестування.

Технологічний рівень визначає основні технології закладу освіти інформаційного суспільства. На наш погляд, найбільш актуальними є такі: технологія різноманітності навчання, делегування повноважень, тьюторська технологія, технологія колективного планування розвитку навчального закладу, розробки і впровадження педагогічної інновації, технологія безперервності навчання.

Зміст моделі визначає пріоритети нашої діяльності :

- Інноваційна управлінська діяльність;
- Особистісно-зорієнтований навчально-виховний процес;
- Відкритість системи освіти;
- Збагачене освітнє середовище;
- Профільне навчання;
- Організація системи психолого-педагогічної підтримки учнів;
- Система безперервної освіти для педагогічних працівників ліцею;
- Створення та реалізація моделі духовного виховання особистості;
- Організація науково-дослідницької діяльності учнів та вчителів;
- Моделювання партнерської комунікативної площини;

Поступове впровадження моделі в навчально-виховний процес, вирішення завдань, що були сформульовані для досягнення мети реалізації моделі Школи інформаційного суспільства, спровокувало певні зміни в освітньому процесі ліцею.

Наукова спрямованість управлінської діяльності в ліцеї відображається в тому, що Криворізький гуманітарно-технічний ліцей №129 є експериментальним навчальним закладом Всеукраїнського рівня з теми «Тьюторської технології як засіб реалізації принципу індивідуалізації в освіті», координаційним центром в Україні з теми даного експерименту. Крім того, ліцей – учасник експериментальних досліджень обласного рівня «Використання Інтернет- та медіаосвітніх технологій у навчально-виховному процесі сучасної школи та їх вплив на становлення інноваційної особистості»; «Інтегрування змісту випереджаючої освіти для сталого розвитку у навчально-виховний процес»,

«Створення системи розвитку аксіосфери особистості на засадах традиційних духовних цінностей». Також ліцей є учасником двох міжнародних проєктів: PASCH «Школи: партнери майбутнього» за ініціативи Гете-Інституту та “Face to Faith” від Tony Blair Faith Foundatio, ми брали участь у проєкті «e Twinning» (з 2011-2014 р.р.), що адмініструється європейським союзом. З 2015 року учні та вчителі ліцею залучилися до участі в україно-польському проєкті «Scientific Fun – Наукові пікніки в Україні».

Специфіка структури та змісту освіти в Криворізькому гуманітарно-технічному ліцеї відображається в особистісно спрямованій авторській освітній моделі «Розвиток», що втілює в собі всі складові ліцейської освіти, об’єднує базову та профільну, урочну та позаурочну сфери діяльності учнів, та через функціонування збагаченого освітнього середовища забезпечує створення умов для реалізації індивідуальності кожного учня.

Реалізація моделі школи інформаційного суспільства неможлива без високопрофесійного педагогічного колективу, що готовий до постійного оновлення програмно-методичних комплексів, створення електронних підручників, участі у вебінарах тощо. З метою забезпечення умов для формування такого педагога, в ліцеї створена Модель корпоративної освіти. В межах роботи Корпоративного університету постійно проводяться різноманітні заходи, що сприяють зростанню інформаційної культури вчителів ліцею та підвищенню їх професійної майстерності, адаптують до суспільних умов, що постійно змінюються.

Максимально індивідуалізований освітній процес у всіх його формах забезпечується в ліцеї через використання електронних навчальних матеріалів на уроках та в позаурочний час, широке використання дистанційних форм навчання, участь учнів в роботі в науково-дослідних лабораторій, студій випереджаючого навчання, групах олімпійського резерву, - всі вони утворюють в ліцеї збагачувану освітню діяльність.

За рахунок системи додаткової освіти відбувається розширення меж освітньої діяльності. Щорічно учні ліцею беруть участь у роботі Всеукраїнської фізико-математичної школи при Київському Державному університеті ім. Т.Г. Шевченка. З 2016 року на базі ліцею стартувала авторська школа програмування та інформаційних технологій, яку очолили Заслужений учитель України, вчитель інформатики УФМЛ Скляр І.В., кандидат фізико-математичних наук, викладач Митної Академії (м. Дніпро) Буланій О.П., заслужений вчитель України, заступником директора КПНЛ №145 (м. Київ) Федорів Л. А.; заступник директора ліцею інформаційних технологій (м. Дніпро) Малоіван І. Є., вчитель інформатики Криворізького гуманітарно-технічного ліцею № 129 Єгорова М.Е.

З моменту заснування традиційними для ліцею є літні школи. Вони проводяться в рамках літньої практики для учнів 7,8 та 10 класів. Для покращення рівня знань учнів, заохочення їх до участі у дослідницькій та науковій діяльності, в рамках відпрацювання літньої навчальної практики, у 2015 та 2016 роках група учнів 8, 10 виїжджала до Івано-Франківської області, де проводилися заняття Літньої профільної школи. Завдання такої школи – показати дітям інший, відмінний від шкільного, стиль викладання, де акцент ставиться на практичну частину і знання, які можна застосувати пізніше і в інших сферах діяльності.

Такий підхід до ліцейської освіти забезпечує їй характер відкритості, що є актуальним в сучасному суспільстві.

Досвід ліцею було представлено на Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти». За участь у номінації «Управління і науково-методичний супровід інноваційного розвитку сучасних закладів освіти» ліцей було нагороджено срібною медаллю (2013 р.), у номінації «Інновації у діяльності навчального закладу «Школа-новатор» - золотою медаллю та Дипломом (2014 р.).

Література:

1. Белл Д. Прихід постіндустріального суспільства // Сучасна зарубіжна соціальна філософія. – К., 1996.
2. Белл Д. Социальные рамки информационного общества // Новая технократическая волна на Западе [под ред. П.С. Гуревича]. – М.: Прогресс, 1986. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа до сторінки: <http://nethistory.ru/biblio/1043172230.html>
3. Гаряча С.А., Добровольська Л.М. ІКТ в початковій школі. – Черкаси: ОПОПП, 2008. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа до сторінки: <http://library.ippro.com.ua/attachments/article/63/>
4. Погрібна Нелля. Управляти школою по-новому. – К.: Шк. Світ, 2009 – 112 с. – (Бібліотека «Шкільного Світу»).
5. Помазенков Е.В. Современные информационные и коммуникационные технологии. [Электронный ресурс] Режим доступа: <http://www.openclass.ru/node/39779>
6. Ткаченко Л. Упровадження нових інформаційних технологій//Сучасна школа України, № 5, 2010.
7. Турен А. Социология и программируемое общество. [Электронный ресурс] Режим доступа: http://lawbooks.news/sotsiologiya_910_912

*Романцова Л. В.,
учитель української мови і літератури
КЗ «Вербківська ЗШ І-ІІІ ступенів»
Павлоградського району
Дніпропетровської області*

ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Одним із способів розвитку пізнавальної активності учнів є використання мультимедійних технологій, які дають змогу підвищити активність і привернути увагу учнів до навчання.

Саме пілотний проект розкривав такі можливості перед вчителями та учнями.

Стати учасником проекту пощастило й нашій школі.

Обладнання кабінету української мови і літератури сучасною комп'ютерною технікою, підключення до Інтернету відкрили переді мною справді широкі перспективи.

Перегляд фільмів, наукових програм, відео екскурсії, прослуховування аудіо записів, створення мультимедійних презентацій – усе це зробило навчальні заняття різноманітнішими, яскравішими, цікавішими, емоційнішими, змістовнішими.

Учні мають змогу самостійно залучитися до пошуків альтернативних джерел інформації.

Мультимедійний урок дає можливість комбінувати в одному уроці неймовірну кількість цікавих завдань, залучаючи все більшу й більшу кількість дітей.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій формує позитивну навчальну мотивацію, підвищує інтерес до навчальних предметів, що покращує якісний рівень навчальних досягнень.

У своїй роботі надаю перевагу використанню створених власних уроків, зокрема мультимедійних супроводів, адже це сучасна комп'ютерна інформаційна технологія, що дозволяє об'єднувати в одній комп'ютерній програмно-технічній системі текст, звук, відеозображення, графічне зображення та анімацію (мультиплікацію). Кожен із застосовуваних інформаційних компонентів має власні виражальні засоби та дидактичні можливості, що спрямовані на забезпечення оптимізації процесу навчання.

Працюючи в класах, де використовуються мультимедійні технології, навчально-виховний процес відзначився такими перевагами:

- краще сприймається матеріал учнями, зростає їх зацікавленість (сучасного учня дуже важко чимось здивувати, тим більше зацікавити),
- відбувається індивідуалізація навчання, розвиток творчих здібностей (залучення школярів до створення уроків, проектів, презентацій),
- скорочуються види робіт, що стомлювали учня,
- використовую різні аудіовізуальні засоби (музика, графіка, анімація) з метою підвищення активності дітей,
- уможлиблюю динамічне подання матеріалу,
- забезпечую умови для формування самооцінки учня та його самостійної роботи.

Дидактичні можливості мультимедійних засобів навчання, що використовую на уроках української мови, можна стисло визначити так:

- посилення мотивації навчання;
- активізація навчальної діяльності учнів,
- посилення їх ролі як суб'єкта навчання діяльності (можливість обирати послідовність вивчення матеріалу, визначення міри і характеру допомоги тощо);
- індивідуалізація процесу навчання,
- використання основних і допоміжних навчальних впливів,
- розширення меж самостійної діяльності школярів;
- урізноманітнення форм подання інформації;
- урізноманітнення типів навчальних завдань;
- створення навчального середовища, яке забезпечує «занурення» учня в уявний світ, у певні соціальні і виробничі ситуації;
- постійне застосування ігрових прийомів;
- забезпечення негайного зворотного зв'язку, можливість рефлексії;
- можливість відтворення фрагмента навчальної діяльності.

Урок із використанням медіа - один із засобів особистісного навчання. Він розрахований на кожного учня окремо і на клас у цілому. Кожен епізод уроку в

окремого учня викликає особисті почуття, бачення в окремих його частинах цілого, захоплення і бажання знайти результат, відповісти на поставленні запитання, бути активним до всього, що відбувається на змінних слайдах. Такий урок не примушує, а заохочує, пробуджує інтерес, захоплює побаченим і власними перемогами, які здобуті на даному етапі чи взагалі на уроці. Такі уроки емоційні, насичені різноманітністю і різноплановістю, вони різнорівневі, творчі і художні.

Використання медіа – це і як цілісний урок, так і етап певного уроку або фрагмент завдання, на який учні будуть очікувати і подумки із захопленням переживати. Мультимедіа дозволяє оживити урок, зв'язати його з дійсністю, забарвити різними фарбами почуттів, озвучити урок музикою, звуками природи, зіставити власні спостереження, надихнути на бажання побачити це в дійсності, збагатити власний досвід.

Ефективності досягаю застосуванням сучасних мультимедійних засобів навчання: асоціативні малюнки учнів, підбір тематичних прислів'їв, образних висловів до тексту; творчі міні – тексти, діалоги, зразки мелодійних слів.

Багатьом школярам самим подобається складати різнорівневі завдання та запитання до тексту. Повсякчас заохочую дітей до завдань і теоретичного, і практичного плану. Високо ціную глибоко продумані запитання та завдання творчого характеру.

Власний досвід показав, що уроки, проведенні з використанням мультимедіа, - найбільш ефективні у навчальному процесі.

Сьогодні надзвичайно важливо застосовувати нові технології навчання для надання рівних можливостей усім дітям, які хочуть займатися науковими дослідженнями й підвищувати свій рівень знань.

Упевнена: неталановитих дітей не буває. Кожен має свою іскринку. Дуже важливо своєчасно помітити той паросток, не дати йому загинути, зів'язати.

Завдання кожного вчителя — розкрити потенціал дитини, розвинути його.

*Слобода К. Д.,
директор Дубовиківської СЗШ
Васильківської районної ради
Дніпропетровської області*

«ВПЛИВ ІНТЕРНЕТ ТА МЕДІАОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ НА СТАНОВЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ»

Сьогодні процес інформатизації охопив всі сторони життя сучасного суспільства. Цей процес має кілька пріоритетних напрямків, до яких, безумовно, слід віднести інформатизацію освіти. Вона є першоосновою глобальної раціоналізації інтелектуальної діяльності людини за рахунок використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Впровадження в практику роботи з учнями інформаційно – комунікаційних технологій дає змогу зацікавити учнів самостійним пошуком різних джерел інформації, розвивати їх творчі здібності, критичне мислення, вміння аргументовано, розлого й образно висловлювати свої думки, судження, оцінки. Адже у сучасному інформаційному просторі дана технологія є

актуальною. Ця ідея допомагає підняти на новий рівень освоєння навчального матеріалу.

Вчитель має готувати людину, органічно адаптовану до життя у світі багатоманітних зв'язків - від контактів із найближчим оточенням до глобальних зв'язків. Середовище електронного навчання – це освітній простір, у якому відбувається формування якостей і вмінь необхідних сучасній людині XXI століття, таких, як медіаграмотність, критичне мислення, здатність до вирішення творчих завдань, уміння мислити глобально, готовність працювати в команді й громадянська свідомість.

Педагогічний колектив усвідомлює, що школа має не лише задовольняти потреби сучасного суспільства, але й зазирнути в майбутнє, бути на крок попереду, формувати майбутнє вихованців (особистості) за допомогою сучасних інформаційно – комунікаційних технологій навчання, зокрема хмарних технологій та мультимедійних засобів через:

1. Використання «хмарних технологій», електронних лекторіїв, підручників, енциклопедій.
2. Створення персональних учительських та учнівських сайтів з використанням «хмарних технологій».
3. Розроблення ситуаційно-рольових та інтелектуальних ігор.
4. Моделювання процесів і явищ.
5. Забезпечення дистанційної форми навчання.
6. Побудова систем контролю та перевірки знань і вмінь школярів (використання контрольованих програм-тестів).
7. Створення презентацій навчального матеріалу.
8. Здійснення проектної та дослідницької діяльності школярів.

Вважаємо, що використання засобів мультимедіа в освітньому процесі сприяє:

- * підвищенню мотивації учнів до навчання;
- * реалізації соціальної мети, а саме інформатизації суспільства;
- * інтенсифікації процесу навчання;
- * розвитку особистості школяра;
- * розвитку навичок самостійної роботи з навчальним матеріалом;
- * підвищенню ефективності навчання за рахунок його індивідуалізації.

За допомогою мережі Інтернет здійснюємо дистанційну форму навчання.

Для дистанційної форми навчання в школі створена науково – методична база, робочі навчальні плани із годинами на дистанційні курси та факультативи, проведена велика підготовча та організаційна робота.

Елементи дистанційного навчання використовуються в школі при організації олімпіад та конкурсів. Предметні олімпіади з інформатики «Бобер» для учнів 5-11 класів, проводяться в інтерактивній формі, дистанційні конкурси «Кенгуру» з математики та «Ведмежатко» з мови та літератури, в яких учні з 2-го по 11-ті класи приймають активну участь.

Звичним для багатьох вчителів школи є спілкування з учнями через мережу Інтернет: консультації, обмін завданнями та їх виконання, підготовка проектів та інше. Під час карантину таке спілкування набуло масового характеру, учні одержували завдання через розсилку та на сторінках сайту школи.

Сайти вчителів, електронна пошта дають змогу проводити консультування учнів і редагування їхніх матеріалів, відповідати в межах форуму. Учні беруть

участь у дистанційних конкурсах команд, і олімпіадах, віртуальних екскурсіях музеями, створюють новий продукт з іншими командами. Уроки в комп'ютерному класі дають можливість тестувати, знайомити з оглядовими лекціями за допомогою Інтернет-ресурсів.

У процесі практичної діяльності за допомогою вчителя в учнів формуються такі медіа освітні вміння: знаходити інформацію з джерел про проблеми, бачити інформацію загалом, відокремлювати все другорядне і зупинитись на головному; критично осмислювати одержану інформацію, визначити мету інформування та вишукувати власну позицію, самостійно подавати інформацію у мережі відповідно до поставлених завдань.

Учні та вчителі школи створюють і співпрацюють в онлайн-презентаціях, блогах і сайтах. Як додаткова форма оцінювання використовуємо онлайн-опитування та робота на форумах.

Вчителі-предметники надають перевагу впровадженню таких технологій: мультимедіа (проекти, презентації); ППЗ (електронні підручники).

На своїх уроках вчителі широко використовують метод проектів, який дає можливість організувати діяльність у цікавій для учнів формі, орієнтований на значущій для них результат – вироблення в результаті пізнавальної творчої роботи колективного продукту. Практичні знання перетворюються в захоплюючі, цілеспрямовані дії.

Проектні технології мають ряд переваг: учні діють не шаблонно, а знаходять власний шлях розв'язання поставленої задачі, вчать користуватись різними джерелами інформації, переробляти її та відбирати найголовніше.

Електронні презентації дають можливість вчителю при мінімальній підготовці і незначних витратах часу підготувати наочність до уроку. Уроки, складені за допомогою PowerPoint видовищні і ефективні в роботі над інформацією.

Переваги мультимедійних презентацій: презентації дають змогу вчителю зацікавити учнів предметом – заняття стають більш емоційними; презентації можуть створюватися не тільки для показу на великому екрані, але також можуть використовуватися для індивідуального перегляду на комп'ютері; комп'ютерні презентації можуть використовуватися як для занять з безпосередньою участю вчителя, так і без його участі.

Використання на уроках електронних підручників сприяє підвищенню інтересу учнів до уроку як способу одержання інформації, піднімає навчальний процес на рівень досягнень сучасної науки, дозволяє покращити наочність навчального матеріалу.

Поєднання електронних підручників і традиційних методів викладання предмету дають бажаний результат: високий рівень засвоєння фундаментальних питань; усвідомлення їх практичного застосування.

Такі технології як веб, віртуальні, «хмарні» радикально змінюють навчально-виховний процес у школі, природу пояснення навчального матеріалу та його доступність.

Хмарні технології мають ряд переваг:

- не потрібні потужні комп'ютери;
- необмежений обсяг збереження даних;
- доступність з різних пристроїв і відсутність прив'язки до робочого місця;

- забезпечення захисту даних від втрат та виконання багатьох видів навчальної діяльності;
- контроль і оцінювання, тестування он-лайн;
- відкритість освітнього середовища.

Завдяки використанню хмарних технологій у школі з'явилися нові можливості управління навчальним процесом.

Окремим компонентом навчального середовища виступає віртуальний клас для проведення он – лайн навчання учнів. Це дозволяє учням знаходити потрібні матеріали за прямим посиланням.

Більшість учнів вчать новим технологіям, розвивають інтелектуальні здібності, а вчитель підвищує свій рівень використання інформаційно – комунікаційних технологій. Як вчителі, так і учні, мають можливість засобами співпраці створювати спільну таблицю або текстовий документ, обговорювати презентації уроків.

Створений сайт учителів математики «Інтеграл», як складової навчального і методичного розділів, пов'язаних з викладанням шкільного курсу математики. Цей сайт створений для учнів 5 – 6 класів. Це плідно позначилося на засвоєнні програмового матеріалу учнями цих класів та загальному рівні їхніх знань. Додаткові математичні розділи, наприклад, віртуальний математичний гурток учнів 6 класу, для якого розроблено сайт «Юний ерудит», розміщені саме на цьому сайті.

Використання «хмарної технології» спрощує зберігання даних і користування матеріалами. Важлива перевага її – залучення учнів до основного напрямку розвитку мережевих технологій у сучасному суспільстві.

Прикладами тому є сайти, розроблені особисто учнями 10 – 11 класів з використанням згаданої технології: сайт «Класики світової літератури ХІХ століття», сайт «Екосистема рідного краю». Це прищеплює учням культуру самостійної роботи з мережевими ресурсами, починаючи із середньої школи.

Важливим є також надання школярам персонального доступу до мережевих ресурсів, розміщених на сайтах. При цьому вони мають можливість редагувати свій розділ, не маючи доступ до інших сторінок. Це, з одного боку, дає можливість педагогу контролювати інформацію, що надходить, а з другого – розвиває самостійність і відповідальність учнів.

Адміністрація школи вважає, що застосування «хмарних технологій» сприяє залученню учнів до передового напрямку розвитку інформаційно – комунікаційних технологій, формування в них високої інформаційної культури з урахуванням їх інтересу до всесвітньої мережі, дає можливість якісно розв'язувати проблему інформатизації за мінімальних матеріальних ресурсів.

Фалько Л. В.,
директор Васильківської СЗШ № 2
Васильківської районної ради
Дніпропетровської обл.

ФОРМУВАННЯ ІКТ – КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Інструментом створення якісно нової освіти є інноваційна діяльність - пошук нових моделей роботи, відхід від традиційних методів навчання, упровадження новітніх досягнень прогресу в навчально-виховний процес, компетентнісний підхід; відповідність освіти, що надається, запитам і можливостям суспільства періоду інформатизації і глобальної масової комунікації, формування ІКТ-компетентності як окремої складової професійної компетентності педагога.

У процесі експериментальної роботи у нашому закладі було розроблено *програму* по використанню ІКТ у навчально-виховному процесі: «Використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховному процесі сучасної школи та їх вплив на становлення інноваційної особистості». Ця програма деталізована у конкретних *проектах*: «Упровадження ІКТ у навчальну діяльність навчального закладу», «Упровадження ІКТ у наукову діяльність навчального закладу», «Упровадження ІКТ в управлінську діяльність навчального закладу». В них передбачено створення системи науково-методичної роботи по формуванню ІКТ-компетентності вчителів-предметників, умов для їх інноваційної діяльності, створення моделі Школи інформаційного суспільства. Програму роботи та проекти розміщено на сайті школи.

Основною метою Програми стало визначення індивідуальної траєкторії саморозвитку, самоосвіти та навчання педпрацівників основам інформаційно-комунікаційних технологій в умовах формування інформаційно-освітнього простору школи та у визначенні напрямків методичної роботи у Васильківській СЗШ №2 в умовах інформатизації освіти, що дозволило на основі використання нових інформаційних технологій підвищити якість освіти, здійснити підготовку педагогів до роботи у Школі інформаційного суспільства, а також інтегрувати інформаційний простір школи в районний освітній простір та комплексно вирішити наступні найбільш значущі завдання:

- створення цифрових освітніх ресурсів і їх використання на уроці;
- підготовка педагогів і освоєння ними нових способів навчальної роботи;
- оснащення школи засобами ІКТ;
- упровадження ІКТ в управлінні ЗНЗ;
- забезпечення процесу розвитку інформатизації;
- створення єдиної інформаційної інфраструктури;
- реалізація комплексу заходів з безпеки в Інтернеті;
- підвищення рівня забезпечення ЗНЗ комп'ютерним, мультимедійним обладнанням, ППЗ навчального та загального призначення;
- підвищення рівня ІКТ- компетентності вчителя та учня;
- забезпечення швидкісного доступу до мережі Інтернет;

- забезпечення комп'ютерної та інформаційної грамотності, створення єдиного інформаційного середовища (інформаційної системи для документообігу);
- створення системи мотивації учителів з розробки та використання ІКТ - технологій для навчально-виховного процесу. Організація конкурсів, семінарів, фестивалів, виставок, інформація в пресі.

Організована діяльність по виконанню програми складалася зі структурних компонентів:

- *мотиваційно-цільового* (використання ІКТ у навчальному процесі на рівні користувача);

- *організаційно-процесуального* (усвідомлене методично грамотне використання ІКТ у викладанні свого предмету);

- *змістового* (підготовка педагога-тренера, наставника навчання, який повинен володіти організаційно-управлінською ІКТ-компетентністю, формування корпоративної ІКТ-компетентності, володіння якою дозволяє бачити і вирішувати в команді проблеми, пов'язані з впровадженням ІКТ у освітній процес школи, бути дослідником у цій галузі, модератором мережевої спільноти);

- *операційно-технологічного* (конкретизація організаційних форм і оптимальних методів навчання, програмно-методичних засобів, що використовуються під час освітнього процесу. За цих умов в освіті педагогів школи активно запроваджувались активні та інтерактивні форми та методи навчання: тренінги, майстер-класи, профільні спеціалізовані та проблемні курси, практикуми, проектна діяльність, участь педагогів під час навчання й у міжкурсовий період в Інтернет-конференціях, форумах, чатах та інших формах мережевої взаємодії (використання Skype, Moodle). Педагоги мали можливість продовжити навчання з використанням дистанційних освітніх технологій. Формування ІКТ-компетентності не обмежувалось курсовою підготовкою і тренінгами, процес постійно стимулювався різноманітними конкурсами, роботою в обласних та районних творчих групах, семінарах, презентаціях);

- *оцінно-результативного* (визначення критеріїв та показників ефективності формування ІКТ-компетентності вчителів, експертиза результативності й аналіз рефлексії процесу навчання).

Використання ІКТ вивело організацію методичної роботи школи на новий, більш ефективний рівень, що відповідно позитивно вплинуло на навчально-виховний процес школи і сприяло постійному творчому зростанню вчителів.

Основні напрями методичної роботи з використання ІКТ у школі:

- Створення методичної бази та обладнання кабінетів.
- Організація й проведення навчальних занять для вчителів - предметників із напрацювання навичок роботи із сучасними операційними системами й прикладним програмним забезпеченням.

- Підготовка матеріалів методичного характеру (пам'ятки, схеми, рекомендації), поширення ППД.

- Створення галереї - презентації творчих учителів школи, на якій збираються матеріали діяльності вчителя, що розкривають його педагогічну майстерність і творчий потенціал.

Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності педагогів став можливим через такі форми науково-методичної роботи, як:

- система постійно діючих семінарів з питань вдосконалення навичок роботи на комп'ютері з різними програмами і впровадження ІКТ в навчально-виховному процесі;
- індивідуальні консультації за запитом;
- система проблемних семінарів на основі вивчення освітніх потреб у використанні ІКТ, науково - практичні конференції, наради – семінари, тренінги; система дистанційного навчання;
- система майстер-класів, стажувань у педагогів, компетентних в ІКТ, відкриті уроки, публічні виступи та їх мультимедійний супровід, участь у професійних конкурсах, он-лайн-форумах і педрадах;
- організація та проведення курсів ІКТ-грамотності;
- самоосвітня діяльність педагогічних працівників;
- проведення практичних занять у рамках роботи творчих груп з впровадження ІКТ.
- формування банку навчальних завдань, виконуваних із активним використанням ІКТ;
- розробка проектів із використанням ІКТ.

Такі форми роботи сприяли формуванню та вдосконаленню інформаційної грамотності вчителя, а саме: здатності розуміти сутність обробки інформації, знаходити інформацію в різних джерелах, користуватися автоматизованими системами пошуку та обробки інформації, інтерпретувати інформацію, використовувати моделювання для вивчення різноманітних об'єктів та явищ, виконувати аналіз інформаційних моделей, формуванню умінь усвідомленого використання сучасних інформаційних технологій у навчанні; знайомству з електронними засобами навчального призначення за предметами, мультимедійними навчальними та довідковими посібниками, Інтернет - ресурсами; обговоренню та відпрацюванню методичних прийомів їх використання, формуванню готовності використовувати ІКТ в своїй професійній діяльності.

Формування ІКТ-компетентності в усіх педагогів відбувалося поступово. Для кожного з учителів спочатку була створена власна індивідуальна програма формування ІКТ-компетентності як частина програми професійного розвитку, підвищення кваліфікації та перепідготовки. Спочатку педагогів ознайомили із можливостями ІКТ у шкільній освіті та щодо конкретного шкільного предмета (групи предметів). Наступним був етап підвищення кваліфікації, в ході якого педагоги опановували ІКТ у застосуванні до своєї конкретної професійної діяльності й паралельно планували їх застосування в інформаційному середовищі. Третій етап відбувався за умови повної інформатизації школи й передбачав необхідну ІКТ-компетентність усіх педагогів, наявність технологічної бази, необхідної для ІКТ-підтримки всіх курсів і видів діяльності учнів і вчителів.

Впровадження ІКТ в управлінську діяльність сприяло спрощенню управління школою, допомогло в організації, плануванні, контролі та аналізі навчально-виховного процесу. Активно в управлінській практиці ведеться електронний документообіг, статистична звітність, розроблено кейси управлінців за напрямками роботи школи.

Педагоги та учні Васильківської СЗШ № 2 у процесі медіаосвіти перейшли від медіаграмотності до медіаторчості, а саме:

- у закладі розроблено програму взаємодії нашого закладу та установ, закладів освіти різних типів і рівнів акредитації, громадських організацій щодо розвитку системи використання ІКТ в освітньому процесі ЗНЗ;
 - організовано мережеву взаємодію, розроблено телекомунікаційний проект щодо розвитку системи використання Інтернет- та медіаосвітніх технологій в освітньому процесі ЗНЗ;
 - створено банк мультимедійних матеріалів для підтримки викладання предметів;
 - розпочато розробку концепції розвитку школи інформаційного суспільства, стратегії підготовки педагогічного колективу і батьків до провадження ІКТ та медіаосвітніх інновацій;
 - з 2011 р. по 2016 роки проведено 11 семінарів – практикумів для педагогічних працівників ЗНЗ району з метою їх ознайомлення із особливостями технології впровадження інновацій, пов'язаних із використанням Інтернет- та медіаосвітніх технологій; проведено «Майстер-класи»; підготовлено матеріали на Всеукраїнські науково-практичні конференції з питань медіаосвіти (10 учасників); взято участь у 3 Міжнародних виставках «Сучасні заклади освіти» (2014, 2015, 2016 рр.); взято участь у V Всеукраїнському фестивалі педагогічних ідей «Мій особистісно зорієнтований урок» у м. Рівне; Всеукраїнський Інтернет-конкурс «Учитель-популяризатор-2016»;
 - всі педагоги закладу пройшли 40-годинне навчання за програмою «Соціальні сервіси Веб-2.0», педагог нашого закладу став районним тренером для педпрацівників інших шкіл;
 - на засіданнях представляються кращі зразки медіатворчості у сучасному медіапросторі;
 - членами шкільного методичного об'єднання вчителів природничо-математичного циклу нашої школи розроблені онлайн - семінари (вебінари) для педагогічних працівників ЗНЗ району, присвячені різним аспектам сучасної педагогічної діяльності, в тому числі і особливостям творчості в сучасному медіапросторі; план вебінарів висвітлений на сайті школи.
- ІКТ мають великий освітній потенціал, при їх використанні значно змінюється роль учителя і учня, характер самого навчання, його методи і зміст, підвищується творчий потенціал всіх учасників навчально-виховного процесу, зростає результативність навчально-виховного процесу школи.

Чаплінська Ю. С.,
*к.психол.н., с.н.с. лабораторії психології
масових комунікацій та медіаосвіти
ІСПП НАПН України*

ОСОБЛИВОСТІ НАСЛІДУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОЛОДДЮ МЕДІАПЕРСОН

В епоху становлення інформаційного суспільства в Україні, в умовах насиченої медіареальності, народжуються нові форми взаємодії людини і медіа. Парасоціальні стосунки – це специфічний тип взаємин між живими людьми

(глядачами, слухачами) та віртуальними медіа персонами (таким собі симулякрами), який задає нові тренди та відкриває цікаві можливості. На теринах України парасоціальна взаємодія недостатньо вивчена, хоча саме вона досить активно впливає на становлення молодого покоління українців, адже часто медіа персони стають для дітей та підлітками взірцями для наслідування [6]. Сутність наслідування полягає у перейманні і відтворенні індивідом нових форм поведінки, способів діяльності оточуючих його людей, особливостей характеру тощо [4]. Завдяки цим особливостям імітаційна діяльність як форма орієнтувальної, є одним із найважливіших механізмів формування особистості як в дитячому, так і в підлітковому віці. Наслідування виступає механізмом засвоєння соціального досвіду й одночасно засобом формування особистісних властивостей і якостей дитини [3]. В роботах А. В. Запорожця С. Л. Новосолової та Ф. І. Фрадкіної було показано нерозривний зв'язок наслідування дитини певного віку зі специфічною соціальною ситуацією її розвитку та виявлено спорідненість наслідування з дослідницько-орієнтовною діяльністю [1; 2; 5].

Несформована самоідентичність особистості, що притаманна підлітковому віку, виступає основною спонукальною силою при наслідуванні медіаперсони (Я хочу бути схожим на свого улюбленого медіагероя). Дитина ніяк не може обрати найбільш підходящий для неї поведінковий стиль і, перебуваючи у пошуку, може: або часто змінювати стиль, намагаючись знайти свій, або обирає найбільш популярний серед друзів поведінковий еталон і намагається у всьому йому відповідати, або людина інтуїтивно знає, що їй подобається і чого вона хоче, але серед оточуючих її самопрезентація у світі не знаходить підтримки і підліток, у такому випадку, закривається від оточуючих, приховуючи себе. Часто в таких ситуаціях самопошуку популярні медіагерої (спортсмени, співаки, актори, персонажі фільмів чи серіалів) стають тими взірцями поведінки, які копіює або на які опирається особистість у пошуку себе.

У 2015 році ми проводили інтернет-опитування серед української молоді, віком від 14 до 18 років щодо особливостей побудови ними парасоціальних стосунків з улюбленими медіаперсонами. За результатами дослідження виявилось, що в ситуації парасоціальної взаємодії важливим критерієм в бажанні стати схожим на медіаперсону виступає стать особистості, що знаходиться у самопошуку. Якщо медіаперсона і її послідовник гетерогенні (тобто, якщо медіаперсона – чоловік, а послідовницею виступає жінка або, коли медіаперсона жінка, а послідовник – чоловік), то досить висока вибірковість того, що почуття до такої медіаперсони будуть мати романтичний характер. Люди для романтичних стосунків обирають тих партнерів, які в чомусь схожі на них, або тих, на яких хочуть бути схожими вони. Тобто у будь-якому випадку партнер для романтичних стосунків виступає Я-дзеркальним для людини, що його обрала. Така ж сама тенденція спостерігається і в парасоціальних стосунках: чим більше респондент бажає бути схожим на медіаперсону, тим більше він в неї закохується (0,381**) (див. Таблиця 1). Якщо медіаперсона та її послідовник гомогенні (медіаперсона жінка і послідовниця – жінка; медіаперсона чоловік і послідовник – чоловік), то стосунки найбільш вибірково будуть носити дружній характер і медіаспоживач буде сприймати медіаперсону як найближчого друга і товариша. Хоча парасоціальна взаємодія ґрунтується на опосередкованій (наприклад, перегляді телепередач), а не на реальній взаємодії, глядачі часто вважають, що вони знають і розуміють медіаперсоною в тому ж близькому смислі, що і реальних друзів.

Загалом парасоціальні стосунки нагадують соціальні взаємини, і хоча вони часто можуть бути менш значущими та інтенсивними, ніж тісні соціальні контакти (стосунки), для багатьох людей взаємини з медіаперсонами є постійними, значущими і в багатьох випадках є важливою частиною їх соціального світу [7].

Але у будь якого з цих випадків послідовник буде намагатися дізнатися якумога більше про життя медіагероя (0,175*) (див Таблиця 1.): де живе медіаперсона, що їй подобається, а що ні, якому кольору або їжі надається перевага, які торгові марки вона обирає. Тут спрацьовує особлива лояльність фаната до предмету його вподобань: якщо медіаперсона щось рекомендує, випускає або рекламує, цей товар з великою вірогідністю куплять (0,200*), якщо вийде новий журнал з інтерв'ю чи заміткою – його куплять і читають (0,201*).

Часто особистість інтеріоризує образ медіагероя і починає поводитися у відповідності зі своїми уявленнями про те, як у тій чи іншій ситуації повів би себе їх улюблений медіагерой. Дуже часто люди починають жити у більшій мірі життям медігероя – бо воно набагато цікавіше і насичене подіями, у порівнянні з їх сірою буденністю – а ніж своїм власним. Але така щільна взаємодія буде потребувати постійного підкріплення, тому кожної нової серії передачі з улюбленим медіагероем послідовник чекає з особливим нетерпінням (0,244**) і сильно сумує, коли довго не бачить свого улюбленого медіагероя (0,346**) (див. Таблиця 1.). У період емоційного накалу чи потрясінь, вони можуть розмовляти з медіаперсоною: питаючи у неї поради або ж дають її самій.

Парасоціальні стосунки з медіаперсонами можуть як допомогти у житті дитині усвідомити власне Я, свій індивідуальний стиль, так і сформувати цілу низку психологічних проблем, починаючи від невміння будувати "живі" стосунки зі справжніми людьми до комплексу неповноцінності, коли реальне життя людини не відповідає тим високим стандартам, що показують по телевізору і до чого всіма фібрами душі прагне дитина. Тому досить важливо звертати увагу на дитячі захоплення, кумирів та медіа персон з якими дитина буде хоч і односторонні, але стосунки.

Таблиця. 1. Кореляції пов'язані з бажанням респондентів бути схожими на своїх улюблених медіагероїв

Змінна	Кореляція Пірсона	Змінна
Я хочу бути схожим на свого улюбленого медіагероя	0, 381**	Іноді я закохуюсь в медіагероїв
Я хочу бути схожим на свого улюбленого медіагероя	0, 346**	Я сумую, коли довго не бачу свого улюбленого медіагероя
Я хочу бути схожим на свого улюбленого медіагероя	0, 244**	Я з нетерпінням чекаю виходу кожної передачі з моїм улюбленим медіагероем
Я хочу бути схожим на свого улюбленого медіагероя	0, 231 **	Мені хотілося б щоб актор був більше схожий на свого медіаперсонажа

Я хочу бути схожим на свого улюбленню медіагероя	0, 211**	Мені шкода медіагероя, коли він робить якусь помилку
Я хочу бути схожим на свого улюбленню медіагероя	0, 201*	Я читаю всі статті про свого улюбленого медіагероя
Я хочу бути схожим на свого улюбленню медіагероя	0, 200*	Якщо медіерой рекомендує (рекламує) продукт, то я його куплю
Я хочу бути схожим на свого улюбленню медіагероя	0, 175*	Я все знаю про актора, який грає мого улюбленого медіагероя
Я хочу бути схожим на свого улюбленню медіагероя	0, 170*	Мені більше подобається медіагерой, ніж актор який його грає
Я хочу бути схожим на свого улюбленню медіагероя	0, 159*	Іноді я розмовляю з медіероєм

**Кореляція значима на рівні 0,01 (2-х стороння);

*Кореляція значима на рівні 0,05 (2-х стороння)

Література:

1. Запорожец А. В. Избранные психологические труды: В 2-х т. / А. В. Запорожец. – М.: Педагогика, 1986. – 320 с.
2. Новоселова С. Л. Развитие мышления в раннем возрасте / С. Л. Новоселова. – М.: Педагогика, 1978. – 160 с.
3. Обухова Л. Ф. Формы и функции подражания в детском возрасте / Л. Ф. Обухова, И. В. Шаповаленко. – М.: Моск. ун-т, 1994. – 112 с.
4. Портницька Н. Ф. Психологічні особливості наслідування у дитячому віці / Н. Ф. Портницька // Вісн. Житомир. держ. пед. ун-ту. - 2001. - № 8. - С. 93-95.
5. Фрадкіна Ф. И. Развитие сюжета в игре ребенка раннего детства / Ф. И. Фрадкіна // Психология и педагогика игры дошкольника // Под ред. Запорожца А.В. и Усовой А.П. – М.: Просвещение, 1966. – С. с.49-56.
6. Чаплінська Ю.С. Психологічні механізми парасоціальних стосунків молоді / Ю.С. Чаплінська // Збірник наукових статей Київського міжнародного університету й Інституту соціальної та політичної психології НАПН України. – К.: КиМУ, 2014 – Випуск 7. – С. 328-343 (Серія: “Психологічні науки: проблеми і здобутки”)
7. Skumanich S. A. Individual Media Dependency Relations Within Television Shopping Programming: A Causal Model Reviewed and Revised / S. A. Skumanich, D. P. Kintsfather // Communication Research. – 1998. – № 25 (April). – P. 200 – 219.

*Шевченко Г. В.,
заступник директора
Павлоградського міського ліцею
Дніпропетровської обл.*

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ ЧЕРЕЗ ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ІКТ В УМОВАХ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

В сучасному суспільстві люди з обмеженими можливостями відчують труднощі в комунікації, пересуванні та отриманні якісної освіти. Часто батьки не мають можливості знайти відповідний спеціалізований навчальний заклад, який надав би якісну інклюзивну освіту. Тому такі діти із запізненням по віку розпочинають навчання і, як правило, індивідуально і відокремлено від однолітків.

Конвенція про права осіб з інвалідністю оголошує право людей з особливими освітніми потребами на освіту, причому нарівні з іншими доступ до інклюзивної, якісної та безоплатної початкової й середньої освіти в місцях свого проживання.¹

Освіта повинна бути спрямована на повний розвиток людської особи і збільшення поваги до прав людини і основних свобод.²

Головною метою роботи Павлоградського міського ліцею є надання можливості кожному учню здобути якісну освіту, підготуватися до дорослого життя, конкурентоспроможності в умовах ринкової економіки, комфортного існування в інформаційному суспільстві.

Наш ліцей створено у 1999 році на базі загальноосвітньої школи №10. Заклад працює за двома профілями - фізико-математичному та іноземної філології. У 8-9-х класах впроваджено поглиблене вивчення інформатики та англійської мови. Ліцей є опорною школою в місті по впровадженню інформаційно-комунікаційних технологій в навчально-виховний процес.

У 2013 р. заклад став переможцем обласного конкурсу проектів місцевого самоврядування «Майбутнє Павлограда – інноваційна освіта підростаючого покоління». Провідною ідеєю цього проекту було створення умов здобуття якісної освіти в межах загальноосвітнього навчального закладу для дітей з особливими освітніми потребами, їх соціалізації в сучасному суспільстві.

В рамках цього проекту було створено локальну мережу ліцею, підключено Інтернет до кожного кабінету, встановлено комп'ютерний клас та комп'ютери в бібліотеці, сходи на ганку школи обладнано сучасним пандусом, відкрито два інклюзивних класи.

Діти з особливими освітніми потребами, а саме з порушенням опорно-рухового апарату, можуть без перешкод дістатися до бібліотеки школи, яка знаходиться на першому поверсі. Оскільки кожен навчальний кабінет має підключення до мережі Інтернет, проектор і веб-камеру, то через Skype учні із бібліотеки мають змогу підключитися до будь-якого уроку, що проводиться в школі. Але вони мають можливість навчатися в класному колективі однолітків, якщо уроки відбуваються в кабінетах першого поверху ліцею.

Доступ кожного навчального кабінету до Інтернет дозволяє застосовувати технології бездротового wi-fi-з'єднання до мережі і проводити уроки з комп'ютерною підтримкою із використанням гаджетів (смартфонів, планшетів, нетбуків) учнів.

Наявність блогу вчителя, на якому розміщено навчальні матеріали, мережеві опитувальники, тести, кросворди, відеоряд чи аудіо-збірки, посилання на віртуальні он-лайн лабораторії, музеї, тощо, дозволяють на будь-якому етапі уроку застосовувати цифрові освітні ресурси. З'являється можливість проведення веб-квестів, конкурсів, досліджень і опитувань. Вчителі біології географії, фізики, української мови та літератури нашої школи активно впроваджують технологію використання електронних освітніх ресурсів на своїх уроках.

Є певні особливості організації дистанційного уроку з використанням Skype. По-перше, в початковій школі такі уроки треба проводити систематично, щоб діти звикли до використання технічних та програмних інформаційно-комунікаційних засобів. По-друге, в класі треба встановлювати дві веб-камери: одна на дошку і вчителя, друга – на дітей, щоб підтримувати ефект присутності учня в класі. По-третє, на комп'ютері учня треба налаштувати відображення «Робочого столу» комп'ютера вчителя. Тоді учень бачить презентації чи відео контент уроку. А у віконечках і клас і вчительку.

На початковому етапі впровадження інклюзивної освіти темп учня з особливими освітніми потребами значно уповільнений у порівнянні з швидкістю роботи всього класу. В процесі роботи вчителя і спеціалістів з учнями поступово із року в рік підвищується темп і якість навчання. Учні набувають навички, які раніше не були їм притаманні. Але в підсумку темп роботи «особливих» учнів практично не відрізняється від швидкості роботи всього класу.

В поточному навчальному році у школі в класах з інклюзивною формою навчається два учні з порушенням опорно-рухового апарату. З ними працюють два асистенти вчителя, які відвідують з ними по 15 уроків на тиждень згідно індивідуальної програми розвитку, проводять корекційні заняття і ведуть щоденники спостережень. Шкільний психолог щотижня залучає учнів інклюзивного навчання до індивідуальних корекційних тренінгів.³

На початок першого класу у Лізи були недорозвинені кінцівки рук і коли вона втомлювалася, пальчики розслаблялися и не тримали ручку чи олівець. Тому мамі було рекомендовано фізичні вправи на розвиток дрібної моторики: робота з голкою, м'ячиком, ліплення пластиліном, малювання. Темп роботи на уроці було відрегульовано «системою позначок»: всі учні пишуть три речення, а Ліза одне. Чому «система позначок»? Тому що в плані уроку в примітках вчитель планувала навантаження «особливої дитини» і ставила позначки скільки і яких завдань буде виконувати учениця, що навчається за інклюзивною формою. Нині в четвертому класі Ліза виконує дві третини від навантаження всього класу. Довго не вдавалося їй самостійно проводити прямі лінії за допомогою лінійки та олівця. Допомогала асистент вчителя. Але зараз Ліза самостійно може проводити більшість ліній з використанням олівця і лінійки. Та відмовлятися від допомоги асистента поки не варто.

Випускник 11-го інклюзивного класу захоплюється комп'ютерними технологіями, мріє стати нотаріусом. Принципово відмовився від коляски, пересувається по школі разом з однокласниками із допомогою асистента вчителя.

І дорослих і учнів вражає жага цих «особливих» дітей перемогти вади здоров'я, прагнення бути активними і корисними нашому суспільству. На початковому етапі дистанційна освіта з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних засобів навчання дала можливість дітям з особливими освітніми потребами відчути себе частиною учнівського колективу, стимулювала активізацію

їхнього внутрішнього потенціалу для досягнення неймовірних результатів фізичного розвитку, яких неможливо було б досягти в умовах домашнього, індивідуального навчання.

Все це свідчить про абсолютно нове сприйняття учнями, їх батьками і педагогами інклюзивного навчання, готовності до допомоги та відчуття колективу.

В поточному навчальному році учнями нашого ліцею стали ще три учні з особливими освітніми потребами: два першокласники та один п'ятикласник. Вчителям доводиться вчитися працювати в умовах корекційного навчання. Завдяки готовності педагогічного колективу закладу до інноваційних змін, ми переконані, що пройшовши через певні труднощі ці діти стануть гордістю нашого ліцею.

Ми всі різні, але ми вміємо навчатися разом.

Література:

1. Конвенція про права осіб з інвалідністю від 13.12.2006 ст. 24.
2. Загальна декларація прав людини ст. 26.
3. Інструктивно-методичний лист 1/9-384 від 18.05.2012 про організацію навчально-виховного процесу в умовах інклюзивного навчання, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2011 року № 872.

*Шишко Н. С.,
аспірантка лабораторії масової комунікації
та медіаосвіти Інституту соціальної
та політичної психології НАПН України*

СОЦІАЛЬНІ ІНТЕРНЕТ-ПРАКТИКИ СТАРШОКЛАСНИКІВ: ВИЗНАЧЕННЯ І КЛАСИФІКАЦІЯ

Використання новітніх технологій у повсякденному житті значно розширює можливості людини у професійній сфері, спілкуванні, організації дозвілля. З іншого боку, такі віртуальні практики - відносно новий феномен соціальної реальності, тому постає потреба у їх визначенні та класифікації. Учні старших класів є одними з найбільш активних Інтернет-користувачів, тому особлива увага до вивчення способів проведення часу в Інтернеті саме цієї вікової групи є особливо актуальним запитом.

Мета статті: проаналізувати підходи щодо визначення та опису соціальних інтернет-практик старшокласників та розробити їх класифікацію.

Як зазначає Н. С. Малеева, на сьогодні не існує універсального визначення поняття "соціальні практики". Їх розглядають як спосіб взаємодії з собою та навколишнім середовищем; як сукупність дій або навичок поведінки з предметами та людьми; як конкретну щоденну звичну діяльність; як практичні знання та конкретні навички, результатом яких є вміння виконувати певні дії тощо. [1]. Різноманітні аспекти соціальних практик розглянуті у роботах вітчизняних та зарубіжних вчених (Л.Д. Бевзенко, Т.І. Заславської, В.В. Зотової, В.В. Кизими, О.М. Кочубейник, В.В. Посохової, А.Л. Радкевича, Т.М. Титаренко та інших).

Стрімкий розвиток та поширення інформаційно-комунікативних та віртуальних технологій зумовлюють зміни у практиках сучасної особистості та розширення простору для їх реалізації.

Розглядаючи соціальні практики інформаційного суспільства, Л. Д. Бевзенко пропонує декілька підходів щодо їх класифікацій, серед яких окремо варто відзначити ідею розподілу практик на реальні та віртуальні [2].

За визначенням М.О. Войцицької, віртуалізація практик сучасної людини представляє собою сукупність трансформаційних процесів, спричинених новітніми техніками й технологіями, внаслідок чого створено безліч альтернативних самодостатніх реальностей, що увійшли у повсякденне життя людини і сприймаються нею як належне [3].

Віртуальні Інтернет-практики стали об'єктом вивчення А. Л. Радкевича. Вчений запропонував новий термін для їх визначення - «соціальні інтернет-практики». Цей концепт розглядається, як «сукупність рутинних дій та звичних способів поведінки, пов'язаних з використанням мережі для вирішення проблем або підвищення ефективності діяльності в різноманітних сферах життя, а також для задоволення різноманітних потреб» [4].

Вченим була запропонована система класифікацій соціальних інтернет-практик за сферою застосування та за функціональною спрямованістю. Відповідно до першого параметру виокремлені повсякденно-побутові, освітні, професійні, суспільно-політичні, економічні, розважальні та особисті практики. За функціональною спрямованістю Л. А. Радкевич пропонує розподіл соціальних інтернет-практик на інформаційні, комунікативні та інформаційно-комунікативні.

Український соціолог Т. Галіч класифікувала Інтернет-практики студентів за критерієм мети перебування суб'єкта в Мережі, а також проранжувала їх за рівнем популярності [5].

Власний підхід до категоризації Інтернет-практик пропонує дослідниця Я. В. Хміль, яка виокремлює 4 параметра для здійснення класифікації: 1) за впливом Мережі на життєдіяльність особистості: конструктивні/деструктивні Інтернет-практики; 2) за мотивом (метою перебування в Мережі): особливості навчального процесу, комунікація, розваги, пошук інформації ненавчального характеру; 3) за позицією суб'єкта стосовно контенту: створення контенту/споживання контенту; 4) за місцем реалізації Інтернет-практик: Інтернет-практики он-лайн/офф-лайн [6, 103].

Розглядаючи питання класифікації соціальних Інтернет-практик варто звернути увагу на концепт «соціально-технографічних сходів», запропонованих аналітиками компанії Forrester Чарлін Лі та Джоном Бернофом [7].

Принцип побудови даної класифікації – групування користувачів відповідно до звичних для них способів проведення часу. В основі якого виділяють шість типів інтернет-користувачів: «творці», «критики», «збирачі», «комунікатори», «споживачі» та «неактивні».

Характеризуючі дану класифікацію П. А. Лебедев та С. І. Петухова акцентують увагу на тому, що в основу виділення типів покладено не користування певними сервісами, а схильність до певного типу дій як в Мережі, так і поза її межами [8].

Віднесення користувача до певної групи відбувається в тому випадку, коли для нього характерною є хоча б одна з визначених для групи операціональних ознак. Відповідно, представлені групи є пересічними, а не чистими; один і той самий користувач може бути приналежним відразу до кількох груп, в яких представлені характерні для нього практики.

Визначені активності і відповідні їм групи можна представити у вигляді певної ієрархічної структури. Автори концепції для опису сегментації виокремлених категорій використовують аналогію з драбиною, на вершині якої знаходяться «творці» і далі «критики», «збирачі», «комунікатори», «споживачі» та «неактивні».

Подібний підхід до формування сегментації є досить інформативним, простим у застосуванні та легким для відтворення. Однак, має він і певні недоліки: представлена соціальна технографіка не враховує всі типи інтернет-активностей, перелік операціональних ознак, за якими відбув до повноти викладення і коректності яких висувається ряд зауважень [8, 21]. Також, дана типологія не враховує вікові особливості користувачів, які, на нашу думку, теж певним чином позначаються на категоризації Інтернет-користувачів.

На основі класифікації «технографічних сходів», що застосовується для характеристики користувачів Інтернету, ми розробили власну соціально-психологічну класифікацію соціальних інтернет-практик старшокласників.

Були здійснені наступні зміни та доповнення:

- відповідно до зміни об'єкту класифікації ми переформулювали назви груп (напр. «Творці» в «Творчі практики»);
- розширили перелік операціональних ознак, за яким відбувається віднесення до тієї чи іншої групи (доповнений перелік ознак для класифікації наведено в табл. 1;
- вилучили групу «неактивних», через те, що в переформульованому варіанті вона позначає відсутність практики;
- ввели підкласифікацію групи «Споживацьких» практик, розділивши їх за параметрами наявності цілі користування (цільове, та користування без мети (сьорфінг)), за змістом інформації, що споживається (навчальна та за сферою інтересів), а також за параметром активності самого споживача (активне (комп'ютерні ігри) та пасивне (споживання аудіо-, відео-, текстової інфрмациї))

Табл. 1.

Назва та опис практик	Операціональні ознаки
Творчі (діяльність, спрямована на створення і публікацію контенту)	- Ведення власної сторінки або щоденника в Мережі; - Викладення результатів власної медіа-творчості (фото, відео, аудіо-записи, анімація тощо); - Викладання власних статей, відгуків, рецензій
Критичні (діяльність, спрямована на вираження свого ставлення до контенту вже створеного і опублікованого в Мережі)	- Висловлення власної думки на спеціальних тематичних форумах; - Надання в Інтернеті своїх коментарів новинам; - Надання коментарів на сторінках соціальних мереж інших Інтернет-користувачів;
Класифікаційні (упорядкування і організація контенту в Інтернеті)	- Збір та краще впорядкування на своїй сторінці (сайті) інформації, яку знаходять в Інтернеті
Комунікативні (спілкування та взаємодія в мережі)	- Користування соціальними мережами; - Пошук друзів, нових знайомств

Споживацькі (пошук та ознайомлення з різноманітні контентом)	- Знаходження і запис музики, фільмів, програм, електроних текстів; - Онлайнові комп'ютерні ігри; - Пошук інформації для навчання; - Пошук інформації на теми, що цікавлять; - Безцільне блукання в Мережі
---	--

Висновки. Соціальні інтернет-практики є надзвичайно різноманітними, неоднозначними, а головне – динамічними у своєму розвитку. Наведена класифікація – це одне із напрацювань, необхідних для розробки методичного інструментарію психологічних досліджень, присвячених комплексному вивченню цього аспекту сучасної реальності. Варто зауважити, що запропонована класифікація є відкритою до доповнень і вдосконалення відповідно до цільових груп, по відношенню до яких може застосовуватись, а також з огляду на стрімкий розвиток сучасних технологій.

Література:

1. Малеева Н. С. Соціально-психологічний зміст комунікативних практик у мережі інтернет / Н. С. Малеева // Наука і освіта. – 2014. - № 11. - С. 113-118
2. Бевзенко Л. Д. Постнеклассические практики: возможность концептуализации в логике габитуальных и социокультурных трансформаций / Л. Д. Бевзенко // Постнеклассические практики: опыт концептуализации.- СПб.: Изд. дом "Мирь", 2012. – С. 229-248.
3. Войцицька М. О. Пошуки сучасної людини через практики віртуальності / М. А. Войцицька // Магістеріум. Випуск 26. Культурологія – К., 2007. – С. 26 – 32.
4. Радкевич А. Л. Социальные интернет-практики россиян в условиях формирования информационного общества: автореф. дис. на соискание уч. степени канд. психол. наук / А. Л. Радкевич. – М., 2009. – 30 с.
5. Галіч Т. Пріоритетність освітніх та комунікаційних практик використання студентами мережі Інтернет / Т. Галіч // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи». – 2010. – № 891. – С. 188-191.
6. Хміль Я.В. Видове різноманіття інтернет-практик українських студентів/Я. В. Хміль//Грані. - 2015. - № 12/1. - С. 100-103.
7. Ли Ч., Бернофф Дж. Взрывная Web-Волна. Как добиться успеха в мире, преображенном интернет-технологиями / Ч. Ли, Дж. Бернофф // М.: Альпина Пабlishер. – 2010. – 280 с.
8. Лебедев П. А., Петухова С. И. Социальные медиа: показатель развития информационного общества?/ П. А. Лебедев, С. И. Петухова// Мониторинг общественного мнения: экономические и социальные перемены. - 2010. - №5 (99). - С. 16-25.

*Шнітко В. В.,
учитель математики та інформатики
Криворізької гімназії № 127
Криворізької міської ради
Дніпропетровської обл.*

МОТИВАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІВ НА НАВЧАННЯХ ЗА ПРОГРАМАМИ З ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У сучасному освітньому просторі існують багато програм та проектів, які уможливають підготовку школярів до економіки знань XXI сторіччя та надають їм необхідні навички. Основна мета – допомогти вчителям розвинути навички навчання, що базуються на навчальних потребах учнів, за допомогою ІКТ-технологій та методу проектів [7].

Управління засвоєнням технологій даних програм базується на процесі спонукання до діяльності, тобто знаходження мотивів, які б змушували вчителя діяти. Мотивація окремих працівників і колективу в цілому щодо досягнення високих результатів інтенсивно досліджувалась у соціальних науках. Наприклад, американський соціолог Д. Янкелович виявив, що існують економічні, соціальні, моральні й індивідуальні фактори стимулювання мотивації [10]. Досить вагомим умовою забезпечення мотивації працівників загальноосвітніх закладів є те, що таку мотивацію може забезпечити лише тренер, поведінка якого також умотивована. Найбільшого ефекту досягається внутрішньою мотивацією, яка сприяє одержанню задоволення від роботи, викликає інтерес, радісне збудження, підвищує самоповагу особистості. Моральні фактори мотивації являють собою комплексне структурне утворення, найважливішими елементами [10] якого є:

- * відчуття соціально-статусної стабільності та визначеності позитивних тимчасових перспектив життя;
- * наявність соціально значущих цінностей і цілей професійного та повсякденного життя;
- * самоповага, в основі якої лежать здорове почуття самооцінки та гордість за приналежність до професійної громади;
- * розуміння та прийняття своєї значущості в житті колективу, віра в те, що власна діяльність у своїх очах та очах оточуючих сповнена загальнолюдським змістом.

Людині, особливо високоосвіченій і інтелектуально розвиненій, для повноцінної мотивації діяльності важливо задовольняти не тільки і не лише матеріальні, скільки соціальні й духовні потреби [3].

Для того, щоб педагог творив необхідно мати можливість відвертого спілкування з колегами, користуватися повагою з їх боку, мати визнання й успіх. Це означає, що значні резерви в стимулюванні педагогічної діяльності вчителів і вихователів містяться в створенні сприятливого психологічного клімату.

Творчий педагог — це особистість, яка під впливом зовнішніх чинників набула потрібних для актуалізації творчого потенціалу додаткових мотивів, особистісних утворень, здібностей, які допомагають досягти творчих результатів в одному чи кількох видах творчої діяльності. Педагогічна праця нетворчою не буває й бути не може, тому що неповторні діти, обставини, особистість самого вчителя і будь-яке його педагогічне рішення має виходити із нестандартних дій [10].

Проте проблема розвитку творчої компетентності педагогів у сучасних умовах зниження загальної мотивації праці, що пов'язано з практично відсутністю матеріального стимулювання педагога, потребує пошуку нових шляхів її розв'язання.

Учитель потрапляє на курси підвищення кваліфікації найчастіше не за власним бажанням, а за відрядженням або настановами адміністрації. При цьому настрій на роботу є достатньо низьким, особливо, якщо учитель в першій половині дня ще й проводив уроки. Тому дуже важливо з першого дня занять сформувавши мотивацію його діяльності. Зрозуміло, що стимулювання педагога посиленнями на зростання його професійного рівня, збільшення перспективи матеріального забезпечення, визнання учнями та колегами тощо, є одними з перших пунктів. Але щоденний напружений графік роботи учителя знижує продуктивність його праці.

Запропонуйте вчителям знайти позитивне в ситуації, що склалася в їхньому житті.

Людина завжди прагне розвиватися, відкривати для себе нові «горизонти» і час проведений на курсах є поштовхом до цього. Багатьох може зацікавити перспектива набути певні вміння в роботі з комп'ютерними програмами та веб-технологіями. Іншим сподобається можливість оволодіти педагогічною технологією навчальних проектів, що надають широкі можливості для навчання, залучають учнів до вирішення проблемних ситуацій та інших змістових завдань, будують зв'язки зі світом поза класною кімнатою та звертаються до питань реального життя учнів, а також формують навички 21 століття.

Наші учні — діти вже нового інформаційного суспільства, на відміну від більшості вчителів, які виростили, здобули освіту та досягли певних кар'єрних успіхів за часів індустріального суспільства. Саме тому бачення мети та засобів навчання часто в учителів та учнів не збігаються. І учні цілком виправдано вважають своїх учителів не здатними дати їм те, чого вони потребують, уроки в школі нудними, а знання, які вони отримують на уроках, непотрібними. Діти рухаються в ногу з часом, ми ж, учителі намагаємось їх наздогнати і при цьому зберегти певний статус [8].

Ще однією особливістю сучасного суспільства є гостра потреба, можна навіть сказати необхідність, безперервного навчання протягом усього життя. Особливо це стосується вчителів, які як лакмусовий папірець повинні реагувати на нові виклики та потреби суспільства, що змінюється, пам'ятаючи, що вони не просто дають знання своїм вихованцям, вони готують їх до життя у цьому суспільстві, а значить, зобов'язані зробити все, аби їхні учні могли легко в ньому адаптуватися.

Питання мотивації вчителя участі у міжнародних проектах дуже актуальне. Тому постановка задач та пояснення їх виконання не повинно відбуватися формально. Краще, якщо на курсах підвищення кваліфікації з інформаційно-комунікаційних технологій заняття з учителями проводяться за тренінговою системою, з конкретними діями у проектах, наприклад з використанням платформ «Класна оцінка», Міжнародного проекту «Міксіке в Україні», Intel® «Навчання для майбутнього» та інших навчальних інтернет ресурсів. Таким чином, розробляючи свій власний проект, опановуючи цю технологію, вони будуть бачити реальний зразок взаємодій учителя з учнями на прикладі взаємодії тренера з учителями. Тільки учитель, що сам оволодів навичками 21 століття, зможе сформувавши їх в своїх учнях.

Отже, тренеру за програмами з інформаційно-комунікаційних технологій необхідно проаналізувати шляхи мотивації конкретної групи педагогів, підготувати широкий арсенал мотиваційних засобів, врахувати індивідуальні особливості кожного вчителя та групи в цілому, що дозволить знайти організаційні форми та управлінські рішення щодо формування їх мотивації та покращення продуктивності праці.

Література:

1. Білецька І. Мотивація – основа творчості педагога / І. Білецька // Завуч : Газета для заступників директорів середніх навчальних закладів. – 2012. – № 5. – С. 17.
2. Ісаєва Г. Метод проектів – ефективна технологія навчання – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/school/method/technol/1415/>
3. Кулешова О. В. Вікова і педагогічна психологія [Електронний ресурс] / О. В. Кулешова. – Режим доступу: http://bookdn.com/book_211.html
4. Метод проектів. Сутність, вимоги до використання, етапи роботи – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://teacher.at.ua/publ/19-1-0-1163>
5. Морзе Н. Метод навчальних проектів – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.osvita.ua/school/theory/984/>
6. Морзе Н.В. Роль міжнародної програми «Навчання для майбутнього» у Державній програмі «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2006-2010 роки. // Виступ на міжнародному форумі «Нові горизонти інформаційно-комунікаційних технологій в освіті» у рамках програми «Intel® Навчання для майбутнього». — Київ, 17 квітня 2008 р.
7. Освітній портал. Intel® «Навчання для майбутнього». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iteach.com.ua/>
8. Носкова М.В. Проблема мотивації педагогів до використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://iteach.com.ua/news/mass-media/?pid=1006>
9. Прокопенко Л.Г. Мотиваційний потенціал атестації у професійному самовдосконаленні вчителів / Л. Г. Прокопенко // Завучу. Усе для роботи. – 2013. - № 9-10. – С. 26-28.
10. Шевченко Л.В. Мотивація педагогічного колективу / Л. В. Шевченко // Завучу. Усе для роботи. – 2012. - № 15-16. – С. 9-17.